

თამარ მაჭუტაძე
თინა შიოშვილი

ქართული
და ფრანგული
ანდაზები

თარგმანებითა და შესიტყვებებით

PROVERBES GÉORGIENS
ET FRANÇAIS

avec leurs traductions et équivalents

ბათუმი

2023

რედაქტორი: **მაია ვარსიმაშვილი-რაფაელი**, ფილოლოგიის დოქტორი, პარიზის ალმოსავლურ ენათა და ცივილიზაციათა ინსტიტუტი. პარიზი-ნანტერის უნივერსიტეტის შედარებითი ლიტერატურისა და პოეტიკის კვლევის ცენტრისა და საფრანგეთის კომპარატივისტული ლიტერატურის ასოციაციის წევრი.

რეცენზენტები: **ნატალია სურგულაძე**, ფილოლოგიის დოქტორი, ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი.

თამარ გაგოშიძე, ფილოლოგიის დოქტორი, გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტის პროფესორი.

გარეკანის მხატვარი – გურამ გუჯაბიძე.

გამოცა ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მიზნობრივი სამეცნიერო გრანტის ფარგლებში.

ISBN 978-9941-8-6176-5

სტამბა „ფავორიტი სტილი“

📍 საქართველო, თბილისი, ა. ენუქიძის ქ. №5

☎ 032 2 500 580

ნიგნი „ქართული და ფრანგული ანდაზები (თარგმანებითა და შესიტყვევებით)“ ორი ნაწილისაგან შედგება: პარემიოლოგიისათვის მნიშვნელოვანი საკითხების კვლევა და ქართულ-ფრანგული ანდაზები შესიტყვევებითა და თარგმანებით.

კვლევით ნაწილში გაანალიზებულია ანდაზის როლი, მისი გენეზისი, ანდაზის მხატვრული სახეები. ასევე, წარმოდგენილია პირველი პარემიოლოგიური კრებულები.

კრებულის მეორე ნაწილში ქართული და ფრანგული ანდაზები კლასიფიცირებულია ლექსიკური, სემანტიკური, კოგნიტური ასპექტებით და გაერთიანებულია 100 თემატურ ჯგუფში; მოპოვებულია ქართული ანდაზების ფრანგული ანალოგიები და შესიტყვევები და თარგმნილია ისეთი ქართული ანდაზები ფრანგულად და ფრანგული ანდაზები ქართულად, რომელთა შესატყვისებაც კვლევის შედეგად ვერ იქნა ნაპოვნი. ამრიგად, კრებულის საშუალებით მკითხველი ეცნობა, როგორც ქართული ანდაზების თემატურ ჯგუფებს, ფრანგული ანდაზების შესიტყვევებითა და თარგმანებით, ასევე, ფრანგულ ანდაზებს ქართული თარგმანებით.

სიმბოლო „ \Rightarrow “ აღნიშნავს თარგმანს, სიმბოლოების გარეშე მოცემული ანდაზები – შესიტყვევებს.

The book «Georgian and French Proverbs (with Translations and Definitions)» is divided into two parts, each delving into significant topics within paremiology. The first part explores the essential role of proverbs, their genesis, the artistic forms they take, and the earliest paremiological collections. Additionally, it provides a thematically classified compilation of Georgian and French proverbs, accompanied by definitions and translations.

The proverbs are meticulously organized based on lexical, semantic, and cognitive aspects, bringing together 100 thematic groups. Through this classification, French analogies and expressions equivalent to Georgian proverbs are identified. Furthermore, Georgian proverbs are translated into French, and reciprocally, French proverbs are translated into Georgian. Notably, the research reveals matches where correspondences were previously undiscovered.

Consequently, the reader is taken on a journey through thematic groups of Georgian proverbs, enriched with definitions and translations of corresponding French proverbs. Simultaneously, the book presents French proverbs alongside their Georgian translations, providing a comprehensive exploration of the interconnectedness between these two linguistic and cultural traditions.

Symbol “ \Rightarrow ” denotes translation, proverbs given without symbols are equivalent.

„ქართველო, იარე ქართული ანდაზით,
გარეთ ატლასი, შიგნით ათასი,
გარეთაც სიმართლე, შიგნითაც სიმართლე
ატლასი, ატლასი,
ათასი, ათასი“.

(შოთა ნიშნიანიძე)

„ანდაზა მითხარ, ძმობილო,
ანდაზა აზრის ქობია,
სიტყვა ხორცია ამ ქობში,
მინდიას მოხარშულია,
ვინც იმას შესჭამს, ღმერთმანი,
ლექსის მთქმელზედაც მჯობია“.

(ხალხური)

„Les proverbes sont les lampes des mots“
(Proverbe Arabe)

„Les proverbes ressemblent aux papillons:
on attrape quelques-uns, les autres s’envolent“
(Proverbe Allemand)

„Les proverbes disent ce que le peuple pense“
(Proverbe Suédois)

„A tout proverbe on peut trouver sa chaussure“.
(Proverbe québécois)

„Un proverbe est quelquefois meilleur que deux bons avis“.
(proverbe français)

„Les mots sont des nains, et les proverbes des géants“.
(Proverbes d’Égypte)

„Lorsqu’on a appris le livre des proverbes, on n’a plus
d’efforts à faire pour parler“.
(proverbes chinois)

ანდაზის როლი, მისი გენეზისი, მხატვრული სახეები, კირველი კარემიოლოგიური კრებულები

ანდაზის როლი, მისი გენეზისი. „ფოლკლორი თავისი სპეციფიკითა და გენეზისით ყველაზე მასობრივი მოვლენაა მხატვრულ-ესთეტიკური შემოქმედების სფეროებს შორის. მის ჩამოყალიბებაში მონაწილეობდნენ და მონაწილეობენ სხვადასხვა ერები, თაობები, ბრძნული აზრებით დაჯილდოებული ადამიანები. საუკუნეების განმავლობაში ზეპირი გადაცემის ტრადიცია ხელს უწყობს მრავალფეროვნებას, სხვადასხვა ასაკისა და თაობის თანამშრომლობას, საერთო მიზნებით გაერთიანებას. კოლექტიურობა, მასობრიობა და ზეპირმეტყველება გამოარჩევს ხალხურ შემოქმედებას, აძლევს ამომწურავ შესაძლებლობებს, იყოს თანამედროვეც და მარადიულიც, მაღალესთეტიკური და ეთიკური, ყველასთვის ხელმისაწვდომი და გასაგები, მილიონობით ადამიანის განწყობის გადმომცემი, მიმართულების მაჩვენებელი,“ – წერს მკვლევარი ფიქრია ზანდუკელი (ზანდუკელი, 1980:182-205).

მხატვრული აზროვნება ისტორიულად ფოლკლორით იწყება; ცნობილია, რომ არსად, არც ერთ ქვეყანაში, სიტყვიერ კულტურას დასაწყისიდანვე ფიქსირებული ფორმა არ ჰქონია. იგი ხანგრძლივი გამოცდილების ბაზაზე აღმოცენდა და თაობიდან თაობას გადაეცემა.

ტრადიციული, ეროვნული ფოლკლორი ჟანრობრივი და თემატური სიმდიდრით ხასიათდება. ძველთან ერთად, მასში ახალი ნაკადიც შეიმჩნევა. მთელი ეს საუნჯე პლასტებად და პერიოდებად კი არ არის დალაგებული, ლიტერატურისა და ხელოვნების მსგავსად, არამედ იმავდროულად ერთიმეორის გვერდით განაგრძობს ზეპირმეტყველებაში არსებობას.

ფოლკლორი სტრუქტურულად რთული ფენომენია, მასში ერთიანდება სხვადასხვა მხრიდან მომდინარე კოლექტიური და ინდივიდუალური წარმოშობის ნაწარმოებები, მათი ვარიანტებად გარდაქმნა კი ზეპირმეტყველებაში მოქცევის შემდეგ იწყება. ხალხი

მართალ სიტყვას ეტრფის. მსმენელები აღფრთოვანებაში მოჰყავს ძარღვიან ფრაზას, მის მარჯვე გამოყენებას, გონებამახვილურ იდიომას, მოსწრებულ პასუხს, ენამზეობას, ზმებს, კალამბურს [ჩიქოვანი, 1986:45].

ბევრი ხალხური ძეგლი საოცრად სიცოცხლისუნარიანია და საუკუნეებს უძლებს როგორც ზეპირ შემოქმედებაში, ისე მწერლობაში, ხელოვნებაში. სწორედ, ამ უკანასკნელის წყალობით გვეძლევა შესაძლებლობა, გავარკვიოთ რა სტრუქტურა ახასიათებდა ადრე ფოლკლორულ ძეგლს; საილუსტრაციოდ ანდაზის ჟანრი მოვიშველიებთ.

ჯერ არავის დაუთვლია, რომელ ენაზე რამდენი ანდაზა არსებობს და რომელ ხალხს რამდენი ფილოსოფიური აზრით დატვირთული საანდაზო ფორმულა შეუქმნია, მაგრამ ერთი რამ ყველამ იცის: დედამიწის თითოეულ კუთხეში ათასეულობით ანდაზა არსებობს და ეს აურაცხელი საუნჯე საერთო მსოფლიო მემკვიდრეობას წარმოადგენს. პირველყოფილი საზოგადოებიდან მოყოლებული დღევანდელ კოსმიურ ერამდე შექმნილი სხარტი გამოთქმები პარალელურად ვრცელდებიან სხვადასხვა ენაზე.

ხალხის ფილოსოფია ანდაზებსა და მოსწრებულ გამოთქმებში ღრმადაა ჩაკირული. ანდაზა – პარემია აზრის გამოთქმის სიზუსტესა და ლაკონიურობაში უმაღლეს მწვერვალს აღწევს; ყოვლისმომცველად, ღრმად, დამტევად, ყველასათვის გასაგებად, თანაც სიტყვის უმკაცრესი ეკონომიურობით, ეხმიანება ყოველ წვრილმანსაც კი ადამიანის დაბადებიდან სიკვდილამდე, რითაც მისი შემოქმედი ხალხის ზნეობრივი მოძღვრის ფუნქციას ითავსებს.

ანდაზის შესწავლა უშუალოდ უკავშირდება ლინგვოკულტუროლოგიას, რომელიც იკვლევს ენის კულტურასა და ურთიერთქმედებას როგორც სინქრონიული, ისე დიაქრონიული ასპექტით, სადაც კულტურა განიხილება, როგორც ენის უმაღლესი ფორმა, როგორც აზროვნების საზრისულ კონცეპტთა სისტემა და აზროვნების სტრუქტურათა წარმომქმნელი.

ანდაზის არსი კარგად არის გაშლილი ლინგვოკულტუროლოგიურ ასპექტში იაკობ გოგებაშვილის სიტყვებით: „ხალხის მიერ დაგრო-

ვილი გამოცდილება, დაკვირვება, მთელი ერის ნაფიქრალი, ნაგრძნობი სიბრძნე, რწმენა, შეხედულება და ჭირ-ვარამი, ერის გონებამახვილობა, მისი ზნე, მისი ბუნება და ხასიათი ამ ერთნინადადებიან ნათქვამშია არეკლილი და დაკრისტალებული“ [გოგებაშვილი, 1990:12].

ანდაზის შექმნა წარმოუდგენელია ადრე მიღებული ცოდნის გათვალისწინების გარეშე; იგი წარმოიქმნება და გამოიყენება კომუნიკაციის ფარგლებში და მისი გაგების პრობლემა ყოველთვის იარსებებდა, ადამიანები რომ არ ემყარებოდნენ უკვე მიღებულ ცოდნას. ეთნოფსიქოლინგვისტიკა სამეტყველო მოქმედებას, ენობრივ ცნობიერებასა და კომუნიკაციის ეროვნულ სპეციფიკას იკვლევს და, მსგავსად ლინგვოკულტუროლოგიისა, მისი შესწავლის საგანი ეროვნული დისკურსია, ანუ ამ შემთხვევაში – ანდაზაა.

ამდენად, ანდაზის სიღრმისეული შესწავლა (ენასთან ერთად) მისი შემქმნელი ხალხის ეთნიკური (ყოფითი და მენტალური) თავისებურებების, მოცემულ მენტალურ სივრცეში დადგენილი აზროვნების კანონების, პრაქტიკულად, ეთნოფსიქოლოგიის შესწავლას გულისხმობს.

ენათმეცნიერთა მიერ ენისა და მეტყველების გარჩევამ, ენის ფუნქციონირების სემანტიკური და პრაგმატიკული ასპექტებისადმი ინტერესმა, სემიოტიკურმა კვლევებმა აშკარა გახადა, რომ ცალკეულ წინადადებაში კავშირების ტიპთა შესწავლა არ იყო საკმარისი ადამიანთა ურთიერთქმედების ასახსნელად. ამიტომაც კვლევა გასცდა წინადადების ფარგლებს, კერძოდ, იგი გადასწვდა მეტყველებას, როგორც სამეტყველო აქტთა ბმულ თანამიმდევრობას, რომელიც გამოხატულია სხვადასხვა ტექსტით და რომლის გაანალიზება სხვადასხვა ასპექტითაა აუცილებელი. ეს ასპექტები შეიძლება იყოს პრაგმატიკული, სემანტიკური, რეფერენტული. ამიტომაც ამ რაკურსითაც შესაძლებელია ანდაზის განხილვა და შესწავლა [ზანდუკელი, 1980:182].

ანდაზებს ხალხის საუნჯესაც უწოდებენ. მართლაც, ხალხური შემოქმედების არც ერთ სხვა ჟანრს არ შეუძლია, ასე სხარტად, ასე ლაკონიურად გადმოსცეს ხალხის სიბრძნე, მისი საოცარი დაკვირვების უნარი და მოქნილობა.

ანდაზის გამძლეობას, პოპულარობას ხელს უწყობს მისი ფრაზის სიმსუბუქე და სისადავე, რაც მიღწეულია ერთი მხრივ ფრაზის მარტივი არქიტექტონიკით, მეორე მხრივ კი ანდაზის ფრაზაში პოეტური დეტალების გართიმვის, ალიტერაციის გამოყენებით, რისი წყალობითაც ანდაზის სტრუქტურა მუსიკალურობას იძენს და ადვილად დასამახსოვრებელი ხდება.

ჯორჯ კლეიბერი აღნიშნავს: „Les proverbes «possèdent un sens qui leur est propre c'est celui d'une implication entre deux situations engageant les hommes; ils peuvent eux-mêmes connaître des emplois métaphoriques ou figurés». [Ansombre, 2000: 58].

ანდაზები ადამიანთა ურთიერთობის თავისებური ხატებია. ხალხური პოეტური აზროვნების აღნიშნული ჟანრი სხვადასხვა საკითხთა მთელ წყებას მოიცავს. თითოეულ მათგანზე არასრული წარმოდგენა, რა თქმა უნდა, აძნელებს ამ საკითხთა ერთობლიობაზე დამყარებული მეცნიერების – პარემიოლოგიის სრულყოფილ დაუფლებას.

სამეცნიერო ლიტერატურაში ანდაზის გენეზისთან დაკავშირებით ადგილი აქვს აზრთა სხვადასხვაობას. ცნობილი რუსი მეცნიერი, მითოლოგიური სკოლის ტიპური წარმომადგენელი თეოდორ ბუსლაევი ანდაზების წარმოშობას შორეული წარსულს მიაწერს; კონკრეტულად მათ აღმოცენებას ენისა და მითების საწყისებს უკავშირებს. ანდაზები, თ. ბუსლაევის აზრით, არის ქურუმების ბრძნული მეტყველება, რომელიც იქმნებოდა როგორც საიდუმლო აქტი და ფორმირებისთანავე გადაეცემოდა თაობიდან თაობას უცვლელი სახით. ძირითადად ამავე შეხედულებას იმეორებს გამოჩენილი ინგლისელი მეცნიერი ედუარდ ტეილორი. იგი ანდაზას იხილავს როგორც მტკიცედ შეკრულ ფორმულას, რომელიც ისტორიის ვრცელ მანძილზე უცვლელი სახით მომდინარეობს. ანდაზათა ეგრეთწოდებულმა არისტოკრატიული წარმოშობის თეორიამ შესამჩნევად გავრცელებული სახე მიიღო ი. სნეგირევის შრომებშიც. მისი შეხედულებითაც, ანდაზა უძველესი სამყაროს არისტოკრატ წინაპართაგან მომდინარე ბრძნული გამონათქვამებია, რომელიც ცხოვრების კანონების სახით გადაეცემა ხალხს [ბუსლაევი, 1862: 13]. ანდაზების წარმოშობის შე-

სახებ შარლოტ შაპირა აღნიშნავს, რომ ენის ისტორიის შექმნას ახლავს ანდაზების გამოჩენაც (შაპირა, 2000: 81).

ანდაზა თავისი წარმოშობით უტოლდება ხალხური პოეტური ხელოვნების სხვა ჟანრებს, რომელთა საწყისი შორეულ წარსულში უნდა ვეძიოთ, თუმცა იგი, როგორც პოეტური შემოქმედების სრულყოფილი ჟანრი, არაა ისეთი არქაული, როგორცაა შრომის სიმღერა, სანესჩვეულებო პოეზია, ზღაპრები, გამოცანები და სხვა.

ანდაზამ სრულყოფილ ფორმად ჩამოყალიბებამდე განვითარების ვრცელი გზა განვლო. ევოლუციის რთული პროცესი ჩვენ ასე გვესახება: პრიმიტიული საზოგადოებრივი ფორმაციის საფეხურზე, როდესაც ადამიანები უშუალო და გულუბრყვილო დამოკიდებულებას ამჟღავნებდნენ გარემომცველი პირობების მიმართ, როდესაც თანდათანობით ცდილობენ ბუნების ძალთა დამორჩილებასა და თავიანთი სასიცოცხლო ინტერესებისათვის გამოყენებას, ყოველგვარი შორეული განჭვრეტის, ალეგორიზმისა და ქვეტექსტური გამიზნულობის გარეშე წარმოთქვამდნენ მარტივი სახის წინადადებებს. ამდენად, ანდაზის ფესვები ადამიანთა რეალური ცხოვრების ნიადაგზეა აღმოცენებული.

საზოგადოებრივი ცხოვრების უფრო მაღალ საფეხურზე კლასობრივი დიფერენციაციის პერიოდში ადამიანთა გონებრივი ჰორიზონტი ამალდდა. ამ გარემოებამ თავისთავად წარმოების წესის განვითარებას შეუწყო ხელი. უკვე საზოგადოება ორ, მკვეთრად განსხვავებულ, ნაწილად გაიყო – ძლიერმა სუსტი დაიმორჩილა, რის შედეგადაც ახალი სოციალური ურთიერთობა დამკვიდრდა. აღნიშნულმა სოციალურმა ძვრებმა ადამიანის ცნობიერებაში შესაბამისი რევოლუცია მოახდინა და პიროვნება არსებულ მდგომარეობასთან საბრძოლველად უფრო ენერგიულად განაწყო. ადამიანს გაუჩნდა უნარი განყენებული, აბსტრაქტული აზროვნებისა, რამაც განსაზღვრა ძირითადად საძიებელი ჟანრის ჩამოყალიბება-განვითარების პროცესი. მოსახლეობის დიფერენციაციის ამ ეტაპზე წინაკლასობრივი საზოგადოებისათვის დამახასიათებელი კი მარტივი სახის წარმონათქვამებია, რომლებიც პირდაპირი მნიშვნელობით იმუხტებიან.

როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, ანდაზის ჟანრის ჩანასახოვან ფორმას წარმოადგენს მარტივი სახის წინადადებები, რომელთა შინაარსს და თემატიკას საზოგადოებრივი ცხოვრების დაბალ საფეხურზე მდგომი ხალხის უშუალო შთაბეჭდილებები შეადგენდა. ამ შთაბეჭდილებას ხალხის შრომითი ურთიერთობა და მათი პრაქტიკული გამოცდილება ასაზრდოებდა. მშრომელი ხალხის პრაქტიკული საქმიანობა აღნიშნულ ეტაპზე, როგორც ცნობილია, მეთევზეობა-მონადირეობით და პრიმიტიული მინათმოქმედების დომინანტობით ხასიათდება. საფიქრებელია, რომ სწორედ ამ ეპოქაში იქმნებოდა და მკვიდრდებოდა ჩვეულებრივი მნიშვნელობით და გაგებით შემდეგი ანდაზები:

- **თევზი თავიდან ყროლდება;**
- **თევზს ბოლოდან ვერ დაიჭერ;**
- **ვისაც თევზი უნდა, ფეხები სველი უნდა ჰქონდეს...**

ამ პირდაპირ თქმებში ფიქსირებული უნდა იყოს მშრომელი კაცის ყოველდღიური დაკვირვებით მიღებული გამოცდილება. ეს ჭეშმარიტებანი აქსიომათა ფორმით უნდა ყოფილიყო გაბატონებული პირველ ხანებში და არავითარი მეორეული ფუნქცია არ უნდა ჰქონოდა. საზოგადოების თანდათანობითი განვითარების შედეგად, ინტელექტუალური ზრდისა და ყურადღების გამახვილება-გამრავალფეროვნების საფუძველზე კი, ვფიქრობთ, ისინი იღებდნენ ახალ ჟღერადობას, გადატანით მნიშვნელობას და საბოლოოდ ფორმირდნენ ლაპიდარულ სიბრძნისეულ ფორმულებად – ანდაზებად.

ამგვარად, დროთა განმავლობაში, ხანგრძლივი განვითარების შედეგად სადა, პირდაპირი მნიშვნელობით ნახმარი მოკლე წინადადებიდან შეიქმნა ანდაზა, როგორც ხალხური მხატვრული შემოქმედების სრულყოფილი სახე.

უნდა ითქვას, რომ ჟამთა მსვლელობაში დამწერლობის განვითარებამ და სხვა მნიშვნელოვანმა ფაქტორებმა იმდენად განაპირობეს ანდაზის ჩანასახის დახვეწა, სტილიზება, რომ დღეისათვის ძნელი ხდება მათი პირვანდელი სახის აღდგენა. როდესაც ვსაუბრობთ ანდაზის წარმოშობაზე, ხაზს ვუსვამთ მისი ჩანასახის განვითარების რთულ საფეხურებს, მხედველობაში გვაქვს საერთოდ ჟანრის და არა

ცალკეული ანდაზის ფორმირება, რადგანაც გამორიცხული არაა, ზოგიერთ ანდაზას გაველო არა რთული გზა, არამედ უშუალო წინადადებიდან გადატანითი აზრით აღჭურვილიყო და მარტივად მიელო საანდაზო ფორმულის სახე.

ყოველი ანდაზის აღმოცენება აუცილებლად გარკვეულ კონკრეტულ გარემოებასთანაა დაკავშირებული. ქართულ და ფრანგულ ანდაზებში, ისევე, როგორც მსოფლიო პარემიოლოგიაში, გვხვდება ამოუხსნელი ნიმუშები, რომლებსაც ტრადიცია ანდაზებად გვთავაზობს, თუმცა აქ განზოგადოებული სიბრძნე არ არის წარმოდგენილი. მიზეზი ამოუხსნელობისა, წარმოშობის გაურკვეველობისა უნდა ვეძებოთ იმ სოციალური თუ ეკონომიკური ფაქტორების, კონკრეტული შემთხვევების მივიწყებაში, რომელთა ფონზეც ფორმირდებოდა თითოეული მათგანი.

ანდაზის წარმოშობა ხშირად კონკრეტულ გარემოებასთან არის დაკავშირებული. ზოგადად ძნელი არაა მთელი რიგი ანდაზების წარმოშობის დათარიღების დადგენა. რა თქმა უნდა, ეს თარიღები ათეული წლების ფარგლებში ვერ ეტევა და საუკუნეებსაც გადასწვდება. მაგალითად, შესაძლებლად მიგვაჩნია, გავარკვიოთ, თუ რომელ ეპოქაშია შექმნილი ანდაზა „ასე, ჩემო მანასეო, ხან ისე და ხან ასეო“. გადმოცემით, მეფე თეიმურაზ მეორეს, ერეკლეს მამას, ჰყოლია მჭერმეტყველების გამო დაახლოებული ბერი – მანასე. როცა მეფე ამ ბერთან საუბარს დაამთავრებდა ხოლმე, დააყოლებდა: „ასე, ჩემო მანასეო, ხან ისე და ხან ასეო“. ამ თქმამ შემდეგში გავრცელება ჰპოვა და დღეს იგი ანდაზათა კრებულში სრული უფლებით სარგებლობს. აქედან გამომდინარე, უფრო ადვილია ისტორიულ თემატიკაზე შექმნილი ანდაზების გენეზისის გარკვევა, რამდენადაც მათში უფრო მეტადაა დაცული ის სიმპტომები, თუ რასთან დაკავშირებით შეიძლება შექმნილიყო ესა თუ ის ანდაზა.

ყოველი მარტივი წინადადება მაშინ იქცევა ანდაზად, როცა მასში ძლიერად გამომჟღავნდება განზოგადება-აბსტრაქტიზების ტენდენცია, მისი გადატანითი მნიშვნელობა. აქედან გამომდინარე, არ შეიძლება ანდაზის მხოლოდ ფრაზული აგებულებიდან გამოვიდეთ. შეიძლება, წინადადება მარტივი სახით გაჩნდა პირველყოფილი თე-

მური წყობილების დროს, მაგრამ გადატანითი მნიშვნელობა მიიღო და ანდაზად იქცა ფეოდალიზმის ხანაში და ა. შ. ამდენად, აუცილებელია, ანდაზათა წარმოშობის დადგენისას ამოვიდეთ წინადადების გადატანითი მნიშვნელობით ხმარების მიჯნიდან, თუ ამისი დადგენა ხერხდება. ჩვენთვის სახელმძღვანელოა ანდაზის სატირიკული ყლე-რალობა და მთავარი შინაარსი.

ანდაზებში გადმოცემულია ჩვენი ხალხის მრავალსაუკუნოვანი ყოფა-ცხოვრება თავისი დადებითი და უარყოფითი მოვლენებით. მათი შინაარსის გათვალისწინება მათივე წარმოქმნის ეპოქაზეც მიგვითითებს. მაგ. ანდაზების: „სისხლი სისხლით არ დაიბანება“, „სისხლი წყლით უნდა დაიბანოს“ და სხვათა შექმნა გვაროვნულ-ტომობრივი ურთიერთობის დაცემის ეპოქაში უნდა შექმნილიყო. შურისძიების სისხლით აღების ჩვეულებამ იმდენად მოქანცა ჩვენი წინაპრები, რომ ამ დრომოჭმული ტრადიციის წინააღმდეგ თვითონვე აიმაღლეს ხმა და მსგავსი ანდაზების სახით საუკეთესო ზნეობრივი „კოდექსი“ შეიმუშავეს.

ქრისტიანული ეპოქის ანდაზებია:

- **მომინება სამოთხის გასაღებიაო;**
- **კაცი რასაც აქ სიკეთეს იქს, იქ, საიქიოს, დახვდება;**
- **მარტო ლოცვით სამოთხეში არ შეისვლებაო;**
- **კაცი რომ კაცს მოერიოს, უნდა ღმერთი ახსენოსო;**
- **სანთელ-საკმეველი თავის გზას არ დაკარგავსო;**
- **თუ ღმერთი მწყალობს, ეშმაკი რას დამაკლებსო...**

ქართული ანდაზების ერთ-ერთ ძირითად ფონდს ბატონისა და ყმა-გლეხის ურთიერთობის ამსახველი ნიმუშები შეადგენენ. თითოეული მათგანი გარკვეული სოციალური თვალსაზრისით ფეოდალიზმის ეპოქაში იქმნება და ამა თუ იმ კლასისათვის ნიშანდობლივი ტენდენციითაც ხასიათდება. მაგალითად:

- **მთა თუ იმ მთას ეცემა, ბატონისგან ჩვენც წყალობა მოგვეცემაო;**
- **კარებამდის არ მიგვეყვება ბატონანთ წყალობაო;**

- ვის უჩივი და ბატონსაო, ვისთან ჩივი და ბატონთანაო;
- ბატონი ცხენზე ვერ ჯდებოდა და მეჯინიბეს უწყრებო...

ეს ანდაზები, ცხადია, ბატონყმობის ეპოქას განეკუთვნება. ამავე პერიოდისაა ხალხურისაგან შინაარსობრივად და პოლიტიკურად განსხვავებული ანდაზები:

- ბატონის სურვილი ყმისათვის ბრძანებააო;
- შენი ბატონი ხიდად რომ გაგედვას, ზედ ნუ გაივლიო;
- ბატონმა რომ თქვას: მუხას ვაშლი ასხიაო, ყმავ, შენ დაიჯერეო;
- ბატონის საყვარელი გველი ყმისგან უბეში ჩასმას მოეღისო;
- ბატონი რომ ყმას უწყრება, იმედიაო;
- ბატონს ბატონურად მოექეცი, ყმას – ყმურადაო...

ვფიქრობთ, დაახლოებით ბოლო საუკუნეებით უნდა განისაზღვროს შემდეგ ანდაზათა წარმოშობა:

- შეუნდოს შენ მკვდარსა, ჩაუდოს ჩემ ყბასა;
- სახით მღვდელი, საქმით მგელი;
- სახელი მგლისა, სახრავი მღვდლისა;
- აზნაური ჭადს არა ჭამს, თუ მოშივდა, ჭირსაც მომჭამს;
- აზნაურის მოკითხული სუფრაზე არ დაიდებო;
- აზნაურის ხელობაო არის გვარიშვილობაო;
- არა გყავდეს მოახლეო, თავი მოიმოახლეო;
- აზნაურის სტუმრობაო ნუ გგონია ხუმრობაო...

არსებობს ანდაზათა წარმოქმნის ორი გზა: ხალხური და მნიგნობრულ-ლიტერატურული.

მთელი ეპოქების მანძილზე, დამწერლობის განვითარებამდე, ანდაზის ჟანრის ჩამოყალიბება-ფორმირება მხოლოდ და მხოლოდ ცხოვრების მრავალფეროვნებაზე უშუალო დაკვირვების შედეგად მიღებული შთაბეჭდილების საფუძველზე ხორციელდებოდა:

- დიდ აღმართს დიდი დაღმართიც მოსდევსო;
- ვინც ძალს მოკლავს, იმანვე უნდა გადაათრიოსო;
- ვისაც თორნე ცხელი აქვს, პურსაც ის გამოაცხობსო...

ეროვნული ზეპირსიტყვიერების თანდათანობითმა განვითარებამ ხელი შეუწყო ქართულ ანდაზათა ფოლკლორული წარმოშობის მეორე გზას, რომელიც გენეტიკურად ხალხური სიტყვიერების სხვა რომელიმე ჟანრს უკავშირდება.

ფოლკლორული წარმოშობის ანდაზათა მიღების პირველი გზა შედარებით მარტივია. იგი, როგორც ითქვას, ცხოვრების მოვლენებზე უშუალო დაკვირვების შედეგად, დამოუკიდებლად მიღებულ ლოგიკურ დასკვნას წარმოადგენს.

ფოლკლორული წარმოშობის ანდაზათა მიღების მეორე ხერხმა შედარებით განსხვავებული გზა განვლო. ამ შემთხვევაში ანდაზები როდი წარმოადგენს გარემო სამყაროზე უშუალო დაკვირვებით მიღებულ ლოგიკურ დასკვნებს, პირიქით, ისინი ხალხური სიტყვიერების მდიდარ ფონდში რომელიმე მხატვრული ნაწარმოების მეშვეობით მკვიდრდებიან. ანდაზათა მიღების მეორე გზას ჩვენ, პირობითად, რთულ გზას ვუწოდებთ. სამამულო პარემიოლოგიაში რთული გზით მიღებული ანდაზებიც უხვად მოგვეპოვება. ამ სიუხვეს კი თვით ქართული ხალხური შემოქმედების ჟანრთა მრავალფეროვნება განაპირობებს; ჩვენს სინამდვილეში გვხვდება ანდაზები, რომლებიც მიღებულია ზღაპრებიდან, იუმორისტული ნოველებიდან ანუ ფაცვიციებიდან, იგავ-არაკებიდან, ხალხური ეპოსიდან და სხვა ჟანრებიდან.

ფოლკლორული წარმოშობის რთული გზით მიღებული ანდაზების უმრავლესობა ანეკდოტებისა და იგავ-არაკული ჟანრის ნაწარმოებებიდან მომდინარეობს. თავის მხრივ, რთული გზით მიღებული ანდაზა კიდევ სხვადასხვაგვარად წარმოიქმნება. პირველ შემთხვევაში საანდაზო კონტექსტი ხალხურ ნაწარმოებში უცვლელი სახით მეორდება: „ბატონი თავისი ყმით გზაზე მიდიოდა, წინ მდინარე შემოხვდათ, ხიდი კი არსად ჩანდა. ბატონმა ყმას უბრძანა: შედი, წყალი გაფონეო. სიტყვამოსწრებულმა ყმამ ოსტატურად უპასუხა: არა, შენი ჭირიმე, მე ბატონის წინ ფეხს როგორ წავდგამო. ბატონმა შეტოპა, წაიბორძიკა

და წყალმა წაიღო. ყმას დაუძახეს: უშველე, შენი ბატონი იხრჩობაო. ყმამ აქაც არ დააყოვნა თავისი სარკასტული იუმორი და მოსარჩლეს უპასუხა: „ბატონის ნებაა, თუ უნდა გამობრძანება, თუნდ არაო, თუნდ მაღლა იზამს ფეხებს, თუნდ დაბლაო“. ამგვარად არის მიღებული ანდაზები ქართულ ენაში:

- ისე გავიდა მარტო, ვერ მოკლა ციკნის ბარტყო (ლეგენდა);
- მერე მერისთვინაო, მე ერისთავი რისთვინაო(თქმულება);
- აბესალომ და ეთერი, ღმერთმა შეჰყარა ერთფერი (ეპოსი);
- ვინც რა უნდა თქვასო, წისქვილმა კი ფქვასო (გადმოცემა);
- ისეთი გოდორი დასწანი, რომ თქვენს შვილებსაც გამოადგესო (გადმოცემა);
- იბრუნოს მთის წვერს წისქვილმა, თუ წყალმა აატანაო (არაკი);
- ყეფითა და ყივილით სოფელი ვერ შენდებო (იგავი);
- ბევრი რად უნდა დედასა, ერთი სჯობს სახელოვანი (ისტორიული გადმოცემა)...

ანდაზები ფრანგულ ენაში:

- Mauvais herbe croit Soudan (იგავი);
- Le temps est un grand maître (Corneille, Sertorius) (პიესა);
- Sans la bilerte de blamer,
- Il n'est d'eloge flatteur (Beaumarchais-„Le mariage de Figaro) (ლიტერატურული);
- C'est folie de semer les roses aux pourceaux“ (სახარება);
- Pour un point Martin perdit son âne (თქმულება);
- Rouge le soir, blanc le matin
- C'est la journée du pélerine (ისტორიული გადმოცემა). (Fleury de Bellingen, 1656. Parodie des paroles de Jesus aux Pharisiens et aux Saduceens concernant l'état du ciel et la prévision du temps (Mattieu 16, 1-4). L'interprétation par le vin (rouge et blanc).

რთული გზით მიღებული ანდაზების მეორე წყება სხვაგვარ საფეხურებს გადაის. ისინი არ არიან უცვლელი სახის ორგანული ნაწილი ამა თუ იმ მხატვრული ჟანრის ნიმუშისა. ეს არის მთქმელის მიერ ფოლკლორული ნაწარმოების ძირითადი აზრის გადმოსაცემად შექმნილი წინადადებები. ანალოგიური სახის ანდაზები სამეცნიერო ლიტერატურაში ინვერსიულ ანდაზებად არის წოდებული.

ინვერსიული ანდაზების მიღების გზის გასათვალისწინებლად განვიხილოთ ქართულ ხალხურ სიტყვიერებაში ფართოდ გავრცელებული იგავ-არაკი ყვავის შესახებ:

- **კაცს ყვავი შემოხვდა და ეკითხება:**
 - კონკონინა ხომ არ შემოგხვედრია გზაზედაო?
 - კონკონინა არა, მაგრამ ყვავის ბახალა კი შემხვდაო, – მიუგო კაცმა.
 - ჰოდა ჩემი კონკონინაც, სწორედ, ეგ არისო, – უპასუხა გახარებულმა ყვავმა...

ამ იგავიდან მოდის მეტად პოპულარული ქართული ანდაზა: „ყვავსაც თავისი ბახალა მოსწონს“.

ამგვარად არის მიღებული შემდეგი ანდაზები:

- **მოლას არ უჯერებდნენ და მოლას ვირს კი – დიახო (ანეკდოტი);**
- **ნაცარქექია კერის ძირში გახელდაო (ზღაპარი);**
- **ნაცარქექია ცხენიდან ჩამოვარდა და მაინც უნდა ჩამოვსულიყავიო (ზღაპარი);**
- **საყდრის ამშენებლისთვის ხელები მოუჭრიათო... (ხალხური ლექსი).**

ფოლკლორული გზით მიღებული ანდაზების ნაირსახეობას წარმოადგენს ისეთი ანდაზა, რომელიც გამომდინარეობს ხალხური ნაწარმოების საერთო შინაარსიდან და ტექსტის ტენდენციას სულ ახალი ფორმით გვანდის. ამგვარი ანდაზის ნიმუშია „ხერხი სჯობია ღონესა, თუ კაცი მოიგონებსა“, რომელიც უკავშირდება ზღაპარს – „ნაცარქექია“.

როგორც აღვნიშნეთ, ანდაზების წარმოქმნის მეორე გზა არის ლიტერატურული. რომელიმე კონკრეტული პიროვნების მხატვრულ თუ სხვაგვარ თხზულებებში ვხვდებით ცალკეულ დასკვნებს, გამომდინარე ნაწარმოების საერთო ტენდენციიდან; ან კიდევ პერსონაჟების მეტყველებაში, დიალოგებში, ხშირად რემარკებში ჩართულია თვით მწერლის მიერ შეთხზული მოსწრებული ფრაზები, რომლებიც ანდაზის ნიშნებით ხასიათდება. მასების სულიერი მოთხოვნილების დასაკმაყოფილებელი ეს თქმები მალევე პოულობს ხალხში ფართო გამოძახილს, დიდ რეზონანსს და სწრაფად ვრცელდება. აქაც საჭიროა ყურადღების შეჩერება იმ გარემოებაზე, რომ ლიტერატურიდან მიღებული ყველა ანდაზა ერთნაირ გზას არ გადის. ერთ შემთხვევაში საქმე გვაქვს ისეთ ანდაზებთან, რომლებიც ინდივიდუალური შემოქმედების ნიმუშებიდან უცვლელი სახით არის გავრცელებული. მაგალითად: „რა იციან, რომ ეს გული მკვდარია, რომ სიცილი ბევრჯერ ცრემლზე მწარეა“ და სხვა.

მეორე ციკლს ქმნის ანდაზები, რომლებიც ხალხში გავრცელებული ფორმით არ გვხვდება ლიტერატურულ ნაწარმოებში. ისინი წარმოადგენენ მწერლის გამონათქვამის სტილიზებას ხალხის მიერ. მაგალითად, „ასე იცის ჯაყომა, ამ ცხოვრების ჩაყოლა“ და სხვა.

ანდაზების ჩანასახოვან ფორმას წარმოადგენდა პირდაპირი მნიშვნელობის შემცველი მარტივი სახის წინადადებები, რომელთა შინაარსსა და თემატიკას საზოგადოებრივი ცხოვრების დაბალ საფეხურზე მდგომი ხალხის უშუალო შთაბეჭდილებები შეადგენდა. ამ შთაბეჭდილებას კი ხალხის შრომითი ურთიერთდამოკიდებულება და მათი პრაქტიკული გამოცდილება ასაზრდოებდა. აქედან გამომდინარე, ანდაზის ფესვები ადამიანთა რეალური ცხოვრების ნიადაგზეა აღმოცენებული.

ანდაზებმა თავდაპირველი ფორმიდან სრულყოფილ ჟანრად ჩამოყალიბებამდე ისტორიულად ვრცელი გზა განვლო. დროთა მდინარებამ, საზოგადოებრივი ცხოვრების თანდათანობითმა განვითარებამ, დიდმა სოციალურმა ძვრებმა და კონფლიქტებმა ადამიანს შესძინა უნარი განყენებული, აბსტრაქტული აზროვნებისა, რამაც ხელი შეუწყო ანდაზის ჟანრობრივ გაფორმებას.

ანდაზა ზეპირსიტყვიერების სპეციფიკური ჟანრია, მას ლექსით ან ზღაპარით გვიამბობენ, ანდაზას მთქმელი იყენებს საუბარში, ისინი გართიმულ ფრაზას წარმოადგენს, მდიდარია შინაარსით, ლაკონიურობით და უტოლდება იგავ-არაკს. „ანდაზას აქვს ორი ჰაზრი: პირდაპირი და „ზნეობრივი“ [გოგებაშვილი, 1990:7]

ანდაზა, მოკლე სიტყვიერ ფორმულაში გამომხატული ბრძნული ნათქვამია, რომელსაც გადატანითი მნიშვნელობა აქვს და ცხოვრებისეულ მოვლენებს მხატვრულ სახეებში გადმოგვცემს.

ფოლკლორისტი თეიმურაზ ჯაგოდნიშვილი აღნიშნავს, რომ: „ანდაზას ძირითადად ხალხი ქმნის. მას წარმომავლობის სამი წყარო აქვს: ერთი – ცხოვრებისეული პრაქტიკა, ანუ ადამიანი მისდაუნებურად ქმნის ანდაზას, რალაცნაირად წარმოთქვამს, მეორე ვილაც მოისმენს, გაიმეორებს და ასე გაგრძელდება პროცესი. მეორე და მნიშვნელოვანი წყარო, ეს არის ლიტერატურა, მწერლობა. ნიჭიერი მწერლის გამონათქვამი, რომელსაც ჩვენ შეიძლება მაქსიმა ვუწოდოთ ან აფორიზმი, მოგვიანებით ანდაზად იქცევა. ჩვენში „ვეფხისტყაოსნის“ დიდი პოპულარობის გამო, შოთა რუსთაველის აფორიზმები ანდაზებში არ გაითქვიფა. თორემ, „ლექვი ლომისა სწორია, ძუ იყოს თუნდა ხვადია“ თავისი ორწევრა შემადგენლობით ანდაზაა. მესამე პირობა ეს არის უცხოენოვანი გავლენა. მხედველობაში გვაქვს კულტურული გავლენა. ადამიანები, ბუნებრივია, მეზობლობენ და კულტურული ზეგავლენაც საძრახისად არ უნდა ჩავთვალოთ. რომელიმე ერის მოხდენილი ანდაზა ასე გადმოდის და ვრცელდება ჩვენში (<http://www.ambioni.ge/rogor-aisaxa-tanamedroveoba-andazebsi>).

ანდაზის გავრცელების ფორმა ზეპირია. მართალია, მეცნიერული მიზნით არსებობს ანდაზათა ტექსტების გამოცემები, მაგრამ მისი ცხოველმყოფელობა და დიდი ძალა იმაშია, რომ ის ხალხს ზეპირად ახსოვს და მას გამოიყენებს თავის ყოველდღიურ სასაუბრო მეტყველებაში. ადამიანი, რაც უფრო მეტად გამოიყენებს ანდაზას, ცხადია, მისი მეტყველება უფრო ლაკონიურია და შინაარსობრივი, რადგან ანდაზა ხშირად ისეთი შინაარსის მქონეა, რომლის აღწერის გზით გადმოცემასაც რამდენიმე გვერდი სჭირდება. მაგალითად, ანდაზის, „არა შეჯდა მწყერი ხესა, არა იყო გვარი მისი“ შინაარსობ-

რივი გაშლა რომ მოვინადინოთ, შესაძლოა, დიდი რომანიც კი გამოგვივიდეს. ჯერ იმის ახსნით – რატომ მწყერი, შემდეგ მისი არშეჯდომა ხეზე. მეორეც, რატომ არის მწყრის ქმედებასთან დაკავშირებული ადამიანის იმდაგვარი ქმედება, რომელსაც ის იმიტომ ვერ და არ სჩადის, რომ მას ჯიშით, მოდგმით არ უნერია, ანუ ადამიანს რაც არ აქვს ჩვევასა და გენეტიკაში, დაახლოებით იმას რომ ვერ ჩაიდენს და ვერც ვერასდროს გააკეთებინებს. ანდაზა ამ სათქმელს ძალიან მოკლედ გადმოსცემს. ბუნებრივია, როდესაც ამას ვამბობთ, არც მწყერი გვიდგება თვალწინ, არც – მისი აფრენის და ხეზე შეჯდომის წარუმატებელი მცდელობანი. ადამიანის ცნობიერებაში შემოდის დასრულებული სურათი, სახე-სიბოლო, რომელიც რაღაც ადამიანურ უნარსა და თვისებებზე მიგვითითებს. ამაშია ანდაზის ძალა“ (<http://www.ambioni.ge/rogor-aisaxa-tanamedroveoba-andazebsi>).

ანდაზა და სხვა გენეტიკურად მონათესავე გამონათქვამები

ანდაზების წარმოშობის ისტორიაში არცთუ იშვიათია ისეთი მომენტებიც, როცა ანდაზა სხვა რომელიმე ფოლკლორული ჟანრიდან წარმოიქმნა (ნოველა, ლეგენდა, ისტორიული ამბავი, არაკი, იგავი და სხვა). ამიტომაც, ბუნებრივია, ანდაზებში ხშირად არის შერეული სხვადასხვა გამონათქვამები: აფორიზმები, სენტენცია, ცნობილ მწერალთა ფრაზები და ა. შ. ეს იმიტომ ხდება, რომ ანდაზა გენეტიკურ კავშირშია იგავთან; ანდაზებისაგან ხშირად სიტყვის მასალაა წარმოშობილი. ბევრი გამონათქვამი კი ცნობილი ანდაზის ანასხლეტია. ასე მაგალითად: „გადაადგეს ზღვაში თევზი“ – დაკავშირებულია ანდაზასთან ლოქო დასაჯეს და წყალში გადადგესო“ ან თქმა „გაცემულ სიკეთეს ხალხი არ ივიწყებს“, კავშირშია ანდაზასთან: „სიკეთე ქენ – ქვაზე დადე, გამოივლი, წინ დაგხედება“.

არსებობს, ასევე, შინაარსობრივად ახლოს მყოფი ანდაზები. მაგ:

- „ღორის თავი ხალიჩაზე დადგეს, იგორა, იგორა, იგორა და ისევ ლაფში ჩაფარდაო“.
- „ბაყაყი ხალიჩაზე დააბრძანეს, ისკუბა და ისევ გუბეში ჩახტაო“.
- „თავს ბუმბულში აწვენდნენ და თავი სოროში გარბოდაო...“

ეს ანდაზები შინაარსობრივად ახლოს არიან ერთმანეთთან, მაგრამ, ამავე დროს, ყოველი მათგანი დამოუკიდებლად არსებული ანდაზა – ინვარიანტებია.

მართალია, სიტყვის მასალა, იგავი, ხალხური ლექსი, მოსწრებულის თქმები და სხვა იმდენად მჭიდროდაა დაკავშირებული ანდაზასთან, რომ მათი გამოყოფა ზოგჯერ ჭირს, მაგრამ, როგორც რთულადაც არ უნდა იყოს გადახლართული ანდაზასთან მისგან მომდინარე თუ მისგან წარმოშობილი ან მომიჯნავე სხვა ჟანრები, ანდაზა მაინც დამოუკიდებელი ენობრივი ფენომენია. ანდაზის რაობის გარკვევა მის სპეციფიკაში ჩანვდომა, მისი ბუნების შეცნობა შეგვაძლებინებს განვსაზღვროთ, რომ ანდაზა ხალხური შემოქმედებაა, მხატვრული ნაწარმოებია. ის მნიშვნელოვნად განსხვავდება სხვა პარემიული ფორმებისაგან, მაშინ როდესაც ყველა სხვა სახის ნაწარმოები (ზღაპარი, ლექსი, იგავი, ნაწილობრივ გამოცანა). გაბმული ტექსტი, კი ხშირ შემთხვევაში რამდენიმე წინადადებას მაინც წარმოადგენს, ანდაზა კი ერთი წინადადებით არის წარმოდგენილი; ცხადად, ლაკონიურად გადმოცემა აზრისა, გადმოსაცემი შინაარსის ერთი წინადადებაში მოქცევა ანდაზისთვის მეტად ნიშანდობლივია.

ანდაზას აქვს მეორე მნიშვნელოვანი მხარეც. მასში კონკრეტულ ფაქტზეა ლაპარაკი, მაგრამ ამ კონკრეტული შინაარსის მიღმა ზოგადი აზრი იგულისხმება. ამ ზოგად აზრში ვგულისხმობთ იგავურად მინიშნებულ დარიგებას. ამ ნიშნით განსხვავდება ანდაზა თქმისაგან. თუ გამონათქვამს არ ახლავს აზრის განზოგადებისა და მისი გადატანითი მნიშვნელობით ხმარების უნარი, იგი თქმაა და არა ანდაზა. მაგ: ძალიან ბრძნულად და მოსწრებულად უთქვამს ხალხს: „რამდენიც ვინმე მოგვიკვდა, იმდენი გულს ჩამოეთალაო“.

ანდაზა უპირატესად დიდაქტიკურ-აღმზრდელობითი შინაარსისაა. საგულისხმოა ანდაზის კიდევ ერთი თვისება: ანდაზაში თხრობითი მხარე უაღრესად შეკუმშულია, შემჭიდროებულია; როგორც კი თხრობის ელემენტი ოდნავადაც კი გავრცელდება, გაფართოვდება, ანდაზურობა იკარგება, ანდაზა იგავს ემსგავსება, იგავის სახეს იღებს.

აზრის გადატანის მნიშვნელობით ორგანული კავშირია ანდაზასა და იგავს შორის, რადგან ანდაზის სპეციფიკას შეადგენს იგავური ბუ-

ნება, რაც აფერხებს მცირე ზომის იგავებისა და ანდაზების განცალკევებას, თუმცა, უნდა გავითვალისწინოთ, რომ იგავს სიუჟეტური ქარგა გააჩნია. მაგ.: „აქლემი გადავარდა, ვირმა ყროყინი მორთო“ – ანდაზაა, მაგრამ ეს კი აღარაა ანდაზა: „აქლემი კლდეზე გადავარდა, ვირმა ყროყინი დაიწყო, ვირს ცემა დაუნყეს „რა გაყროყინებსო“ „ის მაყროყინებს, რომ იმ აქლემს მე ამომაზიდვინებენო“. ე. ი. ანდაზაში არ შეიძლება იყოს თხრობა. ეს არის თქმა, რალაცა ფაქტის განზოგადებული დასახელება, თუ შეიძლება ასე ითქვას, მაგრამ არამც და არამც ამბავი, თხრობა.

ზემოთქმულიდან გამომდინარე, ამ ბრძნული ჟანრის ასეთი განსაზღვრება შეიძლება მივიღოთ: ანდაზა ხალხის ხანგრძლივ გამოცდილებასა და დაკვირვებაზე დამყარებული ერთნადადებიანი მხატვრული ნაწარმოებია, რომელიც ნართაულად მიგვანიშნებს კონკრეტული შინაარსის მიღმა არსებულ ზოგად აზრზე და, ამდენად, სასაუბრო ობიექტს უშუალოდ კი არ ეხება, არამედ ირიბად, კონკრეტული სახის შუამავლობით, გადატანით, მინიშნებით, იგავურად.

აღსანიშნავია, აგრეთვე, ანდაზის ცვალებადობის ზოგიერთი ფაქტი, კერძოდ:

1. „სიღნაღი ისე არ დადაბლდება, საქათმის სიმალლე აღარ იყოს“;
2. „სიღნაღი ისე არ ნაიქცევა, საქობომდე არ მოვიდესო“...

პირველ ფრაზაში დარჩენილი უნდა იყოს ძველი მნიშვნელობა. სახელდობრ, მე-17 ს-ში „სიღნაღი“ ნიშნავდა სამხედრო თავდაცვის სათვის გამაგრებულ ადგილს – არხით შემოზღუდულ მინაყრილს. მაგრამ მეორე ანდაზაში „სიღნაღი“ განიხილება, როგორც მოზრდილი ქალაქი და იგი სოფელ საქობოსთანაა შეპირისპირებული, რომელიც სიღნაღთან შედარებით მცირე მოცულობისაა.

ზოგჯერ ერთ რომელიმე კუთხეში გავრცელებული ანდაზა, მეორე კუთხეში სხვაგვარადაა გააზრებული. მაგ.:

- „თუ გული გულობს ქადა ორი ხელით იჭმევასო“.

ლაპარაკია ქადასა და ქადის გულზე და ანდაზაც ამას ამბობს: თუ ქადის გული კარგია, გულად ვარგისია, ისეთია, როგორიც უნდა

იყოს გული (ფხვიერია გული და იბნევა) ქადას ორივე ხელი სჭირდება საჭმელად (აღმოსავლეთ საქართველოში).

დასავლეთ საქართველოში ქადა და მისი გული არცთუ ისე ცნობილია მისი თვისებებით. ამიტომ თავისებურად გაიგეს ეს ანდაზაც, კერძოდ ასე: თუ გულით გინდა, თუ გულით ეკიდები, თუ გულით მოინდომებ, საქმე გამოგივაო. ამ ანდაზის ასეთი გაგების შედეგად გაჩნდა ვარიანტი „თუ გული გულობს ადამიანი ქადას ერთი ხელით ორს აიღებსო“.

არსებობს, აგრეთვე, ლიტერატურული ანდაზები. მწერლის მოსწრებულად, გონებამახვილურად ნათქვამ, გადატანითი აზრის შემცველ თქმას შეიძლება მიეცეს ზოგადი აზრი, აღიჭურვოს კონტექსტისაგან დამოუკიდებლად არსებობის უნარით, ხალხში გავიდეს და ანდაზად იქცეს. ლიტერატურული ანდაზები, ხალხში გასული ან ხალხისგან აღებული და მათ პოეტურ ლაბორატორიაში თავისებურად გადამუშავებული, ისევ ხალხში დაბრუნებულ ანდაზებად იქცევა.

ჩვეულებრივ ლიტერატურული ფრაზა ძნელად იცვლება, დიდხანს ინარჩუნებს თავის სახეს, მაგრამ ნელ-ნელა მაინც შეიძლება შეიცვალოს, ხალხური ანდაზის ყაიდაზე გარდაიქმნას. იცვლება სიტყვათა რიგი, მარტივდება წინადადება, იხსნება კავშირები, რომელიმე ლიტერატურულ სიტყვას ხალხური ჩაენაცვლება და ა. შ. ე. ი. ფრაზას დაეცემა ხალხში ხმარების, ანუ გახალხურების კვალი.

„ხალხური სიბრძნის“ მე-5 ტომის წინასიტყვაობაში ლ. ლეჟავა ხაზგასმით მიუთითებს, რომ ხშირია შემთხვევა, როცა მეტყველებაში ანდაზისა და აფორიზმის ადგილს იჭერს ხალხური ლექსის სტრიქონი, ე. წ. „საანდაზო ლექსები“, მაგრამ ამ გამონათქვამებს აკლია ანდაზის ერთ-ერთი დამახასიათებელი ნიშანი – განზოგადების უნარი, ამიტომ მათი აზრის გადატანითობაც შედარებით შეზღუდულია [ლეჟავა, 1965: 57].

არსებობს ანდაზასთან ძალიან ახლოს მდგომი მოსწრებული ფრაზა, ეგრეთწოდებული სიტყვის მასალა, რომელიც უშუალოდ სასაუბრო ობიექტზე მიუთითებს, მასზეა მიმართული და მას ახასიათებს.

სიტყვის მასალას ანდაზად ქცევამდე თითქოს აკლია სუბიექტი და ასეთად იგულისხმება ის კონკრეტული პირი, ვის მიმართაც ესა თუ ის სიტყვის მასალაა. ამიტომ იგი შეიძლება სამსავე პირში გამოიყენებოდეს, მაგ.: „ცა ქუდად არ მიაჩნია“ (მიგაჩნია, მიმარჩნია).

ანდაზასა და სიტყვის მასალათა შორის მსგავსება-განსხვავებათა ძიებას საკმაოდ დიდი წარსული აქვს. ამ თვალსაზრისით საინტერესო მუშაობა აქვს ჩატარებული ცნობილ ენათმეცნიერებს: ა. პოტებნიასა და ვ. დალს.

ანდაზა და სიტყვის მასალა იმდენად მჭიდრო კავშირშია ერთმანეთთან, რომ ზოგჯერ საკმარისია მხოლოდ ერთი სიტყვის მიმატება ან გადაადგილება, რომ ერთმანეთში გადავიდნენ. (<http://feb-web.ru/feb/litenc/encyclp/le9/le9-1722.htm>).

მ. ჩიქოვანი ამის შესახებ აღნიშნავდა: „ანდაზა ყოველთვის დასრულებულ აზრს, ზოგად ფორმულას და სინტაქსურად სრულ ერთეულს წარმოადგენს. მოსწრებული სიტყვა კი იძლევა კონკრეტულ მითითებას, გადმოიცემა წინადადების ერთი ნაწილით“ [ჩიქოვანი, 1986: 18]. მაგ.:

- **„ძალი ახსენე, ჯოხი ხელში დაიკავეო, (ანდაზა);**
- **„ძალი ხსენებაზეო“ (სიტყვის მასალა);**
- **„ხევი ისე მოვიარე ერთი კენჭიც არ დამინახავსო“ (ანდაზა);**
- **„რიყეზე ქვა დაეკარგება“ (სიტყვის მასალა)...**

ანდაზა და სიტყვის მასალა ხალხური პოეტური შემოქმედების მეტად საყურადღებო და საინტერესო სახეებია. მათი ურთიერთმიმართება და კავშირი იმდენად მჭიდროა, რომ ზოგჯერ ჭირს კიდევ ერთმანეთისგან გამიჯვნა. ამიტომაც ანდაზათა კრებულებში ძალიან ხშირად შეტანილია სიტყვის მასალები და პირიქით... ამ გარემოებას გარკვეული საფუძველი გააჩნია. თითოეული მათგანის შინაგანი ბუნება და ხასიათი ერთმანეთისაგან გამიჯვნის აუცილებლობაზე მიგვითითებს. საკითხის გარკვევისათვის გადამწყვეტი მნიშვნელობა ორივე ჟანრის ცნებათა განმარტებას ენიჭება. უპირველესად, განესაზღვროთ, რა არის ანდაზა.

ანდაზას ორგვარი მნიშვნელობა გააჩნია: პირველადი, ანუ ამოსავალი და მეორეული, ანუ გადატანილი. ანდაზის ამ ორგვარი მნიშვნელობით წაკითხვათა შორის თვისობრივი განსხვავება დიდია. ანდაზის ამოსავალი მნიშვნელობით წაკითხვის შემთხვევაში საქმე გვაქვს უბრალო ფრაზასთან, სადაც აზრი გამართულად, თანმიმდევრულად

არის განვითარებული; მოცემულ ეტაპზე წინადადება არ წარმოადგენს საკუთრივ ანდაზას. ამ უკანასკნელად წინადადება აზრის მხოლოდ და მხოლოდ მეორეული, ანუ გადატანითი მნიშვნელობით დატვირთვის შემთხვევაში იქცევა, ე. ი. წინადადება, რომელშიც მოცემულია პირდაპირი აზრის გადატანითი მნიშვნელობით გამოყენებული პოტენცია, ანდაზად გახდომის ტენდენციას ამჟღავნებს.

ნათქვამის საფუძველზე უნდა დავასკვნათ, რომ კონკრეტული ფრაზის ამოსავალსა და გადატანითი მნიშვნელობით წაკითხვას შორის განსხვავებას ნართაულობა ქმნის. ერთ შემთხვევაში, როცა წინადადების შინაარსი დაცლილია ყოველგვარი ნართაულობისაგან, ის უბრალოდ, პირდაპირი მნიშვნელობით გაგებულ აზრს გადმოგვცემს. მეორე შემთხვევაში კი აზრის ნართაული გაგება ამოსავალი მნიშვნელობით ნახმარ წინადადებას ანდაზად აქცევს. მაშასადამე, ანდაზის ჟანრის ერთ-ერთი და, ამავე დროს, არსებითი ნიშანი აზრის ნართაულობაა.

წინადადების ამოსავალ მნიშვნელობას კერძო, კონკრეტული ფაქტი თუ მოქმედება აძლევს შინაარსს. „სავსებით კონკრეტული შინაარსით წარმოდგენილი თქმა მაშინ იქცევა ანდაზად, როდესაც ამ კონკრეტულის მიღმა, თუ უფრო ზოგადი იგულისხმება... თქმები ანდაზებად იქცევიან მხოლოდ მაშინ, როდესაც შესაძლებელი იქნება ამ კონკრეტულ შინაარსში მოთავსებული აზრის გადატანა სხვა ვითარებაზე“... [კიკნაძე, 1953:177].

ანდაზისათვის დამახასიათებელია ზოგადი ხასიათის მსჯელობის კონკრეტულ ფორმაში გამოხატვა, განზოგადება, რაც ანდაზის ფორმის მეორე სპეციფიკურ ნიშანს წარმოადგენს. იგი პირველთან (ნართაულობასთან) უშუალო კონტაქტშია.

საანდაზო წინადადების ნართაულობა თავისთავად ანდაზის იგავურ ბუნებაზე მიუთითებს, რაც განზოგადებული აზრის, შინაარსის კერძო ფაქტებით, ინდივიდუალური სახეებით წარმოდგენას გულისხმობს. შინაარსის ამგვარი გზით წარმოსახვის მიხედვით, იგავ-არაკულ ჟანრსა და ანდაზის ჟანრს შორის დიდი მსგავსებაა.

იგავისა და ანდაზის ურთიერთ სიახლოვეზე მიუთითებს ის გარემოებაც, რომ მრავალი ანდაზა იგავ-არაკული ჟანრის ნაწარმო-

ებთან გენეტიკურ კავშირშია. ამიტომაც შემთხვევით როდია, როცა სულხან-საბა ორბელიანი „სიბრძნე სიცრუისაში“ ბრძანებს: „არაკად თქმულაო“ და ანდაზას გვანვდის პერსონაჟისეული ნარატივის დასკვნით ფრაზად.

ა. პოტებნია იგავ-არაკებიდან ანდაზათა წარმოქმნის ორ გზას გამოკვეთს. ერთ შემთხვევაში ანდაზად იქცევა იგავ-არაკის ერთი ძირითადი გამონათქვამი, რომლის ანდაზურ გააზრებაში ნაწარმოების შინაარსი ლებულობს მონაწილეობას. მეორე შემთხვევაში ანდაზად იქცევა იგავ-არაკის არა ცალკეული გამონათქვამი, არამედ მთელი შინაარსიდან გამომდინარე აზრი“ [პოტებნია 1976:27].

რა ქმნის ძირითად განსხვავებას იგავარაკულ ჟანრსა და ანდაზას შორის?! პასუხი ნათელია: ტექსტის ოდენობა, შინაარსის გადმოცემის ფორმა. პირველ შემთხვევაში (იგავ-არაკთან დაკავშირებით) თუ საქმე გვაქვს მოკლე, მაგრამ საკმაოდ გაბმულ ტესტთან, მეორე შემთხვევაში (ანდაზასთან დაკავშირებით) შინაარსი მხოლოდ ერთი წინადადების ფარგლებში ექცევა. მაშასადამე, „ანდაზის იგავისაგან განმასხვავებელ ნიშნად უნდა მივიჩნიოთ ის, რომ გადმოსაცემი შინაარსი ერთ წინადადებაშია მოქცეული“ [ერთელაშვილი, 1957:105].

ანდაზის ერთ-ერთ სპეციფიკურ ნიშანს, აგრეთვე, ფრაზის ზნეობრივი შინაარსი წარმოადგენს. თითოეულ მათგანში კონკრეტული ფაქტის პოეტური ამაღლების გზით მიღებული ზოგადი შინაარსი საბოლოოდ დიდაქტიკურ-დამრიგებლობითი დანიშნულებით არის შენიღბული. ანდაზების საზოგადოებრივი მნიშვნელობა, ნაწილობრივ, ჟანრის სწორედ ამ ნიშან-თვისებაზეა დამოკიდებული. საანდაზო წინადადებისათვის (იმისგან დამოუკიდებლად, მარტივი იქნება იგი, თუ რთული) ძირითადად ორწევრიანობაა დამახასიათებელი. მათ შორის ურთიერთობა მიზეზ-შედეგობრივი კავშირითაა გამოხატული. მსჯელობა, აზრი მასში დაპირისპირების, შედარების ან სხვა რომელიმე სტილისტური ხერხის მომარჯვებით არის განვითარებული.

საანდაზო ფრაზის პოეტური ენით გამართვა – გადმოცემა ნაწარმოების იდეური შინაარსის ოსტატურად გახსნისა და მაღალმხატვრულობისთვის არის გამიზნული. ანდაზის მხატვრულობას, მის ძარღვიანობას ხელს უწყობს, აგრეთვე, მუსიკალური ჟღერადობის

კომპლექსი, რომელიც ალიტერაცია-ასონანსის, რითმა-რიტმიკისა და სხვა დეტალების ერთობლიობის პრინციპზეა აღმოცენებული. ერთი შეხედვით, მელოდიურობა, ჰარმონიული მდინარეობა თითქოს მხოლოდ ლექსითი ფორმის, ანუ გართიმული ანდაზებისათვის არის ნიშანდობლივი, მაგრამ ამგვარი შინაგანი ჰარმონია პროზაული ფორმის ანდაზებშიც შეიმჩნევა, თუმცა – გაცილებით სუსტად; ამ უკანასკნელში მუსიკალური ჟღერადობა ალიტერაცია-ასონანს-კონსონანსის „შეუმჩნეველ შეხმატკბილებაზეა“ აგებული.

საანდაზო წინადადებაში მუსიკალობა და მელოდიურობა შემხვევითი ფაქტორი არაა. ამდენად, ჟანრის სხვა სპეციფიკურ ნიშანთვისებათა შორის იგი მკვიდრ ადგილს იჭერს.

აქვე ყურადღებას გავამახვილებთ ორიოდე მომენტზე, რომელიც ანდაზებთან დაკავშირებით იჩენს თავს. ძნელია, საქართველოს რომელიმე კუთხეში იპოვოთ ისეთი მთქმელი, რომელიც ანდაზებს შესრულების იმდაგვარივე წესით მოგასმენინებთ, როგორადაც ხალხური სიტყვიერების ყველა დანარჩენი ჟანრის ნაწარმოებებს: ზღაპრებს, ლექსებს, გამოცანებს, შელოცვებს და სხვა.

რთულია ანდაზათა შეგროვებაც. ამ სირთულეს ჟანრისათვის ნიშანდობლივი სპეციფიკა – შესრულების წესის თავისებურება განაპირობებს.

მაშასადამე, ანდაზა ხალხში გავრცელებულია იმდენად, რამდენადაც სასაუბრო ენაში გარკვეული აზრის შესატყვისი ელფერით დადასტურებისთვის არის გამოყენებული. შესრულების წესის თავისებურება, ანდაზის ჟანრის ერთ-ერთ, მართალია, არაარსებით, მაგრამ დამახასიათებელ ნიშანს წარმოადგენს.

ანდაზის ჟანრისათვის ნიშანდობლივი უკანასკნელი თავისებურებიდან ნიშნიდან გამომდინარეობს შემდეგი დასკვნა: ანდაზას მნიშვნელობა, ძირითადად წინადადების კონტექსტში ეძლევა. საანდაზო ფორმულა, თავისთავად აღებული, ნაკლებად მეტყველია; მასში მოცემულია მშრალი შინაარსი, რომელსაც ერთდროულად ზოგადაზრობრივი განფენილობის მრავალი შესაძლებლობა მოეპოვება. აღნიშნული გარემოება იმაზე მიუთითებს, რომ ანდაზა მრავა-

ლი ფუნქციის შემცველია. ეს უკანასკნელი ნიშანი კი მხოლოდ ანდაზის ფანრის კუთვნილებას წარმოადგენს.

როგორც აღვნიშნეთ, ანდაზასთან, ფორმისა და შინაარსის მიხედვით, ახლოს დგას სიტყვის მასალა, რომელსაც ჩვენში ძალიან ხშირად მოსწრებულ თქმასაც უწოდებენ. რა არის სიტყვის მასალა? ანდაზისა და სიტყვის მასალის სპეციფიკური ნიშან-თვისებების შედარება-დაპირისპირებით მსგავსი და განსხვავებული მომენტების დაძებნა ყველაზე რეალურ შესაძლებლობას იძლევა დასმული საკითხის გასარკვევად.

ანდაზა-სიტყვის მასალათა შორის მსგავსება-განსხვავებათა ძიებას საკმაოდ დიდი წარსული აქვს. ამ თვალსაზრისით საინტერესო მუშაობა აქვს ჩატარებული ა. პოტებნიას. მკვლევარი მათ შორის არსებულ განსხვავებას იგავ-არაკისა და სიმბოლოს შორის არსებული სხვაობით ზომავდა: „ანდაზური თქმა, ისევე როგორც სიმბოლო, პირთა და მოქმედებათა რთული გადაჯაჭვის პოეტური, ე. ი. ქარაგმული, სახე როდია, არამედ ამ ჯაჭვის ერთ-ერთი ელემენტის, მამასა-დამე, ცალკე აღებული პირის, თვისების, მოქმედების სახე გახლავთ. თუ ეს ასეა, მაშინ ეს ფორმულა იგავ-არაკისა და ანდაზის ელემენტია; იგი ნაწილობრივ იგავ-არაკისა და ანდაზისაგან წარმოიქმნება, როგორც მათი ნაშთი, მათი შედეგება, ნაწილობრივ კი სიტყვის მასალა ანდაზამდე ვერ ვითარდება. მაგალითად, თუ ჩვენ ვინმეს შესახებ ვიტყვით, რომ ის „ავი ძაღლია“ – ეს ანდაზური თქმა იქნება.

იმავე მკვლევრის თვალსაზრისით, სიტყვის მასალას მიეკუთვნება ისეთი გამონათქვამებიც, რომლებიც გარკვეული, კერძო, ინდივიდუალური სახის დახასიათებას იძლევა.

როგორც ჩანს, ა. პოტებნია ანდაზასა და სიტყვის მასალას შორის ძირითად სხვაობას შინაარსის სირთულისა და განზოგადების უნარის განსხვავებულ ხარისხში ხედავდა (<http://www.gumer.info/bibliotek-Buks/Linguist/poteb/intro.php>).

ანდაზისა და სიტყვის მასალათა ურთიერთობის საკითხთან დაკავშირებით საინტერესო შეხედულებანი განავითარა დიდმა პარემიოლოგმა ვ. დაღმაც. რუსული ანდაზების სრული კრებულის წინასიტყვაობაში იგი წერს: „ანდაზა მოკლე იგავია. ეს არის მსჯელობა,

განაჩენი, დარიგება, რომელიც ნართაულად ითქმება და ხმარებაში შემოდის ხალხურობის ორნამენტით. ყველასათვის გასაგები და მისაღებია ანდაზა-ქარაგმა ორი ნაწილისაგან შედგება. პირველი ნაწილია ქარაგმა, სხარტი, ზოგადი მსჯელობა და მეორე – დამატებითი, დარიგება, განმარტება, თუმცა, ხშირად მეორე ნაწილი გამარტივებულია, მსმენელის გონებამახვილობაზე, გამჭრიახობაზეა მიხედობილი. მაშინ ანდაზას ანდაზური თქმისაგან თითქმის ვერ გაარჩევ... ანდაზური თქმა არაპირდაპირი გამოთქმაა, გადატანითი მეტყველებაა, უბრალო ნართაულია, ქარაგმა, რომელიც გამოხატვის ხერხია, მაგრამ იგავის, მსჯელობის, დასკვნის გამოყენების გარეშე, ეს არის ანდაზის ერთი პირველი ნაწილი. ანდაზური თქმა მხოლოდ ცვლის პირდაპირ მეტყველებას არაპირდაპირით, ზოგჯერ სათქმელს ბოლომდე არ ამბობს და საგანს არ ასახელებს, მაგრამ პირობითად, ცხადად მიანიშნებს... ანდაზური თქმა ზოგჯერ ძალიან ახლოს დგას ანდაზასთან: საკმარისია ერთი სიტყვის მიმატება, ან სიტყვის გადანაცვლება, რომ ანდაზური თქმისაგან ანდაზას მივიღებთ.

ვ. დალის მსჯელობის საფუძველზე ანდაზა-სიტყვის მასალა იმდენად მჭიდრო კავშირშია ერთმანეთთან, რომ ზოგჯერ საკმარისია მხოლოდ ერთი სიტყვის მიმატება ან გადაადგილება მათი ერთმანეთში გადასვლისათვის (<http://dic.academic.ru/dic.nsf/ushakov/754414>).

ამ საკითხთან მიმართებით, საყურადღებო და ორიგინალური შეხედულება აქვს მკვლევარ ე. ლიაცკის. მისი ღრმა რწმენით, ანდაზა-სიტყვის მასალათა შორის განსხვავება „ფუძნდება ცოცხალ მეტყველებაში, ხმაში, ტონში და იმ მნიშვნელობაში, რაც თითოეულ ცალკეულ შემთხვევაში იძლევა ცნობილ გამოთქმას ან – სიტყვას. წუთიერი ინტერესისაგან წარმოთქმული, მთელი რიგი წინამორბედი აზრებისაგან მოწყვეტილი ანდაზა ჩანერის დროს უფერულდება და ძალიან ხშირად ღიად ტოვებს საკითხს, მივიჩნით თუ არა იგი საკუთრივ ანდაზად თუ ანდაზურ თქმად“ (<http://az.lib.ru//ljackij-e-a/>).

ციტატა ნათელს ხდის ავტორის თვალსაზრისს, რაც იმით გამოიხატება, რომ ანდაზა-სიტყვის მასალათა შორის ძირითადი ნიშანი ინტონაცია-სიტუაციით და მათი შესრულების განსხვავებული მდგომარეობით არის განპირობებული. მოვლენათა არსებითი ხასიათის,

ფაქტების ძიებისა და გარეგანი ნიშნებისადმი გადამწყვეტი როლის მინიჭება, რა თქმა უნდა, არაა გამართლებული. ამ ორი, ახლო მდგომი ჟანრის გასამიჯნავად, ე. ლიაცკის უფრო რეალური კრიტიერიუმიც დაუძებნია: „ანდაზის (ჩანერისას), როგორც მოკლე გამონათქვამის განმასხვავებელი ნიშან-თვისებად, – წერს მკვლევარი – მიჩნეულია მისი ფორმალური ორწევრიანობა, მაშინ, როდესაც ანდაზური თქმა, საკუთარი აზრით, ყოველთვის ერთწევრიანია. თითოეული, ცოტად თუ მეტად ჩამოყალიბებული, ანდაზა იყოფა ორ ნაწილად, რომლებიც ერთმანეთს სხვადასხვაგვარად მიემართებიან“ (<http://az.lib.ru//ljackij-e-a/>).

აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით არსებობს კიდევ ერთი შეხედულება, რომელიც გამოქვეყნებულია ო. შიროკოვას მიერ საჟურნალო სტატიაში: „ანდაზისა და ანდაზური თქმის ძირითად განმასხვავებელ ნიშნად მიჩნეულია ნართაულობა, გადატანითი აზრი, რომელიც გააჩნია ანდაზას და არ გააჩნია ანდაზურ თქმას. ანდაზური თქმა შესაძლებელია კიდევ დახასიათდეს როგორც საყოველთაო სახმარი კონსტრუქცია მეტყველებაში ან ენის იდიომატიზმი“ (<http://feb-web.ru/feb/litenc/encyclop/le9/le9-1722.htm>).

ავტორის განცხადებით, ნართაულობა მხოლოდ ანდაზისთვისაა ნიშანდობლივი, სიტყვის მასალებში გადატანითი მნიშვნელობა ისე გამოკვეთილად არ შეინიშნება, როგორც – ანდაზაში; მიუხედავად ამისა, მოსწრებულ თქმათათვის ნართაული ბუნების სრული უგულვებლყოფის უფლება როდი გვაქვს. გადატანითი მნიშვნელობა ორივე მოვლენისთვისაა დამახასიათებელი და სპეციფიკური. განსხვავებას მათ შორის მხოლოდ ნართაულობის მეტ-ნაკლებად გამოყენების ხარისხი ქმნის.

„ქართული ხალხური სიტყვიერების ისტორიაში“ პროფ. მიხეილ ჩიქოვანი კითხვას, თუ რით განსხვავდება ანდაზა მოსწრებული სიტყვისაგან, ასე პასუხობს: „ანდაზა ყოველთვის დასრულებულ აზრს, ზოგად ფორმულას და სინტაქსურად სრულ ერთეულს წარმოადგენს, მოსწრებული სიტყვა კი, იძლევა რა კონკრეტულ მითითებას, გადმოიცემა წინადადების ერთი ნაწილით“ [ჩიქოვანი, 1986:117].

ანდაზასა და სიტყვის მასალას შორის საერთო არსებობს, როგორც ფორმის, ისე შინაარსის მიხედვითაც, მაგრამ, ამასთანავე, არსებობს მათი მკვეთრად განმასხვავებელი ნიშნებიც, რომლებიც გაცილებით შინაარსიანია და ღრმა, ვიდრე ეს ზოგიერთ შემთხვევაშია აღიარებული. მაგ.: „ძალის ხსენებაზე“, რომელიც უკავშირდება ქართულ ხალხურ ანდაზას: „ძალის ახსენე და ჯოხი ხელში დაიჭიროე“...

ანდაზა დასრულებული წინადადებაა, სტილისტური ხერხია, რომლის მეშვეობით შედარების, დაპირისპირებისა და თუ სხვა მხატვრულ-გამომსახველობითი საშუალებების საფუძველზე გარკვეული ზოგადი მნიშვნელობის შემცველი მსჯელობა, აზრი, დასკვნა მოცემული; სიტყვის მასალა კი ამ შესაძლებლობას მოკლებულია; იგი, როგორც წინადადების პირველი განმასხვავებელი ნიშნის დადგენისას დავინახეთ, წინადადების მხოლოდ ნაწილითაა გადმოცემული. ლოგიკური აზრის გადმოცემა კი მხოლოდ დასრულებული წინადადებითაა შესაძლებელი. მაშასადამე, ანდაზა-სიტყვის მასალათა შორის მეორე განმასხვავებელ ნიშანს – ლოგიკურ წევრთა რაოდენობა ქმნის.

ზემოთ განხილულ ნიშანთა ბუნებრივ და კანონზომიერ გაგრძელებას წარმოადგენს ანდაზის მოსწრებულ თქმათა განმასხვავებელი მესამე ნიშანიც. სიტყვის მასალა მოკლებულია ზოგადად დასრულებული ხასიათის მსჯელობა-დასკვნის უნარს, მაგრამ აღჭურვილია შესაძლებლობით, გადაკვრით მიგვანიშნოს ზოგადი მნიშვნელობის შემცველ სახე-ხასიათთან დაკავშირებით შექმნილ ფართოდ გავრცელებულ ფაქტზე, გამოთქმაზე. მოსწრებული თქმა „ერთხელ კოჭლიც წინაო“ თავისებური მინიშნებაა ანდაზაში – „ფარა რომ მობრუნდება კოჭლი ცხვარი წინ მოექცევაო“ – გამოყენებული მხატვრული სახისა.

როგორც ფიქრია ზანდუკელი ასკვნის, სიტყვის მასალა არ არის მხატვრული აზროვნების უშუალო პირველადი შედეგი; მისი არსებობა, როგორც წესი, ანდაზის, იგავის ან სხვა რომელიმე მხატვრული მოვლენის არსებობით არის მოტივირებული. ყოველივე ზემოთქმულის შეჯამების საფუძველზე სიტყვის მასალის განმარტება შეიძლება, შემდეგნაირად ჩამოყალიბდეს: სიტყვის მასალა აზრის დასადასტურებლად გამოყენებული ერთწევრიანი, დასრულებული სახე-ხასიათის შექმნის უნარს მოკლებული მხატვრული ნაწარმოებია,

რომელიც წინადადების ნაწილით არის მხოლოდ გადმოცემული და გადაკვრით ფართოდ გავრცელებული მხატვრული სახის მანიშნებელია (ზანდუკელი, 1980:205).

ამრიგად, ხალხური შემოქმედების ორ მონათესავე ჟანრს – ანდაზასა და სიტყვის მასალას მრავალ საერთოსთან ერთად, გააჩნია ისეთი ნიშნებიც, რომლებიც მკვეთრად განასხვავებენ მათ ერთმანეთისაგან.

ანდაზა დასრულებული წინადადებაა, სიტყვის მასალა კი – წინადადების ნაწილი; ანდაზისათვის ნიშანდობლივია ორ და იშვიათ შემთხვევაში, მეტწევრიანობაც, სიტყვის მასალისათვის დამახასიათებელია მხოლოდ და მხოლოდ ერთწევრიანობა; ანდაზა მხატვრული აზროვნების უშუალო, პირველადი შედეგია, სიტყვის მასალა კი – მეორეული; მისი არსებობა ანდაზის, იგავის ან სხვა რომელიმე მხატვრული მოვლენის არსებობით არის განპირობებული.

ანდაზების მხატვრული თავისებურებანი. „ანდაზა პოეტური ხელოვნებით გადმოცემის ერთ-ერთი საუკეთესო საშუალებაა. ხალხურ შემოქმედების მრავალფეროვან უბანზე ძნელად მოიძებნება იდეური ჩანაფიქრის მხატვრულად წარმოსახვის ისეთი მოხდენილი ფორმა, როგორც ანდაზა“ – წერს ქართული ხალხური ანდაზების ცნობილი მკვლევარი ფიქრია ზანდუკელი და სვამს კითხვას: „საინტერესოა, რა გარემოებამ აქცია ჩვეულებრივი, უსიუჟეტო, მინიატურული ფორმის ნაწარმოები იდეური გააზრების მხატვრულად ჩამოყალიბების სპეციფიკურ ნიმუშად?“

დასმული კითხვის პასუხს ეძიებს მკვლევარი ანდაზის მაღალ-მხატვრულ ფორმასა და ღრმააზროვანი შინაარსის საუკეთესოდ შერწყმა-შეხამების ოსტატობაში; მდიდარი, მრავალმნიშვნელოვანი შინაარსის მეტად ორიგინალურ მხატვრულ-გამომსახველობით სამკაულებით გამოვლენაში (ზანდუკელი, 1980:205).

ქართული ანდაზების პოეტიკას, ბუნებრივია ხალხური დახვეწილობის ბეჭედი აზის, რამდენადაც საანდაზო ლექსიკას უშუალოდ ხალხურ სასაუბრო მეტყველებაში უდგას ფესვები, საუკუნეთა განმავლობაში მრავალი თაობის სულიერ ქურაშია გადამდნარ-გამონართობილი; მრავალთა გონივრული ნაფიქრი და განზოგადოე-

ბულია, შემკულია ხალხური ფილოსოფიური მსოფლმხედველობის ჩუქურთმით.

ანდაზების შეუცნობლად შექმნის პროცესში რეალური სინამდვილის ზედმინევენიით სიზუსტით ფიქსირებისათვის მათში მრავალმხრივ ირეკლება ქართული ლექსიკის ამოუნურავი სიმდიდრე.

ანდაზების მხატვრულ თავისებურებებზე საუბარი, როგორც მკვლევარი ფ. ზანდუკელი აღნიშნავს, „მათი სინტაქსური აგებულების, პოეტური წყობისა და აზრობრივი მომენტების შესწავლას ითვალისწინებს“ (ზანდუკელი, 1980:206).

ანდაზა რიტმულად ორგანიზებული პოეტური სინტაქსური ერთეულია. დაკვირვებამ ცხადყო, რომ სინტაქსური აღნაგობის მიხედვით, ქართული ანდაზები ძირითადად ორნევერიან წინადადებებს წარმოადგენენ.

როდესაც ანდაზების ორ ან მრავალნევერიანობაზე ვსაუბრობთ, შინაარსობრივი და გრამატიკული ვითარებაა მხედველობაში მისაღები. მაგალითად ანდაზა: „ვერიდებოდი ღოღოსა, დამხვდა სოფლის ბოლოსა“ შინაარსობრივად ორნევერიანია. პირველი ნევერია – „ვერიდებოდი ღოღოსა“, მეორე ნევერია – „დამხვდა სოფლის ბოლოსა“. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ გვხვდება სამი და სამზე მეტნევერიანი ანდაზებიც, მაგრამ ამ უკანასკნელთა რიცხვი იმდენად შეზღუდულია, რომ ამ გარემოებას ქართულ ანდაზათა დამახასიათებელ ნიშნად ვერ მივიჩნევთ.

ორზე მეტნევერიანი ანდაზების ნიმუშები:

- **„ყორანს უთქვამს: გაღმა თუ გავალ, თეთრ კვერცხს დავდებო, გასულა, მაგრამ იქაც შავი კვერცხი დაუღიაო“**
- **„ვაი, ბატონო, მეღვინე მოკვდაო, ვაი, მეღვინის ბრალი, თორემ ბატონი მეღვინეს კიდევ იშოვისო“;**
- **„ქათმისთვის უკითხავთ, საიქიოს რა ამბავი მიიტანეო? რაღა ამბავიო: ცხვარი დაკლეს ზედ წამაკლეს, ძროხა დაკლეს ზედ წამაკლეს, თხა დაკლეს ზედ წამაკლეს და სხვა დაკლეს ზედ წამაკლესო“**

უნდა ითქვას, რომ სამ, ოთხ და მეტნევერიანობა, უმთავრესად დამახასიათებელია იგავიდან, თქმულებიდან და სხვა რომელიმე ჟანრიდან მომდინარე ანდაზებისათვის (ზანდუკელი, 1890:207).

ანდაზები დროთა განმავლობაში იხვეწებოდნენ, ფორმირდებოდნენ და განმაზოგადოებელ მნიშვნელობას იძენდნენ, ანუ ანდაზათა ყალიბში სახლდებოდნენ. სწორედ, ამიტომ არის რომ ქართული ხალხური ანდაზა ხან ლექსითი ფორმისაა, ხან კი პოეტური, პროზაული ფორმით გვხვდება.

ქართული ანდაზები, როგორც აღვნიშნეთ, ზოგჯერ ლექსის ფორმით არის გავრცელებული, ზოგ შემთხვევაში კი პროზაულ სახეს ინარჩუნებენ.

პოეტური, ანუ გართიმული ანდაზები, მხატვრული მეტყველების თავისებურ კანონზომიერებას ემორჩილებიან, სისინა ბგერათა ორგანიზაციის, რითმა-რიტმიკისა და პოეტური აქსესუარის ერთიანობის პრინციპს ემყარებიან. ამგვარი ანდაზებია:

- „ააფრინე ალალიო, რაც არ არი, არ არიო“;
- „ვერიდებოდი ღილოსა, დამიხვდა სოფლის ბოლოსა“;
- „ერთმანეთისა ბაძვითა, სახლი აივსო ნაგვითა“;
- „სადაც არის ბედი შენი, იქ მიგიყვანს ფეხი შენი“;
- „დღე მეხვალიე კაცსაო, თოვლი მოადგა კარსაო“...

პროზაული ანდაზები არ არის შეზღუდული; როგორც აღვნიშნეთ ეპიკური ჟანრის ფოლკლორული ნაწარმოებებით ნასაზრდოებია, მაგრამ რიტმულ ჟღერადობას და მუსიკალურობას მეტ-ნაკლებად ისინიც ექვემდებარებიან, რაც წინადადების ბოლოში სხვათა სიტყვის „ო“-ს დართვასაც განაპირობებს. მაგალითად:

- „ადამიანი შეხედულებით არ იცნობაო“;
- „ავი კაცი აქე და ერიდეო“;
- „პურს თუ მაჭმევ, ნურც კბილს მომტეხო“ ...

ქართული ანდაზებისათვის, თანაბრად დამახასიათებელია როგორც გართიმული, მონოსტრიქონული სახე, ასევე – გაურითმავი პროზაული აღნაგობა. ცხადია, რომ, ორივე შემთხვევაში, საქმე გვაქვს უაღრესად მაღალმხატვრულ ნაწარმოებებთან, ჭეშმარიტ პოეზიასთან, ამ ცნების ზოგადი გაგებით (ზანდუკელი, 1980:208).

გართმული ქართული ანდაზები კომპოზიციურად ხალხურ შაირს წააგავს. მათში, შაირის მსგავსად, წარმოდგენილია სტრიქონი. მაგალითად:

- **„კატავერ/მეს/წვდა/ძენ/ვსა/ო პარას/კე/ვის/ა/დღეს/ა/ო“.**
- **ვე/რი/დებ/ო/დი ლო/ლო/სა და/მის/ვდა სოფ/ლის ბო/ლო/სა.**

ქართული ანდაზები პოეტურად დახვეწილი და ჩამოქნილია. საუკუნეთა განმავლობაში ხალხმა მათში ჩააქსოვა მხატვრულ-გამომსახველობითი საშუალებები, რამაც ანდაზებს უფრო მეტი ესთეტიურობა და ემოციურობა შემატა.

აქვე უნდა აღვნიშნოთ, რომ ანდაზათა დახვეწასა და ლაპიდრობას დიდად შეუწყო ხელი მისმა ორწევრიანობამ, რაც საყურადღებო მოვლენის მოქმედებათა თუ მდგომარეობათა ურთიერთშედარება-შეპირისპირების შესაძლებლობას იძლევა და რაც მთქმელისეული ჩანაფიქრის მხატვრულად გადმოცემას უწყობს ხელს. განვიხილოთ ანდაზები:

- **„სტუმარს სტუმარი სძულდა, მასპინძელს – ორივენი“;**
- **„უჭკუო კაცის ფეხია ცოდვა, ჭკვიანისა – თავი“;**
- **„რა მგელს შეუჭამიხარ და რა მგლისებრ ძაღლსაო“...**

მოხმობილ ანდაზებში წარმოდგენილი პარალელიზმის შედეგად, აშკარად თვალსაჩინო ხდება ურთიერთდაპირისპირებულ მოვლენათა შორის არსებული მსგავსება, რის საფუძველზეც ანდაზის პირველ ნაწილში გადმოცემულ აზრს უფრო მეტი გამოკვეთილობის, დამაჯერებლობის გამოვლენის საშუალება ეძლევა.

ქართული ანდაზებისათვის დამახასიათებელია სხვა სახის პარალელიზმიც, რაც საანდაზო ფორმულაში გარკვეული მოვლენებისა თუ ფაქტების წინააღმდეგობრივი ურთიერთდაპირისპირებისათვის არის გამიზნული, ეფუძნება კონტრასტს, ანტითეზისს:

ქართული ნიმუში:

- **„ღარიბი კაცის ძალღი გებრალეობდეს, მდიდრის – ქალი“;**
- **„ღვინოს ლხინისთვის ამზადებ, ღვინო ჭირისთვის გამზადებსო“...**

ფრანგული ნიმუში:

- **Noire geline pond blanc œuf;**
- **Bonjour lunettes, adieu fillettes;**
- **Longue langue, courte main;**
- **Froides mains, chaudes amours...**

კონკრეტულ შემთხვევაში **პარალელიზმი** წინააღმდეგობრივი მომენტების ხაზგასმის, ანდაზის ძირითადი იდეის გახსნის საუკეთესო საშუალებაა.

ქართულ ანდაზაში პარალელიზმი მეტად გავრცელებულია მაგ.:

- **„მდიდარი მკვდარსა ტიროდა, ღარიბი ხარჯსა ჩიოდა“;**
- **„კურდღელი პატარა არის, მაგრამ გაქცევა დიდი იცისო“...**

იგივე შეიძლება ითქვას ფრანგულ ენაზეც:

- **Ce que le gantelet gagne, le gorgerin le mange;**
- **En petit ventre, gros coeur;**
- **Main serrée, coeur étroit;**
- **Tel qui rit vendredi, dimanche pleurera...**

ანტითეზი, მოვლენათა კონტრასტული დასურათებისათვის მეტად მოხდენილი პოეტური ფიგურაა. ანდაზაში „მდიდრისას კატას ტიროდნენ და ღარიბისას კაცსაც არაო“ კონკრეტული ცნების შთაბეჭდილების მომხდენ გარემოს ქმნის.

ანდაზაში პარალელიზმის, როგორც სტილისტური ხერხის, მხატვრული ფუნქცია სავსებით გარკვეულია. იგი წარმოსახვის მომენტის გაძლიერებისათვის არის გამოყენებული. იგი მხატვრული წარმოსახვის პოეტური ფიგურაა და ლიტმცოდნეობაში გრადაციის სახელით არის ცნობილი. **გრადაცია** ანდაზის შინაარსის განსაზღვრაში წამყვან როლს ასრულებს (ზანდუკელი, 1980:210);

ანდაზების პოეტიკაში ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს **პოეტურ შედარებას**. იგი გამოყენებულია როგორც ფრაზის სილამაზისათვის, ასევე – საზოგადოებრივი ცხოვრებისგან მიღებულ შთაბეჭდილებათა შესაბამისი, რეალური ფერებით გადმოცემისათვის.

ანდაზებში იშვიათად ვხვდებით ფანტაზიით შექმნილ პოეტურ შედარებათა ნიმუშებს; მათი უმრავლესობა თვით ცხოვრებიდანაა ამოკრეფილი და დამუშავებული. ასეთია ანდაზა: „ადამიანის პირის კანი ხახვის გარსზე უფრო თხელია, მაგრამ, თუ ერთხელ გაიხია, კამერის ტყავზე უფრო გასქელდება“...

ანდაზებში მნიშვნელოვან ადგილს **ეპითეტიც** იკავებს. იგი სინამდვილის პოეტური წარმოსახვისა და შეგონების ძირითადი მოტივის გამომზეურებისათვის არის გამოყენებული. მაგ.:

- **„ავი მუშა კვირაძალზე გახალისდება“...**

ანდაზაში მთავარი მოტივის გადმოსაცემად ძალიან ხშირადაა მოშველიებული ტროპული მეტყველების ერთ-ერთი სახეობა – **გაპიროვნება**. მაგ.:

- **„ვირს რქები არ ამოუვიდა და თავისი თავი პატარა ეგონა“;**
- **„კუმ ფეხი გამოყო, მეც ნახირში მოვდივარ“;**
- **„ბაყაყმა ფეხი აიშვირა, მეც ნალი დამკაართო“...**
- **„Ce n'est pas a la poule à chanter devant le coq“;**
- **„L'amour apprend aux ânes à danser“...**

ასევე, ანდაზისთვის დამახასიათებელია – **ჰიპერბოლა**. მაგ.:

- **„ჩიტის სკინტლზე შვავი ადგაო“;**
- **„წვეთი წყალი კაცს დაახრჩობს“;**
- **„სამგორის მინდორზე სამი ბებერი ვერ ეტეოდაო“...**
- **„L'amour est la seule maladie dont on n'aime pas guérir.“**
- **„Femme tombe sept fois et toujours se relève“...**

ანდაზისათვის დამახასიათებელია **ალეგორია**. შესაძლებელია, ალეგორიული იყოს სიტყვაც და აზრიც. ანდაზის ჟანრისათვის აზრის ალეგორიულობა უფრო ნიშანდობლივი და სპეციფიკურია. მაგ:

- **„სტუმარს სახლში არ უშვებდა-ხანჯალი ზემო თაროზე დამიდეთო“;**
- **„კატა ვერ შეწვდა ძეხვსაო, პარასკევია დღესაო“;**
- **„მელა კვდებოდა და თავი საქათმეში მიჰქონდაო“;**

- „დათვის მელისა კვალი გაუკვირდებო“...
- **Mieux vaut etre tete de souris que queue de lion;**
- **Il n'y a pas grenouille qui ne trouve pas son crapaud;**
- **Un bon renard ne mange jamais les poules de son voisin;**
- **Il faut coudre la peau du renard avec celle du lion...**

ანდაზებში იგაფურობა, ქარაგმული თქმა, სავსებით გასაგებ სიტყვიერ მასალაზეა აგებული. ამ შემთხვევაში საქმე გვაქვს ცნებათა პირდაპირი მნიშვნელობით ხმარებასთან. უნდა აღინიშნოს, რომ ალფ-გორიას ანდაზებში, მხატვრულ დატვირთვასთან ერთად, აზრობრივი ფუნქციაც ეკისრება.

ანდაზას მტკიცედ შეკრული კომპოზიციური აღნაგობა აქვს, რაც ემყარება ძლიერმოქმედ რიტმულ ბუნებას. მაგ:

- **„ვაის გავეყარე, უის შევეყარე“;**
- **„ააფრინე ალალიო, რაც არ არი, არ არისო...“**

სხვა შემთხვევაში, ქართული და ფრანგული ანდაზების რიტმულობა ერთი და იმავე სიტყვის რამდენიმეჯერ განმეორებაზეა დაფუძნებული. მაგ.:

- **„ნუ დაკარგავ ძველსა გზასა, ნურცა – ძველსა მეგობარსა“;**
- **„მუქთად ჯდომას, მუქთად შრომა ჯობიაო“;**
- **„შარინმა კაცმა შარის გულისათვის შარა მოხნაო...“**
- **Qui a bu boira;**
- **Bon vin, mauvaise tête;**
- **Tu as bu le bon, bois la lie;**
- **Chaque vit à sa lie;**
- **De bon vin, bon vinaigre...**

რიტმულობა და რითმა ანდაზების კომპოზიციური მთლიანობის ძირითადი ელემენტებია. ქართული საანდაზო კონტექსტისათვის დამახასიათებელია როგორც გარეგანი, ისე შინაგანი რითმებიც. გარეგანრიტმებიანი ანდაზებია:

- **„ძმა ძმისთვისაო, შავი დღისთვისაო“;**
- **„ორმა იცისო, ღორმა იცისო“...**

შინაგანრითმიანი ანდაზებია:

- „ბატონს ყმა უნდა უჭმელ-უსმელი, ტანთ ჩაუცმელი, შინმო-უსვლელი“;
- „ცხრა რძალი მოვიყვანე, ცხრა თავი საქმე მომემატაო“;

რითმა ანდაზისათვის მარტოოდენ პოეტური ორნამენტი კი არ არის, არამედ მათ უფრო ღრმა და სერიოზული დანიშნულება აქვთ. ისინი აძლიერებენ შინაარსს, მუსიკალურ ფლერადობასა და ამავე დროს მნიშვნელოვანი როლი ენიჭებათ ფრაზის კომპოზიციურად შეკვრა-განმტკიცებაში.

როგორც მკვლევარი ფიქრია ზანდუკელი აღნიშნავს, „პროზაული, ანუ გაურითმავი, ანდაზების კეთილხმოვანება და მელოდიურობა უმთავრესად ალიტერაციისა და ასონანსის შემწეობით ხერხდება. ალიტერაციის არსი თანხმოვანი ბგერების მუსიკალურობაში გამოიხატება. საანდაზო ფრაზის შიგნით თანხმოვანთა ხშირი განმეორება ძლიერ გავრცელებული პოეტური ხერხია (ზანდუკელი, 1980:218)

- „შაშვის ჯავრით ყორანმა შოშია მოკლა – შენც შავი ხარო“;
- „სასწორის სისწორე ამონავზე ჰკიდაო“;
- „ქვეყანა იქცეოდა და ტურა ქორწილს ექცეოდაო“;
- „ნუ დასცინი სხვასაო, გადაგხდება თავსაო“...

ანდაზათა მუსიკალურობას ხელს უწყობს, აგრეთვე ასონანსიც, რაც საანდაზო ფორმულაში ხმოვანი ბგერების განმეორებას გულისხმობს:

- „დათვს თავისი მახრჩობელა პანტა უყვარსო“;
- „აზნაურის სტუმრობაო ნუ გგონია ხუმრობაო“;
- „ერთი პირიდან სითბოც ამოვა და სიცივეცაო“...
- „Femme de marin, femme de chagrin“; [am-am, a-a]
- „La fortune change comme la lune, [la-la, yn-yn-yn] Aujourd'hui sereine, demain brune“...

ანდაზებისათვის, როგორც ლაკონიური და ლაპიდარული პოეტური ფორმულისათვის, უცხოა ფრაზები არაფრისმთქმელი სიტყვებით;

ამგვარი ფრაზების ადგილს დეფისი იჭერს. შესაბამისი ხასიათის მოვლენა ლიტერატურაში ფართოდ გავრცელებული სტილისტური ხერხია და ელიფსისის სახელწოდებითაა ცნობილი. ელიფსისი ანდაზისათვის მეტად დამახასიათებელი პოეტური ხერხია:

- **„ვიცის დედა ტიროდა, არ ვიცისა – იცინოდაო“ (დედა);**
- **„მსუქანს ყელი გაიგებს, მძიმეს – ხელიო“ (გაიგებს) ...**

ქართული ანდაზების პოეტიკაში, როგორც ზემოთაც აღვნიშნეთ, ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფუნქცია ენიჭება ხმოვან – „ო“-ს, რომელიც ძირითადად პროზაული ანდაზების აუცილებელი კომპონენტია. მაგ:

- **„ძალი ვინც მოკლა, მანვე გადაათრიოსო“;**
- **„ნაბლი ბუჯგიდან გამოვიდა, ბუჯგი აღარ იკადრაო“;**
- **„ცული პატარაა მაგრამ დიდ ხეს ნააქცევსო“ ...**

„ო“ ხმოვნის დართვით საანდაზო ფრაზის ბოლოს ხაზი ესმება სხვისი ნათქვამის გამეორებას. „ო“-ს გამოუყენებლობის შემთხვევაში ანდაზას აუცილებლად ერთვის სიტყვები: თქმულა, ნათქვამია, გაგონილა და სხვა. თუმცა, სხვათა სიტყვის „ო“, როგორც ფიქრია ზანდუკელი აღნიშნავს იმდენად ბუნებრივი და კანონზომიერი ანდაზისათვის, რომ ხშირად სიტყვების: თქმულა, ნათქვამია, გაგონილა და სხვათა პარალელურად „ო“ ნაწილაკიც იხმარება (ზანდუკელი, 1980:219).

- **„აქლემს უთხრეს: კისერი გაქვს მრუდო, და – სწორი რა მაქვსო“;**
- **„თავშავამ თქვა: ღმერთი რომ გამიწყრა, ბაღების ხელში ჩავვარდიო“;**
- **„თევზმა თქვა: სათქმელი ბევრი მაქვს, მაგრამ პირი წყლითა მაქვს სავსეო“;**
- **„ნათქვამია: ზოგს მღვდელი მოსწონს, ზოგს კიდევ – დიაკვანიო...“**

ანდაზისათვის დამახასიათებელი „ო“ ხმოვნის ფუნქცია მკვლევარმა ფიქრია ზანდუკელმა ამგვარად ჩამოაყალიბა:

- ▶ იგი, უპირველეს ყოვლისა, აზრობრივი დანიშნულების მქონე ელემენტია, ხაზს უსვამს აზრის სხვისგან მომდინარეობის პროცესს;
- ▶ იგი პოეტური მეტყველებისათვის თავისებური ელფერის მიმცემია, იგი ხელს უწყობს ანდაზის მუსიკალურობას;
- ▶ იგი განმაზოგადებლობის დამადასტურებელი ნიშანია... (ზანდუკელი: 1980:220).

ანდაზების შესწავლა ცხადყოფს, რომ ზეპირსიტყვიერების ეს ჟანრი მიმზიდველი და მრავლისმთქმელი შინაარსით ხასიათდება და ის მხატვრულ-გამომსახველობითი საშუალებებით არის გაჯერებული.

პირველი პარემიოლოგიური კრებულები ქართულ და ფრანგულ ენაში. ანდაზები უხსოვარი დროიდან იქმნებოდა, მათი შესწავლა საუკუნეებს ითვლის, მაგრამ მხოლოდ ანდაზისმცოდნეობა „პარემიოლოგიის“ სახელწოდებით ცალკე დისციპლინად მე-19 საუკუნის 60-იანი წლებიდან ჩამოყალიბდა და შევიდა ზოგად ფოლკლორისტიკაში, რამდენადაც ანდაზისმცოდნეობა თავის პრინციპებს ყოველთვის ზოგადი ფოლკლორისტიკიდან იღებდა და იღებს.

ანდაზის შესწავლისას მკვლევართა ყურადღებას იპყრობს შემდეგი საკითხები: ანდაზის განსაზღვრა; ანდაზის გენეზისი; ანდაზის კლასიფიკაცია; ანდაზებისა და სხვა ფოლკლორული ჟანრების ურთიერთობა, ერთი კუთხის ან ქვეყნის ანდაზების მიმართება სხვა კუთხის ან ქვეყნის ანდაზებთან, ანდაზების პოეტიკა და სხვა.

მსოფლიო პარემიოლოგიაში ანდაზათა რამდენიმე კლასიფიკაცია არსებობს: ანბანური, თემატური, საგნობრივი, მონოგრაფიული და სალექსიკონო-ენციკლოპედიური; ძირითადად გავრცელებულია ანბანური და თემატური კლასიფიკაცია.

ტერმინი „ანდაზა“ ფოლკლორული ჟანრის აღსანიშნავად საქართველოში შედარებით გვიან შემოსულა ხმარებაში. გამოჩენილი ლექსიკოგრაფის სულხან-საბა ორბელიანის მიხედვით, მის ბადლად ადრე „არაკი“ და „იგავი“ იხმარებოდა; „ანდაზა“ მცირე ფორმის ზეპოეტურ ნართაულ ნათქვამს მოგვიანებით ეწოდა. აჭარაში ანდაზის აღსანიშ-

ნავად გვხდება, როგორც საკუთრივ „ანდაზა“, ასევე „სიტყვის მესელეც“ (მსხალაძე, 1984: 11).

ჯერ კიდევ XIX საუკუნის ბოლოდან მოყოლებული, პირველი ანდაზების თავმოყრა, საჭურნალო სტატიის სახით („ხალხური ანდაზები“) რაფიელ ერისთავმა 1871 წელს ჟურნალ „კრებულში“ წარმოგვიდგინა. იმ დროს გავრცელებული იყო ფოლკლორული ჟანრის ნაკვესები. ნაკვესი მახვილგონივრულია, მაგრამ იგი ანდაზას ვერ შეედრება. ნაკვესი უფრო მეტად მიბმულია თავის წარმომშობ კონკრეტულ სიტუაციასთან, ანდაზა კი სიტუაციის მოდელთან, პარადიგმატიკასთანაა მიბმული“ (<http://www.ambioni.ge/rogor-aisaxa-tana-medroveoba-andazebsi>).

„ანდაზა სხარტად გამოთქმული სიბრძნეა ხალხისა, მთელის საუკუნეების დაკვირვების შედეგი და წარმონაშობი. ისე მკაფიოდ არსად იხატება დაკვირვება ამა თუ იმ ხალხისა, როგორც – ანდაზაში. ამიტომაც უჭირავს ანდაზას საპატიო ადგილი ხალხის ზეპირსიტყვიერებაში,“ ასე გამოთქვა აზრი თედო სახოკიამ 1898 წელს სოსიკო მერკვილაძის მიერ გამოცემული „ხალხური ანდაზებისა და გამოცანების“ კრებულის რეცენზიაში [„მოამბე“, 1898: 75-76]. თედო სახოკია თავად იყო ერთ-ერთი პირველი ქართველი მოლვანე, რომელმაც ევროპას გააცნო ქართული ზეპირსიტყვიერების ნიმუშები, მათ შორის ანდაზები. 1900 წ. გაზეთმა „ივერია“ (№240) ქართულ საზოგადოებას აუწყა, რომ ფრანგულ ჟურნალში დაიბეჭდა თ. სახოკიას მიერ თარგმნილი მეგრული ანდაზები.

1902 წ. ჟურნალი „მწყემსი“ [№23-24:13] ახალი ამბისა და შენიშვნების განყოფილებაში იტყობინებოდა: „ერთ ფრანგულ ჟურნალში დაბეჭდილია ქართული ანდაზები, თარგმნილი თედო სახოკიას მიერ. სულ 800-ზე მეტი ანდაზაა დაბეჭდილი, როგორც წინასიტყვაობიდან ჩანს, მრავალი მათგანი თვით თ. სახოკიას შეუგროვებია და ჯერ ქართულადაც არ ყოფილა დაბეჭდილი, ანდაზები ცალკე წიგნადაც გამოვა“. მართლაც, 1903 წ. პარიზში გამოიცა – „Les proverbes géorgiens“.

ქართული ანდაზების ფრანგულმა გამოცემამ გამოხმაურება ჰპოვა იმდროინდელ ქართულ პრესაში. „ივერიაში“ – (1903 №93) და-

იბეჭდა რეცენზია „ქალაქელის“ ფსევდონიმით, რომელშიც ავტორი წერს: „ჩვენს ცნობილ მწერალს ბ-ნ თ. სახოკიას საუცხოვო აზრი მოსვლია, გადაუთარგმნია ფრანგულად ქართული ანდაზები დაუბეჭდია ფრანგულს ჟურნალში და მერე ცალკე წიგნადაც გამოსცაო„. რეცენზენტი კმაყოფილებით აღნიშნავს ასევე, რომ თ. სახოკიას „ანდაზები შინაარსის მიხედვით გაუნაწილებია და რომ თარგმანი ერთობ კარგია, – უფრო განმეორებაა, ვინემ – თარგმანი. ბატონ თ. სახოკიას კარგად შეუგნია საქმის სიძნელე და სიტყვით-სიტყვად თარგმანს არ გამოჰკიდებია.“

ფრანგულად დაბეჭდილი ანდაზების კრებული (814 ერთეული) მკვლევარმა თემატურად დაანაწილა და სულ 66 ჯგუფში გააერთიანა. ეს ჯგუფებია: ღმერთი, სოფელი, მეურნეობა, სიყვარული, მეგობრობა, სტუმართმოყვარეობა, სილამაზე, სიკეთე, ბედნიერება, შრომა, ნადირობა, სიმდიდრე, ვაჭრობა, რჩევა, ცნობისმოყვარეობა, აღზრდა, ეგოიზმი, ოჯახი, მეფე, ქალი, საზოგადოება, ახალგაზრდობა, ქურდობა, სიზმარი, ხელობა, მოთმინება, მოგზაურობა და ა.შ.

ამგვარად, თედო სახოკია პირველი იყო, ვინც ფართო საზოგადოებას, ევროპას და კერძოდ საფრანგეთს, გააცნო ქართული ხალხური ანდაზები და ამ გზით აზიარა ქართული სულიერებას. წერდა კიდევ ფრანგული გამოცემის წინასიტყვაობაში: „ჩვენ გვსურს, ფრანგ ხალხს გავაცნოთ ქართველი ხალხის მრავალსაუკუნოვანი გამოცდილების გამოძახილი, მისის სიბრძნის ხმა„ და ფრანგულად ნათარგმნი ანდაზები, მართლაც, წარმოადგენენ „აზრებს ზნეობრივი მოძღვრების შესახებ.“ [ხახანაშვილი, 1903:697].

როგორც აღვნიშნეთ ბრძნულად თქმულ მოკლე სიტყვას თუ ფრაზას ყველა დროში უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭებოდა. ყველა დროისა და ყველა ეპოქის დიდი ბერძენი ფილოსოფოსი სოკრატე ამთავრებდა თავის სიტყვას „Comme de manières de dire courtes et mémorables,“ პლატონის „Protagoras“ კი ეკუთვნოდა სიტყვები „du plus modeste des Spartiates“. ასე რომ, პლატონიდან დაწყებული დღემდე ანდაზა მიჩნეულია როგორც „manière de dire“ ასევე ხასიათდება ბერძნული „paroma“ (საიდანაც წარმოიშვა მეცნიერება პარემიოლოგია) ლათინურად „proverbium“.

ნური – proverbium, ესპანური – refran და ფრანგული proverbe, რომელზეც, რა თქმა უნდა, ლათინურის გავლენა აისახა.

თავად აღორძინების ეპოქაშიც არ იყო გამოყოფილი ანდაზის რაობა „erasme“ და „adgia“ ანდაზა და აფორიზმი, სენტენცია და მაქსიმები ერთმანეთში იყო აღრეული.

მე-17 საუკუნეში Furetière (1690) თავის უნივერსალურ ლექსიკონში ანდაზას უწოდებდა სახალხო მეტაფორულ გამონათქვამს. კლასიკური პერიოდის საფრანგეთში კი ანდაზა სახალხო საუბარში გამოიყენებოდა, მაგრამ მაღალი, დახვეწილი, სალიტერატურო ენის მიერ გაუფასურებულად ითვლებოდა.

ანდაზების შესწავლა შუასაუკუნეებიდან იღებს სათავეს, რაც იმაზე მიუთითებს, თუ რამდენად მძაფრი და ღრმა ინტერესი გააჩნდათ ანდაზების მიმართ. ანდაზებს სხვადასხვა დროს სწავლობდნენ ფილოლოგები, მწერლები, იურისტები, არისტოკრატის წარმომადგენლები, ბურჟუები, სასულიერო თუ სამხედრო პირები.

შუასაუკუნეები არის პერიოდი ანდაზების აღზევებისა და პოპულარობისა, როცა ფართოდ გამოიყენებენ ანდაზებს, რაც აისახება იმ ნაწარმოებების დიდაქტიკური ხასიათით, რომლებიც იმ პერიოდში იქმნებოდა. ანდაზების ასეთმა აქტუალურობამ თავისი კვალი დატოვა; სწორედ, ამ პერიოდში შეიქმნა ანდაზების კრებული, რომელმაც ხელნაწერის სახით მოაღწია ჩვენამდე. მათ შორის აღსანიშნავია კრებულები: Distiques de Caton, Dialogue de Salomon et Marcoul, Dits et Proverbes des Sages Philosophes. მაგრამ მნიშვნელოვანი როლი მაინც ხალხური ანდაზების კრებულმა ითამაშა, რომელიც წარმოადგენს ამ პერიოდის ყველაზე პოპულარულ სამ ხალხურ კრებულს.

პირველი მათგანი „Proverbes au Vilain“ შეიქმნა დაახლოებით 1175 წელს უცნობი ავტორის მიერ, რომელსაც მფარველობდა ფლანდრიის მმართველი გრაფი ფილიპი (დაახლოებით 1143-1191 წწ). კრებული შედგება ექვსპნკარიანი სტროფისაგან, თითოეული მათგანი მთავრდება ხალხური ანდაზით ან გამონათქვამით. ამ ანდაზებიდან ბევრი მოძველებულია, მაგრამ კრებულში გვხვდება ისეთი გამონათქვამები, რომლებსაც თანამედროვე ფრანგულ ენაში დღესაც იყენებენ (მაგ.: Qui lingua a, à Rome va).

მეორე კრებულს ეწოდება „Proverbs Rurauz et Vulgauz“ და ეკუთვნის ანონიმ ავტორს. ის შედგენილია დაახლოებით 1317 წელს, მოიცავს 489 ანდაზას და გამონათქვამს კომენტარების გარეშე.

მესამე კრებული შედგენილია დაახლოებით 1440-1444 წლებში ეტიენ ლეგრის (Estienn Legris) მიერ, რომელიც შედგება 800 ანდაზისა და გამონათქვამისგან, რომელთა შორის არის ფრაზეოლოგიური ერთეულებიც. წინა ორი კრებულისაგან განსხვავებით, ლეგრის კრებულში თითოეულ ანდაზას ერთვის მოკლე მიმოხილვა ლათინურ ენაზე. ამ კრებულის წინასიტყვაობაში, რომელიც დანერილია ლათინურ ენაზე, საუბარია იმაზე, თუ რა სარგებლობა მოაქვს ადამიანისათვის ანდაზებისა და გამონათქვამების ცოდნას.

ალორძინების ეპოქის დასაწყისი, მე-16 საუკუნე ცნობილია საფრანგეთის ისტორიაში, როგორც მეცნიერების ალორძინების ეპოქა, რასაც თან ახლდა ფრანგული ენის განვითარება, მისი გამდიდრება ახალი სიტყვებითა და სიტყვანარმოებებით. განსაკუთრებით ფართოდ გამოიყენებოდა ფიგურალური თქმები, რაც იმ პერიოდის აზროვნებისთვის იყო დამახასიათებელი. ამ გამონათქვამების გავრცელებამ ერთგვარად შეუწყო ხელი წიგნის ბეჭდვის განვითარებას; ამან მისცა საშუალება ფრანგებს გაეცნოთ ისეთი მწერლების შემოქმედება, როგორიცაა რაბლე, ბონავენტურა, დეპერიე, მარგარიტა ნავარელი და სხვები, რომელთა ნაწარმოებებიც მდიდარია ანდაზებითა და ფრაზეოლოგიზმებით.

ალორძინების პერიოდში ანდაზა გახდა არამარტო კრებულების შედგენის, არამედ მისი შესწავლის სფერო. ამ ეპოქის მკვლევართა შორის უნდა აღინიშნოს ორი ფილოლოგი – ანრი ეტიენი (Henri Estienne) და ეტიენ პასკიე (Etienne Pasquier).

ანრი ეტიენს (1531-1599) ეკუთვნის „Thesaurus linguae graecae“ და „Precellence du langage français“, გამოცემული 1579 წელს; ამ უკანასკნელში ესტიენი იცავს ფრანგულ ენას და ცდილობს, დაამტკიცოს ფრანგული ენის უპირატესობა სხვა ენებთან მიმართებით. ის ხაზს უსვამს ფრანგული ენის სიმდიდრეს, ანდაზებსა და ფრაზეოლოგიზმებს, რომელსაც დიდი ადგილი უჭირავს მის წიგნში. ანდაზების განხილვისას ის დასძენს, რომ ერთ ლათინურ ან ბერძნულ ანდაზას

ფრანგულ ენაში შეესაბამება რამდენიმე ანდაზა, რომელთა ანალოგი არ მოიპოვება კლასიკურ ენებში.

ანრი ეტიენი, ასევე, ეხება ლინგვისტურ პრობლემებს, ანდაზის შინაარსს, მათ სემანტიკას და ეტიმოლოგიას.

ეტიენ პაკე (1529-1615), განათლებით იურისტი, ცნობილია თავისი ფუნდამენტური ათტომიანი ნაშრომით „Recherche de la France“. მე-8 ტომი მთლიანად ეძღვნება ფრანგული ენის ანდაზებსა და ფრაზეოლოგიზმებს. ალორძინების ეპოქაში უკვე ხდება არა ანდაზათა შეგროვება, არამედ – მათი შესწავლა.

მე-17-18 სს-ებში გამორჩეული იყო ანტუან უდენი (Antoine Oudin) ავტორი საინტერესო და მდიდარი ლექსიკონისა, რომელიც გამოიცა 1940 წელს სახელწოდებით: „Curiosités françaises, pour supplément aux dictionnaires. Recueil de plusieurs belles propriétés avec une infinite de proverbes et quolibets, pour l'explication de toutes sortes de livres“. ეს წიგნი ითვლება პირველ სისტემატიზირებულ ანდაზურ მასალად ფრანგულ ენაში და უკავია მნიშვნელოვანი ადგილი ფრანგული პარემიოლოგიის კვლევაში. ის იყო და რჩება ღირებულ წყაროდ ანდაზების შესწავლისას.

მე-17 ს-ში გამოვიდა ფლერი დე ბელენჟანას (Fleury de bellingen) „Étymologies ou explication des proverbes français“ (1656) წიგნი, რომელიც შედგება სამი ნაწილისაგან, იყოფა ქვეთავებად.

მე-18 ს-ში გამოვიდა „Dictionnaires des proverbes français“ პანკუკის მიერ (A. Y. Panckoucke), 1749 წელს.

ტუეს ეკუთვნის (J. Tuet) „Matinées senonaises ou proverbes français suivis de leur origine“ 1789.

მე-19 საუკუნე ფრანგული ანდაზის შესწავლის კუთხით გამორჩეულია, ამ დროს ხორციელდება უფრო ღრმა წვდომა, ამ ჟანრისა.

ჩნდება ახალი ლექსიკონები; სამეცნიერო ანდაზებით თანდართული. ამ პერიოდის უდიდეს კვლევად უნდა ჩაითვალოს კიტარის (P. Quitard) ნაშრომი: „Dictionnaire etymologique, historique et anectdotique des proverbes et des locutions proverbiales de la langue française“ (1842). მასში მასალა ანბანური პრინციპითაა დალაგებული, მასში, სხვა წინამორბედი ნაშრომებისაგან განსხვავებით, შესწავლის შედა-

რებით-ისტორიული მეთოდია გამოყენებული. კიტარი შეეცადა სხვა-დასხვა ფაქტორები (სემანტიკა, ფონეტიკა და ა. შ.) შეესწავლა.

ამ პერიოდის პარემიების მეორე დიდი მკვლევარია – ლერუ დე ლენსი (Le Roux de Lincy), რომელმაც 1842 წელს გამოსცა ორტომეული, სახელწოდებით: „Les livres des proverbes français“. მკვლევარმა პირველმა მოახდინა ფრანგული ანდაზების კლასიფიკაცია გამონათქვამების, ფრაზეოლოგიზმების, ისტორიულ-ეტიმოლოგიური და თემატური თვალსაზრისით.

მე-19 ს-ის ანდაზათა შორის, ასევე, უნდა დასახელდეს Mesangere, Mery, Genin, Nisard, Martel, Loubens.

მე-19 საუკუნე გამოირჩევა იმითაც, რომ ხდება დიფერენცირება პარემიოლოგიისა და ფრაზეოლოგიისა, რაც ცალკე კვლევის საგანია.

ავტორებისაგან

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

დახმარება/Aide

დავრდომილს ნიხლი კი არა, შველა უნდაო.	Le grand doit aider le petit.
ნაქცეულს ნიხლი კი არა, შველა უნდაო.	
ხელი ხელსა, მაღლი ღმერთსა.	Un peu d'aide nous fait grand bien,
ხელი ხელს ბანს ორივე ერთად პირსაო.	un second sert de soutien.
სხვას რომ მუცელი ასტკივდება, შენც ხელი მოისვიო.	Qui s'aide, fortune l'avance.
ღმერთს უთქვამს, ხელი გაანძრიე და გეშველებაო.	Il faut que la poule aide à gratter au coq.
	Aide-toi, et le ciel t'aidera.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Aide/დახმარება

Aide à tous, à nul ne méfais.	⇒ ყველას დაეხმარე, ცუდს ნურავის გაუკეთებო.
Quand chacun s'aide, personne ne se tue.	⇒ როცა ყველა ერთმანეთს ეხმარება, არავინ კლავს ერთმანეთს.
À ceux qui sont hardis, fortune veut aider, mais à la timidité, elle fait rejeter.	⇒ ბედი გაბედულს ეხმარება, მორცხვს კი ზურგს აქცევსო.
Souhais n'aident guère.	⇒ სურვილები დიდად არ გვეხმარება.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

ადრე ადგომა/Se lever tôt

ადრე ადგომა მეტი სიცოცხლე არიო.	La journée appartient à ceux qui se lèvent tôt.
	Coucher de poule et lever de corbeau, écartent l'homme du tombeau.
ადრე ამდგომი შორს წავაო.	Par se lever tôt toujours matin, on parvient à grand butin.
ტოლმა-ტოლს რითი აჯობაო და ადრე ადგომითაო.	Celui qui se lève matin, seul remplit son grenier de grain.
	Qui veut gagner son beurre doit se lever de bonne heure.

ადრე ამდგარსა ყმანვილსა ღმერთი უმზადებს სადილსაო.	À qui se lève matin, Dieu donne l'aide et la main.
ადრე ამდგარი ჩიტი ნისკარტს ინ-მენდს, მძინარა – თვალებს იფშენეტს. tõt.	L'avenir appartient à ceux qui se lèvent tôt.
ადრე ამდგარსა კურდღელსა, ვერ დაენევა მწევარი.	Les heures matinales ont la bouche pleine d'or.
ადრე ამდგარსა კურდღელსა ვერ დაენევა მდევარიო.	Il faut se lever bien matin pour le surprendre.
შემატოს მღვიძარესა, შემოაკლდეს მძინარესო.	Trop dormir cause mal vêtir.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Se lever tôt/ადრე ადგომა

À cinq lève-toi, dîne à neuf, soupe à cinq et te couche à neuf, tu iras à nonante-neuf.	⇒ ხუთ საათზე ადექი, ცხრაზე ისადილე, ხუთზე ივახშმე, ცხრაზე დანექი და ოთხმოცდაცხრამეტ წლამდე მიაღწევ.
Qui tard se lève tout bien le fuit.	⇒ ვინც გვიან დგება, ყველაფერი ხელიდან უსხლტება.
Renard qui tard se lève, ne fait bonne collation.	⇒ მელია, რომელიც გვიან დგება, კარგად ვერ წაიხემებს.
Se lever matin à rien ne sert, si la fortune t'est contraire.	⇒ დილით ადგომა ვერაფერს გარგებს, თუ ბედი შენს წინააღმდეგაა.
Homme fin se lève matin.	⇒ გონიერი ადამიანი დილით დგება.
Qui se lève tard dîne tard.	⇒ ვინც გვიან დგება, გვიან ვახშმობს.
Ce n'est pas le tout de se lever matin, il faut encore arriver à l'heure.	⇒ დილით ადრე ადგომა არ კმარა, თუ დროულად არ მიხვედი.
On adore plutôt le soleil levant que le soleil couchant.	⇒ ამომავალი მზე გვირჩევნია ჩამავალს.
Couche-toi sans souper pour te lever sans dette.	⇒ დაიძინე ვახშმის გარეშე, რომ გაიღვიძო ვალის გარეშე.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

გული/Cœur

ღია გულში ეშმაკი არ იბუდებსო.	Il est en ce monde de bons cœurs qu'on ne peut soupçonner.
გულს გული იცნობსო.	Le cœur seul sait parler au cœur.
როგორც თვალი შორს, ისე გული შორს.	Cœur oublie ce que l'œil ne voit.
შავ გულს თეთრი კბილი ფარავსო; გული შავი, კბილი თეთრი არავის- თვის მშურსო.	Diseur de bons mots, mauvais caractère. Parle la bouche, mais le cœur n'y touche.
გულისთქმას პირი მოთქვამსო. ვისაც გული არა სტკივა, იმას ცრემლი არა სცვივაო.	De l'abondance du cœur la bouche parle. La bouche ne verse que le trop plein du cœur.
გული გულობდეს, თორე ქადა ორივე ხელით იჭმებაო.	⇒ On peut manger son pain à deux mains si on le fait avec le cœur.
გულიდან გულზე ხიდაიაო.	⇒ Entre deux cœurs, il y a un pont.
გულიდან გულამდე გზა არისო.	⇒ Un chemin passe d'un cœur à l'autre.
ყველი და პურიო, კეთილი გულიო.	⇒ Il suffit fromage et pain, si c'est du bon cœur.
ჰკითხე ასსა – ჰქმენ გულისა.	⇒ Demandes le conseil à cent personnes, mais n'écoute que ton cœur.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Cœur/გული

Un bon cœur est un port ouvert aux naufragés.	⇒ კარგი გული ჩაძირული გემის მგზავრთა ნავსადგურია.
Allégresse de cœur fait beau visage.	⇒ მხიარული გული სახესაც ალამაზებს.
La beauté du cœur est plus belle que celle du visage.	⇒ გულის სილამაზე სახის სილამაზეს სჯობს.
Un cœur droit est le premier organe de la vérité.	⇒ მართალი გული ჭეშმარიტების პირველი ორგანოა.

Trop et trop peu d'esprit étouffe en nous le cœur.	⇒ ზედმეტი ჭკუა, ისევე როგორც ნაკლები, გულის ხმას ახშობს.
Cœur sans esprit vaut mieux que de l'esprit sans cœur.	⇒ გული გონების გარეშე უკეთესია, ვიდრე გონება გულის გარეშე.
Tel est grand par l'esprit, et petit par le cœur.	⇒ ჭკუით დიდი და გულით პატარაო.
L'esprit du cœur, c'est la délicatesse.	⇒ დახვეწილობა გულის გონებაა.
Avant de lire le ciel, sache lire en ton cœur.	⇒ სანამ ბედის წასაკითხად ცას შეაჩერდები, შენს გულში ჩაიხედეო.
L'amour qui glisse par l'oreille se loge dans le cœur.	⇒ სიყვარული ყურიდან ჩასრი-ალდება და გულში იბუდებს.
Cœur de femme cessant d'aimer cesse de battre.	⇒ ქალის გულისცემა მაშინ ჩერდება, როცა სიყვარული წყდება.
Qui fait rire l'esprit se rend maître du cœur.	⇒ ვინც გონებას აცინებს, ის გულსაც იპყრობს.
Cœur facile à donner, cœur facile à ôter.	⇒ გული, რომელიც ადვილად იყვარებს, ადვილადვე ივიწყებს.
Dans son propre cœur l'homme doit chercher son repos.	⇒ ადამიანმა მოსვენება საკუთარ გულში უნდა ეძებოს.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

გიჟი/Fou

გიჟი ბევრჯერ მართალს იტყვისო.	Le fou parle d'abord, puis songe à ce qu'il dit.
	La langue du fou est sa ruine.
გიჟის მეგობარი გიჟი იქნებაო.	Soyez dans l'occasion fou avec les fous.
გიჟი აბნევდა, ჭკვიანი კრეფდაო.	Les fous font les festins, les sages les mangent.
	Les fous troublent l'eau et les sages pêchent.
გიჟს ნუ ჰკითხავ და ნურც დაუჯერებო.	⇒ Ne demande rien à un fou et ne l'écoute jamais.

- მოხეტიალე გიჟი მოსიარულე
ხიფათი და სიკვდილიაო. ⇒ Un fou errant, c'est un danger
ambulant et la mort.
- სხვისი გიჟი სასაცილოა, თავისი –
კი სამარცხვინოო. ⇒ Un fou chez les autres nous fait rire,
chez nous il nous couvre de honte.
- გიჟი ის არის ვინც აბნევს, ვინც
კრეფავს, ის გიჟი არ არის. ⇒ Un fou est celui qui gaspille et non
pas celui qui amasse.
- გიჟი ქორწილში შევიდა ჩემს სახლს
აქა სჯობიაო. ⇒ Un fou assista aux noces et se dit:
«C'est mieux ici que chez moi.»

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Fou/გიჟი

- Qui veut nager contre le flot, est bien
enragé, fou ou sot ⇒ ვისაც დინების საწინააღმდეგოდ
ცურვა უნდა, გაცოფებული,
შეშლილი ან სულელია.
- Le bâton profite au fou. ⇒ ჯოხი სულელს რგებსო.
- Il est bien fou qui à fou sens demande. ⇒ ვინც გიჟისაგან გონიერებას
ითხოვს, თავადაც გიჟია.
- Riche et fou font ce qu'ils veulent. ⇒ მდიდარი და გიჟი აკეთებენ იმას,
რაც სურთ.
- Accointance (compagnie) de fous ne
vaut rien. ⇒ გიჟი გიჟს დაუმეგობრდეს, რა
ხეირიაო.
- La semence des fous est fort
fructueuse. ⇒ სულელების ნათესი ძალიან
ნაყოფიერია.
- À fou conteur, sage auditeur. ⇒ შეშლილ მეზღაპრეს, გონიერი
მსმენელიო.
- Le fou ne voit en sa folie que sens. ⇒ გიჟი თავის სიგიჟეში მხოლოდ
გონიერებას ხედავს.
- Il y a plus de fous en liberté qu'en
prison. ⇒ უფრო მეტი გიჟია თავისუფლე-
ბაში, ვიდრე ციხეში.
- Le fou se trahit lui-même. ⇒ გიჟი თავს ვერ დამალავსო.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

ავადმყოფობა/Maladie

- ავადმყოფობა ფუთობით მოდის და გრამობით მიდისო. Le mal vient à cheval et s'en retourne à pied.
- ავადმყოფობა კაცის ჯანში ურმით შევა და წვეთ-წვეთად ძლივს გამოვაო.
- ავადმყოფი რომ მორჩება, ექიმები შესძულდებაო. ⇒ Un malade guéri hait les médecins.
- ავადმყოფს ექიმი არჩენს, უბედურს – კარგი მეგობარიო. ⇒ Un médecin guérit un malade, un bon ami guérit un malheureux.
- ავადმყოფს ჰკითხავენ, ჭამა გინდა თუ არაო. ⇒ Ce n'est qu'au malade qu'on demande s'il veut manger.

LES PROVERBES FRANÇAIS/ფრანგული ანდაზები

La Maladie/ავადმყოფობა

- Malade sans douleur, chien boiteux quand il veut. ძალღი კოჭლობით არ მოკვდებაო.
- Quand un moucheron pique le malade, il se croit que c'est un tavin (taon). ⇒ როცა ბუზი ავადმყოფს კბენს, თავი ბუზანკალი ჰგონია.
- Il est bien aisé à ceux qui sont en bonne santé de donner des conseils aux malades. სხვა სხვის ომში ბრძენიაო.
- Bras malade en écharpe au cou, et jambe malade au lit. ⇒ სნეული მკლავი სახვევეში, სნეული ფეხი ლოგინში.
- Pour le rhume, une cruche de vin. ⇒ გაციებას ჭიქა ღვინო შეველისო.
- Bien malade qui ne se connaît pas. ⇒ ისა ავად ვინც თავს არ იცნობს კარგად.
- Malade, pédant et plaideur, n'ont qu'entretien de malheur. ⇒ ავადმყოფი, პედანტი და მომჩივანი, მხოლოდ უბედურებაზე საუბრობენ.
- Malade et prêt à mourir, souhaite toujours guérir. ⇒ ავადმყოფიც და მომკვდავიც განკურნებას ნატრობენ.
- Malade qui n'a point été, ne sait ce que vaut santé. ⇒ ვინც ავად არ ყოფილა, არ იცის ჯანმრთელობის ფასი
- Ce n'est pas de notre faute si on est malade. ⇒ ჩვენი ბრალი არ არის, თუ ავად ვართ.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

ახალი/Nouveau

ახალი ცოცხი კარგად გვისო.

Il n'y a rien de tel qu'un balai neuf.

Du nouveau tout semble bon et beau.

Au nouveau tout est beau.

Tout nouveau, tout beau.

De nouveau tout m'est beau.

ახალ კიტრს და ახალ ამბავს ძვირად
ნუ იყიდი, მალე გაიფუტებაო.

⇒ Ne paie pas cher des concombres
de primeur ni des nouvelles
fraîches, leur prix va bientôt baisser.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Nouveau/ახალი

A cheval neuf, vieux cavalier.

⇒ ახალ ცხენს გამოცდილი მხედარი
უნდაო.

Argent frais et nouveau ruine
jouvenceau.

⇒ ახლადნაშობი ფული ყმანვილ
კაცს დაღუპავსო.

Dans un bon ménage, il ne faut vin
nouveau, bois vert et pain chaud.

⇒ ოჯახს ვინც კარგად უძღვება, შინ
არც ახალ ღვინოს იქონიებს, არც
ნედლ შეშასა და ცხელ პურს.

Le jour d'un nouveau règne est le jour
des ingrats.

⇒ უმადურები ახალი მეფობის პირ-
ველსავე დღეს გამოჩნდებიანო.

Nouveau contrat vaut mieux que
contrat déchiré.

⇒ დარღვეულ ხელშეკრულებას
ახალი სჯობს.

Nouveau vin et ami neuf gagnent en
vieillissant.

⇒ ახალ ღვინოს და ახალ მეგობარს
დრო უკეთესს ხდისო.

Vieille obligation défait nouveau
marché.

⇒ ძველი ვალდებულება არღვევს
ახალ მოლაპარაკებას.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

ბავშვი/Enfant

ბავშვს სწორი გზა ასწავლე, სიბე-
რემდე გაყვებაო.

Bien travaille qui élève bien son enfant.

ბავშვი ტირილში იზრდებაო.	Mieux vaut souffrir son enfant morveux,
გოჭი წყვირილით და ბავშვი ტირი- ლით გაიზრდებაო.	- Que de lui arracher le nez.
ბავშვს სახრე არ აწყენსო.	
ორი ძიძის შუა ბავშვი დაიხრჩოო	Chez sept nourrices l'enfant sans yeux.
ბავშვი არ დაბადებულყო და აბრამს არქმევდენო.	⇒ On appelait l'enfant Abraham avant même qu'il naisse.
ბავშვის პირით სიმართლე ლაღადებსო	La vérité sort de la bouche des enfants.
ბავშვს ჰკითხეს, რათ სტირიო, გამდის და ვტირიო.	⇒ On demanda à l'enfant pourquoi il pleurait. «Parce qu'on me le permet», répondit-il.
ბავშვი თუ არ ტირის, დედა ძუძუს არ აჭმევსო.	⇒ Si l'enfant ne pleure pas, sa mère ne l'allaitera pas.
ბავშვს კვერს ნუ დაპირდები და თუ დაპირდები, გამოუცხეო.	⇒ Ne promets pas à un enfant une galette. Mais une fois promise, il faut la cuire.
ბავშვი დაასაქმე და უკან გამოუდექო.	⇒ Mets l'enfant au travail et suis-le.
ბავშვი დაასაქმე და დიდო, უკან გაჰყევო.	

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Enfant/ბავშვი

Enfant par trop caressé, mal appris et pis réglé.	შვილი მტრად გაზარდე, მოყვარედ გამოგადგებაო.
Enfants petits, petits soucis; enfants grandis, grands soucis.“	⇒ როცა ბავშვი პატარაა, საზრუნავი მცირეა, გაიზრდება და საზრუ- ნავიც მატულობს.
Enfants sont richesses de pauvres gens/A pauvres, enfants sont richesses.	⇒ ღარიბებისთვის ბავშვები სიმდიდრეა.
Les hommes sont de grands enfants A père avare, l'enfant prodigue.	⇒ უფროსები დიდი ბავშვები არიან ძუნ მამას მფლანგველი შვილი ჰყავსო.
L'enfant et le vieillard aiment qu'on les écoute.	⇒ ბავშვს და მოხუცს უყვართ როცა უსმენენ.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

ბრძენი, ჭკვიანი/Sage

ჭკვიანი ჩიტი ორთავე ფეხით გაეზა მახეშიო.	Les plus sages faillent souvent en bon chemin.
ჭკვიანი რომ შესცდება – ბრიყვზე უარესია	
სოფელი ღონიერია, თუ კაცი გონიერია.	⇒ Le sage est la force du village.
ჭკუა ხანში კი არა, თავშიაო.	⇒ La sagesse n'est pas dans l'âge, mais dans la tête.
ბრძენი დედა მამის მიმართ შვილსა მტრულად არ გაზრდის.	⇒ Une mère sage élève son fils pour qu'il soit du père complice.
ჭკვიანს ერიდე ბოროტსა, ხიფათი არის ბოლოსა.	⇒ Méfie-toi du sage méchant, le danger te guette.
სანამ ჭკვიანი დაფიქრდა, ცეტმა გარდავლო მთები.	⇒ Pendant que le sage pense, le sot traverse les montagnes.
ჭკვიანისაგან ძაგება გიჯობს სულელის ქებასა.	⇒ Mieux vaut être blâmé par un sage que vanté par un sot.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Sage/ჭკვიანი, ბრძენი

N'est pas sage qui ne sait quelquefois folâtrer.	⇒ ხანდახან ყველა ბრძენი მოისულელებსო.
Il n'est si grande folie que de sage homme.	ჭკვიანი რომ შეცდება, ბრიყვზე უარესია.
Le sage ne se vêt pas du manteau du vulgaire.	⇒ ჭკვიანი კაცი მდაბიოს სამოსს არ ჩაიცვამს.
Rien de trop: sage outré n'est pas loin d'être fou.	⇒ ზედმეტი არაფერი ვარგა: მეტისმეტად ჭკვიანს შლეგობამდე ბევრი არ უკლია.
Le sage en écoutant devient encore plus sage.	⇒ გონიერი მოსმენით კიდევ უფრო ბრძენი ხდება.
Le sage se corrige en observant les fous.	⇒ ბრძენი შლეგის შეცდომებზე სწავლობს.

- L'intelligence est un bijou, l'ignorance est un caillou. ⇒ ჭკუა სამკაულია, უმეცრება ქვაა.
- A l'homme intelligent un coup d'œil suffit. ⇒ ჭკვიანი კაცი ერთი შეხედვითაც მიგიხვდებაო.
- Un sourd intelligent entend mieux qu'un sot homme. ⇒ ჭკვიანს, ყრუც რომ იყოს, ბრიყვზე უკეთ ესმის.
- La sagesse et le grand avoir sont rarement en un manoir. ⇒ სიბრძნე და დიდი ქონება ერთ სახლში იშვიათად ცხოვრობენო.
- Paix et peu, c'est la devise du sage. ⇒ მშვიდობა და მცირედი, ესაა დევიზი ბრძენი ადამიანის.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

ბრმა/Aveugle

- ბრმა ქათამს ჰგონია, ყველგან ხორბალი ყრიაო. ⇒ Une poule aveugle voit partout des grains.
- ბრმა ლობეს მიადგა, „– შენს იქით გზა არა მაქვსო“. ⇒ Un 'aveugle s'arrêta devant la clôture: «Impossible de la contourner.»
- ბრმამ ბრმას უთხრა, „ჭიტაო!“ ⇒ Un aveugle dit à un autre aveugle: «Je te vois!»
- ბრმას რა უნდა და – ორთავ თვალის სინათლეო. ⇒ Le seul souhait de l'aveugle est de voir de ses deux yeux.
- ბრმა რას ჩიოდა და – ორთავ თვალსაო.
- ბრმას სინათლე ვერ უშველის და სოფელს – ჭკვიანის დარიგებაო. ⇒ La lumière ne profite pas à l'aveugle, tout comme les conseils du sage au village.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Aveugle/ბრმა

- Les aveugles ne doivent pas juger des couleurs. ⇒ ბრმას ფერისა რა გაეგებაო.
ვირმა რა იცის, ხურმა რა ხილიაო.
- L'homme est aveugle sur ses défauts, et clairvoyant sur ceux d'autrui. ⇒ კაცს დირე ედო თვალშიო, სხვას კი ბენვს უსინჯავდაო.

- Un aveugle sans bâton est un homme qui n'a pas ce qui lui est le plus nécessaire. ⇒ ბრმა უჯობოდ ის კაცია, ყველაზე საჭირო რამ რომ აკლია.
- Chacun est aveugle dans ses intérêts. ⇒ პირადი ინტერესი ადამიანს აბრმავეებს.
- Quand l'aveugle porte bannière, mal pour ceux qui marchent derrière. ⇒ როდესაც მედროშე ბრმაა, ვაი უკან მიმავალთ.
- Le poulet aveugle trouve aussi du grain ⇒ ბრმა ქათამიც პოულობს საკენკს.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

გამოუსწორებელი/Incorrigible

- კუზიანს სამარე გასწორებსო. Le brebis bêle toujours de même.
ძალის კუდი არ გასწორდებაო.
- ძალის კუდი ცხრა წელიწადს კალაპოტში იყო, ამოიღეს და ისევ გაიღუნაო.
- გველის კუდს რა გაასწორებს, ხვრელშიც კლაკენით გაიცურებსო.
- ყვავს შევარდნადა ზრდიდნენ და ისევ „ყვას“ იძახდაო.
- ვირს ოქროს ყელსაბამი რომ შეაბა, მაინც ვირი იქნებაო. Ane paré ne laisse pas de braire.
- ვირს უნაგირი განა ცხენად აქცევსო ვირი ვირად რჩებაო
- ვირი ფუნდრუკობას არ მოიშლის არა შეჯდა მწყერი ხესა, არა იყო გვარი მისი A laver la tête d'un âne on perd sa lessive.
- არ გათეთრდების ყორანი, რაც უნდა ხეხო ქვიშითა Tête de fol ne blanchit jamais.
- ბაყაყი ხალიჩაზე დააბრძანეს, ისკუპა და ისევ გუბეში ჩახტაო Elève le corbeau, il te mangera les yeux.
- თაგვს ბუმბულში აწვენიდნენ და ის მიწის სოროში მიძვრებოდაო. Les chiens ne font pas des chats.
- გომბიო ბუმბულში დაანვინეს და მაინც „ფუჩიჩი ფუჩიჩი“ იძახდაო. La pomme ne tombe jamais loin de l'arbre.

ჭინჭველას ბუმბულში აწვენდნენ და „ფუჩერფუჩერ“ იძახდაო.

ჭინჭრაქას ბუმბულში აწვენდნენ და „ფუჩერფუჩერ“ იძახდაო.

წყალი ნაყეს, ნაყეს და ისევ წყალი დარჩაო

აპატიეს მელასაო, მოუმატა კბენასაო.

ანწლი არ მოგცემს ყურძენსო.

პანტა ვაშლი გინდა ურუმ ტყეში იდგეს, გინდა – ნაფუზარში, მაინც პანტას გამოიბამსო.

ყორნების ნამრაველიდან ბულბული არ გამოვაო.

ნაბლის გადანაჭერზე წიფელა არ ამოვაო.

ჭინჭრის ალაგზე ჭინჭარი ამოვაო.

ვირის თოფრამ თეირანი მოიარა, მაგრამ ისევ თოფრად დარჩაო.

ვირი ქაბას წავიდა, ისევ ვირად მოვიდაო.

ღორი რამდენიც უნდა ბანო, ისევ ლაფში ჩანვებო.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Incorrigible/გამოუსწორებელი

Un renard change de poil, non de nature.	⇒	მელა ბენვს იცვლის და არა ბუნებასო.
Un fat se décèle toujours.	⇒	ბრიყვი თავს ვერ დამალავსო.
Mauvaise herbe croît toujours.	⇒	სარეველა მუდამ იზრდებაო.
Le loup mourra dans sa peau.	⇒	მგელი მგლად მოკვდებაო.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

გაზაფხული/printemps

ერთი ენძელა გაზაფხულს ვერ მოიყვანს.	Une seule hirondelle ne fait pas le printemps.
ერთი მერცხლის ჭიკჭიკი გაზაფხულს ვერ მოიყვანსო.	
ერთი ყვავილით გაზაფხული არ მოვაო.	
ცხრა მარტს ცხრა მტკაველი თოვლი მოვიდა, შიგ ჯოხი ჩაფლეს და სალამომდე წაიქცაო.	Jamais pluie de printemps ne compte pour un mauvais temps.
იანვრის ქურდი მარტში გამოჩნდებაო.	⇒ En mars, on saura qui a volé en janvier.
ჰაცა, ვირო, ნუ მოკვდები, გაზაფხულზე იონჯა ამოვა და მოძოვეო.	⇒ Âne, ne meurs pas, la luzerne poussera au printemps et tu en brouteras.
მარტი პატარძალია, დღეში სამჯერ მოირთვება და სამჯერ მოილუშებაო.	⇒ Mars est une mariée, elle se fait belle trois fois par jour et s'assombrit trois fois par jour.
მარტი წინ რომ გექნება, ზამთარს ნურც აქებ და ნურც აძაგებო	En avril, ne te découvre pas d'un fil. En mai, fais ce qu'il te plaît.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Printemps/გაზაფხული

Sème dans la poussière en automne, en Mars dans la boue.	⇒ შემოდგომაზე მტვერში თესე და მარტში ტალახშიო.
A mi-mai, queue d'hiver.	⇒ ზამთრის კუდი შუა მაისში გამოჩნდებაო.
À Saint-Valentin, le printemps est voisin.	⇒ წმიდა ვალენტინის დღიდან გაზაფხული შორს არ არის.
Au printemps tous les coqs sont maigres.	⇒ გაზაფხულზე ყველა მამალი გამხდარია.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

გამოცდილება/experience

ძველმა ახალი იცისო.	L'expérience est le meilleur guide. On a toujours besoin autour de soi de personnes plus expérimentées. A jeune cheval vieux cavalier.
ბევრის მცოდნე ბევრჯერ შეცდებო.	Il n'y a personne qui ne se trompe.
ძველი კაცის ნათქვამი ხშირად არის მართალი.	Vieux bœuf fait le sillon droit.
ბებერი ხარის რქებიც ხნავსო.	
სწავლა და გამოცდილება პირბასრი იარაღია.	L'expérience est un long chemin et une coûteuse école.
ყველა საკუთარი გამოცდილებით სწავლობსო.	Expérience fait le maître.
ერთი გამოცდილება ათ სიბრძნეს სჯობიაო.	Expérience passe science.
დალაქმა ხელობა ჩვენს თავებზე ისწავლაო.	En forgeant on devient forgeron.
მწარე თუ არ გიჭამია, ტკბილს გემოს როგორ გაუგებო?	⇒ Comment apprécier un goût sucré si on n'a jamais rien goûté d'amer?
ურემი რომ გადაბრუნდება, გზა მამინ გამოჩნდება.	⇒ On ne voit le chemin que quand la charrette se renverse.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Experience/გამოცდილება

L'expérience des pères est presque toujours perdue pour les enfants.	⇒ მამების გამოცდილება თითქმის ყოველთვის დაკარგულია შვილებისათვის.
Expérience corrige, expérience est mère de science.	⇒ გამოცდილება ასწორებს შეცდომებს, გამოცდილება მეცნიერების დედაა.
Faute d'expérience et d'usage cause le jeune n'être sage.	⇒ ახალგაზრდას სიბრძნე აკლია, რადგან არც გამოცდილება აქვს და არც ჩვევა.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

განკითხვა/Jugement

საკუთარ თვალში სარს ვერ ხედავს, სხვის თვალში კი ბენვს ეძებსო. კვერცხის გულში ბენვს ეძებსო. მის თვალში დირეს ვერ ხედავს, სხვის თვალში ბენვს ამჩნევსო.	On voit la paille dans l'œil de son voisin, mais pas la poutre dans le sien:
ქურდმა ერთი ცოდვა ქნაო, დამბრა- ლებელმა (დამკარგავმა) – ათასიო.	On jette des pierres dans son jardin et on accuse son voisin.
ზურგთ უკან ხელმნიფესაც უძრახავენ.	⇒ On juge même le roi derrière son dos.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Jugement/განკითხვა

Le riche et le mendiant seront égaux au jour du jugement.	⇒ მდიდარი და მათხოვარი თანას- ნორნი იქნებიან განკითხვის დღეს.
Mauvais accord vaut toujours mieux, qu'un jugement litigieux.	⇒ ცუდი შეთანხმება ყოველთვის უკეთესია, ვიდრე სადავო გადანყვეტილება.
Donnez votre approbation avec jugement, si vous voulez qu'on vous en sache gré, et recevez celle des autres avec modestie.	⇒ განსაჯეთ და ისე მოიწონეთ, მადლიერი რომ დაგიჩინენ და მიიღეთ სხვების მოწონება მოკრძალებით.
Il vaut mieux parler toujours avec jugement, que de briller dans un temps, et de parler mal à propos dans un autre.	⇒ ჯობია ყოველთვის მსჯელობით ისაუბრო, ვიდრე ერთ დროს ბრწყინავდე და სხვა დროს უადგილოდ ისაუბრო.
Tel juge, tel jugement.	⇒ რაც მოსამართლეა, განაჩენიც ის იქნება.
Quand l'animal est mort tout le monde lui jette la pierre.	⇒ ნადირი რომ მოკვდება, ყველა ქვას ესვრისო.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

განუკითხაობა/Désordre

უძაღლო ქვეყანაში კატას აყეფებდნენო.	Absent le chat, les souris dansent. Le chat parti, les souris dansent.
უძაღლო ქვეყანაში კატას აჩხავლებდნენო.	Quand le chat est hors de la maison, souris et rats ont leur saison.
ერთ სოფელში ძაღლი არ იყო და კატებს აჩხავლებდნენო.	
ბრმათა შორის ცალთვალიო, არს პირველი სარდალიო.	Aux pays des aveugles, les borgnes sont rois.
ბრმათა ქვეყანაშიო ცალთვალი ორთვალობდაო.	Dans la brume tout le monde est pilote.
ბრმათა ქვეყანაში ბრუტიანი თვალიანობდაო.	
ბედაურები დაწყდაო, ვირს მოედანი დარჩაო	Faute de bœuf -contente-toi d'un âne.
თეირანს ქალი არ იყო, ვირს ვარდისახარს ეძახდნენო.	⇒ Faute de femmes à Téhéran, l'âne s'appelait Vardisakhar.
უთევზო ქვეყანაში კიბოს თევზს ეძახდნენო.	⇒ Dans un pays sans poissons, on prenait le crabe pour un poisson.
უპურო ქვეყანაში ქერი პურად მოიმკებაო.	⇒ Dans un pays où il n'y a pas de blé, l'orge en fait office.
ერთ ქვეყანას, სხვა რომ ვერავინ ნახეს, ვირი ყადად დააყენეს.	⇒ Dans un pays, faute de trouver un homme convenable, on a fait de l'âne le juge.
როდესაც მეძებარი დაუძღვრდება, კურდღელი თავისუფლად დაიწყებს ბოსტანში სიარულსო.	⇒ Lorsque le chien de chasse s'affaiblit, le lièvre s'introduit sans peine dans le potager.
უპატრონო ცხენზე ვინ არ გადაჯდებაო.	⇒ On enfourche volontiers un cheval qui n'appartient à personne.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Désordre/განუკითხაობა

Faute de grives on mange (on prend) des merles.	⇒ სადაც ნაცარა ჩიტი არ არის, შაშვს ჭამენო.
--	---

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

გაფლანგვა/Gaspiller

ფლანგვით თუ იცხოვრე
ახალგაზრდობისას, შიმშილით
მოკვდები სიბერისას.

On perd en peu d'heures ce qu'on a
gagné en longtems.

მთელ დღეს მოქეიფესა არა
დარჩა – რა ვახშმადო.

A grasse cuisine pauvreté voisine.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Gaspiller/გაფლანგვა

L'épée et l'argent demande de
bonnes mains.

⇒ ხმალსა და ფულს საიმედო ხელი
სჭირდებაო.

Selon ta bourse gouverne ta
bouche.

ფეხი იმდენზე გაჭიმე, რამდენზეც
საბანი გაგწვდებაო.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

გველი/Serpent

გველად დაბადებული სიკვდი-
ლამდე გველი იქნებაო.

Le serpent est la bête du diable et du
mal.

გველმა კანი გაიძრო, მაგრამ
შხამი გველისა შერჩაო.

გველი პერანგ გაიძრობს, თვარა
ისევ გველი დარჩებაო.

გველმა პერანგი გაიძრო, გული
იგივე დარჩაო.

გველი მკდარი შეგხვდეს, მძინარი
თუ მღვიძარი, მაინც მოერიდე,
შორი გზიდან მოუარეო.

Il n'y a si petit serpent qui ne porte son
venin.

გველზე მწარედ კაცი გიკბენსო.

⇒ La morsure de l'homme fait plus de
mal que celle du serpent.

გველი არ უკბენს გველსაო.

Les loups ne se mangent pas entre
eux.

გველი გველია, მარა, მისი შხამი
წამალიაო.

⇒ Le serpent mord, mais son venin
guérit.

გველი უჩუმრად გიკბენსო.	⇒ Le serpent vous mord silencieusement.
გველის იარას გველი მოარჩენსო. გველის ნაკბენს ისევე გველი მოარჩენსო.	⇒ La morsure d'un serpent ne guérit que grâce à un autre serpent.
გველის ნაკბენი მწარეა, არ მორჩებაო.	⇒ La morsure d'un serpent fait très mal, elle ne guérit pas.
გველმა იცის, ვის უკბინოსო.	⇒ Le serpent sait qui mordre.
გველს არ ენდო, შხამს უჩუმრად შეგასხამს და მოგკლავსო.	⇒ Méfie-toi du serpent, il t'envenimera en sourdine et te tuera
გველს თუ ფეხი არ დააბიჯე, არ გიკბენსო.	⇒ Si tu ne lui marches pas dessus, le serpent ne te mordra pas.
გველსაც უყვარს მისი შვილებიო.	⇒ Même le serpent aime ses petits.
მძინარე გველს თავზე ფეხს ნუ დაადგამო.	⇒ Ne marchez pas sur la tête d'un serpent endormi.
მძინარეს გველიც არ უკბენსო.	⇒ Même un serpent ne mord pas un homme endormi.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Serpent/გველი

Rencontrer un serpent et pouvoir le tuer, présage de bonheur.	⇒ გველი თუ შეგხვდა და მოკალი, კარგის მომასწავებელია.
Rencontrer un serpent sans pouvoir le tuer, présage de malheur.	⇒ გველთან შეხვედრა მისი მოკვლის გარეშე, უბედურების ნიშანია.
La rencontre d'un serpent est un mauvais présage.	⇒ გველთან შეხვედრა ცუდი ნიშანია.
La femme a le bec de la pie, et le dard fourchu du serpent.	⇒ ქალს კაჭკაჭის ნისკარტი და გველის ორკაბი ენა აქვს.
Le serpent est caché entre les fleurs et l'herbe.	⇒ გველი ყვავილებსა და ბალახებს შორის იმალება.
Qui femme prend, le serpent au cœur lui vient.	⇒ ვისაც ცოლი მოჰყავს, გულში გველი შემოჰყავს.
Le serpent nourri au sein, paye le service de venin.	⇒ უბეში ნაზარდი გველი სამაგიეროს შხამით მოგიზღავსო.
Tel ressemble à une anguille qui est serpent venimeux.	⇒ შხამიანი გველი გველთევზას ჰგავსო.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

დრო/Temps

ყველაფერს თავისი დრო აქვსო. დრო არის შექცევა სჯობია, დრო არის – გაქცევა.	Ni tôt ni tard, mais viens à l'heure. Chaque chose n'a qu'un temps. Il y a le temps pour l'âne et le temps pour le meunier.
დრონი მეფობენ და არა მეფენიო. ჟამი ბატონობსო.	Le temps se change en bien peu d'heure, tel rit le matin qui le soir pleure.
ყველაფერი დროს ელის, დრო კი – არაფერსო.	⇒ Tout attend son temps et le temps n'attend rien.
დრო ყველაფრის მკურნალიაო.	Avec le temps et la patience on acquiert de la science.
წლის საფიქრებელი და წამის გასაკეთებელიო.	⇒ On réfléchit un an et on fait en une seconde.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Temps/დრო

Grand bien ne vient pas en peu d'heure.	⇒ დიდ ქონებას რამდენიმე საათში ვერ იშოვი.
À la bonne heure nous prit la pluie.	⇒ კარგ დროს მოგვისწრო წვიმამ.
Après la pluie, le beau temps.	ავდარს დარი მოსდევსო.
Fais bien sans demeure, en peu de temps passe l'heure.	დღემეხვალე კაცსაო ზამთარი მოესწრებაო.
Tout passe, tout lasse, tout casse. Le temps passé ne revient jamais.	⇒ ამქვეყნად ყველაფერი ჩაივლის, ძაბუნდება, იმსხვრევა.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

ვალი/Dette

ვალი ხმას არ იღებს და არც მაძინებსო.	Trop de dettes étouffent un homme.
ვალმა სთქვა: ჭუჭრუტანაში შემოვძე- რები და კარებში კი ველარ გავეტყეო.	De péchés et de dettes, il y en a toujours plus qu'on ne pense.

ვალს გადახდა უნდაო.

ვალი ვალად იყოსო და მევალე
კარგად იყოსო.

ვალი ვაიო.

ვალის პატრონს ვალალა აყრიაო.

სესხი და ვალი არ დაბერდებაო.

თუ გინდა მეგობრის დაკარგვა
ფული ასესხეო.

ხატის ვალი მირჩენია კაცისასო.

ავ მოვალეს ნაცარი გამოართვი და
თვალეებში შეაყარეო.

ავმა მოვალემ რაც მოგცეს,
გამოართვიო.

Ce qui est bon à prendre est bon
à rendre.

Tant tenu, tant payé.

Dette et misère sont voisine.

Qui donne a credit, perd son repos,
son bien et son ami.

⇒ Je préfère être en dette avec
Dieu plutôt qu'avec un homme.

Le faiseur des dettes a toujours le
mensonge en croupe.

D'une mauvaise paie on en tire ce
qu'on peut.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Dette/ვალი

Qui ne fait rien fait des dettes./

⇒ უსაქმურის საქმე ვალის აღებააო.

À ne rien faire on fait des dettes.

Qui accepte une succession se
charge des dettes.

⇒ ვინც იღებს მემკვიდრეობას, ის
ზრუნავს ვალეებზეც.

Paie tes dettes, tu guériras ton mal.

⇒ გადაიხადე ვალეები და მორჩებიო.

Qui n'estime pas un sou comme un
franc s'endette facilement.

⇒ ვინც თითოეულ გროშს არ აფასებს,
ვალეებში ადვილად ეფლობა.

Le travail paie les dettes, la fainéan-
tise les fait.

⇒ უქნარობით ვალს იღებ, შრომით
კი იხდიო.

Couche-toi sans souper pour te lever
sans dette.

⇒ დანეჭი უვახშმოდ, გაიღვიძე
უვალოდ.

Les mauvais débiteurs font les
mauvais prêteurs.

⇒ ცუდი მოვალეს ცუდი მევალეო.

Qui doit mord souvent son doigt.

⇒ ვალის ამღები თითზე იკბენსო.

S'endetter fait le libre esclave.

⇒ ვალეები თავისუფალ მონად გაქცევს.

Avec cinq sous qui ne doit rien, il peut
dire qu'il est très bien.

⇒ ვისაც ვალი არ აქვს, ხუთი სუთიც
კარგად გრძნობს თავს.

- Le chagrin de paie pas les dettes. ⇒ ვალს დარდი ვერ გადაიხდის.
 Est assez riche qui ne doit rien. ⇒ ვისაც ვალი არ მართებს, მდიდრად ჩაითვლება.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

ერთგულება/Fidélité

- ერთგული არ გაორგულდებაო. ⇒ Celui qui est fidèle ne trahira jamais.
 ერთგულება სიყვარულის ტოლფასიაო. ⇒ La fidélité est égale à l'amour.
 ერთგულებას ფასიც დიდი უნდა ედოსო. ⇒ La fidélité doit valoir cher.
 სიყვარული ხანძარია, ერთგულება დულაბიო. ⇒ L'amour brûle, la loyauté soude.
 ძმა ძმისთვისაო და შავი დღისთვისაო. ⇒ Un homme vient en aide à son frère tombé dans le malheur.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Fidélité/ერთგულება

- La confiance oblige à la fidélité. ⇒ ნდობა ერთგულებას გავალებს.
 Une femme qui pleure un mari regretté veut surtout faire croire à sa fidélité. ⇒ ქალს, რომელიც გლოვობს გარდაცვლილ ქმარს, განსაკუთრებით სურს ხალხმა დაიჯეროს მისი ერთგულება.
 Le lierre meurt où il s'attache. ⇒ სურო იქ კვდება, სადაც ეკვრის.
 Si vous voulez avoir un serviteur fidèle et que vous l'aimiez, servez-vous vous-même. ⇒ თუ ისეთი მსახური გინდა, ერთგულიც იყოს და გიყვარდეს კიდევ, მაშინ თავად მოემსახურე საკუთარ თავს.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

დედა/Mère

- როგორცა გყავს დედაო, შენც ისეთი ხარ შენაო. ⇒ Une fille suit les mœurs de sa mère

ქალსა დედა გაუსინჯე, სამოსელსა
ნანიბური;

D'une bonne vigne prenez le plant, de
bonne mère prenez une fille.

დედა იკითხე და კვიცი ისე იყიდეო.
დედა ნახე, მამა ნახე, შვილი ისე
გამონახე;

Bien travaille qui élève bien son enfant.

დედაკაცი შვილების გაზრდით
დაფასდეს;

Enfant par trop caressé, mal appris et
pis réglé.

ის რა დედაა, ზარმაც შვილს
ალიონზე საბანს რომ წააფარებს
და ტკბილ ძილს უსურვებსო.

⇒ Le poulain qui n'obéit pas à sa
mère, sera mangé par le loup.

დედის წინ გამქცევე კვიცსაო,
მგელი გამოჰკრავს კბილსაო.

დედის წინ მარბენალ კვიცს ფეხი
მოუტყდესო;

დედის წინ გაქცეულ კვიცს
მგელი შეჭამს;

დედის წინ, რომ კვიცი გაიქცევა,
ან მგელი შეჭამს, ან ტურაო;

კვიცი, რომ დედას გაასწრებს, ან
მგელი შეჭამს, ან მისი გვარიო.

მუნჯის ენა მუნჯის დედამ იცისო

⇒ Seule la mère comprend la langue
de son enfant muet.

ბოროტი შვილის დედასა რა
მოაშორებს სევდასა.

⇒ La mère d'un homme mauvais est
inconsolable.

დედამ შვილი მამას არ უნდა
დაატაკოსო.

⇒ La mère ne doit pas monter son fils
contre son père.

დედისა სჯობს ხმელაო, სხვისა
ერბო-ყველასაო;

⇒ Préfère le pain rassis de ta mère au
beurre d'autrui.

დედის გამომცხვარი კვერი
ტკბილიაო;

⇒ La galette cuite par la mère est
délicieux.

დედაჩემის გამომცხვარი კვერი
ახალციხეს თბილი ჩამყვავო;

⇒ La galette cuite par ma mère est
resté chaude jusqu'à Akhaltshikhé¹.

ზაქი თუ დედასთან დადის, მგელი
ვერ შეჭამსო;

⇒ Le bufflon qui ne s'éloigne pas de
sa mère ne sera pas mangé par le
loup.

¹ Ville au Sud de la Géorgie.

ქალს რომ დედა მოუკვდება, ბელი შეეკვრებაო;

⇒ Malheur à la jeune femme qui a perdu sa mère: la fortune lui tournera le dos.

კარგი დედა მომეციო, კარგი მამა ვიქნებიო;

⇒ Il me faut celle qui sera une bonne mère pour que je sois, un bon père.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Mère/დედა

Qui veut plaire à la mère doit caresser l'enfant.

⇒ დედის გულის მოსაგებად შვილს ეფერებოდნენო.

Tendresse maternelle toujours se renouvelle.

⇒ დედობრივი სინაზე ყოველთვის ახლდება.

L'amour d'une mère est toujours dans son printemps.

⇒ დედობრივი სიყვარული მუდამ აყვავებულია.

Une maman est un bon bol à couvercle.

⇒ დედა კარგი სახურავიანი ქოთანია.

L'asile le plus sûr est le sein de sa mère.

⇒ ყველაზე უსაფრთხო თავშესაფარი დედის მკერდია.

Le chef – d – œuvre de Dieu c'est le cœur d'une mère.

⇒ ღმერთის შედევრი დედის გულია.

Mère qui a fille amoureuse, a grand sujet d'être soucieuse.

⇒ დედას, რომელსაც შეყვარებული ქალიშვილი ჰყავს, შეშფოთების დიდი მიზეზი აქვს.

L'avenir d'un enfant est l'œuvre de sa mère.

⇒ ბავშვის მომავალი დედის ქმნილებაა.

Chaque mère trouve ses propres enfants, plus beaux que ceux des autres et plus charmants.

ბუს თავის ბარტყი ფარშევანგზე ლამაზი ჰგონიაო.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

ენა/Langue

რაც ფხიზელს ფიქრში აქვს, ის მთვრალს ენაზეო.

Ce qui est dans le cœur de l'homme sobre est sur la langue de l'ivrogne.

ენას ძვალი არ აქვსო.

Langue humaine n'a nul os, et tranche menus et gros.

ენას ძვალი არა აქვსო, სიტყვას ბაჟი
არა აქვსო.

ენა ყველაფერს იტყვისო.

ენა უძვლოა, უფხოა.

ენას კლიტე არ დაედებაო.

ხმლით დაკოდილი სჯობია ცუდის
ენით დაკოდისაო.

ენით დაჭრილი, ცულით დაჭრილზე
უარესიაო.

რა უფრო მწარეა – და ენაო.

სანამ ხმალი მოვიდოდა, ენამ სისხლი
დაღვარაო.

ჩემი ენა – ჩემი მტერი, იგივე
მეგობარი ჩემი

ენა ადამიანის დაუძინებელი მტერიაო.

ჩემი ენა ჩემი მტერიაო.

ჩემმა ენამ დამლუპაო.

ჩემმა ტიკტიკა ენამა მევე გამარტყა
ყბაშიო.

ენა ხედნე მუდამ, ყველგან შენი
ერთგული რომ იყოსო.

ენამ რა გიყო და თავში რაკუნო.

თავში რაკუნი რამ გიყო და ჩემმა ენამო.

ფეხით დავარდნა გერჩივნოს ენით
დავარდნასო.

ენას თუ კბილს არ დაადგამ, თავში
ჩაგირაკუნებსო.

ენა ყბადაღებული – წყალწალღებულო.

ენამ მოჭამა სოფელი და ამოღებულ-
მა ხმალი ვერაო.

ენით დაჭრილი ცულით დაჭრილზე
უარესიაო.

ენისა დანაკოდარი ხმლისგან
უარესიაო.

Il vaut mieux trébucher avec les pieds
qu'avec la langue.

Un coup de langue est parfois pire
qu'un coup de lance.

Erreur de langue irréfléchie peut nous
coûter la liberté et la vie.

De langue double, maint trouble.

De la langue dépend ou la mort ou la
vie.

On apprend à l'école du malheur l'art de
contenir sa langue dans la barrière de
son râtelier.

Il vaut mieux glisser du pied que de la
langue.

Trop gratter cuit, trop parler nuit.

Ce n'est pas la quantité de mots qui
remplit le boisseau.

Les grans diseurs ne sont pas les
grands faiseurs.

La langue n'a ni grain ni os et rompt
l'échine et le dos.

ენა გულის მოციქულია.	⇒ La langue est le messenger du cœur.
გემრიელი ენით ხარს მუუნველია, გლახა ენით ძროხასაც – არაო.	⇒ Avec de douces paroles on peut traire un taureau mais avec des mots blessants il est impossible de traire une vache.
ენა კაცს ატყუებს, მარილი – თხას.	⇒ Avec des paroles, on peut appâter l'homme et avec le sel – la chèvre.
სულელს გული ენაზე აკერია, ჭკვიანს კი ენა – გულზეო.	⇒ Le cœur d'un sot obéit à la langue et le cœur d'un sage gouverne sa langue.
ხარს რქით დააბმენ, ადამიანს – ენითაო	On prend les bêtes par les cornes et les hommes par les paroles.
ენა გულის ცოცხიაო.	De l'abondance du cœur la bouche parle.
ენას თუ მოიხმარ, კარგი იარაღიაო.	⇒ La langue est une bonne arme si tu sais t'en servir.
ენა ყველას აქვს, მარა ჭკუა – არაო.	Qui a langue longue aura les mains courtes.
კაი ენით მთას ირემი მოიწველაო.	Les bonnes paroles n'écorchent pas la langue ni les oreilles. On prend plus de mouches avec quelques gouttes d'huile qu'avec un tonneau de vinaigre.
როცა ენა გრძელია, მართლის პოვნა ძნელია.	⇒ Quand la langue est longue, il est difficile de trouver la vérité.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Langue/ენა

Courte langue et longue oreille vont mal avec la bouteille.	⇒ მთვრალი კაცი ბევრს ყბედობს და ცოტას ისმენს.
La langue des femmes est leur épée, et elles ne la laissent pas rouiller.	⇒ ქალისთვის ენა ხმალია, დაჟანგვას არ დააცდისო.
Grand parleur, grand menteur.	⇒ ყბედი ცრუპენტელაა.
Faire et dire sont deux.	⇒ თქმა და ქმნა ორი სხვადასხვა რამეა.

- Avec florin, langue et latin, partout on trouve son chemin. ⇒ ფლორინით², ენით და ლათინურით, ყველგან ვპოულობთ გზას.
- Qui langue a, à Rome va. ⇒ ვისაც ენა უჭრის, რომშიც წავაო.
- Les brides manquent encore aux langues médisantes. ⇒ ავეიას ლაგამი სჭირდებაო.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

ვირი/Âne

- ვირმა რა იცის, ხურმა რა ხილიაო. Le miel n'est pas fait pour la gueule de l'âne.
- ვირს რქები არ უნდაო. Si vous donnez de l'avoine à un âne, il vous paiera d'un coup de pied.
- ვირი ქაბას წავიდა, ისევ ვირად მოვიდაო. Menez un âne à la Mecque, vous n'en ramènerez jamais qu'un âne.
- ვირის თოფრამ თეირანი მოიარა, ისევ თოფრად დარჩაო. Un âne chargé d'or ne laisse pas de braire.
- ვირი ვირად დარჩება ვარსკვლავებიც რომ შემოსოო.
- ვირი დაბერდა და თოხარიკობა დაიწყო. ⇒ En vieillissant, l'âne se mit à courir au galop.
- ვირო, გაზაფხულამდე ნუ მოკვდები და იონჯაც მოვაო. ⇒ Ane, ne meurs pas avant le printemps, la luzerne poussera.
- ვირს პიტნა ეზარებოდა და ცხვირში სტენიდნენო. ⇒ L'âne détestait la menthe, on en accrocha sous son nez.
- ვირს პიტნა სძულდა და ცხვირწინ დაუკიდესო.
- ვირს ყურს აგლეჯდენ და იკითხა: „– რა ებრაზუნებაო?“ ⇒ On arrachait l'oreille de l'âne et il demandait: "D'où vient ce bruit?"
- ვირს ყურებში აფსამდნენ და „რა თბილი განვიმდაო“ ⇒ On pissait dans les oreilles de l'âne et il disait: «la pluie est bien chaude.»
- ვირს უთხრეს, შენი ზრდილობა გვაჩვენეო და ნაცარში გაგორდაო. ⇒ On demanda à l'âne d'être poli et il se roula dans la cendre.

² Monnaie ancienne de Florence, frappée en or à partir de 1252 et qui fut utilisée et imitée dans toute l'Europe. (Elle est aux types de saint Jean-Baptiste au droit, de la fleur de lis au revers.)

ვირმა ვირს უთხრა, რამდენს
ყროყინებო.

⇒ Un âne reprochait à un autre: «Tu
brais trop!»

ვირის ქონებას ცხენი ჭამსო.

Les chevaux courent les bénéfiques, les
ânes les attrapent.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Âne/ვირი

Le pré convie l'âne.

⇒ მდელი ეპატიუება ვირს.

On ne peut traverser le pont d'Avignon
sans croiser deux ânes, deux moines
et deux putains.

⇒ ავინიონის ხიდს ვერ გადალახავ,
რომ არ შეგხვდეს ორი ვირი, ორი
ბერი და ორი მეძავი.

Nul ne peut faire un âne boire, si ce
n'est quand il a soif.

⇒ ვერავინ ვერ აიძულებს ვირს
დალიოს, თუ მას არ სწყურია.

Depuis tous les temps, il y a eu plus
d'ânes que de savants.

⇒ ვირები ყოველთვის სწავლულებზე
მეტნი იყვნენ.

Quand le foin manque au râtelier, les
ânes se battent/Le râtelier vide, les
ânes se battent.

⇒ როცა ბაგაში თივა კლებულობს,
ვირები ერთმანეთს დაერევიანო.

Un âne court au chardon, et laisse
la bonne herbe.

⇒ ვირი ეკალთან გარბის და კარგ
ბალახს ტოვებს.

L'âne de la montagne porte le vin,
et boit de l'eau.

⇒ მთის ვირი ღვინოს ატარებს და
წყალს სვამს.

N'achète point d'âne de muletier, ni
prends femme en ton quartier.

⇒ ნუ იყიდი ვირს მეჯორისაგან, ნუ
მოიყვან ცოლს შენი უბნიდან.

Que dit le tic-tac du moulin?
Dérobe pour toi, dérobe pour moi,
et n'oublie pas l'âne!

⇒ რას ამბობს წისქვილის სარეკელა?
მოიპარე შენთვის, მოიპარე
ჩემთვის და ვირსაც ნუ დაივიწყებ!

On n'enseigne pas aux ânes à voler.

⇒ ვირებს ფრენას არ ასწავლიან.

Si les ânes volaient, il irait atterrir loin.

⇒ ვირებმა რომ ფრენა იცოდნენ,
შორს დაეშვებოდნენ.

L'âne qui à noce est convié, le bois
et l'eau doit y porter.

⇒ ვირს ქორწილში შეშისა და წყლის
საზიდად ეძახიანო.

A laver la tête d'un âne, on perd sa
lessive.

მგლის თავზე სახარებას კითხულობ-
დნენო.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

ზღვა/Mer

ზღვა ისე არ დაშრება, გუბის ტოლა არ დარჩესო.	On ne peut sécher la mer avec une éponge, ni prendre la lune avec les dents.
წვეთ-წვეთობით ზღვა დაილიაო.	Goutte à goutte la mer s'égoutte
ზღვა კოვზით დაილევასო.	
ზღვას თუ ვერ დავწვავ, მაინც ვაშიშხინებო.	⇒ Si je ne peux pas brûler la mer, au moins je peux la faire grésiller.
ზღვაში რამდენი თევზია, ხმელეთიდან არ დაითვლებაო.	⇒ On ne peut pas compter les poissons de la mer en restant sur le rivage.
ზღვაში თევზი არ გაიყიდებაო.	⇒ Le poisson ne se vend pas dans la mer.
ზღვას გადარჩენილი ცვარმა დაახრჩოო.	⇒ Un survivant du naufrage fut noyé par une goutte de rosée.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Mer/ზღვა

À tort se plaint de la mer, qui veut deux fois y retourner.	⇒ ის, ვისაც ზღვაში მეორედ უნდა შესვლა, ზღვას ტყუილად ემდურისო.
Chaque grand fleuve paie tribut à la mer.	⇒ ყოველი დიდი მდინარე ხარკს უხდის ზღვასაო.
Quand la mer sera sans eau, le loup se mariera avec l'agneau.	⇒ ზღვა მაშინ დაშრება, როცა მგელი კრავზე დაქორწინდება.
Qui craint l'eau et le vent ne se risque pas en mer.	⇒ ვისაც წყლისა და ქარის ეშინია, არ რისკავს ზღვაზე წასვლას.
Qui s'embarque sur la mer court danger de se noyer.	⇒ ზღვაში გასულს დახრჩობის საფრთხე ემუქრება.
Si la mer bouillait trois heures, il y aurait pas mal de poisson cuit.	⇒ ზღვამ სამი საათი რომ იდუღოს, არც ისე ცოტა მოხარშული თევზი იქნებოდა.
La houle apaisée, la mer reste.	⇒ ლელვა შეჩერდა, ზღვა დარჩა.

- Loue la mer, mais reste à terre./Il faut louer la mer, et se tenir en terre. ⇒ ზღვა აქე, მაგრამ მიწაზე მყარად იდექი.
- L'eau court toujours en la mer. ⇒ წყალი ყოველთვის ზღვაში ჩაედინება.
- La mer change comme la lune, et trompe comme la fortune. ⇒ ზღვა მთვარესავით ცვალებადი და ბედივით მაცდურია.
- Qui s'embarque sur la mer n'a pas toujours beau temps. ⇒ ვინც ზღვაზე გადის, ყოველთვის დარი არ უდგასო.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

ზაფხული/Été

- ზაფხული ზამთრის მუშააო. ⇒ L'été est l'ouvrier de l'hiver.
- ვისაც ზამთარში ღვინი უნდა, ზაფხულში უნდა გაისარჯოსო. ⇒ Qui est oisif dans sa jeunesse travaillera dans sa vieillesse.
- ზაფხულში დაფქვილი ზამთარში გამოგადგებაო ⇒ Grains moulus en été serviront en hiver.
- ზაფხულში შემონახული ზამთარში ცივი ქვაც თბილიაო. ⇒ Une pierre froide conservée en été est chaude en hiver.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Été/გაზაფხული

- L'hiver mange le printemps, l'été et l'automne. ⇒ გაზაფხულის, ზაფხულისა და შემოდგომის ნაშრომ-ნაამაგარს ზამთარი შეჭამსო.
- L'été arrive et la vie devient facile. ⇒ ზაფხული მოდის და ცხოვრება უფრო ადვილი ხდება.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

იაფი/Bon marché

იაფი ყველაზე ძვირიაო.	Le bon marché est toujours trop cher
იაფი ყველაზე ძვირად დაგიჯდებაო.	quand on peut s'en passer.
	Le bon marché est trompeur et coûte cher.
იაფფასიან ხორცს ძაღლი არ შეჭამსო.	⇒ Un chien ne mange pas de viande bon marché.
იაფი ძმარი თაფლზე უტკბესიაო.	⇒ Le vinaigre bon marché est plus doux que le miel.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Bon marché/იაფი

À bon marché bon vivre.	⇒ იაფი, კარგი ცხოვრება.
Le bon marché fait ouvrir sa bourse pour dépenser.	⇒ იაფი საქონელი მყიდველს ქისას ახსნევინებს.
On n'a jamais bon marché d'une mauvaise marchandise.	⇒ იაფი საქონელი ყოველთვის ძვირი ჯდებაო.
Le bon marché fait vider le panier, mais n'emplit pas la bourse.	⇒ იაფი საქონელი კარგად იყიდება, მაგრამ გამყიდველს ქისას ვერ აავსებინებს.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

თვალი/yeux

თვალი თვალს რომ მოშორდება, გული გადასხვაფერდებაო.	Loin des yeux, loin du cœur
თვალეები არ ტყუიანო.	Les yeux ne trompent pas, même en voulant tromper.
თვალი უნებურიაო.	⇒ L'oeil est impartial.
თუ თვალით ვერ დაინახო, ყურით გაგონილს ნუ დასდეგო.	Il vaut mieux voire une fois qu'entendre mille fois.
თვალი თვალს შეჭამდა, შუაში ცხვირი რომ არ იყვესო.	⇒ Un œil mangerait l'autre si le nez n'était pas entre eux.

თვალით ბრმა ჯობია გონებით
ბრმასო.

Il n'est pire aveugle que celui qui ne
veut pas voir.

თვალი თვალის მტერიაო.

⇒ Un œil est l'ennemi de l'autre œil.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Yeux/თვალი

Les yeux sont le guide de l'amour.	⇒ თვალები სიყვარულის გზამკვლევაა.
Les yeux de deux amants se cherchent et se rencontrent sans cesse.	⇒ ორი შეყვარებულის თვალები გამუდმებით ეძებენ და ხვდებიან ერთმანეთს.
La femme détournant les yeux dresse l'oreille.	⇒ ქალი, რომელიც თვალს არიდებს, ყურს ცქვეტსო.
Le maître par ses yeux fait plus que par ses mains.	⇒ მამულის პატრონი თვალებით მეტს აკეთებს, ვიდრე ხელებით.
L'œil du maître engraisse le cheval.	⇒ ყურადღებიანი პატრონის თვალი ცხენს ასუქებსო.
L'œil du maître porte l'abondance partout.	⇒ მეპატრონის დაკვირვებულ მზერას ყველაფერში სიუხვე მოაქვს.
Fermer les yeux au péril, ce n'est pas le conjurer.	⇒ საშიშროებაზე თვალის დახუჭვა არ ნიშნავს მის თავიდან აცილებას.
Deux yeux voient mieux qu'un.	⇒ ორი წყვილი თვალი ერთზე უკეთ ხედავსო.
Quatre yeux voient mieux que deux.	
On change souvent un cheval borgne contre un aveugle.	⇒ ხშირად ცალთვალა ცხენს ბრმაში ვცვლით.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

იმედი/Espoir

ერთი კარი რომ მიიხურება, მეორე გაიღება.	Lorsqu'une porte du bonheur se ferme, une autre s'ouvre.
ნერგი ახარე ისეთი, ხვალის რომ გქონდეს იმედი!	Le travail au présent, l'espoir à l'avenir.
იმედიანი შიმშილიც კარგიაო.	L'espérance est le dernier bien qui nous reste.
კაცი იმედით ცოცხლობს.	⇒ L'espérance fait vivre l'homme.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Espoir/იმედი

- Espoir déçu pèse beaucoup. ⇒ გაცრუებული იმედი მძიმე სატარებელიაო.
- Sans la crainte et l'espoir, l'amour cesse de vivre. ⇒ შიშისა და იმედის გარეშე სიყვარული კვდებაო.
- L'espoir et l'attente ont dupé bien des gens. ⇒ იმედმა და მოლოდინმა ბევრი ადამიანი მოატყუა.
- L'espoir et l'attente ont souvent conduit au but. ⇒ იმედი და მოლოდინი ხშირად მიგვიყვანს მიზნამდე.
- L'espoir est le baume qui adoucit les blessures de l'amour. ⇒ იმედი არის მაღამო, რომელიც აშუშებს სიყვარულის ჭრილობებს.
- Mieux vaut avoir qu'espoir. ⇒ იმედს ქონება სჯობს.
- À grand espoir, le misérable ne croit. ⇒ გლახაკს ბევრის იმედი არ აქვსო.
- Préparez-vous au pire en espérant le mieux. ⇒ უკეთესის იმედით უარესისთვის მოემზადეო.
- Qui vit sur l'espérance risque de mourir de faim. ⇒ იმედით ვინც ცოცხლობს, შეიძლება მშიერი მოკვდესო.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

მამა/Père

- დედა ნახე მამა ნახე, შვილი ისე გამონახე. Tel père, tel fils.
- მამამ შვილს ვენახი არუქა და შვილმა მტევანიც აღარ მიანოდა. ⇒ Le père offrit un vignoble à son fils, mais celui-ci ne voulut pas lui donner une seule grappe de raisin.
- მამამ შვილს ვენახი არუქა და შვილმა მტევანი არ მიანოდაო. ⇒ Celui qui cherche un beau-père restera sans père.
- მამის ხელობას შვილი დაეპატრონებაო. ⇒ Le fils reprendra le métier de son père.
- მამის თოხით ბევრს მოვთოხნიდიო. ⇒ La bêche du père laboure bien la terre.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Père/მამა

- Tout ce qu'a fait mon père est bien fait. ⇒ მამის ნაქნარი ყველაფერი კარგიაო.
- Les sottises des pères sont perdues pour leurs enfants. ⇒ მამების სისულელე დაკარგულია მათი შვილებისათვის.
- L'expérience des pères est presque toujours perdue pour les enfants. ⇒ მამების გამოცდილება შვილებისთვის თითქმის ყოველთვის დაკარგულია.
- On n'enseigne pas à son père à faire des enfants. ⇒ საკუთარ მამას შვილების კეთებას არ ასწავლიანო.
- Qu'un père soit un guide encore plus qu'un ami. ⇒ დაე, მამა იყოს უფრო მეგზური, ვიდრე მეგობარი.
- Deux yeux sont insuffisants au père de famille pour observer la conduite de ses enfants. ⇒ ორი თვალი არაა საკმარისი ოჯახის მამისთვის, რათა დააკვირდეს თავისი შვილების ქცევას.
- La plus légère excuse est assez pour un père. ⇒ მამის გულს ბოდიში ადვილად მოალობსო.
- Pour ses fils, un bon père est une providence. ⇒ ვაჟიშვილებისთვის კარგი მამა მფარველია.
- La mère aime plus, le père aime mieux. ⇒ დედას მეტად უყვარს, მამას – უკეთესად.
- Plus facile au fils de demander au père qu'au père de demander au fils. ⇒ ვაჟი მამას უფრო ადვილად სთხოვს, ვიდრე მამა ვაჟს.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

მგელი/loup

- მგელი რომ დაბერდება, ძაღლების სათრევი გახდებაო. Quand le loup est pris, tous les chiens lui lardent les fesses.
- მგელი რომ დაბერდება, თხა ზედ შეახტებაო.
- მგელი რომ დაბერდება, ძაღლები ხუმრობას დაუწყებენო.
- მგელი რომ დაბერდება, თხები ზედ დაასხდებიანო.

მგელი არ მოშლის მგლობასა.	Le loup mourra dans sa peau.
მგელს რომ შვიდი ტყავი გააძრო, მაინც მგელი არისო.	En la peau où le loup est il y meurt.
მგელი დანარჩენს ტიროდა, პატრონი ნანალეზსაო.	⇒ Le loup pleurerait ce qui lui restait à manger; le fermier déplorerait ce que le loup avait déjà mangé.
მგელმა კბენა არ იცოდა, ადამიანმა ასწავლაო.	⇒ Autrefois, le loup ne savait pas mordre, c'est l'homme qui le lui avait appris.
მგელს მგლურად დაუხვდი და მელას მელურადო.	A chair de chien, sauce de loup.
მგლის თავზე სახარებას კითხულობდნენო, ის კი მაინც ტყისკენ გარბოდაო.	A laver la tête d'un maure, on y perd la lessive.
მგლის შიშით ცხვარი ვის გაუწყვეტიაო.	⇒ On ne tue pas un mouton par peur du loup
მგელი კვდებოდა და ცხვარი კუნტრუშის გუნებაზე იყოო.	Morte la bête, mort le venin.
მგლის თავზე სახარებას კითხულობდნენ, ის კი ტყისკენ გარბოდაო.	⇒ On lisait l'Évangile au loup, mais il courait vers la forêt.
ზაქი თუ კამეჩთან დადის, მგელი ვერ შეჭამსო.	⇒ Le bufflon qui ne s'éloigne pas de sa mère ne sera pas mangé par le loup.
ჯოგს რომ საქონელი მოშორდება მგელი შეჭამსო.	⇒ Si la vache s'éloigne du troupeau, le loup la mangera.
კაცი საქმით იცნობა და მგელი – ხახითაო	⇒ On reconnaît un homme à son travail, et un loup à sa gueule.
მგელი ისე არ მოკვდება, თხის დასამარხი დარჩესო.	⇒ Un loup, en mourant, ne se laissera pas enterrer par une chèvre.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Loup/მგელი

Parle-t-on du loup que sa queue est au milieu de nous.	ძალი ახსენე და ჯოხი ხელში დაიჭირო.
Mieux vaudrait voir un loup dans son foyer qu'un homme en chemise en février.	⇒ თბილი თებერვალი მგელზე უფრო საშიშია.

Mieux vaut un loup dans le troupeau que le février trop bon.

La faim chasse le loup du bois.

⇒ შიმშილს შეუძლია ტყიდან მგლის გამოყვანა.

Un loup est un loup, il mourra dans sa peau, si on ne l'écorche vif.

⇒ მგელი მგელია, თავის ტყავშივე მოკვდება, ცოცხლად თუ არ გაატყავებ.

Jamais poil de bique n'a étranglé loup.

⇒ თხის ბენვი ვერ დაახრჩობს მგელს.

On fait le loup plus grand qu'il n'est.

⇒ მგელს იმაზე დიდად წარმოვიდგენთ, ვიდრე სინამდვილეშია.

Quand brevis enragent, elles sont pires que loups.

ცხვარი ცხვარიაო, თუ გახცარდა, ცხვარიაო.

Pendant que le loup chie, la brebis au bois s'enfuit.

⇒ სანამ მგელი ტყეში ისაქმებს, ცხვარი გარბის.

Mort du louveteau, santé de l'agneau.

⇒ მგლის ლეკვის სიკვდილი ბატკნისთვის ჯანმრთელობაა.

Bien chasse le loup qui cherche sa proie.

⇒ კარგად ნადირობს მგელი, რომელიც ეძებს თავის მსხვერპლს.

Le loup change la poile, mais non de naturel.

⇒ მგელს შეუძლია ბენვი შეიცვალოს, მაგრამ ბუნებას ვერ შეიცვლის.

En espérance d'avoir mieux, tant vit le loup qu'il devient vieux.

⇒ უკეთესის მოლოდინში მგელი იმდენ ხანს ცოცხლობს, რომ ბერდება.

Jamais loup ne vit son père

⇒ არცერთ მგელს არ უნახავს მამა.

Les loups ne se mangent pas entre eux.

ძალი ძალის ტყავს არ დახვესო.

Au loup ne fautla rage apprendre

⇒ მგელს გაცოფება არ ესწავლება.

Ou le loup trouve un agneau il y cherche un nouveau.

⇒ სადაც მგელი იპოვის ბატკანს, იქ ეძებს შემდეგაც.

Il faut hurler avec le loup

⇒ მგელთან უნდა იყმუელო.

Tel loup, tel chien

რაც ალხანა, ის ჩალხანაო.

Le loup attaque des dents et taureau des cornes.

⇒ მგელი უტევს კბილებით და ხარი რქებით.

- Folle est la brebis qui se confesse au loup. ⇒ ბრიყვია ცხვარი, რომელიც მგელს აღსარებას ეტყვის.
- Qui se fait brebis, le loup le mange. ⇒ ვინც ცხვარივით იტყვევს, მგელი შეჭამს.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

მადლი, სიკეთე/Bienfait, charité

- მარჯვენა ხელმა რომ გასცეს, მარცხენამ არ უნდა გაიგოსო. La main gauche doit ignorer ce que fait la main droite.
- მადლი ჰქენი, მარილიც მოაყარეო. Ne mets pas d'ostantation dans la charité.
- მადლი საქმე ქენ და ზედ მარილი მოაყარეო.
- კეთილი საქმისათვის მადლობას ნუ დაზარდებო. ⇒ N'oublie pas de remercier ton bienfaiteur.
- კეთილი ჰქენი, წყალს გაატანე, არ დაიკარგებო. Un bienfait n'est jamais perdu.
- მადლი ბევრი გამიცია, აქეთაც მაქვს ასადებო. Ce qui est bon à prendre est bon à rendre.
- მადლი ქენი, ქვაზე დადევ, გეიარე, წინ დაგხვდებო. ⇒ Fais la charité, dépose-la sur une pierre, marche et tu la retrouveras devant toi.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Bienfait, charité/მადლი, სიკეთე

- Charité bien ordonnée commence par soi-même. ⇒ მოწყალება საკუთარი თავიდან იწყება.
- Qui donne mal, ne donne rien. ⇒ ცუდად მიცემას მოუცემლობა სჯობს.
- Il n'y a pas de plus bel acquêt que le don. ⇒ გაცემულზე დიდი შენაძენი არაფერია.
- Il est plus beau de donner que de recevoir. ⇒ გალება უფრო მშვენიერია, ვიდრე მიღება.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

მეგობრობა/Amitié

დღეს ჩვენი ღვინო გვახალისებს,
ხვალ ვნახოთ შენი კაცობაო.

ერთი კაცი ცხოვრებიდან დაეცა, კაი
ძმა და მეგობარი ყველა განზე გაექცა.

როცა ბაღში ბალი მქონდა ვიყავ
სალამ-ალეიქუმ, ბაღში ბალი გამი-
თავდა – არც სალამ, არც ალეიქუმ.

მეგობარს თუ აქვს, შენცა გაქვს.

მეგობარის მეგობარი იგივე
მეგობარიაო.

მეგობარი გასაჭირში იცნობაო;
ძმა ძმისთვისაო შავი დღისთვისაო;
კაცი მგზავრობაში გამოიცნობა,
მეგობარი – გასაჭირში.

კაცი მგზავრობაში იცნობა, ამხანაგი
– საქმეში და ცხენი – ხედნაში.

კაცი გაზომე გაჭირვებაში;
ნამდვილი მეგობარი ჭირში იცნობაო;

Ami de table est bien variable.

Ami jusqu' à la bourse.

Aujourd'hui ami, demain ennemi

A table bien servie beaucoup d'amis;

Ami jusqu' aux autels.

Cuisine mangée, amis dispersés.

Entre amis tous biens sont communs.

Ce qui tombe en poche d'ami, n'est
pas perdu pour nous.

L'amitié doit consacrer à frais
communs.

Les amis de nos amis sont nos amis.

L'ami de mon ami est mon ami.

Au besoin on connaît l'ami.

Au danger on connaît les braves, au
besoin ami;

C'est dans le besoin qu'on reconnaît
ses vrais amis<

On connaît le véritable ami dans le
besoin;

C'est dans le malheur qu'on connaît
ses amis.

On connaît les bonnes sources dans
la sécheresse les bons amis dans
l'adversité.

On connaît les bonnes sources dans la
sécheresse, et les bons amis dans la
tristesse.

Amitié dans la peine, amitié certaine.

C'est dans le besoin qu'on reconnaît
ses vrais amis.

L'adversité est la pierre de touche de
l'amitié.

მოსაკითხი თუ ხშირია მეგობრობის
კავშირია.

ნუ დაკარგავ ძველსა გზასა ნურცა
ძველსა მეგობარსაო;

ახალი მეგობრის ხათრით ძველ
მეგობარს ნუ მოიძულეზ;
ძველ მეგობარს დაჟანგვის არ
ეშინიაო.

მეგობარი ძველი სჯობიაო;
პირველი ნახვა ცნობაა, მეორე ნახვა
– ძმობაა.

ძველი გზა, ძველი მეგობარი
ადვილად არ გაიწირებაო;

ყველაფერი ახალია კარგი, ღვინო და
მეგობარი – ძველი.

მეგობარი გაიწინე და ნურც ძველს
დაჰკარგავ.

ას მანეთს ასი მეგობარი გერჩივ-
ნოსო.

თუ გინდა მტერი გაიწინო, მეგობარს
ფული ასესხეო.

უგუნურ მეგობარს გონიერი მტერი
სჯობიაო.

სულელი მეგობარი მტერზე უარესიაო.

გლახა მოყვარეს კარგი მტერი ჯობიაო.

სულელი ნურც მტრად გინდა, ნურც
მოყვარედ.

A l'ami qui demande on ne dit pas: Demain.

Un ami pour l'autre veille.

Il faut éprouver les amis aux petites
occasions et les employer aux grande.

Les petits presents entretiennent l'amitié.

Les petits cadeaux entretiennent l'amitié.

Les vieilles amitiés ne se remplacent
pas;

Vieux amis, vieux écus.

Les vieux amis et les vieux écus sont
les meilleures.

Vieille amitié ne craint pas la rouille,

Ami et vin vieux sont bons en tous
lieux.

Œuf d'une heure, pain d'un jour, vin
d'un an, maitresse de quinze, ami de
trente,

Un vieil ami est une seconde
conscience;

Le plus bel âge de l'amitié est sa
vieillesse

Mieux vaut manquer d'argent que d'ami.

Mieux vaut ami en place qu'argent en
bourse.

Amis valent mieux qu'argent.

Mieux vaut donner (prêter) a un
ennemi qu'emprunter a un ami;

Qui donne à crédit perd son repos, son
bien et son ami.

Mieux vaut un sage ennemi qu'un sot
ami.

Sot ami c'est un ennemi.

Ne te fie pas à l'amitié d'un bouffon.

Rien ne si dangereux qu'un ignorant
ami, mieux voudrait un sage ennemi.

ნუ ენდობი მასხარის მეგობრობას.

გონიერი მტრის ნუ გეშინია,
გეშინოდეს ბრიყვი მეგობრისა.

გიჟის მეგობარი გიჟი იქნებაო.

ნათესავი ჩვენი სხეულის ნაწილია,
მეგობარი კი სულისა.

კარგი მეგობარი ძმას უდრისო.

კარგი მეგობრობა კარგი ძმობააო.

ახლოს მყოფი მეგობარი ჯობია შორს
მყოფ ძმასაო.

კეთილი მეგობარი ნათესავს ჯობიაო.

მეგობარი გულდასმით ეძებე, იპოვი,
მოუფრთხილდიო.

მოუფრთხილდი მეგობარს. კარგი
მეგობარი ძნელი საშოვნელიაო.

მეგობარი თუ არ გყავს, ეძიე, როცა
იპოვი, ერიდეო.

მეგობრის პოვნას წლები უნდა, წყე-
ნინებას და დაკარგავს ერთი წუთი.

La flatterie est le poison de l'amitié.

Un bon ami vaut mieux que cent
parents.

Mieux vaut prochain ami que lointain
parent;

Le sort fait les parents, le choix fait les
amis.

Bonne amitié est une autre parente.

Bonne amitié vaut mieux que parente.

Ne laissez pas croire l'herbe sur le
chemin de l'amitié.

A l'ami soigne le figuier al' ennemi
soigne le pêcher.

Il faut découdre et non déchirer l'amitié.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Amitié/მეგობრობა

Les bons comptes font les bons amis.

⇒ ანგარიშში სიზუსტე კარგი
მეგობრობის საწინდარია.

Un faux ami est comme l'ombre d'un
cadran solaire qui se montre quand le
soleil luit et disparaît quand il s'enfuit.

⇒ ცრუ მეგობარი მზის საათის
ჩრდილს ჰგავს: როცა მზე
ანათებს, მაშინ გამოჩნდება და
როცა მზე გადავა, გაქრება.

La plaisanterie amère est le poison
de l'amitié.

⇒ მწარე ხუმრობა მეგობრობისთვის
საწამლაგია.

Le fil dont on renoue les amitiés
rompues n'est qu'un fil d'araignée.

⇒ განყვეტილი მეგობრობის
ხელახლა შემაკავშირებელი ძაფი
ობობას ქსელივით სუსტია.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

მელია/Renard

მელია სადაც წავა, კუდიც იქ გაჰყვებაო.	Un renard change de poil, mais ne change pas de naturel.
მელა სადაცწავა, კუდიც თან წაყვებაო.	
მელამ კუდი მოწმედ დაიყენაო.	⇒ Le renard demanda à sa propre queue de porter témoignage en sa faveur.
მელამ თავისი კუდი მოწმედ მოიყვანაო.	
მელას რაც აგონდებოდა, ის ეზმანებოდაო.	⇒ Ce à quoi le renard pense, il en rêve.
მელას რაც აგონდებოდა, ის ესიზმრებოდაო.	
მელამ ზღვაში წყალი ჩაასხა და თქვა: ზღვის ნახევარი ჩემიაო.	⇒ Le renard a versé de l'eau dans la mer et a dit: «La moitié de la mer est à moi.»
მელას თავის კუდზე ჯავრი მოსდიოდაო.	⇒ Le renard était en colère contre sa queue.
მელია კვდებოდა და თავი საქათმისკენ მიჰქონდაო.	En sa peau mourra le renard.
მელია ყურძნის სიყვარულით ღობეს კოცნიდაო.	⇒ Par amour des raisins, le renard embrassait la clôture.
მელიას დაგებულ ხიდზე გავლას სჯობს, წყალმა წაგიღოსო.	⇒ Il vaut mieux se laisser emporter par le courant que traverser un pont construit par un renard.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Renard/მელია

Renard endormi ne prend pas de volaille.	⇒ მძინარე მელა ქათამს არ ჭამსო.
Au renard qui dort ne vient aucune nourriture.	⇒ მელას, რომელსაც სძინავს, საჭმელს არავინ მიართმევსო.
À renard endormi rien ne lui tombe en la gueule.	⇒ ჩაძინებული მელიის პირში ვერაფერი მოხვდება.
Le renard qui dort la matinée n'a pas la gueule emplumée.	⇒ მელა, რომელსაც დილით სძინავს, ქათამს კბილს ვერ გაკრავს.

- A renard endormi ne vient bien ni profit. ⇒ ჩაძინებული მელია სარგებელს ვერ ნახავს.
- L'homme qui ne sait pas les ruses du renard ne doit pas être tenu pour sage. ⇒ ადამიანი, რომელმაც არ იცის მელას ხრიკები, არ უნდა ჩაითვალოს ბრძნად.
- Le renard est fin, mais la femme l'est davantage. ⇒ მელია ეშმაკია, მაგრამ ქალი კიდევ უფრო მეტად.
- Un bon renard ne mange pas les poules de son voisin. ⇒ კარგი მელა არ ჭამს მეზობლის ქათმებს
- Tu sembles le renard, et tu n'en as que le regard (l'apparence). ⇒ ვინმეს მელა ეგონები, თუმცა მელის მხოლოდ გამოხედვა გაქვს.
- Ainsi dit le renard des mûres, quand il n'y peut atteindre: Elles sont trop vertes. კატა ვერ შენვდა ძხვსაო, პარასკევია დღესაო.
- Une poule ne se confesse pas au renard. ⇒ ქათამი მელას აღსარებას არ ეუბნება.
- A la fin le renard sera moine. ⇒ ბოლოს მელა ბერი ხდება,
- Chaque renard porte sa queue à sa manière. ⇒ ყველა მელა კუდს თავისებურად ატარებს.
- Il est avis au renard que chaque mange poule comme lui. ⇒ მელიას ჰგონია, რომ ყველა მასავით ჭამს ქათამს.
- Un renard ne se laisse pas prendre deux fois à un piège ⇒ მელა ორჯერ არ გაებმება მახეში.
- Avec le renard on renarde. ⇒ მელასთან მელა უნდა იყო.
- Le renard cache sa queue. ⇒ მელა კუდს მალავს.
- La trop longue queue condamne parfois le renard. ⇒ ხანდახან მელა თავისი გრძელი კუდის მსხვერპლი ხდება.
- Le renard est pris, lâchez vos poules! ⇒ მოკვდა მელა, გამოუშვით ქათმები!
- Il faut coudre la peau du renard à celle du lion. ⇒ მელიის ტყავს ლომისა უნდა მიაკერო.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

მოთმინება/Patience

მოთმინება სამოთხის გასაღებიაო.	Qui a patience a paradis.
ვინც მოითმენს – ის მოიგებს.	
მოთმინება მწარეა, ნაყოფი კი – ტკბილი.	La souffrance transige avec la patience. La patience est l'art d'espérer dans les maux.
ვინც მოითმენს, – ვერცხლაო, ვინც არა და ცეცხლაო.	Tout vient à temps à qui sait attendre.
მოთმენა ვერცხლია, მოუთმენლობა – ცეცხლიო.	
ნეტავი იმას ვინც მოითმენს, ვაი იმას – ვინც ვერაო.	
მომთმენის დედა იცინოდეს, მოუთმენლისა – ტიროდესო.	
მოთმინება და შრომა ყველაფერს მიაღწევსო.	La patience vient à bout de tout. Tout vient à temps à qui sait attendre.
დიდ კაცს დიდი სულგრძელობა მართებსო.	Qui veut durer et avoir le dessus, doit posséder patience et vertu. Il est d'un grand cœur d'endurer et d'un grand sens d'écouter.
მოთმინება და შრომა ყველაფერს გააადვილებსო.	La patience est un remède à tous maux.
მოთმინებით ბულის ხისგან აბრეშუმს მიიღებო.	⇒ Si tu es patient, tu verras les feuilles d'un mûrier se transformer en soie.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Patience/მოთმინება

La patience poussée à bout se change en fureur.	ცხვარი ცხვარიო, თუ გაცხარდა, ცხარიო.
Quand vous êtes enclume, prenez patience; quand vous êtes marteau, frappez droit et bien.	⇒ როცა ხარ გრდემლი, გამოიჩინე მოთმინება; როცა ჩაქუჩი ხარ, დაარტყი პირდაპირ და კარგად.
Patience laissa brûler sa maison.	⇒ მოთმინებაში სახლი დაწვავო.

Tout mal guérit par patience.	⇒ ყველა უბედურება მოთმინებით იკურნება.
La patience est la force des faibles.	⇒ მოთმინება სუსტების ძალაა.
Paris ne s'est pas fait dans un jour.	⇒ პარიზი ერთ დღეში არ აშენებულა.
Il faut attendre que la poire soit mûre pour la cueillir.	⇒ მსხალი რომ დამწიფდება, მერე მოკრიფეო.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

მონდომება/Effort

ვინც აკაკუნებს, კარებს იმას უღებენო.	L'on ouvre à celui qui frappe (Mathieu, 7-8). Persévérance mérite récompense.
მონადინება – ნახევარი საქმეაო. ცდა ბედის მონახვერეაო.	Besogne commencée est à moitié faite.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Effort/მონდომება

Il faut de grands efforts dans des périls extrêmes.	⇒ უკიდურესი საფრთხის დროს დიდი ძალისხმევაა საჭირო.
Sans effort et combat, il n'est point de vertu.	⇒ ძალისხმევისა და ბრძოლის გარეშე სათნოება არ არსებობს.
Le temps et l'effort assèchent le marais.	⇒ დრო და ძალისხმევა ჭაობსაც აშრობს.
Le dernier effort mène au succès.	⇒ ბოლო ძალისხმევა იწვევს წარმატებას.
On ne peut faire qu'en faisant.	⇒ საქმე ქმედებით კეთდება.
Il est aisé de parler, mais mal aisé de faire.	⇒ ლაპარაკი ადვილია, საქმის კეთება კი ძნელი.
Il faut jamais remettre au lendemain ce qu'on peut faire aujourd'hui; ni à la nuit ce qu'on peut faire le jour.	დღემეხვალე კაცსაო ზამთარი მოესწრებაო. დღემეხვალე კაცსაო, თოვლი მოადგა კარსაო.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

მტერი/Ennemi

მტერი სულ რომ ჭიანჭველა იყოს, მაინც უფროთხილდით.	Le plus petit ennemi peut donner beaucoup de peine. Il n'y a pas de petit ennemi.
მტერი მოყვრულად მოსული, მტერზედაც უარესია.	Si un ennemi donne de bonnes paroles, c'est qu'il a de mauvaises intentions.
მტერმა მტრის ამბავი თუ იცის, მასთან ბრძოლა არ გაუძნელდებაო.	On doit connaître les fautes d'un ennemi, mais il ne faut pas le dire.
უგუნურ მეგობარს გონიერი მტერი სჯობიაო;	Mieux vaut un sage ennemi qu'un sot ami. Sot ami c'est un ennemi.
გონიერი მტრის ნუ გეშინია, გეშინოდეს ბრძივი მეგობრისა.	Rien ne si dangereux qu'un ignorant ami, mieux voudrait un sage ennemi.
მტერს მტრულად დაუხვდი და მოყვარეს მოყვრულადო.	⇒ Accueille un ennemi avec hostilité et un ami avec hospitalité.
ათასი მტერი სჯობია ერთ უგვანო მოყვარესო.	⇒ Mille ennemis valent mieux qu'un proche malveillant.
თუ მტერი არ გყავს, ძმას გამოურიგდი და მტერი გაგიჩნდებაო.	⇒ Si tu n'as pas d'ennemi, réconcilie-toi avec ton frère et tu en auras.
მტერი მტრისთვის არ ლოცულობსო.	⇒ Personne ne prie pour son ennemi.
ტირილითა და გლოვითა მტერი არ შეშინდებაო.	⇒ L'ennemi n'a pas peur de vos pleurs et de vos plaintes.
შემორიგებული მტერი კიდევ უფრო მტერიაო.	⇒ L'ennemi avec lequel on s'est réconcilié est le plus dangereux.
შორ ნათესავს ახლო მტერი სჯობიაო.	Il vaut mieux être ami de loin qu'ennemi de près.
მტრობა და მეგობრობა ძმები არიანო.	⇒ L'inimitié et l'amitié sont frères.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Ennemi/მტერი

Aimez vos amis en Dieu, et vos ennemis pour l'amour de Dieu.	⇒ გიყვარდეთ მეგობრები ღმერთში და მტრები ღვთის გულისთვის.
Le mieux est l'ennemi du bien.	⇒ უკეთესის ძიებაში რაც კარგია, ისიც შეიძლება დავკარგოთ.

Plus de morts moins d'ennemis. ⇒ მეტი მკვდარი, ნაკლები მტერი.
A l'ennemi qui fuit fait un pont d'or. ⇒ გაქცეულ მტერს ოქროს ხიდი დაახვედრეო.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

პირფერობა/Hypocrisy

სახით მღვდელიო, საქმით მგელიო Ange à l'église et diable à la maison.
მლიქვნელი კაცის მფარველობას უკეთესია, ლომმა შეგჭამოსო. Mieux vaut être mangé par un lion que protégé par un homme flatteur.
შემპარავი ძალღი მგელზე უარესიაო. ⇒ Un chien sournois est pire qu'un loup.
პირმოთნე კაცი მტერზე უარესიაო. ⇒ Un homme hypocrite est plus à craindre qu'un ennemi.
შემპარავი ძალღი მყეფარზე უარესიაო. ⇒ Un chien sournois est pire qu'un chien qui aboie.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Hypocrisie/პირფერობა

Le renard prêche aux poules. ⇒ მელა ქათმებს უქადაგებდაო.
Rien ne ressemble plus à l'honnête homme qu'un coquin. ⇒ პატიოსან კაცს ისე არავინ ჰგავს, როგორც თაღლითი.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

ოჯახი/Famille

ოჯახი ვისიაო და ვინც მოიხმარს, მისიაო; Bonne terre a besoin de bon cultivateur, aussi bon maison de bon administrateur.
ოჯახობა ვისიაო – და ვინც მოუვლის მისიაო.
ვინც ბევრს ფიქრობს თავის სახლზე, ის ცხრა მთას გადალმაც დაინახავსო. Un bon père de famille doit être partout, dernier couché et premier debout.
ოჯახში, სადაც ორი მამალი ყვიის, მზე გვიან ამოდისო. Le ménage va mal quand la poule chante plus haut que le coq.
Ce n'est pas à la poule à chanter devant le coq.

ოჯახის ძლიერება ყველა ჩვენგანის ერთობაზე ჰკიდიაო.

ჭკვიანი ქალი ოჯახის თვალაიო;
კარგი ცოლის პატრონს სახლში
მუდამ ქორწილიაო;

ოჯახია – გაქებს, ოჯახია – გაგინებს;

ოჯახის სიმდიდრე კატით და
ძაღლით იცნობაო;

ბავშვი ოჯახის სარკეაო.

ოჯახი უგონჯოდ არ არისო.

ისეთი გოდორი დასწანი, რომ შენ
შვილისშვილებსაც გამოადგესო

ოჯახის ძლიერება ქალის ჭკუაზე
და კაცის ჯიბეზე ჰკიდიაო.

Dans une bonne famille y règne
l'amour.

Femme prudente et bien sage est l'
ornement du menage.

Femme bonne vaut une couronne.

Femme sage reste à son ménage.

⇒ Ta famille peut te rendre fier, mais
elle peut aussi te couvrir de honte.

⇒ On devine la richesse d'une famille
à leur chat et leur chien;

⇒ L'enfant est le miroir de la famille.

⇒ Chaque famille a son laideron.

⇒ Tresse un panier qui servira à tes
petits-enfants.

⇒ La force de la famille dépend de
l'intelligence de la femme et de la
poche de l'homme.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Famille/ოჯახი

Il est dangereux de se mêler des
affaires entre homme est femme.

Jeune femme, pain tendre et bois
vert mettent la maison au désert.

Un bon ménager ne jette pas son
bien par les fenêtres.

Pour faire un bon ménage, il faut
que l'homme soit sourd et la femme
aveugle.

ცოლ-ქმრის ჩხუბი რეგვენს გაყრა
ეგონაო.

⇒ ახალგაზრდა ქალი, რბილი პური
და ნედლი ხე ოჯახს გააჩანაგებს.

⇒ კარგი მეოჯახე ქონებას არ
გაანიავებს.

⇒ ერთმანეთს კარგად რომ შეეწყონ,
ქმარი ყრუ უნდა იყოს და ცოლი –
ბრმა.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

მშობლები/შვილები/parents/enfants

დედ-მამა შვილისათვის, შვილი მარტო თავისათვისო.	Bon temps, bonne vie, père et mère oublie.
მშობლები შვილებისთვის, შვილები კი თავისთვისო.	
დედა ნახე, მამა ნახე შვილი ისე გამონახე.	Choisis la vigne de bon plan, et la fille de bons parents.
მამა ნახე, დედა ნახე, შვილი ისე გამონახე, თუ ზრდით არ შეიცვალა, ნინ უძს მშობელთ გზა და მახე.	De bon provin plante ta vigne, de ton voisin prend la fille.
ინდიშვილი, მინდიშვილი, რაც დედ- მამა, იგი შვილი.	Père et fils se ressemblent comme deux gouttes d'eau.
სამოსელს ნანიბური გაუხინჯე და შვილს – დედ-მამაო.	Tel père, tel fils.
ხემან მოისხა ხილიო, რაც მამა, ისიც შვილიო.	
უშვილო კაცი ვირკია.	Un foyer sans enfants est un ciel sans étoiles.
არასოდეს არ ცხონდება უშვილო და პურაძვირი.	
არასოდეს არ გახმება, წყალთა შიგა, ხეთა ძირი, არასოდეს არ ცხონდება უშვილო და პურაძვირი,	
თუ უშვილო ცხონდებოდეს, სამოთხეში შევა ვირი.	
გასათხოვარი ქალებით სავსე ოჯახს მგლებით სავსე ოჯახი სჯობიაო.	Fille à marier, mauvais troupeau à garder.
	Filles et vignes sont malaisées à garder, sans cesse quelqu'un passe qui voudrait y goûter.
შინ შვილები გიტროდეს, გარეთ ტაბლას რა უნდაო.	⇒ Pourquoi faire un festin ailleurs quand tes enfants crient famine chez toi ?
უმამოდ დარჩენილი ოჯახი გაიზარა, უდედოდ დარჩენილი – დაინგრაო.	⇒ La famille sans père s'est déchirée, sans mère, elle s'est effondrée.
შვილი თაფლზე უტკბესიაო.	⇒ L'enfant est plus doux que le miel.

- ყველაზე უფროსს ოჯახში პატივს სცემენ და უმცროსს ეალერსებიანო. ⇒ L'aîné de la famille est respecté et le plus jeune est caressé.
- ცუდად გაზრდილი შვილი დედის სირცხვილია და მამის მწუხარებაო. ⇒ Un enfant mal élevé est la honte de sa mère et le chagrin de son père.
- ავი შვილი დედ-მამის მაგინებელიაო. ⇒ Un enfant mauvais fait encourir le blâme à ses parents.
- ბოროტი შვილის დედასა რა მოაშორებს სევდასა. ⇒ La mère d'un enfant méchant aura un chagrin sans fin.
- ერთი შვილი – ლობეს ჩხირი, ორი შვილი – ვითომ შვილი, სამი შვილი – მართლა შვილი. ⇒ Un enfant ne compte pas, deux enfants comptent à peine, trois enfants comptent vraiment.
- ჭინჭრაქას შვილი შევარდენი გამოუვიდაო. ⇒ Un passereau peut faire naître un faucon.
- შვილი ჩემია, ჭკუა კი თავისი აქვსო. ⇒ Le fils est à moi, mais il a sa propre tête.
- სხვის შვილს აჭამე, შენს შვილს შეერგებაო. ⇒ Donne à manger à l'enfant d'autrui, ton enfant en profitera.
- რეგვენმა შვილი მოკლა, დაჯდა და თვითონვე იტირაო. ⇒ Un homme stupide a tué son enfant, puis il a fait son deuil.
- მამამ ცოდვა ქნა, შვილმა ზლო. ⇒ Le fils paye les péchés de son père.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Parents/enfants მშობლები/შვილები

- Élevant bien ses fils, on est deux fois leur père. ⇒ ვინც კარგად ზრდის თავის ვაჟებს, ორმაგად მამაა.
- Quand un fils à quatre ans, amuse trop son père, à dix il le tourmente, à vingt le désespère. ⇒ ოთხი წლისა, შვილი მამას ართობს, ათისა აწვალებს, ხოლო ოცისა სასოწარკვეთილებაში აგდებს.
- Un père ne conseille qu'un fils qui l'écoute attentivement. ⇒ მამა მხოლოდ იმ შვილს აძლევს რჩევას, ვინც უსმენს.
- Inspirez à vos fils et l'amour et la crainte. ⇒ შთააგონეთ თქვენს ვაჟებს სიყვარულიც და შიშიც.
- Une jolie fille porte sa dot sur son front. ⇒ ლამაზ გოგოს თავისი მზითვი შუბლზე აწერიანო.

Marie ta jeune fille bientôt, car c'est un fruit qui se fane trop tôt.	⇒ გაათხოვე შენი ქალიშვილი დროულად, რადგან ეს ის ნაყოფია, რომელიც ძალიან მალე ჭკნება.
Une fille, assez de fille; deux filles, trop de filles; trois filles et la mère, font endiabler le père.	⇒ ერთი ქალიშვილი საკმარისია, ორი უკვე მეტისმეტი, სამი ქალიშვილი და ცოლი მამას ცოფებს აყრევინებს.
Veillons sur les enfants comme sur l'avenir.	⇒ გავუფრთხილდეთ ბავშვებს როგორც მომავალს.
Aimes-tu tes enfants? Soigne tes domaines.	მოსუცის დარგული ხის ქვეშ შვილები და შვილიშვილები ისვენებენო.
Le plus difficile n'est pas de faire des enfants, c'est de les nourrir.	⇒ რთული ბავშვების გაჩენა კი არა, რჩენაა.
Qui a femme et enfants aussi, travaille ne lui manque ni soucis.	⇒ ვისაც ცოლ-შვილიც ჰყავს, არც შრომა აკლია და არც საზრუნავი.
Enfants sont richesse de pauvres gens.	⇒ ბავშვები ღარიბი ხალხის სიმდიდრეა.
Sept enfants d'une même ventrée, sont divers en sens et pensée.	ერთი ხიდან ბარიც გამოვა და ნიჩაბიცო.
A père, à mère, à Dieu puissant, nul ne peut rendre équivalent.	⇒ მამას, დედას, ძლევამოსილ ღმერთს ამაგს ვერავინ გადაუხდის.
Rancune de parents ne dure pas longtemps.	დედის პირი რომ იწყევლება, ძუძუები ილოცებთანო.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

პატიოსნება/Honnêteté

პატიოსნად მოწეული ჭირნახული მალე არ გამოილევაო.	Un boisseau gagné honnêtement vaut mieux que cent mille procurés par fraude.
ლუკმა მაშინაა ტკბილი, როცა კაი კაცობითაა ნაშოვნო.	Mieux vaut peu de biens acquis avec honnêteté que de grandes richesses usurpées.
პატიოსნება განძია უენოდ გაუხუნარი. პატიოსნება ყველაზე დიდი სიმდიდრეაო.	L'honnêteté est une vertu appréciée en tout temps et tout lieu.

კარგი კაცობა კაცს არასოდეს ნაახდენსო.	L'honnête homme jamais ne descend jusqu'à feindre.
პატიოსან კაცს ძილი მშვიდი აქვსო.	A bien faire, nul crainte.
პატიოსან კაცს ძილი არ გაუფრთხებაო.	Conscience pure est le meilleur des oreillers.
პატიოსნება უენოდ ლაპარაკობსო.	Le titre le plus noble est celui d'honnête homme.
პატიოსან მტერთა შორის ნამუსია მოციქული.	⇒ Entre ennemis honnêtes, le messager est la conscience.
პატიოსნება ფულით არ შეიძინებაო.	⇒ L'honnêteté ne s'achète pas.
პატიოსან კაცს გაცვეთილი ჩოხა აცვიაო.	⇒ L'honnête homme porte des habits usés.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Honnêteté/პატიოსნება

Honnêteté, franchise et loyauté sont les liens de la véritable amitié.	⇒ პატიოსნება, გულახდილობა და ერთგულება ჭეშმარიტი მე- გობრობის საუკეთესო დუღაბია.
L'honnêteté est la meilleure ruse.	⇒ პატიოსნება საუკეთესო ხრიკია.
Le bel habit ne fait pas l'honnête homme.	⇒ კარგი ჩაცმულობა პატიოსან კაცად არ აქცევს ადამიანს.
L'honnête homme jamais ne se pique de rien.	⇒ პატიოსანი ადამიანი არ ტრაბახობს.
Ce que la loi permet n'est pas toujours honnête.	⇒ რის ნებასაც კანონი იძლევა, ყოველთვის პატიოსანი არ არის.
Une conscience pure est la meilleure loi.	⇒ სუფთა სინდისი საუკეთესო კანონია.
Qui voit du mal partout est rarement honnête.	⇒ ის, ვინც ყველგან ხედავს ბორო- ტებას, იშვიათად არის პატიოსანი.
Un homme qui est riche ne prouve pas qu'il soit honnête homme.	⇒ სიმდიდრე არ ამტკიცებს, რომ მისი პატრონი პატიოსანი კაცია.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

მიზღვა/Conséquence

რასაც მოთოხნი, იმას მოცოხნიო.	Bon fruit vient de bonne semence.
რასაც დასთეს, იმას მოიძკიო.	Bon champ semé, bon blé rapporté,
კაცი რასაც დასთესს, ღმერთი იმას მისცემს.	Qui sème chichement moissonnera chichement; qui sème largement moissonnera largement.
ტირილით დამთესი სიხარულით მოიძკისო.	Il faut semer pour récolter.
დროზე მთესველი დროზე მოიძკისო.	Qui sème bon grain, recueille bon pain.
რაც მოგივა, შენს თავს დააბრალეო.	Qui sème dru, récolte menu. Qui sème menu récolte dru.
რაც მოგივა, დავითაო, ყველა – შენი თავითაო.	Qui sème partout ne récolte nulle part.
თუ ქერს დათესავ, ხორბალი არ ამოვაო.	De mauvais grain jamais bon pain. Qui sème peu, peu récolte.
ქარის მთესველი ქარიშხალს მოიძკისო.	Qui sème le vent récolte la tempête.
ღვარძლის მთესველი იფქლს ვერ მოიძკისო.	Qui mal sème, mal récolte.
რასაც სხვისთვის მოინდომებ, შენ თავს გადაგხდებო.	Qui mal veut, mal lui tourne. Celui qui sème l'injustice moissonne le malheur.
ვინც სხვას ორმოს უთხრიდეს, თავისი ზომა მოთხაროსო.	Qui sème les épines recueille les chardons.
სხვისი ორმოს მთხრელმა თავისი ზომა უნდა მოთხაროსო.	
ნუ უთხრი სხვას ორმოს, თორემ თვითონვე ჩავარდებიო.	
მოსავალს მოცდა უნდაო.	Il faut attendre que la poire soit mûre pour la cueillir.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Conséquence/მიზღვა

Une affaire maniée avec peu de bruit se fait avec plus de fruit.	⇒ უჩუმრად გაკეთებულ საქმეს მეტი ნაყოფი მოაქვს.
Doublez votre fumier et vous doublez votre champs.	⇒ ორჯერ მეტი სასუქით ორმაგ მოსავალს მოიწვევ.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

სიმართლე, სამართალი/Vérité, justice

სიმართლე კაცს არ დაეკარგებაო.	Le mensonge ne va pas que sur une jambe, la vérité sur deux.
სიმართლე არ დაიკარგებაო.	La malice peut bien obscurcir la vérité, mais elle ne peut pas l'éteindre.
სიმართლე სინათლეო.	
სიმართლე ზღვაში რომ გადააგდო, არ დაიკარგებაო.	
სიმართლის ნერგი იხარებს, დარგო თუნდ სიბსა ქვაზედა.	
შავ ლუდსა, წითელ ღვინოსა, განა სწორ-სწორად სმა უნდა? პირზე მოსულსა სიტყვასა, განა ყველასა თქმა უნდა,?	Toutes vérités ne sont pas bonnes à dire.
სიმართლის მთქმელს ცხენი შეკაზმული უნდა ჰყავდესო.	
გამოუდექ სიმართლესო, გამოგილევს სინათლესო.	
მართლის მთქმელს სცემესო.	
სამართალი ფეხით დადისო.	⇒ La justice se déplace à pied.
სამართალი ურმით დადისო.	⇒ La justice se déplace en roulotte.
შვილსაცა და შვილის მკვლელსაც – სამართალი ერთი უნდა.	⇒ Il faut juger selon les mêmes lois son fils ou son meurtrier.
სამართალი თოფის ტუჩზე ჰკიდიაო.	⇒ C'est le fusil qui rendra la justice.
სამართალმა პური ჭამაო.	⇒ La justice a triomphé.
სამართლით ამოთხრილი თვალი არ მეტკინებაო.	⇒ Un œil justement arraché ne me fait pas mal.
საითაც ძალამ გაიწია, სამართალიც იმას გაჰყვავო.	⇒ La justice suit la force.
ჯოხი დადე და სამართალი ქენიო.	⇒ Pose ton bâton, agis avec justice.
სამართლის გარენამდის ბრძენსა ჰკითხეო.	⇒ Demande conseil au sage avant de juger.
მტერს – ხმალი. ძმას – სამართალიო.	⇒ L'épée pour l'ennemi, la justice pour l'ami.
სამართლით მოჭრილი ხელი არ მეტკინებაო.	⇒ Un bras justement coupé ne me fait pas mal.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Vérité, justice/სიმართლე, სამართალი

Une once de justice vaut mieux qu'une livre de clémence.	⇒ ერთი უნცია სამართლიანობა უფრო ღირებულია ვიდრე ფუნტი ნყალობა.
Sans un peu d'indulgence, il n'est point de justice.	⇒ მცირეოდენი შეწყალების გარეშე სამართლიანობა არ არსებობს.
Sans la justesse, il n'est point de justice.	⇒ სიმართლის გარეშე არ არსებობს სამართლიანობა.
La justice n'a point d'amis.	⇒ სამართალმა მეგობრობა არ იცის.
Justice coûte plus parfois qu'elle ne vaut.	⇒ სამართლიანობა ხანდახან იმაზე მეტი ჯდება, ვიდრე ღირს.
Où la force règne, le droit se perd.	მოვიდა ძალაო, სამართალი დაიცალაო.
Qui fait la loi la doit garder.	⇒ ვინც კანონს ადგენს, კიდევაც უნდა დაიცვას.
La vérité est cachée à un aveugle	⇒ ბრმა სიმართლეს ვერ ხედავს.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

სახელი/Renommée

გმირი მოკვდება, სახელი დარჩება.	Bonne renommée vaut ceinture dorée
ერთი კაი კაცის სახელი დარჩება ქვეყანაზე და მეორეც – ავისაო.	Bonne renommée vaut mieux que ceinture dorée
საჭმელი ერთი დღისა. სახელი ასი წლისაო.	Mieux vaut bonne renommée que grandes richesses.
სახელი ჯობს ქონებასო, მამაჩემის ცხონებასო.	Une once de bonne réputation vaut mieux que mille livres d'or.
სახელის გატეხას, თავის გატეხა სჯობიაო.	La renommée a plus d'une bouche.
სახელგატეხილს თავგატეხილი სჯობიაო.	Cicatrice peut s'effacer, mais non mauvais renom cesser.
ავად სახელის გავარდნას თვალის გავარდნა სჯობიაო.	Une fois un mauvais renom, jamais plus n'est estime bon.
პირის გატეხას, თვის გატეხა სჯობიაო.	

თუ სახელის ქნა გინდოდეს,
ლაშქარს წინანინ წარდეგო.

⇒ Si tu cherches la gloire, marche à la
tête de l'armée.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Renommée/სახელი

Renommée suit la personne, telle vie, ⇒ სახელი თან მიჰყვება ადამიანს,
tel nom on lui donne. როგორც ცხოვრობ, სახელიც
ისეთი გაქვს.

Renommée parfois devance ce qu'une ⇒ სახელი ხანდახან წინ უსწრებს
belle action commence. კარგ ქმედებას.

Ne médire de personne, sa renommée ⇒ ვინც აუგს არავისზე ამბობს,
demeure bonne. კარგი სახელი აქვს.

Les cent voix de la renommée n'étouffent ⇒ სახელი ვერ ჩაახშობს ვერც
pas celle de la vérité ni des remords. სიმართლეს, ვერც სინანულს.

Sur les cent voix de la renommée, il y ⇒ სახელის ასი ხმიდან ათი
en a dix au service de la calomnie. ცილისწამების სამსახურშია.

La réputation vaut une armée aux ⇒ დიდ მეთაურებს სახელი ჯარის
grands capitains. ფასად უჯდებათ.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

საქმე/საქმის ცოდნა/Affaires/savoir faire

ბევრი ლაპარაკი, ცოტა საქმე.
როცა სიტყვა ხშირდებაო, მაშინ
საქმე მცირდებაო.

ლაპარაკ-ლაპარაკშიო, ღორი
შევიდა ყანაშიო.

ტყუილად ჯდომას ტყუილად
შრომა ჯობიაო.

ფრინველი ბუმბულით იცნობა,
კაცი – საქმითაო.

კაცს საქმე გამოსცდის და ცხენს
– გზაო.

Les grands diseurs ne sont pas de
grands faiseurs.

Beaucoup de fumée, peu de feu.

Beaucoup de conversation, peu de
travail.

Faire plus de bruit que de besogne.

L'oisiveté est comme la rouille, elle use
plus que le travail.

L'oisiveté corrompt et le travail
présERVE.

On reconnaît l'homme par ses actions.

On reconnaît l'arbre par ses fruits.

C'est au fruit que l'on connaît l'arbre.

ერთი საქმეს მოუხდება, ორი კი
ნაახდენსო.

ბოლო გამოაჩენს საქმესაო.

სიტყვა უსაქმოდ მკვდარია.

საზიარო საქმე საზიანოა.

კარგად დაწყებული საქმე ნახევრად
გაკეთებულიაო.

თქმა სხვაა, საქმე სხვაო.

თავს ნურც იქებ და ნურც იძაგებ,
საქმენი შენი გამოგაჩენენ.

რაც შენი საქმე არ არის, იქ ცხვირს
ნუ ყოფო!

სიტყვის მიცემა ადვილია, შესრუ-
ლება კი – ძნელიო.

სიტყვა ადვილია, საქმე კი – ძნელიო.

გადადებული საქმე მგელმა შეჭამაო.

გადადებული საქმე ეშმაკისააო.

Le profit de l'un est le dommage de
l'autre.

La fin couronne l'œuvre.

Beaucoup savent parler mais bien peu
savent faire.

Plus facile à dire qu'à faire.

Les mots valent moins que les actions.

Entre promesse et l'effet il y a grand trait.

L'affaire partagé n'apporte pas de grand
revenu.

Qui partage le miel avec l'ours, obtient
la moindre.

Bien commencé, à demi avancé.

Besogne commencée est à moitié fait.

Plus facile à dire qu'à faire.

Les grands diseurs ne sont pas les
grands faiseurs.

Il y a loin du dire au faire.

Du dit au fait il y a grand trait

A beau parler qui n'a cure de bien faire,

Les actes sont des fruits, les mots ne
sont pas que des feuilles.

Les mots valent moins que les actions.

L'homme est jugé d'après ses affaires.

Ne fourre jamais ton nez dans les
affaires d'autrui.

Ne fourrez jamais votre cuillère dans
l'assiette d'un autre.

Entre promesse et l'effet il y a grand
trait.

Ne remettons pas à demain ce que
nous pouvons faire aujourd'hui.

წლის საფიქრებელი და წამის საკეთებელი.	⇒ Réfléchir pendant un an, faire en une seconde.
საქმიანმა კაცმა თქვა: „იმდენი ვერ მოვიცალე, რომ მოგმკვდარიყავი“.	⇒ L'homme laborieux a dit: «Je n'ai pas eu le temps de mourir.»
კაცი სანამ არ მოკვდება, მისი საქმე არ გამოჩნდება.	⇒ On ne connaît les actions d'un homme qu'après sa mort.
გამრჯე კაცისთვის უსაქმოა დიდი სასჯელიაო.	⇒ Pour un homme laborieux, ne rien faire est une punition.
სხვისი გაკეთებული საქმე თვალს ეამა და გულს არაო.	⇒ Le travail fait par autrui fait plaisir à l'œil, mais pas au cœur.
სხვა სხვის საქმეში გმირიაო.	Tel fait le métier de conseiller autrui qui ne voit goutte dans ses affaires.
რეგვენი საქმეს წაახდენს, ფათერაკს დააბრალებსო.	Chacun est artisan de sa fortune.
ობობაც თავის საქმეზე ფიქრობსო.	⇒ Même une araignée pense à son travail.
იანვარში მეცხვარეს ცხვრები დაუპარსია: საქმეს წინ წავიგდებო.	⇒ Le berger a tondu ses moutons en janvier, pensant faire avancer son travail.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Affaires/savoir faire/საქმე/საქმის ცოდნა

Ceux qui n'ont pas d'affaires s'en font.	⇒ ვისაც საქმე არა აქვს, იგონებს.
On fait mieux ses affaires à l'amiable que par la violence.	⇒ უკეთესად კეთდება საქმე შეთანხმებით, ვიდრე ძალადობით.
Toutes les choses (affaires) de ce monde se remédient par elles-mêmes.	⇒ ყველაფერი (საქმე) ამქვეყნად თავისთავად გვარდება.
Ne diffère point ton affaire, affaire faite vaut mieux qu'à faire.	დღემეზვალე კაცსაო ზამთარი მოესწრებაო.
Ne coûte guère une bonne affaire, mais une mauvaise coûte à faire.	⇒ მომგებიანი საქმის გაკეთება ადვილია, წამგებიანისა კი ძნელი.
À nouvelles affaires, nouveaux conseils.	⇒ ახალ საქმეს, ახალი რჩევები სჭირდებაო.
Qui a affaire avec gens de bien, il ne se soucie de rien.	⇒ ვისაც საქმე აქვს კარგ ხალხთან, არ უნდა სწუხდეს.

Les affaires font les hommes.	კაცი საქმით იცნობაო.
Chacun sait ses affaires.	⇒ ყველამ თავისი საქმე იცის.
Il faut savoir faire l'eau au moulin et les pigeons au colombier.	⇒ წყლის წისქვილზე მიშვებას და მტრედების სამტრედეში შეყვანას ცოდნა უნდა.
Il faut savoir faire flèche de tout bois.	რკინა სანამ ცხელია, მანამ გასჭედო.
Il faut battre le fer tandis qu'il est chaud.	
Mieux vaut bien faire que faire vite.	⇒ ნაჩქარევ ნაკეთებს კარგი ნაკეთები სჯობს.
Poussez vos affaires, et que ce ne soient pas elles qui vous poussent.	⇒ საქმემ კი არ უნდა გაგიგდოთ წინ, თქვენ უნდა წაიგდოთ საქმე წინ.
A nouvelles affaires, nouveaux conseils.	
Il n'est pas de petite affaire.	⇒ პატარა საქმე არ არსებობს.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

სიზარმაცე/Paresse

ზარმაცი ჭამის დროს კარგად არის, მუშაობის დროს – ავად.	Le feignant souffre quand il travaille.
ზარმაცი მუდამ კვნესისო.	Le feignant souffre toujours.
სიზარმაცე სიღარიბის გასაღებიაო.	La paresse provoque la pauvreté.
სიზარმაცე ყოველგვარი ბოროტების დედააო.	L'oisiveté élève des ennuis.
ვინც დაიზარაო, არც გაიხარაო.	L'oisiveté est la mère de tous les vices.
	La paresse est la mère de tous les vices.
	Tout vice humain en paresse a refrain.
	La pauvreté est le fruit de la paresse, et la paresse fille de la mollesse.
	La paresse marche lentement et trouve la pauvreté en route.
	Négligence et paresse dissipent grandes richesses.
	Qui ne travaille pas l'été, l'hiver se suce les ongles.

	Jamais paresseux n'eut grande écuelle. A ne faisant rien, on apprend à mal faire. Qui ne fait rien, fait mal. La paresse est toujours un perfide plaisir. Le champ de la paresse est plein d'orties. Un cerveau oisif est l'atelier du diable. La paresse aux vertus est un marais funeste. La paresse est l'oubli de vivre. La paresse souvent prend le nom de prudence. Si tu dors trop longtemps, la détresse viendra bientôt secouer ta mollesse.
ზარმაცისათვის ყოველი დღე უქმეაო. უსაქმო კაცისთვის ნიადაგ უქმეაო. ზარმაცისათვის ნიადაგ უქმეაო. ზარმაცი კაცისთვის სულ წვიმს და თოვსო. ზარმაცს უნატრია, ნეტაი, სულ წვიმდესო. უსაქმური კაცი სულ მშიერი იქნებაო.	Il est toujours congé pour les paresseux. Un homme paresseux trouve toujours des excuses. Chez feignant c'est toujours la fête. Le mouton paresseux trouve sa laine trop lourde. Il faut travailler qui veut manger. Qui ne travaille pas, ne mange pas.
ვინც არ გაირჯებაო, პურსაც ვერ მიწვდებაო. მოცლილი კაცი კურდღელს ურმით სდევსო. ზარმაც მჭედელს კვირას მოუნდება მჭედლობაო. ზარმაცი სალამოთი გაბეჯითდებაო. ცალი ხელით ტაში ვერ დაიკვრებაო ზანტი ცხენი უფრო ტლინკავსო.	Jamais paresse n'acquies richesse. À un homme paresseux il ne faut qu'une mouche pour l'amuser, ⇒ Un forgeron paresseux se met à forger le fer le dimanche. ⇒ Un paresseux devient zélé le soir. ⇒ On ne peut pas applaudir d'une seule main. ⇒ Un cheval paresseux donne beaucoup de coups de pieds.

- ზარმაცი და ავცია წუთისოფლის ბარგია. ⇒ Les paresseux et les méchants sont le fardeau ici-bas.
- ზარმაც ცხენს დეზის შემოკვრა სჭირდება. ⇒ Un cheval paresseux mérite des coups d'éperons.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Paresse/სიზარმაცე

- La paresse cherche un maître qui lui donne sept dimanches par semaine. ⇒ სიზარმაცე ისეთ ბატონს ეძებს, ვინც შვიდ კვირა დღეს მიცემს კვირაში.
- L'ouvrier paresseux a des outils sans manche. ⇒ ზარმაცი მუშის იარაღებს ტარი არა აქვსო.
- Un chien paresseux ne trouve aucun os. ⇒ ზარმაცი ძაღლი ძვალს ვერ იპოვის.
- Le chat endormis n'attrape aucun souris. ⇒ მძინარე კატა თავს ვერ დაიჭერს.
- La terre est toujours gelée pour un cochon paresseux. ⇒ მიწა ყოველთვის გაყინულია ზარმაცი ღორისთვის.
- Le paresseux s'empresse, et s'arrête aussitôt. ⇒ ზარმაცი მიიჩქარის და მაშინვე ჩერდება.
- Un homme paresseux marche comme une mouche qui sort du lait. ⇒ ზარმაცი კაცი ისე დადის, როგორც რძიდან ამოცოცებული ბუზი.
- Labourez pendant que le paresseux dort et vous aurez le blé à vendre et à garder. ⇒ სანამ ზარმაცს სძინავს, მიწა მოხან და ხორბალი გასაყიდადაც გექნება და შესანახადაცო.
- La paresse va si lentement que la pauvreté l'atteint d'un coup. ⇒ სიზარმაცე ისე ნელა დადის, რომ სიღარიბე მაშინვე ეწევა.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

Bienfait/სიკეთე

- თვალი რამ გამოგთხარაო და – ჩემმა სიკეთემაო. Nourris un corbeau, il te crèvera l'œil. Graissez les bottes d'un vilain, il dira qu'on les lui brûle.
- კარგი ქენი, ქვას დადევნი, გაიარე – წინ დაგხვდებაო. Une bonne action trouve toujours sa récompense.
- კარგი საქმე ქენი, ქვაზე დადე, გეიარე და წინ დაგხვდებაო. Une bonne action n'est jamais sans récompense.

კარგი ქენი, ქვაზე დადევნი, გაივლი
და წინ დაგხვდებაო. კეთილი ქენი
ქვას დადევნი, გიარე-წინ დაგხვდებაო;
სიკეთე ქვაზე დადე, გაიარე, წინ
დაგხვდებაო;

ყველაფერი დაიკარგება კეთილი
საქმის გარდაო.

კეთილი იმას ჰქვია, ვინც სიკეთეს
მალვით აკეთებსო

სამადლო საქმეს განმაურება არ
უხდებაო.

სიბუნებისთვის სიკეთე არავის
უქნიაო.

სიკეთისათვის სიკეთე არავის
უქნიაო

გულკეთილობა კაცს ააშენებს,
ბოროტება კი დააქცევს.

ერთი თხილის გული ცხრა ძმამ
გაიყოო.

ვინც წყალზე გადო პატარა ხიდიო,
მადლი ჰქნა ერთობ დიდიო.

ყველი და პური – კეთილი გული.

შენი კარი გააღე, სხვისიც ღია
დაგხვდება.

თუ სიკეთე გაგირბის, დაენიე, თუ
სიავე მოგდევს – გაიქეციო.

კარგობას წლები უნდა, თვარა
გლახას წუთში ნახავო.

მცირე ფეშქაში – გულისაგანო,
დიდი კი – სავსე ქისისაგანო.

Entre la chair et la chemise, il faut
cacher le bien qu'on fait.

La bonté poussée jusqu'à la
débonnairété est duperie ou bêtise.
Trop de bonté souvent enfante le mépris.

Quand on récompense le bien par le
mal, il vaut mieux créditer que payer.

Les injures s'écrivent sur l'airain, les
bienfaits sur le sable.

Les bons pâtissent pour les méchants.

⇒ La charité rendra un homme riche,
la méchanceté le ruinera.

⇒ Neuf frères ont partagé une noisette.

⇒ Celui qui a construit un petit pont sur
l'eau a fait une très bonne action.

⇒ Fromage et pain offerts de bon
cœur peuvent rassasier.

⇒ Ouvre ta porte et la porte d'autrui
s'ouvrira devant toi..

⇒ Si le bien t'échappe rattrape-le, si le
mal te poursuit, fuis-le.

⇒ On cherche le bien des années, le
malheur vient en une minute.

⇒ Une petite offrande vient du cœur et
une grande d'une poche pleine.

- სიკეთის ნერგი იხარებს, დარგო
თუნდ სიპსა ქვაზედა. ⇒ La bonté pousse, même si elle a été
plantée sur une pierre.
- სიკეთე ძალლსაც არ დაავიწყდებაო. ⇒ Même un chien n'oublie pas la bonté.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Bienfait/სიკეთე

- La bonté peinte sur le visage est plus
aimable que la beauté. ⇒ სახეს სიკეთე უფრო ამშვენებს,
ვიდრე – სილამაზე.
- Ce qui fait aimer un homme c'est sa
bonté. ⇒ რაც ადამიანს გაყვარებს, ეს მისი
სიკეთეა
- Beauté sans bonté est comme un vin
éventé. ⇒ სილამაზე სიკეთის გარეშე
დაძმარებული ღვინოსავითაა.
- Beauté sans bonté, c'est lumière
sans clarté. ⇒ სილამაზე სიკეთის გარეშე შუქია
ნათლის გარეშე.
- Beauté sans bonté est une
mauvaise qualité. ⇒ სილამაზე სიკეთის გარეშე
უსარგებლო ღირსებაა.
- Sans un fond de bonté réelle, la
politesse n'est qu'une hypocrisie. ⇒ ზრდილობა სხვა არაფერია თუ
არა თვალთმაქცობა, თუ მის
სიღრმეში სიკეთე არ ძევს.
- La bonté plaît dans la conversation
plus que l'esprit. ⇒ სიკეთე უფრო სასიამოვნოა
საუბარში, ვიდრე გონიერება.
- Il ne jamais tard pour bien faire
⇒ სიკეთის კეთება არასდროსაა გვიანი
- Rien n'est plus rare en ce monde
que la véritable bonté. ⇒ ნამდვილი სიკეთე ამქვეყნად
იშვიათია.
- Fais bien à chacun de telle sorte,
que ta bonté dommage ne t'apporte. ⇒ ყველას სიკეთე უყავი, მაგრამ
ისე, რომ შენმა სიკეთემ ზიანი არ
მოგაყენოს.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GEORGIENS

სინდისი/Conscience

- პატიოსან კაცთა შორის ნამუსია
მოციქული. ⇒ Une conscience pure est la meilleure
des lois.
- ნამუსიც კარგი საქონელიაო. ⇒ Une bonne conscience est un doux
oreiller.

	Une bonne conscience rend le sommeil léger.
	La bonne conscience est la santé de l'âme.
ყოველივესა შეძენას შეძლებ, ოღონდ ნამუსი, კაცობა შეგრჩეს.	Il ne faut rien faire qui puisse charger notre conscience.
	Un boisseau gagné honnêtement vaut mieux que cent mille procurés par fraude.
ნამუსი ფულში არ გაიყიდებაო.	Aucun prix ne saurait payer la conscience.
სირცხვილს სიკვდილი სჯობია და ორივე ერთად კი ჯოჯოხეთიაო.	⇒ La mort vaut mieux qu'une vie honteuse. Les deux ensemble conduisent à l'Enfer.
ვაჟკაცსა უნდა ეხუროს ნამუსის ქუდი თავზედა.	⇒ Un homme vaillant doit avoir la tête coiffée de l'honnêteté.
ვაჟკაცი ქუდს, სიცივის კი არა, სირცხვილის გამო ატარებსო.	⇒ Tout homme vaillant a la tête couverte. Ainsi, il se protège non du froid mais de la honte.
სიყვარულმა სირცხვილი არ იცისო.	⇒ L'amour est impudent.
სირცხვილი – სიკვდილიაო.	⇒ La honte est la mort.
ეკლესიის კარი ღია რომ იყოს, ძაღლს ნამუსი უნდა ჰქონდესო.	⇒ Quand la porte de l'église est ouverte, seul un chien effronté y entre.
საყდრის კარი ღია იყო, ძაღლს ნამუსი არ ჰქონდაო.	⇒ La porte de l'église était ouverte, un chiensans vergogne y entra.
ქალის ყველაზე დიდი მზითვეი – სინმინდე და ნამუსიაო.	⇒ La plus grande dot d'une femme est la pureté et l'honnêteté.
ღვინოს დაუმეგობრდები – ნამუსს დაემშვიდობები.	⇒ Si tu te lies d'amitié avec le vin, dis adieu à la vergogne.
დედამინა და სინდის-ნამუსი აწონეს, სინდის-ნამუსი მეტი გამოდგაო.	⇒ On a pesé la Terre et la conscience. La conscience était plus lourde.
ჩემი მტერი – ჩემი სინდისიაო.	⇒ Mon ennemi est ma conscience.
სინდისს კბილები კი არა აქვს, მაგრამ კბენა კი იცის.	⇒ La conscience n'a pas de dents, mais elle sait mordre.
სინდისს კბილები არა აქვს, არც კბენა იცისო.	⇒ La conscience n'a pas de dents, elle ne peut pas mordre.

- ნამუსი იმფერი ყვავილია, რომელსაც რო მოწყვიტავ, აღარ ამუაო. ⇒ La conscience est une fleur singulière: une fois cueillie, elle ne repousse plus.
- ცასა სახელ-სირცხვილი იჭერს, თორემ მინაზე დაეცემოდო. ⇒ Le ciel, s'il n'était pas soutenu par la conscience, s'effondrerait.
- ვაჟკაცი სადაც შერცხვება, მისის სამარეც იქ არისო. ⇒ Le tombeau d'un homme vaillant se creuse là où il se couvre de honte.
- ნამუსიანს ერთი უთხარ, ნამუსიანს – ათასიო. ⇒ Le sage entend à demi-mot.
- სინდისი კომბალზე უარესია. ⇒ La conscience peut faire plus de mal qu'un gourdin.
- წყალი ყველაფერს გარეცხს ნამუსის გარდაო. ⇒ L'eau peut tout laver sauf la conscience.
- ნუ გეშინია სიკვდილისა, გეშინოდეს სირცხვილისა. ⇒ N'aie pas peur de la mort, aie peur de la honte.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES GEORGIENS

Conscience/სინდისი

- Il n'y a pas de malheur insupportable, excepté celui qui vient d'une conscience coupable. ⇒ არ არსებობს იმაზე აუტანელი უბედურება, რაც დამნაშავე სინდისიდანაა გამონეული.
- Qui mauvaise conscience a, nuit et jour ne dort pas. ⇒ ვისაც სინდისი ქენჯნის, დღე და ღამე არ სძინავს.
- La conscience à l'âme est comme le miroir où quand on est trop laid on ne veut plus se voir. ⇒ სულის სინდისი სარკესავითაა, როცა მახინჯი ხარ, შიგ ჩახედვა არ გინდა.
- On peut user une fois l'an de sa conscience. ⇒ სინდისი წელიწადში ერთხელ შეიძლება გამოიყენო.
- Les grands n'ont que l'honneur pour seule conscience. ⇒ ძლიერთა ამა ქვეყნისათა მხოლოდ პატივი აქვთ სინდისად.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GEORGIENS

სიტყვა/Mot

სიტყვა სხვაა, საქმე სხვაა.	La parole d'un beau parleur n'est que plume au vent.
სიტყვა საქმით დაფასდების.	Beaucoup de paroles, peu d'effets;
სიტყვა უსაქმოდ მკვდარიაო.	beaucoup de bruit, peu de fruit.
სიტყვა ადვილია, ქმნა კი – ძნელი.	En beaucoup de paroles vanité abonde.
მარტო სიტყვა ყველს ვერ ამოიყვანსო.	Plus vaut le fait que la parole.
	Qui parle beaucoup et ne fait rien, est un idiot qui ne rapporte rien.
ტკბილი ენით გველს სოროდან გამოიყვანო.	On prend les bêtes par les cornes et les hommes par les paroles.
ტკბილი სიტყვით მთას ირემი მოინველაო.	Beau parler n'écroche point la langue.
ტკბილი სიტყვა რკინის კარს გააღებსო.	Les douces paroles n'écrochent pas la bouche.
ტკბილმა ენამ ხმალი უკანვე ჩააგოვო.	
ტკბილი სიტყვა რკინის კარს გააღებსო.	
ტკბილი ენის მქონე კრავმა დედაც მოწოვა და არადედაცაო.	
რაც ნაჯახმა ვერ გაჭრა, ენას გაუჭრიაო.	
კაცს სიტყვით დააბამენ, ხარს – ბანრითო.	
სიტყვას თქმამდე დიდი ანონ-დანონვა უნდაო.	Il faut tourner sept fois sa langue dans sa bouche avant de parler.
სიტყვამ ცხრა კარი უნდა გაიაროსო.	
სიტყვის თქმასაც თავისი ზომა აქვსო.	Il faut une aiguille pour la bourse et deux pour la bouche.
	Pensez deux fois avant de parler, vous en parlerez deux fois mieux.
თორმეტ კბილს რომ სიტყვა გამოსცდება, თორმეტ მთას გადაივლისო	Quand les mots sont dits, l'eau bénite est faite.
რამაც ცხრა კბილი გადაიარა, იმან ცხრა მთა გადაიარაო.	
ისარი და პირის სიტყვა, გასტყორცნი, არ დაბრუნდება.	

სიტყვა ვერცხლია, დუმილი – ოქრო. თქმა ცეცხლია, ართქმა ვერცხლიაო. ზოგჯერ თქმა სჯობს არა თქმასა, ზოგჯერ თქმითაც დაშავდები სო	La parole est d'argent, mais le silence est d'or. Les tonneaux pleins ne résonnent pas.
ყბედს სიტყვაძვირმა აჯობა. ცოტა იცოდეს და ბევრს ლაპარაკობდესო.	Qui garde sa bouche, garde son âme.
კარგ თხას კარგი პატრონი უნდაო, კარგ მთქმელს – კარგი გამგონიო. კარგ მთქმელსა კარგი გამგონიც უნდა.	A bon entendeur il ne faut qu'une parole.
ჩხუბში ისეთ სიტყვას ნუ იტყვი, რომ შერიგებაში შეგრცხვესო	⇒ Pendant une dispute, ne lance pas un mot dont tu auras honte en te réconciliant avec ton adversaire.
ცუდად სიტყვას ნუ დახარჯავ, ვერ შეიგნებს ბრიყვი კაცი.	Qui n'entend qu'une partie, n'entend rien. Il n'est pire sourd que celui qui ne veut pas entendre.
ზოგი ლაპარაკით სჭამს პურს, ზოგი კი ლაპარაკისაგან არის უპურო.	⇒ La langue permet à certains de gagner leur vie et laisse les autres sans vivres.
კაცმა რომ მარილი გთხოვოს და მარილი არ გქონდეს, მარილიანი სიტყვა მაინც უთხარიო.	⇒ Si quelqu'un te demande du sel et que tu n'en a pas, donne-lui au moins des mots plaisants.
თუგინდ უკუღმა დაჯექი, ოღონდ სწორე თქვიო.	⇒ Si tu veux, assieds-toi à l'envers mais parle à l'endroit.
ჭემმარიტი სიტყვა არასოდეს არ არის სასიამოვნო, სასიამოვნო სიტყვა კი – იშვიათად მართალი.	Il n'y a que la vérité qui offense.
ვაი თქმასა და ვუი უთქმელობასაო.	⇒ Malheur à celui qui dit et malheur à celui qui ne dit pas.
თავი რომ მოკვდეს სიტყვა არ მოკვდებაო.	⇒ Le mot survit à l'homme.
ჯველობას სიჩუმე შეენის და სიბერეს – საუბარიო.	⇒ A la jeunesse convient le silence et à la vieillesse l'éloquence.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Mot/სიტყვა

Le sage est ménager du temps et des paroles.	⇒ ბრძენი ზოგავს დროს და სიტყვებს.
On ment en actions aussi bien qu'en paroles.	⇒ ვიტყუებით საქმიანაც და სიტყვითაც.
Ne louez jamais un homme avant qu'il ait parlé.	⇒ ჯერ მოუსმინე, მერე შეაქე.
Parle peu, parle bien, mais pas trop vite, si tu veux passer pour un homme de mérite.	⇒ ილაპარაკე ცოტა, კარგად ილაპარაკე, მაგრამ სწრაფად არა, თუ გინდა, რომ ღირსეულ ადამიანად წარმოაჩინო თავი.
Il ne faut parler que de ce qui est agréable.	⇒ თქვი მხოლოდ ის, რაც სასიამოვნოა.
Beau parler a partout métier.	⇒ კარგად მოლაპარაკეს მუდამ აქვს სამსახური.
Nul n'est tenu de parler contre soi.	⇒ არავის მოეთხოვება საკუთარი თავის წინააღმდეგ საუბარი.
Un bon se taire vaut mieux qu'un fou parler.	⇒ უაზრო ყბედობას დროზე დადუმება სჯობს.
Qui s'écoute parler n'écoute qu'un sot homme.	⇒ ვინც მხოლოდ თავის ნალაპარაკეს უსმენს, მხოლოდ სულელ კაცს უსმენს.
Qui parle mal de son prochain est critiqué le lendemain.	⇒ ვინც ახლობელზე ცუდს უბნობს, მეორე დღესვე გაიკიცხება.
Tels pensent sans parler, tels parlent sans penser.	⇒ ზოგი ფიქრობს უსიტყვოდ, ზოგი ლაპარაკობს დაუფიქრებლად.
Parlez peu et bien si tu veux qu'on te regarde comme un homme d'esprit.	⇒ ილაპარაკე ცოტა და კარგად, თუ გინდა, რომ გონიერ ადამიანად მიგიჩნიონ.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GEORGIENS

სიყვარული/Amour

სიყვარული მძლეთამძლეთაო.	Amour et mort rien n'est plus fort.
აბრიალებულ სიყვარულს ვერა ძალა ვერ ჩააქრობს და ვერ მოერევთაო.	

ვისაც ვინ უყვარს მისი ლამაზიც ის არისო.

Etre amoureux d'une chèvre à coiffée;
Quiconque aime une biche prend cette
biche pour Mineuvre.

სიყვარულის აუგზე მოყვრის თვალი ბრმააო.

Il n'y a point de laides amours;
Il n'est pas de belles prisons ni de
laides amours.

სიყვარული ბრმაა.

L'amour est aveugle.

სიყვარული და ლეკვები – იბადე-
ბიან ბრმეზადო.

On a fait l'amour aveugle, parce qu'il a
de meilleurs yeux que nous.

L'affection aveugle la raison.

სიყვარულს, ცეცხლს და ხველას
ხალხისგან ვერ დამალავ.

L'amour et la toux ne se peuvent celer.

მუშკი და სიყვარული, არ
დაიმალეზაო.

Amour, toux, fumée et argent ne se
peuvent cacher longtemps.

La gale ni l'amour ne se peuvent
cacher.

ტრფობა არ ბერდებაო.

L'amour est de tous âges.

Qui bien aime tard oublie.

ყურძნის სიყვარულით ღობეს კოც-
ნიდნენო.

Qui m'aime aime mon chien.

Qui aime Bertrand, aime son chien.

ერბოკვერცხის სიყვარულით ტაფას
ჰკოცნიდნენო.

ყურძნის სიყვარულით ვაზს ეხვეოდნენო.

თვალით, რომ დავინახე გულით
შევიყვარეო.

L'amour qui naît subitement est le plus
long à guérir.

L'amour naît du regard.

თვალი თვალს რომ მოშორდება,
გულიც გადასხვაფერდება.

L'absence est l'ennemi de l'amour.

Loin des yeux loin du cœur.

ძველი სიყვარული და ძველი კუნძი
ყოველთვის აინთებაო.

Vieux amours et vieux tisons s'allument
en toutes saisons.

სიყვარული და ღვინო ძველი
სჯობიაო.

Des soupes et des amours, les
premières sont les meilleures.

სიყვარული ვარდს ეძებს, ეჭვი –
ეკალსაო;

La jalousie éteint l'amour comme les
cendres éteignent le feu.

თუ გიყვარს, შორით და ახლოს
რას მიქვიანო.

L'amour rapproche la distance.

Un peu d'absence fait grand bien.

სიყვარული არ იქნება ძალადაო. დათვმა ზედმეტი სიყვარულით საკუთარი ბელი შეჭამაო.	L'amour ne se commande pas. De bonne amour vient beauté, de fol amour ne vient que mal. Qui aime bien, châtié bien.
სადაც სიყვარული არ არის, იქ არც სიხარულიაო.	Ou il n'y a pas d'amour il n'y a pas de bonheur.
ერთგულება სიყვარულის ტოლფასიაო.	⇒ La fidélité est égale à l'amour.
სიყვარული ხანძარია, ერთგულება დულაბიო.	⇒ L'amour est le feu, la loyauté est le mortier.
სიყვარული სიხარულს შობს, სიხარული – შვება-ლხენას	⇒ L'amour enfante la joie, la joie enfante la félicité.
სადაც სიყვარული არ არის, იქ არც სიხარულიაო.	⇒ Là où il n'y a pas d'amour, il n'y a pas de joie.
გაჟი და სიყვარული ერთიაო.	⇒ La folie et l'amour ne font qu'un.
დიდ სიყვარულს დიდი სიძულვილი მოსდევსო.	L'amour commence par anneaux et finit par couteaux.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Amour/სიყვარული

Mieux vaut aimer bergères que princesses.	⇒ მეფის ასულის შეყვარებას უბრა- ლო მწყემსი ქალი შეგიყვარდეს ჯობია.
L'amour a ses raisons que la raison ne connaît pas.	⇒ სიყვარულის წესებს, გონება ვერ სწვდება.
Amour est la seule maladie dont on n'aime pas guérir.	⇒ სიყვარული ერთადერთი ავადმყოფობაა, რომლისგან განკურნებაც არ გვსურს.
Il n'est pas de fumée sans feu ni d'amour sans quelque semblant.	⇒ არ არსებობს ცეცხლი კვამლის გარეშე და სიყვარული რაიმე ნიშნის გარეშე
En donnant de l'amour, on finit par en prendre.	⇒ სიყვარულის გაცემით, ჩვენ საბოლოოდ ვიღებთ მას.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

სიძუნწე/avarice

ძუნწი კაცის ჯამში ლუკმა არ ჩასველდებაო.	Qui va déjeuner chez l'avare reste sur sa faim.
ძუნწმა თაფლი გასცა, უკანვე მისტიროდაო.	L' avare tondrait sur un œuf.
იაფი ყველაზე ძვირი დაგიჯდებაო.	Il n'est cher que d'avaricieux, un homme averti en vaut deux.
ძუნწისა მეტი იხარჯებაო.	Pour trop serrer l'anguille, on le perd.
ძუნწისა მარილი მეტი გადისო.	Autant dépense chiche que large.
	L'avare perd tout en voulant trop gagner.
ორი პურადვირი კაცი – ერთმანეთის მიბადვით შიმშილით დაიხოცაო.	Avare qui plaide est sûr de perdre.
ძუნწის ოქრო მემკვიდრესო.	A père avare, fils prodigue.
	A père amasseur fils gaspilleur.
ავი ძალი არც თვითონ ჭამს, არც სხვას აჭმევსო.	Etre le chien du jardinier qui ne mange point de choux et n'en laisse pas manger aux autres.
დათვი მეველედ დადგა, არც ვინ შეუშვა და არც ვინ გაუშვაო.	
ძუნწი მაინც ღარიბია, გინდა ჰქონდეს და გინდა არაო.	Homme chiche n'est jamias riche.
	Un avare criait la famine sur un tas de blé.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Avarice/სიძუნწე

L'amour ne peut loger sous le toit d'un avare.	⇒ სიყვარული ვერ გაძლებს ძუნწის ჭერქვეშ.
L'avarice est la première preuve de la bassesse et de la petitesse de l'âme.	⇒ სიძუნწე სულმოკლეობისა და სიმდაბლის პირველი დასტურია.
Un avare n'a pas d'amis.	⇒ ძუნწს არ ჰყავს მეგობარი.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GEORGIENS

ტყუილი/Mensonge

ტყუილს მოკლე ფეხები აქვს. სიცრუე დილამდეო და სიმართლე შვილიშვილამდეო.	Le mensonge a beau être prompt, la vérité l'attrape.
ტყუილი ფიცი შვილიშვილამდე გასტანსო.	Le mensonge ne va que sur une jambe, la vérité sur deux.
ტყუილის მთქმელს მართალსაც არ დაუჯერებენო.	On ne croit pas un menteur même quand il dit la vérité.
ტყუილის მოლაპარაკეს მართალსაც არ დაუჯერებენო.	
ტყუილის მთქმელს ის სარგებელი აქვს, რომ მართალსაც აღარ დაუჯერებენო.	
ტყვილამ მართალიც რომ თქვას, არავინ დაუჯერებსო.	
ტყუილის მთქმელს სახლი დაენვა და არავინ დაიჯერაო.	
სახელის გატეხვას, თავის გატეხვა სჯობიაო.	
ტყუილის მთქმელს ტყუილის კარამდე უნდა მიჰყვეო.	
ფიცი მწამს, ბოლო მაკვირვებს. ტყუილს ყველგან კუდი გარეთ რჩებაო.	Un menteur assurerait bien que le feu a pris à la fontaine.
ტყუილი კაცს შეარცხვენსო.	Il vaut mieux que l'on vous croie malheureux que menteur. Mensonge et fraude sont le train du monde
ზოგჯერ ტყუილი, მართალს სჯობიაო.	Mensonge qui ne fait offense, n'oblige point à pénitence. Le mensonge et la mûre s'ils sont petits ne valent guère.
ტყუილს გრძელი კუდი და მოკლე ფეხები აბიაო.	Il faut qu'un menteur ait bonne mémoire.
ტყუილის თქმასაც მოხერხება უნდაო	⇒ Mentir nécessite de l'industrie.

- იმდენი ტყუილი თქვა, თავადაც დაიჯერაო. ⇒ Il a dit tant de mensonges qu'il y a cru lui-même.
- ახალი ტყუილი მირჩენია ძველ მართალსაო. ⇒ Je préfère un nouveau mensonge à une vieille vérité.
- დიდ ტყუილს, ბევრჯერ, პატარა სიმართლისაც შეშინებიაო, ⇒ Un gros mensonge a souvent peur d'une petite vérité.
- ასი ტყუილი რომ თქვა, განა ერთ მართლადაც ჩაგეთვლებაო? ⇒ Cent mensonges ne comptent pas pour une vérité.
- ქუხილით წვიმა არ მოვა, ტყუილით – ლაშქარიო. ⇒ Le tonnerre n'emmène pas la pluie, un mensonge n'emmène pas une armée.
- ტყუილი თავიდანვე ეშმაკის მოგონილია და მისთვის ყველგან გასავალი აქვსო. ⇒ Le mensonge a été inventé par le diable et il passe partout.
- ტყუილი ქვეყანას მოივლის, მაგრამ უკან ველარ დაბრუნდებაო. ⇒ Un mensonge fait le tour du monde, mais il ne revient jamais.
- ტყუილის მთქმელს მართლის მთქმელი ეჯავრებაო. ⇒ Le menteur hait celui qui dit la vérité.
- კაცმა ისეთი ტყუილი უნდა თქვას, ცოტა მართალს გავედესო. ⇒ Le mensonge doit ressembler à la vérité pour qu'on y croie.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Mensonge/ტყუილი

- À chaque vérité qu'un menteur dit, il lui passe un lièvre entre les jambes. ⇒ ყოველთვის როცა მატყუარა ამბობს სიმართლეს, კურდღელი ჩაუვლის ფეხებში.
- Il vaut mieux que l'on vous croie malheureux que menteur. ⇒ სჯობს უბედური იყო, ვიდრე მატყუარა.
- Chaque fois qu'un menteur dit une vérité il lui tombe un œil, et cependant il n'est pas encore borgne. ⇒ ყოველ ჯერზე როცა მატყუარა ამბობს ტყუილს, მას თვალი უვარდება, იმის მიუხედავად რომ არ არის ბრმა.
- Il faut qu'un menteur ait bonne mémoire. ⇒ მატყუარას კარგი მახსოვრობა უნდა ჰქონდესო.
- Le mensonge et la mûre s'ils sont petits ne valent guère. ⇒ ტყუილი და მაცალი თუ პატარაა არაფრად არ ღირს.
- Mensonge qui ne fait offense, n'oblige point à pénitence. ⇒ შეურაცხყოფელი როცა არაა ტყუილი არ მოითხოვს პატივებს.

Mensonge et fraude sont le train du monde.	⇒ ტყუილი და ორპირობა ცხოვრების თანამგზავრია.
Comme dormir beaucoup n'est pas sans songe, parler beaucoup n'est pas sans mensonge.	⇒ ვისაც ბევრი ძინავს სიზმრის ნახვას ვერ აცდება, ვინც ბევრს ლაპარაკობს – ტყუილის თქმას ვერ აცდება.
Souvent le paresseux au mensonge a recours.	⇒ ხშირად ზარმაცები თავის გასამართლებლად ტყუილს იშველიებენ.
Tous les comédiens ne sont pas sur la scène.	⇒ ყველა მსახიობი არ არის სცენაზე.
Homme plaideur, homme menteur.	⇒ მომჩივანი ადამიანი, მატყუარა ადამიანი.
Avec un menteur, on ne sait plus sur quel pied danser.	⇒ მატყუარასთან ველარ მიხედვები როგორ იცეკვო.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

ტრაბახი/Vantardise

კვებნა საქმეს არ აკეთებსო.	Des grands vanteurs, petits faiseurs.
ტკაცატკუცი ბევრია, ნაკვერჩხალი კი არ ჩანსო.	
ტრაბახი უცხო მხარეში ისეთია, როგორიც – სიმღერა აბანოშიო.	⇒ Se vanter dans un pays étranger, c'est comme chanter dans un bain.
ტრაბახი უგვანი კაცის საქმეაო.	Il n'y a que les sots qui se vantent.

PROVERBES FRANÇAIS/ფრანგული ანდაზები/

Vantardise/ტრაბახი

Croyez au vanteur, comme au menteur.	⇒ ტრაბახა კაცს იმდენივე დაეჯერება, რამდენიც მატყუარასო.
--------------------------------------	---

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

სულელი, ბრიევი/Sot

ერთი სულელი წყალში ქვას ჩააგდებს და შვიდი ბრძენი ვერ ამოიღებსო.	Un fou emeut ce que quarante sages ne pourraient apaiser.
ერთმა სულელმა ზღვაში ძვირფასი თვალი ჩააგდო და ასმა ჭკვიანმა ვერ ამოიღო.	

ბრძენთან ბრიყვი რა სახსენებელიაო.	Contre un jaseur rempli de sot langage, jamais ne prends débat, si lu es sage.
სულელი სულელად დარჩებაო.	De sot homme sot songe.
სულელი ქვეყანას შემოივლის და მაინც სულელად დარჩებაო.	Quand on est bête, c'est pour longtemps.
როგორც მკვდარი არ გაცოცხლდება, ისე სულელს არაფერი ეშველებაო.	
რეგვენ კაცს ჭკუა თვალში აქვსო.	L'homme sot a fait divorce avec le bon sens.
ელაპარაკე რეგვენსაო, ურახუნე კედელსაო.	Entre un sot et un idiot, c'est bonnet blanc et blanc bonnet.
აბდალი თავის პატრონის ფეხებს მეტი ჯაფა აქვსო.	Un sot trouve toujours assez d'esprit pour nuire.
აბდალა თავის პატრონის ფეხებია ცოდვაო.	Le fou se coupe de son couteau. Tête de fou ne blanchit jamais.
მკვდარს ნუ სტირი, სულელი იტირეო.	⇒ Ne pleure pas pour les morts, pleure pour un sot.
რეგვენმა შვილი მოკლა, დაჯდა და მერე იტირაო.	⇒ Le sot a tué son fils, s'est assis et a fait son deuil.
რეგვენი ბრძენზე ბრძენია, რაშიაც გამოცდილია.	⇒ Le sot peut être sage grâce à l'expérience.
ზოგჯერ ბრიყვსაც დაეჯერებაო.	
ბრიყვს ბრძენთან მეგობრობა არ გამოსდის, მალე ბეზრდებაო.	Les fous sont plus utiles aux sages que les sages aux fous.
ბრიყვს ასწავლიდნენ და გონიერი სწავლობდაო.	Un fou avise bien un sage.
ბრიყვის პურს ჭკვიანი ჭამსო.	Les fous donnent le festin, les sages le mangent.
ბრიყვი კაცი ჭკვიანის ტვირთიაო.	⇒ Un homme stupide est un fardeau pour le sage.
მანამ ჭკვიანი მოიფიქრებდა, სულელი ფონს გავაო.	D'un homme fou vient quelquefois un sage conseil.
ვიდრე ჭკვიანი დაფიქრებდა, გიჟი ხიდს გადაირბენსო.	
ჭკვიანის მოფიქრებამდე გიჟმა ხიდი გაირბინაო.	

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Sot/სულელი, ბრიყვი

Un sot est bien souvent plus bête que méchant.	⇒ სულელი უფუნური უფროა ვიდრე ბოროტი.
Le rôle d'un sot est de se rendre importun	⇒ სუელის როლი იმაშია რომ თავი მოგაბეზროს.
Il n'est point de sot métier, mais il est beaucoup de sottès personnes.	⇒ არ არსებობს სულელური პროფესია, არსებობენ სულელი ადამიანები.
Si un sot vous trompe plus de cinq minutes, c'est que vous et lui faites la paire.	⇒ თუ სულელი ხუთ წუთზე მეტხანს გატყუებთ, მაშ თქვენც მისნაირი ხართ.
De sot homme, sot songe.	⇒ სულელ ადამიანს, სულელური სიზმრები აქვს.
Un rien amuse un sot.	⇒ წვრილმანი ამხიარულებს სულელს.
Les sots dévorent tout, mais ils digèrent mal.	⇒ სულელი მუცელს იყორავს, მაგრამ მონელება უჭირსო.
Le sot est semblable à un panier percé.	⇒ სულელი გულმავინწყია.
Le sot a une mémoire de lièvre qui se perd en courant.	⇒ სულელს კურდღელივით მახსოვრობა აქვს: სირბილისას ყველაფერი ავინწყდება.
Au sot on lui ferait croire que les nuées sont poêles d'airain.	⇒ სულელს დააჯერებენ, რომ ღრუბლები სპილენძის ტაფებია.
Se calquer sur autrui, c'est le métier d'un sot.	⇒ სხვისი მიბაძვა სულელის საქმეა.
Qui veut toujours prouver prouve qu'il est un sot.	⇒ ვისაც ყოველთვის უნდა რამე დაამტკიცოს, ამტკიცებს, რომ სულელია.
Le plus homme d'esprit est sot vingt fois le jour.	ერთი ალილო მღვდელსაც შესცდებაო.
Un sot peut bien savoir, mais il ne peut conclure.	⇒ სულელმა შეიძლება კარგად იცოდეს, მაგრამ დასკვნის გაკეთება არ შეუძლია.
Comme le peuple, un sot se croit riche de peu.	⇒ ხალხის მსგავსად, სულელს ცოტაც ჰყოფნის, რომ თავი მდიდრად ჩათვალოს.

- Qui veut faire toujours de l'esprit est un sot. ⇒ ვისაც ყოველთვის სურს იყოს მახვილგონიერი, სულელია.
- L'ivresse passe, mais la sottise jamais. ⇒ სიმთვრალე გადაივლის, სისულელი კი არასდროს.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

სტუმარმასპინძლობა/Hospitalité

- დილით ოქრო ხარ, სტუმარო, საღამოს ვერცხლად იქცევი, თუ კიდე დაგაგვიანდა – სპილენძად გადაიქცევი.
- სტუმარი მიყვარს ისეთი, კბილი არ ჰქონდეს არცერთი.
- უსინდისო სტუმარი – მასპინძლის მტერიაო.
- კარზედ მოსულს ნუ გააბრუნებ, თუგინდ სახლში მარილის მეტი არა გქონდეს რაო.
- წავალ-წავალა სტუმრები, სხედან და არ მიდიანო.
- პურმარილი, ბატონსაც კი, დამიჯერე, ყმად გახდისო.
- პურმარილს ნურც ფეხს ამოჰკრა და ნურც გაექცევიო.
- სჯობს უჭმელობით სიკვდილი, საყვედურითა ჭამასა.
- ამოღებული ხმალი პურმარილმა ჩააგოო.
- სტუმარი სტუმარს პატიჟებდა და ორივე გარეთ გაყარესო.
- სტუმარს სტუმარი სძულდა, მასპინძელს – ორთავენიო.
- სტუმარი მასპინძლის ღვინია.
- Un hôte de trois jours se change en un fâcheux.
- L'hôte et la pluie après trois jours ennuiant.
- Hôtes, valets et les poissons, trois jours passés ne semblent bons.
- ⇒ Ne repousse pas celui qui frappe à ta porte, même si tu n'as que du sel à la maison.
- ⇒ Les invités disent qu'ils s'en vont, mais ils restent assis et ne partent pas.
- Veux-tu que le chien te suive ? Donne-lui du pain.
- ⇒ Ne refuse à personne l'hospitalité.
- ⇒ Mieux vaut mourir de faim que se voir reprocher le pain qu'on mange.
- Les affaires se font à table.
- ⇒ Un invité en convia un autre, tous deux furent congédiés par leur hôte.
- ⇒ Un invité en détestait un autre, leur hôte les détestait tous deux.
- ⇒ L'invité est une fête pour l'hôte.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Hospitalité/სტუმარმასპინძლობა

Qui abuse de l'hospitalité est un homme mal élevé.	⇒ ვინც სტუმართმოყვარეობას ბოროტად იყენებს, ცუდად აღზრდილი ადამიანია.
À l'heure du repas qui vient faire visite, ou n'est qu'un importun ou bien veut qu'on l'invite.	⇒ ვინც ჭამის დროს მოდის სტუმრად, ან აბეზარია, ან სურს, რომ დაპატიჟონ.
S'il ne faut venir trop tôt à qui est invité, encore moins faut-il se faire attendre.	⇒ თუ დაგპატიჟეს, მასპინძელს დროზე ადრე არ უნდა დაადგეთ თავზე, მაგრამ დაგვიანება კიდევ უფრო უარესია.
On n'arrive pas chez les gens qui nous invitent les mains vides.	⇒ სტუმრად ხელცარიელი არ მიდიან.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

ქურდი, ქურდობა/Voleur, vol

არმად ნაშოვნი არმად წავაო.	Bien volé ne profite jamais.
ოხრად ნაშოვნი ქონება ხმარდება სატიალოსა.	Bien mal acquis ne profite jamais.
საოხარზე ნაშოვნი, სატიალოზე დაიხარჯაო.	
სავერანოში აღებული სატიალოში გაივლისო.	
ქურდმა ქურდს მოპარა და ღმერთმა გაიციანაო.	Il est bien larron qui larron dérobe. Un voleur qui en vol un autre, le diable s'en rit.
ისეთი ვინმეა, სამარეში სუდარას მოიპარავსო.	⇒ C'est un voleur incorrigible: mort, il volera son linceul.
ქურდი ისე არ ტყუის, როგორც ნაქურდალის შემნახველიო.	Les recéleurs font les voleurs.
ქურდის შემნახველი, ქურდზე უარესიაო.	
ქურდი თავის სახლს ვერ ააშენებს სხვისას კი დააქცევს.	⇒ Un voleur n'enrichira pas sa famille et ruinera celle d'autrui.

- ქურდს ქუდი ეწვისო. ⇒ Le voleur se trahit.
- ლამის ქურდს დღისით დაიჭერენო. ⇒ Celui qui a volé en pleine nuit, sera attrapé dans la journée.
- კოკა წყალზე გატყდება, ქურდი ქურდობაში მოკვდებაო. ⇒ Le loup mourra dans sa peau.
- ნემსის ქურდი და აქლემის ქურდი ორივე ქურდიაო. ⇒ Qui vole une fois est appelé voleur.
- ქურდობაზე თუ ხელი წაგიცდება, ფეხი უთუოდ დაგიცდება. ⇒ Quand le nombre de voleurs augmente, c'est la faute du juge.
- როცა ქურდების რიცხვი იმატებს, მსაჯულის ბრალიაო. ⇒ Que désire un voleur? Une nuit noire.
- ქურდს რა უნდა და – ბნელი ღამეო. ⇒ Le voleur s'échappe dès qu'on saisit un bâton.
- ჯოხს რომ აიღებ, ქურდი მაშინვე გაიპარებაო.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Voleur, vol/ქურდი, ქურდობა

- Les voleurs s'enrichissent plus vite que les honnêtes travailleurs. ⇒ ქურდები უფრო სწრაფად მდიდრდებიან, ვიდრე პატიოსნად მშრომელები.
- Au voleur la corde, au criminel la prison. ⇒ ქურდს თოკი, დამნაშავეს – ციხე.
- L'habit volé ne va pas au voleur. ⇒ მოპარული ტანსაცმელი ქურდს არ მოერგება.
- Avoir et ne pas donner est souvent pire que voler. ⇒ გქონდეს და არ გასცემდე, ქურდობაზე უარესია.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

ფული/Argent

- ფული ფულთან მივაო. ⇒ L'argent attire l'argent.
- ფული ფულთან მიდის; ⇒ L'argent va à l'argent.
- ფულს ფული უნდაო. ⇒ Aux riches va la richesse;
- ფული მოსამსახურედ კარგია, ბატონად კი არაო. ⇒ L'argent est un bon serviteur et un mauvais maître

ფული ბატონის ბატონიცაა.

ფული რეგვენთან ბატონია, და
ჭკვიანთან მსახურიო;

სიტყვა ფულზე ძვირიაო.

ბევრი ფული, ბევრი დარდიაო.

ფულის ქონა დარდია, ხოლო
უქონლობა უფრო დიდი დარდია.

ზედმეტი ფული ზედმეტი ხარჯია,
ნაკლები ფული ნაკლები დარდია.

ფული ქვასაც კი დაადნობსო;

ფული კლდეს გაანგრევს.

ფულს კამეჩის ღონე აქვს.

ფული ამოღებული ხმალიაო;

სადაც ფული ლაპარაკობს, იქ
სიმართლე დუმს.

ვისაც ბევრი ერბო აქვს ის
კომბოსტოსაც ერბოში მოხარშავსო.

ფული ჯოჯოხეთს ანათებს.

ოქრო უხელოა, მაგრამ ყველაფერს
აკეთებს.

მთამ თქვა: ფულის მეშინია, იგი
დამანგრევსო;

ფული ხმალამოღებული ხელმწიფეაო. Avec de l'argent, on arrive à tout.

ფული პატარა ღმერთიაო.

L'argent est roi.

ფულისა ჯოჯოხეთსაც კი ეშინია,
– არ დამანგრიოსო.

ფულის ქონა დარდია, ხოლო
უქონლობა უფრო დიდი დარდია.

Où il y a un écu, il y a un diable, où il
n'y en a pas, il y en a deux.

ფულით ჭკუას ვერ იყიდო.

Mieux vaut sagesse que richesse.

ღარიბისთვის შაურიც ფულიაო,
მდიდარისთვის კი ათასიც ცოტააო.

Au pauvre un œuf vaut un bœuf.

On est assez riche quand on a le
nécessaire.

Suffisance vaut abondance.

ფული აჩუქე და ნუ ასესხებ-
კი: ჩუქებით მარტო უმადურს
მოიპოვებ, სესხებით – კი მტერსა.

ფულს სუნი არ აქვს.

დრო ფულია.

Ami au preter, ennemi au rendre.
Qui prête à son ami perd au double.

L'argent n'a pas d'odeur.
L'argent n'a point d'odeur.

Le temps c'est de l'argent.
Perte de temps, pire que perte d'argent.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Argent/ფული

Un sou est un sou.

⇒ კაპიციც ფულიაო.

L'argent c'est de l'éther,

⇒ ფული სწრაფად ნიავედება.

L'épée et l'argent demande des
bonnes mains.

⇒ ხმალსა და ფულს გამოცდილი
ხელი სჭირდება.

Il faut prendre le temps comme il
vient, les hommes comme ils sont,
l'argent pour ce qu'il vaut.

⇒ ამინდი ისეთი მიიღე, როგორც
დგას, ადამიანი – როგორც არის
და ფული – რამდენიც ღირს.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

უბედურება/Malheur

ცეცხლიდან გაქცეული წყალში
დაიხრჩოო.

En fuyant le loup rencontrer la louve.

წინ წყალი და უკან – მენწყერი, –
შუაში შენი თავიო.

L'homme le plus malheureux tombe de
la poêle dans la braise.

ქვას კლდიდან დანაგორებსა,
დამსხვრევა არ ასცდებაო.

A navire brisé tous les vents sont
contraires.

რა ზღვას დაუხრჩვიხარ, რა ცვარსაო.

ვაის გავეყარეო, უის შევეყარეო.

ვაის გავექეცი, ვუის წავეყარე.

ვაის გავექეცი, უის შევექეცი.

ვერიდებოდი ლოლოსა, შემომხვდა
ლობის ბოლოსა.

უბედურ კაცს ქვა აღმართში დაენევაო.

ქვანიც უბედური კაცისკენ
გორავდნენო.

კაცი ხიდან ჩამოვარდა და ძირს
გველმა უკბინაო.

უბედურ კაცს წყლის პირზე
შემოაღამდებაო.

უბედურებას უბედურება მოჰყვებაო
უბედურება ბედს ნინ უსწრებსო.

Le malheur ne vient jamais seul.
 Malheurs n'arrivent que souvent, sans
 aller trop au-devant

ზღვა მანვნად გადაიქცა და უბედურს
კოვზიც არა ჰქონდაო

Malheureux a beau être courageux.

ზღვა ფაფად იღგა, უბედურს კოვზიც
არ ხვდაო.

ბედნიერი კაცისა მამალიც კვერცხსა
დებს, უბედურისა – ქათამიც არაო.

ზოგის სიცოცხლე ვერცხლია,
ზოგისა კი – ცეცხლიაო.

Il n'y a qu'heur et malheur dans le
monde.

ვინ ბედიტა და ვინ უბედობითაო.

დამალულმა ჭირმა კაცი მოკლაო.
კაცმა ჭირი მალაო, ჭირმა თავი არ
დამალაო.

⇒ L'homme qui a caché son malheur
 est mort.
 ⇒ Le malheur est impossible de
 cacher.

ზოგი ჭირი მარგებელიაო.

A quelque chose malheur est bon.

ჭირს გაძლება უნდაო.

⇒ Il faut endurer la douleur.

კაცს რა ჭირიც სჭირს, იმის წამალს
მოძებნისო.

Il y a remède à tout, sauf la mort.
 Mal d'autrui ne nous touche guère.

სხვისა ჭირიო, ღობეს ჩხირიო.

Mal d'autrui n'est que songe.

შეჩვეული ჭირი სჯობია შეუჩვე-
ველ ღბინსო.

⇒ Un malheur auquel on est habitué
 vaut mieux qu'un bonheur
 inhabituel.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Malheur/უბედურება

- Malheurs ne durent pas toujours, ils ont leurs fins comme leur cours. ⇒ უბედურება სამუდამოდ არ გრძელდება, მას აქვს დასასრული.
- Plus le malheur est grand, plus il est grand de vivre. ⇒ რაც უფრო დიდია უბედურება, მით უფრო ხანგრძლივია ცხოვრება.
- Un malheur que l'on plaint est moins grand de moitié. ⇒ უბედურება, რომელზედაც ნუნუნებენ, იმაზე ნაკლებია ვიდრე ამბობენ.
- L'homme est presque toujours l'artisan de son propre malheur. ⇒ რაც მოგივა დავითაო, ყველა შენი თავითაო.
არა მჭირდა ჭირიო, ძალად ვიკარ ჩხირიო.
- Du passé quoique bon ou malheureux, s'y construit l'avenir pour des jours plus heureux. ⇒ წარსული კარგია თუ ცუდი, საფუძველია მომავალი ბედნიერი დღეების.
- Dans ce monde sans pitié, les malheureux sont toujours les plus foulés. ⇒ ამ უმონყალო სამყაროში უბედურები ყველაზე მეტად ზარალდებიან.
- Malheureux ne rencontre point, ce qu'aux autres vient tout à point. ⇒ უბედური რთულად აღწევს იმას, რაც სხვებისთვის მარტივია.
- L'imagination fait plus de malheureux que la fortune et l'adversité. ⇒ კაცს ბედი და მტერი ისე ვერ ავნებს, როგორც საკუთარი წარმოსახვა.
- L'homme est né pour le travail, le malheureux est condamné au labeur ⇒ ადამიანი შრომისთვისაა დაბადებული, უბედური შრომისთვისაა განწირული.
- Malheureux qui ne peut estimer ce qu'il aime. ⇒ უბედურია, ვისაც არ შეუძლია დააფასოს ის, რაც აქვს.
- Une autre personne ou le manque de chance peuvent être l'artisan de notre malheur ⇒ ან კაცი გაგაუბედურებს, ან ბედი შეგაქცევს ზურგს.
- Pour un plaisir, mille douleurs. ⇒ ერთი სიამოვნება ათასი ტანჯვით მიიღწევა.
- Aux grands maux les grands remèdes. ⇒ დიდი ჭირის წამალი ცოტა რამეაო.
- De deux maux, il faut éviter le pire. ⇒ ორი ჭირიდან უარესს მოერიდო.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

ქრთამი/pot-de-vin

ქრთამი ჯოჯოხეთს ანათებსო. Clé d'or ouvre toutes les portes.
ქრთამი ღმერთთანაც სჭრისო. La clé d'or passe partout.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Pot-de-vin/ქრთამი

Le pot-de-vin est un outil précieux aux yeux de celui qui s'en sert: où qu'il se tourne, il a du succès (Bible) ჯადოსნური თვალია ქრთამი მისი გამღების თვალში; საითაც არ უნდა მიბრუნდეს, წარმატება ექნება. (ბიბლია, იგავთა წიგნი, 17-8),

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

ქალი/Femme

ქალს თვალები და ყურები არ უნდა ქონდესო. Femme de bien n'a point d'yeux ni d'oreilles.
ანწხლი დედაკაცი ქმარს ქუდიდან შეშლისო. Femme querelleuse est pire le diable.
ქალი ეშმაკზე ერთი დღით ადრეა დაბადებული. Femme à l'église chanoinesse, ange en la rue, à la maison diablesse.
ქალი შეითანზე ერთი თვით ადრე დაბადებულიაო. Femme sait un art avant le diable
ქალი სჯობს შეუხედავი ჭირ-სადარახიან ლამაზსაო; Dites à une femme qu'elle est fort jolie, et le diable le lui répètera vingt fois aussi.
ლამაზი ცოლის პატრონსა უნდა ყავდეს ძალლი ფრთხილი; Dites une seule fois à une femme qu'elle est jolie, le diable le lui répètera dix fois par jour.
ლამაზი ქალის მწყემსი მისი სინდისიაო; Belle femme mauvaise tête.
ლამაზი ქალი ცოლად შეირთე – ნყალში გადავარდიო; Bonne mule mauvaise bête.
ლამაზი ცოლის პატრონსა უნდა ჰყავდეს ძალლი ფრთხილი, ან თითონ უნდა ფრთხილობდეს, ან იმისი დედამთილი. Une femme laide est un remède d'amour.
Celui qui a un cheval blanc et une femme belle n'est jamais sans chagrin.

ჭკვიანი ქალი ოჯახის თვალია;
სახლს ქალი აქცევს სახლად;
კარგი დედაკაცი ოჯახის გულიაო.
გონიერი ქალი მთელ ოჯახს ასახელებსო.

ქალს ამშვენებს სიდარბაისლე და
სიტყვაძვირობაო.

ქალი ქალთან რომ დაყუყუდება,
ღმერთი დაავინყდებაო.

ქალი აშენებულ ოჯახს დააქცევს
და დაქცეულს ააშენებსო;
კარგი ცოლო სახლს აგიგებს ცუდი
კი დაგინგრევსო;
კაცის აშენებული ოჯახი ქალმა
დააქციაო, ქალისა კი ვერც ეშმაკმაო;
კაცის აშენებული სახლი ქალმა
დააქციაო;

ქალის აშენებული საყდარი ღმერთმა
ვერ დაანგრია, კაცის აშენებული
საყდარი ქალმა დაანგრიაო;

ქალმა სახლის დირე ადვილად
ჩამოიღო, ატანამ კი რვა ვაჟკაცს
წელი მოსწყვიტაო;

ქალს გათხოვება რომ მოუნდება,
ოჯახს წაეკიდებაო;

გასათხოვარი ქალებით სავსე ოჯახს
მგლებით სავსე ოჯახი სჯობიაო.

წვიმის შეკავება უფრო ადვილია,
ვიდრე გასათხოვარი ქალისაო.

დედაკაცმა თუ გაიწია, ცხრა უღელი
ხარი ვერ დააკავენსო.

ქალის გაბედნიერებული კაცი
ღმერთმა ვერ გააუბედურაო, ქალის
გაუბედურებული კაცი ღმერთმა ვერ
გააბედნიერაო;

Femme prudente et bien sage est l'
ornement du menage.

Femme bonne vaut couronne.

Femme sage reste à son ménage.

Trois toupins font une fête, et trois
femmes la tempête.

La langue des femmes est leur épée,
et elles ne la laissent pas rouiller.

Ce que mari gagne, femme dépense.

Femme maligne et poule qui pond font
grand bruit à la maison.

Marie ton fils quand tu voudras, mais ta
fille quand tu pourras.

Femme avec un de ses cheveux tire
plus fort que quatre bœufs.

Ce que la femme veut, Dieu le veut.

Ce que diable ne peut femme fait la
veuve.

- ქალი დაგავსებს, ქალი აგაშენებსო.
 ქალი დაგამზობს, ქალი დაგამსობსო.
- ძალდი ბოლომდე ერთგულია, ქალი – ⇒ Un chien est fidèle jusqu'au bout,
 შემთხვევამდეო. une femme jusqu'à la première
 occasion.
- ამაყი ქალის დამცირება შეიძლება, ⇒ Une femme fière peut être
 გატეხვა – არაო. humiliée, mais pas brisée.
- ქალი – თმითაო, ხარი – რქითაო. ⇒ La force de la femme est dans ses
 cheveux, celle d'un bœuf dans ses
 cornes.
- ქალი სახლის დირეგიაო. ⇒ La femme est le pilier de la maison.
- ქალი სხვისი კერის ნაცარიო. ⇒ La femme est la cendre de l'âtre
 d'autrui.
- ქალი – ქმრითაო, ცხვარი – მითაო. ⇒ Une femme vit grâce à son mari,
 les moutons grâce à la montagne.
- ქალი შვილებით ფასდებაო. ⇒ On juge d'une femme d'après ses
 enfants.
- ქალს თმა უხდება, ცხენს – კუდიო. ⇒ Les cheveux embellissent une
 femme, comme la queue un cheval.
- ქალის ენა ეკლის გამოფხეჭილზე ⇒ La langue d'une femme pique plus
 მწარეაო. qu'une épine.
- ქალს თვალები რომც არ ქონდეს, ⇒ Une femme, même sans yeux, voit
 კაცზე ბევრს მაინც ხედავსო. mieux qu'un homme.
- ქალის მზითებს დილის ძილი ⇒ Le sommeil du matin vaut mieux
 სჯობიაო. que la dot d'une femme.
- ქალის ჭკუა ბარდის ფურცელზე ⇒ Le cerveau de la femme était sur
 იყო და ისიც თხას მოუქნეტიო. une feuille de petits pois la chèvre
 l'a brouté.
- ლამაზი ქალის მწყემსი მისი ⇒ Le gardien d'une belle femme est
 სინდისიაო. sa conscience.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Femme/ქალი

- Femme veut en toute saison être la dame à la maison ⇒ ქალს სურს ყველა სეზონზე ქალბატონი იყოს ოჯახში.
- Jamais un miroir n'a dit à une femme qu'elle est laide. ⇒ სარკე არასოდეს ეტყვის ქალს, რომ ის უშნოა.
- Les femmes sont des oiseaux qui changent de plumage deux ou trois fois par jour. ⇒ ქალები, იმ ჩიტებივით არიან, დღეში ორ-სამჯერ რომ იცვლიან ბუმბუღს.
- Femmes et vins attrapent les plus fins. ⇒ ქალები და ღვინო ყველაზე გამჭრიახსაც კი მოინადირებენ..
- Les femmes et le vin font délirer les hommes sages. ⇒ ქალები და ღვინო ბრძენ მამაკაცებსაც კი აგიჟებენ.
- Femmes, argent et vin ont leur bien et leur venin. ⇒ ქალებს, ფულს და ღვინოს აქვს თავისი სიკეთე და შხამი.
- Les femmes sont des fleurs plus ou moins naturelles. ⇒ ქალები მეტ-ნაკლებად ბუნებრივი ყვავილები არიან.
- Maison sans femme, corps sans âme. ⇒ სახლი ქალის გარეშე იგივეა, რაც, სხეული სულის გარეშე.
- Beauté de femme n' enrichit homme ⇒ ქალის სილამაზე არ ამდიდრებს კაცს.
- Qui prend femme, prend maître. ⇒ ვინც ცოლს ირთავს, ბატონსაც იძენს.
- La femme est comme une châtaigne: belle en dehors, mauvaise en dedans. ⇒ ქალი ნაბლივითაა: გარედან ლამაზი და შიგნიდან გონჯი.
- Si tu veux garder ton secret, ne le dit pas aux femmes. ⇒ საიდუმლო ქალს არ უნდა გაანდო.
- Les femmes et les chevaux, il n'y a pas sans défaut. ⇒ უნაკლოს ვერც ქალს იპოვი და ვერც ცხენს.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

ღალატი/Traître

- კაცის მოღალატეს საიქიოს საშველი არა აქვსო. ⇒ Le traître souffrira dans l'au-delà.
- ღალატის გზაზე მავალი სიცოცხლეს გაიმნარებსო. ⇒ Une trahison rend la vie infernale.

- ორპირობა ღვთისაც საძულველია და კაცისაცო. ⇒ La déloyauté est haïe par Dieu comme par homme.
- ციხე შიგნიდან გატყდებო. ⇒ Une forteresse ne peut être prise qu'avec l'aide d'un traître.
- ჯამში ღალატს ომში ღალატი სჯობიაო. Compagnie ne vaut rien, s'il y a trahison.
- სამშობლოს გამცემი ყველა მტერზე უარესიაო. ⇒ Un traître à sa patrie est pire qu'un ennemi.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Traître/ღალატი

- Le traître vous couvre de ses ailes pour mieux vous mordre de son bec. მტერი მოყვრულად მოსული მტერზედაც უარესია.
- Trahison plaît, traître déplaît. ⇒ ვინც ღალატით სარგებლობს, იმას მოღალატე არ მოსწონს.
- Qui dévoile le secret d'autrui n'est qu'un traître. ⇒ ვინც სხვის საიდუმლოს ამხელს, მოღალატეა.
- L'hypocrite est un sot en même temps qu'un traître. ⇒ თვალთმაქცი სულელია და ამავდროულად მოღალატე.
- Dieu me garde des gens qui me flattent en ma présence et me trahissent en mon absence. ⇒ ღმერთმა დამიფაროს იმ ხალხისაგან, პირში რომ მაქებენ და ზურგს უკან მღალატობენ.
- Mieux vaut une morsure de chien que le baiser d'un traître. ⇒ მოღალატის ამბორს ძაღლის კბენა სჯობს.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

ღვინო/Vin

- რაც ფხიზელს ფიქრში აქვს, ის მთვრალს – ენაზეო. Ce qui est dans le cœur de l'homme sobre est sur la langue de l'ivrogne
- ღვინო ადამიანს აალაპარაკებსო. Ce que le sobre tient au cœur est sur la langue du buveur.
- ღვინო კაცს სწორეს ათქმევინებსო. Le vin est une douce torture qui arrache ce qu'il y a de plus secret.
- მთვრალმა რა თქვა და – გულისაო. Gens ivres sont de grands parleurs.
- რაც ფხიზელს გულში ჰქონდაო, მთვრალმა წამოროშაო. La vérité se trouve dans les bouchons.

პური და ღვინო ძველი ჯობია,
ბატონი კი – ახალი

Vin vieux, chanson nouvelle donne.

ღვინომ კასრი (ქვევრი) გატეხა და
კაცს რას უზამსო.

Vin vieux, ami vieux, or vieux sont aimé
en tout lieux.

ღვინო ქვევრს ხეთქავსო.

Le vin noie plus de gens que l'eau.

კაცი რო დაითვრებაო, ორი კაცის
ტოლა გაიზრდებაო

⇒ Un homme ivre en vaut deux.

ნისიად ნაყიდი ღვინო, ორჯერ
მეტად ათრობსო.

Qui bon l'achète, bon le boit.

ვინც რომ ღვინოს სვამს ნისიად,
ორგზის მთვრალიაო.

Le vin nourrit l'homme, et le trop le tue.

დავლიე ღვინო, მან მომკლა, არა
და მისმა სურვილმა

ასეა ჩემო თომაო, სმასაც კი უნდა
ზომაო.

ლოთი კაცის ბედი დღეში სამჯერ
გაიხსნებაო.

⇒ A l'ivrogne, la fortune sourit trois
fois par jour.

ღვინით გალახულს ჯოხით გალა-
ხული სჯობიან

⇒ Mieux vaut être frappé par un
bâton que par le vin.

ღვინო არსად იყო და ეშმაკები ტიკს
ალბობდენო.

Il ne faut pas voler avant d'avoir des ailes.

Il ne faut pas se déshabiller avant de
se coucher.

არც ღვინოა, არც წყალიო.

Ni chair ni poisson.

იესო ქრისტე ცოფიან ძაღლს
არ დაემალა და მთვრალ კაცს
დაემალაო.

⇒ Jésus-Christ n'apas évité un chien
enragé mais un homme ivre.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Vin/ღვინო

De bon terroir, bon vin.

⇒ კარგ საძირკველზე კარგი
კედელი ამოვაო.

Le bon vin fait le bon vinaigre.

La nuit, l'amour mais aussi le vin,
ont leur poison et leur venin.

⇒ ღამეს, სიყვარულს და ღვინოს
აქვთ თავიანთი შხამი.

Vin n'est pas bon, qui n'égayé compagnon.	⇒ ღვინო არ არის კარგი, თუ არ ახარებს მეინახეს.
L'eau fait pleurer, le vin fait chanter.	⇒ წყალი გატირებს, ღვინო გამღერებს
Toute grappe de raisin ne vient au pressoir faire vin.	⇒ ყურძნის ყველა მტევანი საწნა- ხელამდე არ მიდის დასაწურად.
Le jeu, la femme, et le vin friand, font l'homme pauvre tout en riant.	⇒ თამაში. ქალები და ღვინო კაცს სიცილ-სიცილში გააუბედურებენ.
Qui de friand vin est ami, de soi- même est grand ennemi.	⇒ ვისაც ღვინო მეგობრად ჰყავს, თავისი თავის დიდი მტერია.
Bon vin réchauffe le pèlerin.	⇒ ღვინო ათბობს მომლოცველს.
Saint Martin, boit le vin, et laisse l'eau courir au moulin.	⇒ წმინდა მარტინი სვამს ღვინოს და წყალს წისქვილისკენ უშვებს. ³
Vin à la saveur, et pain à la couleur.	⇒ ღვინო გემოთი და პური ფერითაო
Vin bon, point de bouchons.	⇒ კარგ ღვინოს საცობი არ უნდა.
A bon vin il ne faut pas d'enseigne.	⇒ კარგს ქება არ სჭირდებაო.
Un animal à jeun vaut mieux qu'un homme ivre.	⇒ მარხვაზე მყოფი ცხოველი სჯობს მთვრალ კაცს.
Gens saouls ne sont pas grands mangeurs.	⇒ მსმელი ადამიანები ბევრის მჭამელები არ არიან.
L'ivresse du vin endort, l'ivresse de l'amour éveille.	⇒ ღვინით თრობა აძინებს, სიყვარულით – აფხიზლებს.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

ღმერთი/Dieu

თუ ღმერთი გწყალობს, ხატები ვერას დაგაკლებენო.	Il ne perd rien qui ne perd Dieu. Ce que Dieu garde est bien gardé.
თუ ღმერთი მწყალობს, – ეშმაკები ვერას დამაკლებენო.	Celui que Dieu aide fait encore mieux que celui qui se lève le matin.
თუ ღმერთი მწყალობს, ეშმაკი ვერას დამაკლებსო.	A qui Dieu aide, nul ne peut nuire.
ღმერთი მწყალობდეს და ეშმაკები რას დამაკლებნო.	

³ წმინდა მარტინის, მევენახეთა და მენისქვილეთა პატრონის დღესასწაული აღინიშნებოდა 11 ნოემბერს,

ქრისტე ღმერთი რომ გუთნის დედად
გყვანდეს, გუთანი არ მოგეშლებათ.

კაცი ბჭობდა, ღმერთი იცინოდაო.
უფალს ენდე, კაცს – არაო.

რასაც ღმერთი დაგინერს, იმას
გაგაძლებინებსო.

L'homme propose, Dieu dispose.

⇒ Méfie-toi des hommes, ne crois
qu'en Dieu.

⇒ Dieu décide de ton sort, il te
donnera de l'endurance.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Dieu/ღმერთი

Dieu frappe d'une main, mais il bénit de l'autre	⇒ ღმერთი ერთი ხელით გირტყამს, მეორეთი გაკურთხებს.
Dieu est le premier artisan de l'univers.	⇒ ღმერთი სამყაროს პირველი შემოქმედი.
Dieu sera sans pitié pour les impitoyables.	⇒ ვინც სხვას არ ინდობს, მას ღმერთი არ დაინდობს.
Dieu ne saurait faire une montagne sans vallée.	⇒ ღმერთი სადაც მთას ქმნის, იქ ხევსაც ქმნის.
Dieu sait qui sont les bons.	⇒ ღმერთმა იცის ვინ არის კარგი.
À barque sans agrès, Dieu fait trouver le port.	⇒ უაფრო ნავისთვის ღმერთი პოულობს ნავსაყუდელს.
Dieu ménage le vent à la brebis tondue. A brebis tondue, Dieu mesure le vent.	⇒ ღმერთი მთას დახედავს და თოვლს ისე დადებსო.
Sans Dieu rien ne change en mieux.	⇒ ღმერთის გარეშე არაფერი უმჯობესდება.
À chacun, Dieu fera droiture.	სასწორ-სამართალს ღმერთი უყურებსო.
On aime mieux les siens quand on les aime en Dieu.	⇒ ჩვენ უფრო მეტად გვიყვარს ჩვენიანები, როცა ისინი ღმერთში გვიყვარს.
Aide-toi, Dieu t'aidera.	კაცი რასაც დასთესს, ღმერთიც იმას მისცემსო.

- En peu d'heures Dieu laboure. ⇒ ცოდვილს ღმერთი სწრაფად მოაქცევს.
- Il vaut mieux s'adresser à Dieu qu'à ses saints. ⇒ სჯობს, ღმერთს შესთხოვო, ვიდრე წმინდანებს.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

ღორი/Cochon

- ღორი ცხვარს ვერ შობსო. On n'enseigne pas à un porceau à parler.
- ღორის თავი ხალიჩაზე იდო, იგორა, იგორა და ტალახში ჩავარდაო. Le cochon n'est jamais plus content que quand il est dans sa fange.
- ღორი ლაფში გასვრას არ მოიშლისო.
- ერთმა ტალახიანმა ღორმა, ასი ღორი გასვარაო. ⇒ Un cochon couvert de boue en salit cent autres.
- ღორი რომ გასუქდება, ნეტა მგელს დამაჯახაო! ⇒ Un cochon, qui avait grossi, dit: "J'aimerais bien croiser un loup!«!"
- ღორი გასუქდა და ინატრა: „– ნეტავი, მგელი შემახვედრაო!“
- ღორმა თქვა, რაც გოჭები მომეს-ნრნენ, სუფთა წყალი ვერ დავლიეო. ⇒ La truie s'est plaint: «Depuis que j'ai des porcelets, je ne bois plus d'eau pure».
- ღორს უთქვამს გოჭები, რომ წამომეზარდნენ, მას მერე წმინდა წყალი აღარ დამილევიანო. Le porc dit: «On ne m'appréciera après mon abattage».
- ღორმა თქვა: „რომ დამკლავენ, მაშინ დამაფასებენო.“

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Cochon/ღორი

- Vie de cochon courte et bonne. ⇒ ღორის ცხოვრება ხანმოკლე და კარგია.
- Aux porceaux les bonnes poires tombent en gueule. ⇒ ღორს კარგი მსხლეები პირში უცვივია.
- Qui a un seul porceau, il le fait gras. ⇒ ვისაც ერთი ღორი ჰყავს, ასუქებს.

- A chaque porc vient la Saint-Martin. ⇒ წმინდა მარტინის დღესასწაული ყველა ღორს დაუდგებაო.⁴
- Il ne faut pas jeter les marguerites devant les pourceaux. ⇒ ღორებს მარგალიტები არ უნდა დაუყარო.
- On ne peut le lard et le cochon. ჩიჩიაც გინდა, ბაბაცაო.
- On n'engraisse pas les cochons avec l'eau claire. ⇒ ღორს სუფთა წყლით არ ასუქებენ.
- Aux cochons l'ordure ne pue point. ⇒ ღორს ნაგვის სუნი არ აწუხებსო.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

ყვავი/Corbeau

- ყვავმა თქვა: „– გაღმა გავალ და თეთრ კვერცხს დავდებო“, მაგრამ როცა გადაფრინდა, იქაც შავი კვერცხი დადო.
- ყვავი თვითონ ყარდა და ბუდეს იცვლიდაო.
- არ გათეთრდების ყორანი, რაც უნდა ხეხო ქვიშითა.
- ყვავს არ ჰქონდა, ბუს აძლევდა.
- ყვავს რა ჰქონდა, ბუს გაჰქონდაო.
- ყვავს ბახალა უკვდებოდა და ბუს მიუგდო – დიდი თავი გაქვს და იტირეო.
- ყვავს რომ კაკალი გააგდებინო, ისიც საქმეაო
- ყვავს თვალი არ ება და ღმერთს წამწამებს სთხოვდაო.
- ქორს ყვავით ვერ შეაშინებო.
- ყვავსაც თავისი ბახალა მოსწონსო.
- De mauvais corbeau, mauvais œuf.
- Mon Dieu que tu es noir! disait la pie au corbeau.
- Nul lait noir, nul blanc corbeau. Jamais un corbeau ne fait pas canari.
- ⇒ Un corbeau meurt-de-faim fut pillé par une chouette.
- ⇒ Un corbillat mourait. Sa mère dit à une chouette: «Tu as une grosse tête. Alors c'est à toi de le pleurer!»
- Il donne un pois pour avoir une fève et un œuf pour avoir un bœuf.
- ⇒ Le corbeau n'avait pas d'yeux et demandait à Dieu des cils.
- ⇒ Un épervier n'a pas peur d'un corbeau.
- A chaque oiseau son nid est beau.

⁴ წმინდა მარტინის დღესასწაულზე ღორები იკვლებოდა და უხვი სუფრა იშლებოდა.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Corbeau/ყვავი

Élève le corbeau, il te crèvera les yeux.	ვინ ამომთხარა თვალიო და ჩემმავე გაზრდილმაო.
Au-dessus d'une charogne volètent les corbeaux.	⇒ ყვავები ლეშს დაჰფრენენ.
Corbeau et corbeau ne se crèvent pas les yeux.	ძალი ძალის ტყავს არ დახეხვს.
Les corbeaux ne crèvent pas les yeux aux corbeaux.	
Le corbeau par trop becqueter perd sa proie.	ბევრის მდომი ცოტასაც დაკარგავსო.
La colombe condamnée, et le corbeau about.	⇒ მტრედი დასაჯეს, ყვავს მიუტევესო.
Deux corbeaux sur une branche sont mal ensemble.	⇒ ორი ყვავი ერთ ტოტზე ვერ მოთავსდებო.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

შესაფერისი/Convenable

როგორიც ხე, ისეთი ნაყოფი.	De doux arbre douces pommes.
როგორიც ტყე, ისეთი ნაყოფი.	⇒
როგორიც ტყე, ისეთი ნადირი ბუდობსო.	De bon terroir, bon vin.
როგორიც ალაგო, ისეთი ალაბიო, როგორიც ალხანა, ისეთი ჩალხანა.	Il n'y a pas de grenouille qui ne trouve son crapaud.
როგორიც მთა იყო, თოვლიც ისეთი დადო.	Qui se ressemble s'assemble.
ბარი – ბარსა, თოხი – ტარსა.	Ils s'entendent comme larrons en foire.
ფერი ფერსა, მაღლი ღმერთსა.	Les grands esprits se rencontrent.
ქორი ქორსა სჩეკს, ძერა ძერუკასაო.	Les beaux esprits se rencontrent.
მაღალი არ მოიდრიკა, დაბალი ვერ შესწვდაო.	Tel maître, tel valet.
რაფერიც ფხალი, იმფერი ჭურჭელიო.	Tel prêtre, tels gens(peuple).
	Tel roi, tels gens(peuple).
	Tel professeur, tel élève.
	Chaque pot à son couvercle.

რაცხაფერი სარია, ვენახიც იმფერია.	Autant de trous, autant de chevilles.
როგორიც ტყე, ისეთი – ნადირიო.	Tel arbre, tel fruit.
როგორიც ტყე, ისეთი – ნადირი გამორბოდაო.	A bon chat, bon rat.
როგორიც ნათესია, ისეთი – სამკალიო.	A bon cheval grand gue.
საფერი საფერსო, მაღლი გამჩენსო.	A bon salut, bon accueil.
მუნიანი ცხენი მუნიან ცხენს მოძებნისო.	La pomme ne tombe pas loin du tronc.
თხა თხას მისდევს, ცხვარი ცხვარსო.	Tel auteur, tel œuvre.
გული გულს იცნობს და სული სულსაო.	Tel bec, tel chant.
აღხანას თავისი ჩაღხანა არ დაელევაო.	Tel bruit, tel écho.
წყალი წყლისკენ მიდის.	Tel contour, tel auditeur.
ამქარი ამქარს იცნობსო.	Tel contean, tel fourreau.
როგორიც დოლი იყო, ცხენმაც ისე ირბოლაო.	Telle dent, telle morsure.
როგორიც გამთხოვი, ისეთი მომყვანიო.	Tel grain, tel pain.
რაც ტურა, ის მელაო.	Telle lanterne, telle chandelle.
რაც აღხანა, ის ჩაღხანაო.	Telle maison, tells hôtes.
რაც ხეა, ნაფოტიც იგივეაო.	Tel navire, telle eau.
როგორიც არის ქარხანაო, იგივე ხარ თარხანაო.	Tel oiseau, tel nid.
როგორიც ბერიო, ისეთი ბერიო.	Tel ouvrier, tel ouvrage.
რაც ხეა, ნაფოტიც იგივეაო.	Tel seigneur, tel honneur.
ჩონგურს როგორც დამიკრავ მეც ისე დაგითმაშდებიო.	Tel vice, tel supplice.
როგორ ტაშსაც უკრავთ, მეც ისე ვცეკვავო.	Chacun cherche son semblable.
აღხანას ჩაღხანაც უნდაო;	Chacun aime son semblable.
რამდენიც ქოთანო, იმდენი სარქველიო;	Chaque brebis avec sa pareille.
აღხანას ჩაღხანა არ დაელევაო.	Le moine répond comme l'abée chante.

როგორც ჩიტი იყო, ხმაც ისეთი
ჰქონდაო.
საქონელი ბატონს ემსგავსებო.
ცარიელი ალხანა, ცარიელი ჩალხანაო.
როგორც მთა იყო, თოვლიც ისეთი
დადოო.
როგორც ალაგო, ისეთი ალაბო.
როგორც დარო, ისეთი ბარო.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

შვილი/Enfant

რაცხა მამა, იგი – შვილიო.	Tel pere, tel fils.
დედა ნახე, მამა ნახე, შვილი ისე გამონახე.	
ბავშვი ოჯახის სარკეაო.	⇒ L'enfant est miroir de la famille.
როგორც ბალი არ მოისხამს მსხალს, ისე შვილი არ დაემსგავსება სხვას.	
შვილი მტრულად გაზარდე, მოყვრად გამოგადგებო.	S'occuper des plaisirs de l'enfant, superflu; songez à ses besoins, surtout à sa vertu.
შვილი გაზარდე მტრულადა, გამოგადგება ძმურადა.	Enfant par trop caressé, mal appris et pis réglé.
მოფერებით კარგი შვილი არ გაიზრდებო.	
ერთგული შვილი თვინიერი და ყურადღებიაწიაო.	⇒ Un enfant fidèle est doux et attentif.
მოლალატე შვილი მტერზედ უარესია.	⇒ Un fils traître est pire qu'un ennemi.
შორსმჭვრეტელი ვაჟიშვილი მამას გაანწყენებსო?	⇒ Un fils clairvoyant va-t-il chagriner son père ?
ცუდი შვილი დედ-მამის მაგინებელიაო.	⇒ Un mauvais enfant est la honte pour les parents.
ავი შვილი დედ-მამის მაგინებელიაო.	
შვილმა რომ დედის გულისთვის ხელის გულზე ერბო-კვერცხი მოიწვას, მაინც დედის ამაგს ვერ გადაიხდის.	⇒ Nul ne peut payer sa dette envers sa mère, même en cuisant une omelette dans sa paume.

შვილმა რომ ხელის გულზე ერბო-
კვერცხი მოიხრაკოს, მაინც ვერ
მოიხდის დედის ამაგსო.

შვილმა ხელის გულზე იალიც რომ
დეინვას, დედ ის ამაგს მაინც ვერ
მოიხდისო.

კარგი შვილი დედის გულის
ვარდიაო.

ამპარტავანი შვილი თავსაც
დაღუპავს და ოჯახსაცო.

საქონელს პატრონი სჭირდება,
შვილს – მამაო.

შვილი გაზრდისაა, ცოლი –
მოვლისაო.

შვილს დედის თვალები აქვსო.

შვილს აღზრდა უნდა, გოჭს –
გაზრდაო.

⇒ Un bon enfant réjouit le cœur de sa
mère.

⇒ Un fils arrogant périra et fera périr
toute sa famille.

⇒ Il faut un pâtre pour le bétail et un
père pour l'enfant.

⇒ Il faut à l'homme un enfant pour l'éle-
ver, une femme pour s'en occuper.

⇒ L'enfant a les yeux de sa mère.

⇒ Elevage pour les porcelets,
éducation pour l'enfant.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Enfant/შვილი

Des enfants et des brebis on ne peut
trop en avoir.

Tout enfant unique est un dieu aux
yeux de ses parents.

Un seul enfant, il n'y en a pas pour
chacun de ses parents.

Qui a femme et enfants aussi,
travaille ne lui manque ni soucis.

⇒ ბევრი ბავშვი და ბევრი ცხვარი
არ ვარგა;

⇒ ყველა დედისერთა შვილი
მშობლების თვალში ღმერთია.

ვაი ვისაო და ერთის პატრონსაო.

⇒ ვისაც ცოლ-შვილიც ჰყავს, არც
შრომა აკლია და არც საზრუნავი.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

შიში/Peur

შიშს ცხრა თავი აბიაო.

შიშს დიდი თავლები აქვსო.

მოშიშარს ვისი შიშიც აქვს ის
უძლეველი ჰგონიაო.

La peur grossit les objets.

On fait toujours le loup plus gros qu'il
est.

შეშინებული ძალი ერთ წელიწადს
ბუჩქს უყეფდაო.

შეშინებული ნაგაზი შვიდ წელიწად
მთვარეს უყეფდაო.

შეშინებული ძალი მთვარეს უყეფდაო.

შეშინებულ ძალს შვიდ წელიწადს
ჯირეკზე უყეფიაო.

შიში მიჩვენე, მუხლს გიჩვენებო.

La peur donne des ailes.

შიში მაჩვენე და მუხლს გაჩვენებო.

La peur a bon pas.

შიში მიჩვენე და გაქცევას გიჩვენებო.

ვისაც ეშინია ცეცხლის, კვამლსაც
გაურბისო.

Ine faut pas aller au bois qui craint les
feuilles.

Qui a peur des feuilles n'aïlle aux bois.

ვისიც შიში, ხათრიც მისი.

⇒ La peur inspire le respect.

მგლის შიშით, ცხვარი ვის
გაუნყვეტიაო?

Il ne faut pas laisser semer par la
crainte des pigeons.

შიშის დროს კაცს ღმერთი
აგონდებოდა.

⇒ Quand on a peur, on se souviens
de Dieu.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Peur/შიში

On ne saurait guérir de la peur.

⇒ შიშისგან ვერ განიკურნები.

Il n'y a pas de médecin pour la peur.

⇒ ავადმყოფობისგან შეიძლება
განიკურნო, მაგრამ შიშისგან
არა..

On peut bien guérir du mal, mais non
de la peur.

N'est pas sage, qui n'a peur d'un fou.

⇒ არ არის გონიერი, ვისაც გიჟის არ
ეშინია.

Les plus grands périls sont pour ceux
qui ont le plus peur.

⇒ ყველაზე დიდი საფრთხე იმას
ემუქრება, ვისაც მეტი შიში აქვს.

Quand la peur gît au cœur, au visage
la couleur.

⇒ როცა შიში გულს შეეპარება,
სახეს ფერი ეკარგება.

La peur est l'affliction des âmes
faibles.

⇒ შიში სუსტი ადამიანების
სატკივარია.

- N'aille sur la mer qui a peur du danger. ⇒ ვისაც საფრთხის ეშინია, ზღვაში
ნუ გავა.
- Tout peureux face au péril crie le
sauve-qui-peut. ⇒ მშიშარა რომ საფრთხეს იგრძნობს,
„თავს უშველეთო“, გაჰყვირის.
- Le soupçon et la peur sont de bons
surveillants. ⇒ ეჭვი და შიში კარგი
დამკვირვებლებია.
- La peur prouve que l'homme
réfléchit. ⇒ შიში ადამიანის ფიქრის მტკიცე-
ბულებაა.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

შრომა/Travail

- თუ თაფლიანი პურის ჭამა გინდა,
ხელში ნიჩაბი და ლომი აილეო. Un peu de travail et beaucoup de soins
nous mettent le pain à la main.
- თუ ტკბილი პურის ჭამა გინდა,
შრომაც უნდა გინდოდესო. Qui aime labeur, parvient au bonheur.
- ვინც არ გაირჯებაო, პურსაც ვერ
მიწვდებაო. ვინც არ გაირჯებაო, პურსაც ვერ
მიწვდებაო.
- როგორც იშრომებ, ისე დაისვენებო. Comme on fait son lit on se couche.
- ჯერ შრომა, მერე ხტომაო. Il fait bon faire la fête après la besogne
faite.
- ერთგული შრომა სიღარიბის მტერია. La faim regarde la porte de l'homme
laborieux, mais elle n'ose pas entrer.
- შრომით შეძენილი ლუკმა ტკბილიაო. Pain acquis avec sueur est plus chéri
que tartes et rôti.
- ტყვილა ჯდომას ტყვილა შრომა
ჯობიაო. La rouille use plus que le travail.
- ცუდად ჯდომას ცუდად შრომა
ჯობიაო.
- გამრჯე კაცის სასჯელი უსაქმურობააო. ⇒ L'oisiveté est la punition du
travailleur.
- მარჯვე კაცისთვის სასჯელი –
უსაქმობა არისო.
- მოთმინება და შრომა ყველაფერს
გააადვილებსო. Avec le travail, on vient à bout de tout.
Avec du travail et de la patience, une
souris coupe un câble.

თუ დაიძინებ, სიზმარს ნახავ, თუ
იშრომებ – ფულს.

⇒ Le sommeil apporte les rêves, le
travail l'argent.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Travail/შრომა

Le travail est un vrai trésor.

ვინც შრომობს, ქონება იმას აქვსო.

Tout doucement vient la richesse,
qu'accroissent travail et sagesse.

Sans le travail point de profit.

⇒ მუშაობის გარეშე სარგებელს ვერ
ნახავო.

Tu te plains du travail, c'est ton
meilleur ami.

⇒ საშრომზე არ ინუნუნო, შრომა
შენი საუკეთესო მეგობარია.

Qui est oisif dans sa jeunesse,
travaillera dans sa vieillesse.

⇒ ვინც ახალგაზრდობაში გართობის
მეტს არაფერს აკეთებს, სიბერეში
მოუნევს მუშაობა.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

შიმშილი/Faim

კაცს თუ მოშივდა, ქვას
გაკვნეტავსო.

Ventre affamé prend tout en gré.

Loup affamé nulle part apaisé.

La faim chasse le loup hors du bois.

მშიერი ძალი პატრონს უკბენსო.

Chien affamé ne craint pas le bâton.

თუკი გშია, ზაქარია, ცივი მჭადიც
შაქარიაო.

À la faim, tout bon pain.

À un affamé tout est bon.

შიმშილმა ხმელა არ იცის და
სიცივემ – ძველაო.

Qui est affamé ne se montre point
difficile dans le choix des mets.

მშიერი პურსა აქებდა უმსა და
უმარილოსა.

Ventre affamé ne connaît point de
mauvais pain.

Ventre affamé ne connaît parenté.

À un homme affamé, tout est bon.

À bon goût et faim, il n'y a pas de
mauvais pain.

Tout pain est sain a qui a faim.

- ერთი მუჭა ბალახი აქლემსაც
მაღლა ახტუნებსო. ⇒ Une poignée d'herbes peut faire
sauter même un chameau.
- იმფერ ალაგზე უნდა თქვა მშიაო,
სადაც მოგართმევენო. ⇒ Ne demande à manger que là où tu
pourras être servi.
- კბილის ჩიჩქნით მუცელი ვერ
გაძღებაო. ⇒ Se curer les dents ne nourrit pas.
- მშიერ ქათამს ფეტვი ესიზმრებოდაო. ⇒ Un poulet affamé a rêvé de millet.
- მშიერი დათვი არ კუნტრუშობსო. ⇒ Un ours affamé ne gambade pas.
- მშიერს ნუ მასაქმებ და მაძლარს
ნუ გამაქანებო. ⇒ Ne me fais pas travailler quand j'ai
faim et ne me secoue pas quand
j'ai le ventre plein.
- შიმშილს თვალები არ აქვსო. ⇒ Ventre affamé n'a pas d'oreilles.
- მშიერი დანვე ჯოზია ვალით
ვახშმის ჭამასაო. ⇒ Allez plutôt vous coucher sans souper
que de vous lever avec des dettes.
- მშიერს ნამცეცები ვერ გააძღებსო. ⇒ Un homme affamé ne peut pas être
rassasié de miettes.
- მშიერს მაშინ გააჩუმებ, როცა
მაძღრისად მისცემ საჭმელსო. ⇒ Si tu veux faire taire un homme
affamé, donne-lui à manger à sa
faim.
- ცხრა ძიძის ხელში ყმანვილი
შიმშილით მოკვდაო. ⇒ Confié à neuf nourrices, le
nourrisson est resté affamé.
- მშიერი ძაღლი პატრონსაც უკბენსო. ⇒ Un chien affamé mord son patron.
- ყველაზე საშიში მაძღარი კაცი და
მშიერი ძაღლიაო. ⇒ Rien n'est plus dangereux qu'un
homme repu et un chien affamé.
- მოვიდა შიმშილი, ნავიდა სირცხვილი. ⇒ La faim chasse la honte.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Faim/შიმშილი

- Vilain affamé, demi enragé. ⇒ მშიერი გლეხი ნახევრად
ცოფიანია.
- Quelconque est industriel n'a pas à
craindre la disette. ⇒ მოხერხებულ კაცს შიმშილი არ
ემუქრება.
- La faim fait sortir le loup du bois. ⇒ შიმშილი მგელს ტყიდან
გამოიყვანსო.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

დედინაცვალი/Marâtre

- დედინაცვალი, გერიო – ერთმანეთისა მტერიო ⇒ marâtre et sa belle -fille sont des ennemis.
- დედინაცვლის ალერსი გერისთვის ფშატის ეკალიაო. ⇒ Pour les beaux-enfants, les caresses de leur marâtre sont des épines d'églantier.
- სამშობლო დედაა კაცისა, უცხო მხარე – დედინაცვალიო. ⇒ La patrie est comme une mère pour l'homme, L'étranger est comme une marâtre.
- სულ უდედობას დედინაცვალი სჯობიაო. ⇒ Il vaut mieux avoir une marâtre que ne pas avoir de mère.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Marâtre/დედინაცვალი

- Celui qui n'a voulu obéir à sa mère obéira par force à sa marâtre. ⇒ ვისაც არ სურს დედას დაემორჩილოს, დედინაცვალი ძალით დაიმორჩილებს.
- Qui ne veut point obéir à sa mère, obéira à la marâtre. ⇒ ვინც დედას არ უსმენს, მოუსმენს დედინაცვალსო.
- Avec une vieille canin et une marâtre, on chassera les diables en Enfer. ⇒ ბებერი მწვეარი და დედინაცვალი კაცს ჯოჯოხეთში ეშმაკებს მონადირებინებენ.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

ზამთარი/Hiver

- ზამთრის მზე ყვავილს ვერ მოიყვანს. C'est le soleil de janvier, il n'a ni force, ni vertu.
- ზამთარი გაზაფხულის მუშააო. ⇒ L'hiver est l'ouvrier du printemps.
- იანვარში დედაბერმა მარწყვი ინატრაო. ⇒ En janvier, la vieille a voulu manger des fraises.
- ვისაც ზამთარში ლხინი უნდა, ზაფხულში უნდა გაისარჯოსო. ⇒ Qui veut faire la fête en hiver doit travailler au printemps.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Hiver/ზამთარი

Des neiges et un bon hiver mettent bien du bien à couvert.	⇒ თოვლი და კარგი ზამთარი კარგ საფარს იძლევაო.
Quand on voit un hiver avant Noël, on est sûr d'en avoir deux.	⇒ როცა შობამდე აცივდება, ზამთარი ორჯერ მოვა.
Soleil d'hiver tard levé, bientôt couché et caché.	⇒ ზამთრის მზე გვიან ამოდის, მალე ჩადის და თვალს მიეფარება.
L'hiver n'est bon que pour les choux, ou pour faire gagner la toux.	⇒ ზამთარი კომბოსტოსა და ხველების სეზონიაო.
La neige de février fuit comme un lévrier.	⇒ თებერვლის თოვლი მწევარივით გარბის.
En hiver, le dos au feu, le ventre à table.	⇒ ზამთარში ზურგი ცეცხლს მიუშვირე და მუცელი მაგიდას.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

თხა/Chèvre

ქალის ჭკუა თხამ შეჭამაო.	Trente chèvres et trente femmes font deux trentaines de bêtes maudites.
თხა გაყვიდე, თხა ვიყიდე, სარგებელი ვერა ვნახე.	⇒ J'ai vendu une chèvre et j'ai acheté une chèvre. Je n'en ai tiré nul profit.
თხა თხაზე ნაკლები მგელმა შეჭამაო.	Chaque brebis avec sa pareille.
თხამ მღვდლობა მოინდომა, აქაოდა გრძელი წვერი მაქვსო.	L'habit ne fait pas le moine.
თხას სული ძვრებოდა, ყასაბი კი კითხულობდა: „ხორცი ივარგებსო?“	⇒ Quand la chèvre meurt, le boucher se réjouit.
თხას სული ძვრებოდა, ყასაბი კი ფიქრობდა: „ნეტაი, ქონი კარგი ქონდესო“.	
თხის პატრონს თხის კუდიო.	Le partage de lion, tout d'un côté, rien de l'autre.
თხის პატრონს თხის კუდიც არაო.	

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Chèvre/თხა

À la chandelle la chèvre semble demoiselle.	⇒ სანთლის შუქზე თხაც ახალგაზრდა ქალიშვილს ჰგავს.
Il faut ménager la chèvre et le chou.	მწვადი ისე შეწვი, არც მწვადი დანვა, არც შამფურიო.
Autant va la chèvre aux choux qu'elle y laisse la peau.	მეტისმეტი სიხარბით მელამ კული მოიჭამაო.
Où la chèvre est liée, il faut bien qu'elle broute.	⇒ თხა სადაც არის მიბმული, იქ უნდა ძოვდეს.
Quand la chèvre saute au chou, le chevreau y saute itou (aussi).	⇒ თხა როცა კომბოსტოსკენ მიხტუნავს, თიკანიც იმავეს აკეთებს.
Tel hiver vient, que le chevreau meurt avant la chèvre.	⇒ ისეთი ზამთარი მოდის რომ თიკანი თხაზე ადრე კვდება.
On ne donne pas les choux à garder à la chèvre.	⇒ კომბოსტოს თხას არავინ მიაბარებს.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

დარდი/Chagrin

ჟანგი რკინასა სჭამს, დარდი გულსაო. La rouille mange le fer, le chagrin – le cœur.
 ჟანგი რკინას ჭამს, კაცის გულს – დარდიო.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Chagrin/დარდი

Le chagrin confié perd de son amertume.	⇒ გაზიარებული დარდი მსუბუქდებაო.
Le chagrin est farouche, et la joie expansive.	⇒ დარდი გულში რჩება, სიხარული გულიდან ამოხეთქს.
Les plus cruels chagrins sont ceux qu'on doit cacher.	დამალულმა ჭირმა კაცი მოკლაო.
Après le chagrin vient la joie.	⇒ დარდს სიხარული მოსდევს,
Le chagrin ne paye pas les dettes.	⇒ დარდი ვალს ვერ გადავიხდის.

- A chaque jour suffit sa peine. ⇒ ყოველ დღეს თავისი საზრუნავი ჰყოფნის.
- Il y a bien peu de chagrins raisonnables. ⇒ დარდი იშვიათადაა გონიერული.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

სიძულვილი/Haine

- დიდ სიყვარულს დიდი სიძულვილი მოსდევს. ⇒ Un grand amour entraîne une grande haine.
- დიდმა სიყვარულმა, დიდი სიძულვილი იცისო.
- ძლიერ სიყვარულს – ძლიერი სიძულვილი მოსდევს.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Haine/სიძულვილი

- La haine obéit à la crainte, l'amour n'obéit qu'à l'amour. ⇒ სიძულვილი ემორჩილება შიშს, სიყვარული – მხოლოდ სიყვარულს.
- La haine de l'humanité rend l'homme cruel. ⇒ კაცობრიობის სიძულვილი ადამიანს სასტიკს ხდის.
- Songe que tu mourras, renonce à ta haine. ⇒ გახსოვდეს სიკვდილი, უკუაგდე სიძულვილი.
- La haine veille et l'amitié s'endort. ⇒ სიძულვილი ფხიზლობს, მეგობრობა იძინებს.
- La haine se console avec la médisance. ⇒ სიძულვილი ცილისწამებით იოხებს გულს.
- Où vit l'amour de Dieu, la haine n'a point place. ⇒ სადაც ღვთის სიყვარულია, სიძულვილს ადგილი არ აქვს.
- L'indifférence au bien est pire que la haine. ⇒ სიკეთისადმი გულგრილობა სიძულვილზე უარესია.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

პური/Pain

პური პურიჭამის შემდეგაც დაგჭირდებაო.	⇒ Le pain servira même après le repas.
პური მეპურეს გამოაცხოხინეო.	⇒ Le pain doit être cuit par le boulanger.
პურის მთხოვნელს პურს ნუ დაუჭერო.	⇒ Ne refuse pas de pain a ceux qui le demandent.
პურმა თქვა: მე პირს არ ვეძებ, თვითონ მომნახავსო.	⇒ Le pain a dit: «Je ne cherche pas la bouche, elle me trouvera elle-même.»
პურს თუ მაჭმევ, ნურც კბილს მომტეხო.	⇒ Donne-moi du pain qui ne me cassera pas les dents.
ბრიყვის პურს ჭკვიანი ჭამსო.	Les fous donnent des festins et les sages les mangent.
კბენია ძაღლს პურს მიუგდებენო.	Veux-tu qu'un chien te suive ? Donne-lui du pain.
როცა თონე გაგრილდება, პურს ვერ გამოაცხოხოსო.	Il faut battre le fer pendant qu'il est chaud.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Pain/პური

On ne promet pas plus de beurre que de pain.	პურზე მეტ კარაქს ნუ დაჰპირდები.
Faute de chapon, pain avec oignon pour le réveil.	თუ არ გქონდეს ხავინიო, პური წყალში ჩაინიო.
Le pain dérobé réveille l'appétit.	აკრძალული ხილი გემრიელიაო.
Le pain dérobé mangé en cachette vaut mieux que le pain qu'on cuit ou qu'on achète.	
Il n'est de plus triste cuisine qu'ou il manque feu, pain et farine.	⇒ არ არსებობს იმაზე საცოდავი სამზარეულო, ვიდრე ის, სადაც ცეცხლი, პური და ფქვილი ცოტაა.

À la faim, tout bon pain. A bon appétit, pain amer et vin aigre.	როცა გშია ზაქარია ცივი ჭადიც შაქარია.
Eau de mai, c'est du pain pour toute l'année.	⇒ მაისის წვიმას მთელი წლის პური მოჰყავს.
Mieux vaut une miette de pain avec amour que poules grasses avec douleur.	შენი ხმელი პური გერჩივნოს სხვის ფლავსო.
Pain sec et la paix vaut mieux que la bonne chair et la querelle.	ღარიბი კაცის ლუკმა გემრიელიაო. სიძის ტკბილ ქადას ქმრის მწარე ლუკმა გერჩიოსო.
On a du pain quand on n'a plus de dents.	⇒ პური მაშინ გვაქვს, როცა კბილები აღარ გვაქვს.
Ne romps ton œuf mollet si ton pain n'est pas prêt.	⇒ კვერცხი ისე არ გატეხო, თუ პური მზად არააო.
Vin à la saveur, et pain à la couleur.	⇒ ღვინო გემოთი, პური შეხედულებით.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

ქათამი/Poule

ქათამი რომ წყალს დაღევს, ზევით ღმერთს შეხედავს – ღმერთო შემარგეო.	⇒ Après avoir bu de l'eau, la poule regarde au ciel et dit merci à Dieu.
ქათამმა უთხრა კვერცხსაო, ეგრე ვიყავი მეცაო. იმდენს გავედრებ ღმერთსაო, ჩემსავით გაგხდი შენცაო.	⇒ Une poule a dit à un œuf: «Avant, j'étais comme toi, mais je prie Dieu que tu deviennes comme moi.»
ქათამის მომჩივანს ინდოური კალთაში უნდა გყავდესო.	⇒ Un plaignant qui a perdu une poule doit avoir une dinde pour le juge.
დღევანდელი კვერცხი მირჩევნია ხვალინდელ ქათამსო.	Un tien vaut mieux que deux tu l'auras.
კაკანა ქათამი კვერცხს არ დადებსო.	Un chat qui miaule beaucoup chasse peu.
ქათამი ერთ კვერცხს დადებს და ას მეზობელს შეატყობინებსო.	La plus mauvaise roue de la charrette et celle qui fait plus de bruit.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Poule/ქათამი

Mon coq est lâché, gardez vos poules!	⇒ ჩემი მამალი ამეგებულია, გაუფრთხილდით ქათმებს.
Il ne faut pas compter les œufs au cul de la poule.	⇒ კვერცხებს არ ითვლიან მანამ, სანამ ქათამი არ დადებს.
La neige qui tombe en février la poule l'emporte avec son pied.	⇒ თებერვლის თოვლი ქათამს ფეხზე ეკვრისო.
Le poulet aveugle trouve aussi du grain.	⇒ ბრმა ქათამიც პოულობს საკენკს.
Si l'on veut l'œuf, qu'on supporte la poule.	⇒ თუ კვერცხი გინდა ქათამიც უნდა აიტანო.
Une poule ne se confesse pas au renard.	⇒ ქათამი აღსარებისთვის მელასთან არ წავა.
La poule ne peut être compagnon de l'épervier.	თხა და მგელი ერთად ვერ მოძოვსო.
Femme maligne et poule qui pond font grand bruit à la maison.	⇒ ეშმაკი ქალი და კვერცხისმდებელი ქათამი, სახლში იწვევს ხმაურს.
Il faut amadouer la poule pour avoir les poussins.	⇒ წინილა თუ გინდა, ქათმის გული უნდა მოიგო.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

ომი/Guerre

ომიანობა ზოგს ააშენებს, ზოგს გადააშენებს.	⇒ La guerre profite aux uns et ruine les autres.
ომიანობა რომ არ იყვეს, გამარჯვებას პატივი არ ექნებოდაო.	⇒ S'il n'y avait pas de guerre, la victoire ne serait pas prise.
ომში ნაცადი ხმალისა იმედი გქონდეს სახლშიო.	⇒ Une épée qui a servi pendant la guerre peut te rendre service à la maison.
ომში რა სჯობიაო, და – რაც ხელში მოგხვდებაო.	⇒ N'importe quel objet peut te servir d'arme à la guerre.

ომში წამსვლელი ხმაღს არ
ნათხოვრობსო.
ჯარი წავიდა და თოფები მერე
დაცალესო.
ომში წამყოფს ვერ ასწავლიო.
ლაშქრით მოსულს შინ ომის
ამბავს უამბობდნენო.

⇒ On ne part pas à la guerre avec
une épée empruntée.
Il est trop tard fermer l'écurie quand les
chevaux sont sortis.
Marchand d'oignons se connaît en
ciboule.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Guerre/ომი

Pire est la crainte de la guerre que
la guerre même.	⇒ ომის შიში ომზე უარესიაო.
L'argent est le nerf de la guerre.	⇒ ომს სული ფულით უდგას.
Bon capitaine, bons soldats.	⇒ კარგ მეთაურს კარგი ჯარისკაცი.
Avec terre on a guerre, et sans terre
misère.	⇒ მიწისთვის ომია და მიწის გარეშე
გაჭირვებაო.
Qui commence une guerre ouvre
une porte vers l'enfer.	⇒ ვინც ომს იწყებს, ჯოჯოხეთის
კარს აღებს.
La guerre est la porte de l'enfer.	⇒ ომი ჯოჯოხეთის კარიბჭეა.
Aller à la guerre ou se marier, en
aucun cas ne se doit conseiller.	⇒ ომში წასვლა და დაოჯახება
არავის უნდა ურჩიოო.
Mieux vaut en paix un œuf qu'avec
la guerre un bœuf.	⇒ მშვიდობიან დროს კვერცხი
გერჩივნოს ომიანობაში ხარს.
De guerre vient tard profit et tôt
dommage.	⇒ ომიდან მოგება გვიან მოდის და
ზარალი ადრე.
La plus heureuse guerre est
toujours un fléau.	⇒ ყველაზე ბედნიერი ომიც ყოველ-
თვის უბედურებაა.
Qui prêche la guerre est le
prédicateur du diable.	⇒ ვინც ომს ქადაგებს, ეშმაკის
მოციქულია.
Le plus brave à la guerre peut être
le plus poltron en amour.	⇒ ომში ყველაზე მამაცი, შეიძლება
სიყვარულში ყველაზე მხდალი
აღმოჩნდეს.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

შური/Envie

შურიანები კვდებიან, შური კი ისევ რჩებაო.	Les envieux mourront, mais jamais l'envie.
შურიანები იხოცებიან, შური კი ისევ რჩებაო.	
შურმა ღვარძლი აღორძინა, ღვარძლმა ნიჭი ასამარა.	Envier est la source des plus grands maux.
მგელს ძვალი ახრჩობს, შურიანს – შურიო.	L'envieux ne peut souffrir qu'un autre jouisse du bien qu'il ne puisse avoir.
თხა თხის შურით მოკვდებაო.	
შურიან კაცს მეზობლის ვარდი თვალში ეკლად ესობოდაო.	⇒ La rose du voisin fait de la peine à un homme envieux.
ბაძვა სჯობია შურსაო.	⇒ Il est mieux d'imiter que d'envier.
მეშურნეთა თვალი – ცეცხლის მინათვალი.	⇒ L'œil des envieux brûle comme du feu.
შური დაფრენს ჰაერში და სიკეთე კი – მთლად ერშიო.	⇒ La jalousie plane dans l'air et la bonté demeure chez les hommes.
შური რწმენას ისე ჭამს, როგორც ცეცხლი – შემას.	⇒ L'envie mange la foi comme le feu mange le bois.
შურმა ღირსება არ უნდა დაგაკარგვინოსო.	⇒ L'envie ne doit pas vous faire perdre votre dignité.
შურმა შური ვერ იგუა, ორივემ კი – სიკეთეო.	⇒ Une envie n'en supporte pas une autre, et les deux ensemble haïssent la bonté.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Envie/შური

L'envie, qui naît de la bassesse du cœur, est un vice qu'on ne saurait trop déguiser.	⇒ შური, რომელიც წარმოიქმნება გულის სიმდაბლისაგან, არის მანკიერება, რომელიც ვერ შეინიღბება დიდხანს.
Un envieux maigrit de l'embonpoint d'autrui.	⇒ შურიანი კაცი, სხვისი სიმსუქნის შემხედვარე, გახდა.

Pauvres, chétifs et malheureux, ne sont pas sujets aux envieux	⇒ ღარიბს, უმწეოსა და უბედურს მოშურნეები არ ჰყავთ.
Les envieux ne sont jamais riches.	⇒ შურიანები არ მდიდრდებიან.
Qui n'a aucune vertu porte toujours envie à celle des autres.	⇒ ვინც თავად ყოველგვარ ღირსებას მოკლებულია, ყოველთვის სხვისი შურს.
Nul n'est plus envieux que le paresseux.	⇒ ზარმაცზე უფრო შურიანი არავინაა.
Gens du même état, gens envieux.	⇒ ერთი და იგივე მდგომარეობის ადამიანებს ერთმანეთის შურთ.
Il vaut mieux faire envie que pitié.	⇒ გერჩიოს, სხვებს შური აღუძრა, ვიდრე სიბრალული.
Envieux comme le chien du jardinier, il ne mange pas de choux et il ne veut pas que les autres en mangent.	ავი ძალლი არც თვითონ ჭამს და არც სხვას აჭმევსო. ავი ძალლი შურით თივასა ჭამდა და გემოს ვერ აყოლებდაო.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

ცოლ-ქმრობა, ქორწინება/Mariage

ბედნიერს ცოლი მოუკვდება, უბედურს ხარიო.	Homme riche, si sa femme meurt, pauvre, si sa mule meurt.
უბედურს ხარი მოუკვდება, ბედნიერს ცოლიო.	A qui Dieu veut aider, sa femme meurt.
კარგი ცოლის პატრონს სახლში მუდამ ქორწილიაო;	Deux bons jours à l'homme sur terre quand il prend femme et qu'il enterre.
ჭკვიანი ქალი ოჯახის თვალიაო;	Femme prudente et bien sage est l'ornement du ménage
ქმარმა რომ სიზმარი ნახოს, ცოლმა უნდა გაიგოსო;	⇒ La femme doit comprendre ce que son mari voit dans ses rêves.
მოსიყვარულე ცოლ-ქმარი ცულის ტარზე დაიძინებსო.	⇒ Un couple aimant sera au large même sur le manche d'une hache.
მოყვარული ცოლ-ქმარი თოხის ტარზე დაეტევაო.	
კაი გუნებით ცოლ-ქმარი თოხის ტარზე დაეტევაო.	

როგორც გამთხოვიო, ისეთი მომეყვანიო;
ფერი ფერსაო, მადლი ღმერთსაო.

ცოლ-ქმრის ჩხუბი რეგვენს მართალი ეგონა.
ცოლ-ქმრის ჩხუბი რეგვენს გაყრა ეგონაო;
ბრიყვ კაცს ცოლ-ქმრის აშლა გაყრა ეგონაო.

ყველა საქმე ქვეყანაზე რიგდება, ცოლ-ქმრისა კი ზეცაშიო.

ცოლ-ქმრობა კაცს ბორკილს ადებს, დედაკაცს უშვებსო;

ბედნიერება თუ მოგჭარბდა ცოლი შეირთეო.

ნეტავი იმას ვისაც ცოლის შერთვა დაუგვიანდა და ძალიან არ დაუგვიანიაო;

უამურს ცოლსა და უამურ კბილს მოშორება უნდაო;

ავი ცოლის ყოლას ავი ძაღლის ყოლა ჯობიაო;

კარგმა ქალმა ამოღებული ხმალი ჩააგდებინა ქმარს, ავმა ქალმა შენახული ამოაღებინაო.

მეფის საყვარლობას მჭედლის ცოლობა სჯობიაო.

Tel homme, tel femme.
Madame vaut bien monsieur.
Chacun aime son semblable.

Petites querelles et noisettes sont aiguillons d'amourettes;
Querelles d'amants, renouvellement d'amour.

Les mariages sont écrits dans le ciel.

Il y a plus de mariés que de contents.
L'homme marié est un oiseau en cage.
Un homme mal marié voudrai mieux qu'il fut noyé;

Le mariage est plus grand des maux ou des biens;

Au mariage et à la mort le diable fait son effort;

⇒ Une femme bonne fit remettre à son mari l'épée dans son fourreau, la mauvaise lui fit la sortir.

⇒ Il vaut mieux être la femme du forgeron que la maîtresse du roi.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Mariage/ცოლ-ქმრობა, ქორწინება

L'amour et souvent un fruit du mariage;	⇒ სიყვარული ხშირად ქორწინების ნაყოფია.
Pour faire un bon ménage il faut que l'homme soit sourd et la femme aveugle	⇒ კარგი ოჯახის შესაქმნელად ქმარი ყრუ უნდა იყოს, ხოლო ცოლი -ბრმა.
Le flambeau de l'amour s'allume à la cuisine;	⇒ სიყვარულის ცეცხლი სამზარეულოში ინთება.
Le mariage est le tombeau de l'amour;	⇒ ქორწინება ასამარებს სიყვარულს.
Il n'y a pas point de mariage dans le paradis;	⇒ სამოთხეში ქორწინება არაა.
Le bon mari fait la bonne femme, et la bonne femme fait le bon mari.	ფრინველი ფრთითაო, ქალი – ქმრითაო.
Qui loin va marier sera trompé ou veut tromper	⇒ ვინც შორს მიდის დასაოჯახებლად ან ტყუევდება, ან სურს რომ იყოს მოტყუებული.
Mariage prompt, regrets longs; Qui se marie à la hâte se repent à loisir.	⇒ სწრაფი ქორწინება, ხანგრძლივი სინანული;
Sers ton mari comme ton maître, et t'en garde comme d'un traître.	⇒ ემსახურე ქმარს, როგორც ბატონს და დაიცავი თავი მისგან, როგორც მოღალატისგან.
Les mariages vus de loin ne sont que tours et châteaux;	⇒ შორიდან დანახული ქორწინება სასახლესა და კოშკს ჰგავს.
La femme vertueuse est un joyau qui rend le front du mari gai et beau.	⇒ სათნო ცოლი არის სამკაული, რომელიც ქმარს ხალისიანს და ბედნიერს ხდის.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

ჩიტი/oiseau

ჩიტი ცაში არ დაიკარგებაო.	L'oiseau qui vole n'a pas de maître.
	Oiseau qui chante n'a pas soif.
ჩიტს აფრენა უნდოდა და აფრთხობას ელოდაო.	⇒ L'oiseau qui voulait s'envoler attendait que quelqu'un l'effarouche.

ჩიტი მთას დაიბადა და მთას შუაგულად. A chaque oiseau, son nid parait beau.

ჩიტი სადაც გაიზრდება, მისი
ბაღდადი იქ არისო.

ყველა ჩიტს თავისი ბუდე უყვარსო.

დაგეშილი ჩიტი ბადეში არ ⇒ Un oiseau avisé ne se fait pas
მობზვდებაო. prendre au piège.

ჩიტს სადაც მოენონება, ბუდეს ⇒ Un oiseau se niche où bon lui
იქ გაიკეთებსო. semble.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Oiseau/ჩიტი

Un homme sans abri, c'est un oiseau sans nid.	ჩიტმაც თავისი ბუდე იცისო.
Aux gros oiseaux les gros nids.	⇒ დიდ ფრინველებს დიდი ბუდეებიო.
Malheur à l'oiseau d'un mauvais nid.	⇒ უბედურია ჩიტი, რომელსაც ცუდი ბუდე აქვს,
Oiseau, Dieu te donne pâture, et à moi bonnes aventures.	⇒ ჩიტო, ღმერთი შენ საკვებს გაძლევს, მე კი – ბედს.
Le bon Dieu n'envoie pas l'oiseau sans la becquée pour le nourrir.	⇒ ღმერთმა ჩიტი რომ გააჩინა, საკენკიც მისცა.
Deux oiseaux sur le même épi ne restent pas longtemps amis.	⇒ ორი ჩიტი ერთ ტოტზე დიდხანს ვერ მეგობრობენო.
Mieux vaut oiselet en bocage que grand oiseau dans une cage.	ჩიტი ოქროს გალიაში რომ ჩასვა, მაინც ტყვეაო.
Mieux vaut oiseau de bocage que celui qui est en cage.	
Il vaut mieux être un oiseau de campagne que de cage.	
Nid tissé et achevé, oiseau perdu et envolé.	⇒ ბუდე დანულია, ჩიტი კი აღარ ჩანს, აფრენილა.
À la plume et au chant l'oiseau, et au parler le bon cerveau.	⇒ ჩიტი ბუმბულითა და ჭიკჭიკით იცნობა, ჭკვიანი კაცი კი სიტყვითო.
Un bon oiseau se dresse de lui-même.	
Ce n'est pas la plume qui fait le bel oiseau.	
Petit à petit l'oiseau fait son nid.	ცოტ-ცოტაობით პატარძალი გამაკულაო.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

ცეცხლი/Feu

ცეცხლზე ნავთს ნუ დაასხამო.	Il ne faut pas jeter de l'huile sur le feu. On n'éteint pas un feu avec de l'huile.
ცეცხლს ნუ ეხუმრები, წყალს ნუ ერწმუნები.	Le feu qui semble éteint souvent dort sous la cendre.
ცეცხლი და წყალი არც ერთი სანდო არააო.	Il ne faut pas badiner avec le feu.
ცეცხლის პატარა ნაპერწკალი დიდ ხორას გადასწვავსო.	Petite étincelle engendre grand feu. Il ne faut qu'une étincelle pour une grande incendie.
ცეცხლიდან გაქცეული წყალში დაიხრჩოო..	⇒ Celui qui avait fui le feu, se noya dans l'eau..
ცეცხლს ხელს ვკიდებდი და გულსა მწვავდაო.	⇒ Je touchais le feu avec ma main et il me brûlait le coeur.
რკინას ცეცხლი აწრთობს, ადამიანს – განსაცდელიო.	⇒ Le feu forge le fer, l'épreuve forge l'homme.
ცეცხლს წყლით აქრობენო.	⇒ On éteint le feu avec de l'eau.
ცეცხლი ვთქვი და პირი დამწვაო.	Quand on parle du loup, on en voit la queue.
თივა და ცეცხლი ერთად არ დაიდებაო.	⇒ On ne place pas la paille à côté du feu.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Feu/ცეცხლი

Apprends de la mouche à ne jouer du feu.	⇒ ბუზისგან ისწავლე, რომ ცეცხლს არ უნდა ეთამაშო.
Le feu jamais, ni moins l'amour ne disent: va à ton labour.	⇒ ცეცხლი და სიყვარული, ორივე თავისკენ გიზიდავს. არც ერთი არ გეტყვის: ნადი, შენს საქმეს მიხედო.
Un petit vent un feu allume, et un grand le lieu enfume.	⇒ ნაზი სიო ცეცხლს ანთებს, ძლიერი ქარი ყველაფერს კვამლში ხვევს.
Il n'y a pas de fumée sans feu.	კვამლი უცეცხლოდ არ გაჩნდებაო.

L'eau éloignée n'éteint pas le feu
qui nous brûle.

⇒ თუ წყალი შორსაა, ცეცხლს ვერ
ჩააქრობს.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

ცხენი/Cheval

ცხენზე ვიჯექ, ვირზე შემსვესო.
ცხენიდან ჩამოვიდა და ვირზე
შეჯდაო.

On change souvent un cheval borgne
contre un aveugle.

ნაჩუქარ ცხენს კბილს არ
უსინჯავენო.

À cheval donné on n'examine pas la
bride.

ცხენი ჯიშით ირბენსო.

Le cheval autant vaut comme il court.

მოუარე ცხენს, როგორც მეგობარს
და ზედ შეჯექი, როგორც მტერიო.

⇒ Traitez votre cheval comme un ami
et montez-le comme un ennemi.

ცხენიდან გადმოვარდნილი
კაცი არ მოკტება და ვირიდან
გადმოვარდნილი კაცი მოკტებაო.

⇒ Un homme qui tombe d'un cheval
ne mourra pas, et un homme qui
tombe d'un âne mourra.

ცხენი თავლაში სუქდებაო.

⇒ Le cheval s'engraisse dans l'écurie.

კარგი ცხენი მათრახს არ დაიკრავსო.

À cheval méchant, bon éperon.

კაი ცხენი დეზს არ დაიკრავს და
კაი ხარი – შოლტსაო.

კარგი ცხენი ქერს მოიმატებს,
ავი – მათრახსაო.

დაადგი ვირს უნაგირი, ცხენად
არ გადაიქცევაო.

L'habit ne fait pas le moine.

ცხენი თუ სადავით მიგყავს,
სიარულით არ დაილღებო.

⇒ Il est aisé d'aller à pied quand on
tient son cheval par la bride.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Cheval/ცხენი

Il est trop tard de fermer l'écurie
quand les chevaux s'en sont enfuis.

⇒ თუ ცხენები გაიქცნენ, საჯინიბოს
დაკეტვა ველარაფერს უშველის.

Cheval gentil ne devint jamais rosse.

⇒ კარგი ცხენი არასოდეს
გაბოროტდება.

Cheval piaffant n'avance guère.	⇒ ცხენი თუ ტორებს მიწას ურტყამს, წინ ვერ წავა.
Le frein doré ne rend pas le cheval meilleur.	⇒ ცხენს ოქროს ლაგამი უკეთესად ვერ აქცევს.
On ne saurait faire d'un âne un cheval de course.	არა შეჯდა მწყერი ხესა, არა იყო გვარი მისი.
Les chevaux courent les bénéfiques, et les ânes les attrapent.	ბრიყვის პურს ჭკვიანი ჭამსო.
A cheval neuf, vieux cavalier.	⇒ ახალ ცხენს გამოცდილი მხედარი უნდა.
A cheval hargneux, il faut une étable à part.	⇒ ავი ცხენი ცალკე უნდა დააბა.
Il n'est pas un si bon cheval qui ne bronche.	ერთი ალილო მღვდელსაც შესცდებო.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

ცხვარი/Mouton

ცხვარი ცხვართან მივა, თხა – თხასთანაო.	Chaque brebis avec sa pareille.
ცხვარი ცხვარია და თუ გაცხარდა, ცხარიაო.	Quand brebis enragent, elles sont pires que loups.
ცხვარო, ვისი ხარო? – ვის კარზეც ვბღავიო.	⇒ Mouton, à qui es-tu ? – A celui chez qui je bêle.
ცხვარში მგელი გაერია, ვაი ერთის პატრონსაო.	⇒ Il y a un loup dans le troupeau. Malheur à celui qui n'a pas qu'un mouton.
ფარა მობრუნდა და კოჭლი ცხვარი წინ მოექცაო.	⇒ Quand le troupeau fait demi-tour, la brebis boiteuse se retrouve à sa tête.
მგლისთვის ცხვარი ვის მიუბარებიაო.	Prenez garde d'enfermer le loup dans la bergerie.
ერთ ცხვარსაც მწყემსი სჭირდება და ათასსაცო.	⇒ Un mouton a besoin d'un berger, tout aussi bien que mille moutons.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Mouton/ცხვარი

- Le mouton tond, mais la chèvre détruit. ⇒ ცხვარი წინკნის, თხა კორტნის.
- À l'ascension, blanche nappe et gras mouton. ⇒ ამალლებას თეთრი სუფრა და მსუქანი ცხვარიო.
- Mouton d'un bon berger ne meurt jamais. ⇒ კარგი მეცხვარის ცხვარი არასოდეს კვდებაო.
- Sur toute chair le mouton est le plus cher. ⇒ ყველა ხორცზე ძვირფასი ცხვრის ხორცია.
- Chacun revient à ses moutons. ⇒ ყველამ თავის საქმეს მიხედოსო.
- Mieux vaut gigot voisin et prochain qu'un gros mouton lointain. ⇒ ახლოს თუ გიდევს, ცხვრის ბარკალი, მთელ მსუქან ცხვარს გერჩიოს.
- On ne cherche pas cinq pieds à un mouton où il n'y en a que quatre. ⇒ ხუთფეხა ცხვარს ამაოდ ეძებ, მას, მხოლოდ ოთხი ფეხი აქვს.
- La brebis bêle toujours à la même sorte. ⇒ ცხვარი ყოველთვის ერთნაირად ბლავის.
- Brebis qui bêle, perd sa gueulée. ⇒ მჩხავანა კატა თავს ვერ დაიჭერსო.
- Une brebis galeuse gâte tout le troupeau. ⇒ ერთმა წვირიანმა ღორმა ასი სხვა გასვარაო.
- Pendant que les chiens s'entre-grondent, le loup dévore la brebis. ⇒ სანამ ძაღლები ერთმანეთს უღრენენ, ცხვარს მგელი ჭამს.
- Qui se fait brebis, le loup le mange. ⇒ ვინც ცხვრად იქცევა, მგელი შეჭამს.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

ძროხა/Vache

- ძროხას მარილი ატყუებს, კაცს – ენაო. ⇒ On appâte les vaches avec du sel, les hommes avec des mots.
- ძროხამაც მისი ადგილი იცისო. ⇒ Même la vache connaît sa place
- ძროხას რძე ენაზე აქვსო. ⇒ La vache a du lait sur la langue.

- ძროხას სანველს რომ მიუტანენ,
„ხარი ვარო“, უღელს რომ მიუტანენ,
„ძროხა ვარო“.
- ძროხის ფეხი ხბოს არ მოჰკლავსო.
- ბაგა არ მივა ძროხასთან.
- ძროხა შავია, მაგრამ თეთრ რძეს
ინველისო.
- ⇒ «Je suis un bœuf», dit la vache
quand on veut la traire. «Je suis
une vache», affirme-t-elle quand on
veut lui mettre un joug.
- ⇒ Un coup de pied de vache ne tue
pas un veau.
- ⇒ La mangeoire ne va pas à la vache
- ⇒ Une vache noire a du lait blanc.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Vache/ძროხა

- Un petit veau bien abreuvé est à
moitié nourri.
- Changement d'herbage réjouit les
petits veaux.
- Si tout ce qui branle tombait, il y a
longtemps que la queue des vaches
serait tombée.
- Quand la queue de la vache dépasse
le jarret, elle donne abondance de lait.
- Les derniers jours de mars et les
premiers d'avril, pour le vacher sont
des jours de péril.
- À mauvaise vache, Dieu donne
courte corne.
- Celui qui cause trop est comme les
mauvaises vaches, il a plus de gorge
que de lait.
- Il n'est femme, cheval et vache qui
n'ait toujours quelque tache.
- A la boucherie, toutes les vaches
sont bœufs; à la tannerie, tous les
bœufs sont vaches.
- ⇒ კარგად დარწყულებული ხბო
სანახევროდ მაძლარია.
- ⇒ მდელს შეცვლა ხბოს ახარებს.
- ⇒ ყველაფერი რაც ირხევა, რომ
ვარდებოდეს, ძროხებს კუდეები
დაუცვივებოდათ კარგა ხანია.
- ⇒ როცა ძროხის კუდიბარკალზე
სცემს, ის იძლევა უხვად რძეს.
- ⇒ მარტის ბოლო და აპრილის
პირველი დღეები მეძროხისთვის
საშიშიაო.
- ⇒ ცუდ ძროხას ღმერთი მოკლე
რქებს აძლევსო.
- ყბედს სიტყვაძვირმა აჯობაო.
- ⇒ ვერ მონახავთ ისეთ ქალს, ცხენსა
და ძროხას, ერთი ლაქა მაინც
რომ არ ჰქონდეს.
- ⇒ ყასბისთვის ყველა ხარი ძროხაა
და დაბალისათვის ყველა ძროხა
ხარიაო.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

წყალი/Eau

წვეთი წვეთს დაეცა და ზღვად გადაიქცაო.	Goutte à goutte la mer s'égoutte.
წყალნადებული ხავსს მოეჭიდაო.	Un noyé s'accroche à un brin d'herbe.
წყალნი წავლენ და წამოვლენ, ქვიშანი დარჩებიანო.	⇒ L'eau s'écoule, le sable reste.
წვეთ-წვეთი წყალი ქვასაც გახვრეტსო.	Goutte à goutte l'eau creuse la pierre. Goutte à goutte on emplit la cuve. La goutte d'eau cave la pierre.
წყალი რომ დაგუბდება, აყროლდებაო.	Il n'est pire eau que l'eau qui dort.
წყალსაც ზოგვა უნდაო, მისვლა-მოსვლა უნდაო.	⇒ Il ne faut pas gaspiller l'eau.
წყალი სათავედან უნდა დაინმინდოსო.	⇒ L'eau doit être purifiée à sa source.
წყალი ნაყეს, ნაყეს და ისევ წყალი დარჩაო.	⇒ Moudre l'eau est un travail vain.
წყალი ნავალ ადგილს არ დასთმობსო.	L'eau va toujours à la rivière.
წყალი წუთში აიმღვრევა და წელიწადს არ დანდებაო.	⇒ Pour que l'eau devienne trouble, il faut une minute et pour qu'elle se décante, une année.
წყალში დაუსველებლად თევზი არ დაიჭირებო.	Chat ganté ne fit jamais bonne prise. L'eau trouble est gain du pêcheur.
მღვრიე წყალში თევზი ადვილად დაიჭირებო.	
წყალი რომ შენ არ მოგყვეს, შენ მიჰყევო.	⇒ Si l'eau ne te suit pas, suis toi-même son cours

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Eau/წყალი

Le poisson qui naît dans l'eau doit mourir dans l'huile.	⇒ თევზი, წყალში დაბადებული, ზეთში კვდებაო.
Vin maudit vaut mieux qu'eau bénite.	⇒ დანყველილი ღვინო სჯობს წმინდა წყალს.

Quand la mer sera sans eau, le loup se mariera avec l'agneau.	ღარიბმა თქვა: გემი რომ მაჩუქონ, ზღვა დაშრებაო.
Il fait bon moudre tandis qu'on à l'eau à commandement.	⇒ კარგად იფქვევა საფქვავეი, სანამ წყალი გვაქვს ნებაზე.
Quand le puits est à sec, on sait le prix de l'eau.	⇒ ჭა რომ დაშრება, მაშინ ვხვდებით წყლის ფასს.
Eau qui coule ne porte points d'ordure.	⇒ მდინარე წყალი არ მყაყდება.
Les eaux calment sont les plus profonds.	⇒ მშვიდი წყალი ყველაზე ღრმაა.
Il ne faut pas dire: fontaine ne boirai de ton eau.	⇒ შადრევნის წინ ნუ დაიქადნი: შენს წყალს არასდროს დავლევო.
Les petits ruisseaux font les grandes rivières.	⇒ პატარა ნაკადულები დიდ მდინარეებს წარმოშობს. წყალი აღმა ვერ იდენსო.
Il ne faut pas puiser au ruisseau quand on peut puiser à la source.	⇒ ნაკადულის წყალს ნუ ამოიღებ, თუ წყაროდან შეგიძლია წყლის ამოღება.
Il faut souvent nager entre deux eaux.	⇒ ხშირად ორ წყალს შორის ცურვაა საჭირო.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

ძაღლი/Chien

ძაღლს თავის კარზე დიდი გული აქვს. ყველა ძაღლი თავის კარზე მამაციაო.	Un chien est fort sur son palier.
ძაღლს თავის ფარაზე დიდი გული აქვსო.	
ძაღლი სადაც სვლევსო, იქვე ჰყევსო.	Le chien familier en cuisine n'a cure de bête voisine.
ძაღლი რომ არაფერს ხედავდეს არ დაიყეფებდაო.	Jamais bon chien n'aboie à faux. Vieux chiens en toute maison n'aboient guère sans raison.
ძაღლი ჰყევს, ქარავანი მიდის.	Le chien aboie, la caravane passe.
ძაღლი ვინც მოჰკლას – იმანვე უნდა გაათრიოსო.	⇒ Celui qui a tué un chien doit débarrasser son cadavre.
ძაღლი ვინც მოკლა, იმან გადაათრიოსო.	

- ძალლი შინ არ ვარგოდა და
 სანადიროდ გარბოდაო. ⇒ Un chien bon à rien à la maison
 courrait pour chasser.
- ძალლი ძაღლის ტყავს არ დაჰხვეს. Les loups ne se mangent pas entre
 eux.
- ძაღლს მიუღლაქუცე, ჯოხს კი
 ხელიდან ნუ გააგდებ. ⇒ Caresse le chien et ne lâche pas le
 bâton.
- შეძლეულ პურს ძაღლიც არ
 ეტანებაო. ⇒ Même le chien ne mange pas de
 pain offert.
- შეძლეულ ხორცს ძაღლიც არ ჭამსო. ⇒ Même le chien ne mange pas de
 viande offerte.
- ძაღლს რომ გააძაღლებ – გიკბენსო. ⇒ Si on fâche un chien, il nous
 mordra.
- ძალლი ახსენე და ჯოხი ხელში
 დაიკავეო. Quand on parle du loup, on en voit la
 queue.
- ძალლი კოჭლობით არ მოკვდებაო. ⇒ Un chien ne mourra pas parce qu'il
 boite.
- ძალლი რომ განყდა, მგელი
 სანადიროდ გაჰყავდათო. ⇒ Là, où il n'y a plus de chien, on
 chasse avec des loups.
- ძალლი ყეფით ჭამს პურსო. ⇒ Un chien est nourri pour aboyer.
- ძალლი ძაღლს არ უკბენსო. ⇒ Unchien ne va pas en mordre un
 autre.
- ძაღლის ნაკბენი ადგილი
 გასწორდება, გველის ნაკბენი
 დაპრუნჭვილი დარჩებაო. ⇒ La morsure de chien guérira, la
 morsure de serpent laissera une
 trace..
- ძაღლის ნაკბენი მორჩება, გველის
 ნაკბენი – არაო. ⇒ Une morsure de chien guérit, mais
 pas celle de serpent.
- ძაღლის კუდი არ გასწორდებაო. ⇒ Impossible de redresser la queue
 d'un chien.
- ძაღლს ბევრი არ აჭამო, თორე
 ყეფა დაეზარებაო. ⇒ Ne nourris pas trop ton chien,
 sinon il aura la paresse d'aboyer.
- ძაღლს სცემდნენ და რძალს
 ასმენინებდნენო. ⇒ On battait un chien et on faisait
 écouter ses jappements à la bru.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Chien/ძაღლი

Deux chiens pour un seul os ne s'accordent.	⇒ ორი ძაღლი ერთ ძვალს ვერ გაიყოფს.
Plus il y a de chiens moins il y a de soupe.	⇒ რაც უფრო ბევრია ძაღლი, მით ნაკლები წვნიანი რჩება.
Chien hargneux a toujours l'oreille déchirée.	⇒ მოჩხუბარ ძაღლს ყური დაგლეჯილი აქვს.
Les chiens blancs deviennent enragés tout aussi bien que les noirs.	⇒ თეთრი ძაღლები ისევე ცოფდებიან, როგორც შავები.
Chien méchant, beau pelage.	⇒ ძაღლი ავია, ბენვი კარგი აქვს.
À mauvais chien courte chaîne.	⇒ ავი ძაღლი მოკლე ჯაჭვითაა დაბმული.
La queue des chiens remue mais ne tombe pas.	⇒ ძაღლი კუდს აქიცინებს, მაგრამ არ ძვრებაო.
Si un chien blanc t'a mordu il ne faut pas qu'un chien noir le paie.	⇒ თუ თეთრმა ძაღლმა გიკბინა, შავზე არ უნდა იძიო შური.
Tout chien commande à sa queue, sauf si on la lui a coupée.	⇒ ყველა ძაღლი კუდს იქნევს, თუ მოჭრილი არ აქვს.
Chien de race, rêve de la chasse.	⇒ ჯიშის ძაღლი ნადირობაზე ოცნებობს.
Qui veut avoir un bon chien, il faut qu'il le nourrisse bien	⇒ ვისაც უნდა კარგი ძაღლი ჰყავდეს, კარგად უნდა გამოკვებოს.
Chien enragé longtemps ne dure.	⇒ ძაღლს ბრაზი მალე გადაუვლის.
À méchant chien, belle queue.	⇒ ავ ძაღლს ლამაზი კუდი აქვსო.
Chats et chiens, mauvais voisins.	⇒ კატა და ძაღლი ერთად ვერ თავსდებიან.
Il fait comme le chien de Jean de Nivelles, qui s'enfuit quand on l'appelle	⇒ ჟან დე ნიველის ძაღლივითაა: როცა ეძახი, მაშინ გარბის.
A bon chien, bon os.	⇒ კარგ ძაღლს კარგი ძვალიო.
Tout chien qui aboie ne mord pas.	⇒ ძაღლი ყველა ყეფს, მაგრამ ყველა არ იკბინება.

- Il faut jeter un os à la gueule du chien pour le faire taire. ⇒ თუ გინდა, ძალი გააჩუმო, ძვალი გადაუგდე.
- Qui veut noyer son chien l'accuse de rage. ⇒ ვისაც ძაღლის დახრჩობა უნდა, ცოფიანიაო, დააბრალებს.
- Qui veut battre son chien trouve assez de bâtons. ⇒ ვისაც ძაღლის ცემა უნდა, ჯოხსაც ადვილად იშოვის.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

ჭამა/Manger

- ერთი კაცი ჭამაშიაც ბრალიაო. Pain rassis ne déplaît pas, où lui seul fait le repas.
- ბევრმა ჭამამ კაცი მოკლა, ცოტამ – გადაარჩინაო. Manger plus que l'on ne doit, fait plus de mal qu'on ne croit
- მეტი სიტყვა თავს ატკენს, მეტი ჭამა – კუჭსაო.
- ჭამაში გამარჯვებული – საქმეში დამარცხებულიო.
- მადა ჭამაში მოდისო. L'appétit vient en mangeant.
- ერთი არის მთოხნელიო, ოცდახუთი მცოხნელიო. Cheval faisant la peine ne mange pas l'avoine.
- ვინც არ გაირჯებაო, პურს ვერ მიწვდებაო.
- ვინც არ შრომობს, არ ჭამსო. Il faut travailler qui veut manger.
- ჭამა ქონებაზე ჰკიდიაო. Selon ta bourse, gouverne ta bouche.
- ვინც უჯაფოდ ჭამს, იმან ხეირიანი ჭამაც არ იცისო. ⇒ Le paresseux ne sent pas le goût du pain.
- არმინდამ – ყველაზე მეტი შეჭამა. ⇒ Celui qui s'est fait prier à table a mangé plus que les autres.
- არმინდამ ცხრა ჯამი დო შეჭამაო.
- არმინდამა არ ჭამაო, ცხრა ხინკალი შეჭამაო.
- არმინდამ ცხრა ხინკალი შეჭამაო.
- არმინდამ თეფში მოასუფთავაო.
- არმინდამ ცხრა ჯამი ლობიო შეჭამაო.

- ამოღებული ხმალი პურ-მარილმა ჩააგოო. ⇒ Les ennemis se réconcilient autour d'une table.
- ბევრი ხელი ჯაფაშიო – ცოტა პირი ჭამაშიო. ⇒ Plus il ya de mains qui travaillent, moins il y a de bouches à nourrir.
- გლახამ ალაპი გადაიხადა და თვითონვე შეჭამაო. ⇒ Un gueux donna une agape et la mangea tout seul.
- ვინც აიკიდა გოდორი, იმან შეჭამა კოტორი. Celui qui travaille mange de la paille; celui qui ne fait rien mange du foin.
- ვის გამოუცხვეს და ვინ შეჭამაო. ⇒ Fait pour l'un, mangé par un autre.
- თაფლი თუ შეჭამა, ქოთანი ხომ ისევ არისო. ⇒ Le miel a été mangé, mais le pot est toujours là.
- მეგობარმა მეგობრისთვის მოხარშული დედალი შეჭამაო. ⇒ Un homme a mangé le poulet qu'il avait cuit pour son ami.
- საზიარო ყანა მწყერმა შეჭამაო. ⇒ Le champ commun a été mangé par la caille.
- ლომის ჭამასაც ცოდნა უნდაო. ⇒ Il faut savoir comment manger le gomi.¹
- ჭამა – ძლომამდე და სმა – თრობამდეო. ⇒ Manger jusqu'à satiété, boire jusqu'à l'ivresse.
- ჭამა ერთი დღისა და საყვედური – ასი წლისა. ⇒ Nourriture pour un jour et reproche pour cent ans.
- ჭამის საზღვარი გაძლომაო. ⇒ Manger a sa limite: la satiété.
- სხვისი ლუკმა გემრიელია. Qui s'attend à l'écuelle d'autrui a souvent mal diné.
- რაც არ გიჭამია, ნუ ჭამ, თორემ მუცელი გეტკინებაო. ⇒ Ne mange pas ce que tu n'as jamais mangé, sinon tu auras mal au ventre.
- სადაც მუცელი გაგიძლება, იქ უნდა თქვა, მშიაო. ⇒ Dis que tu as faim là où tu espères remplir ton ventre.
- ფაფაზე კოვზი დარჭობილი რომ იყოს, ჭამას ყველა მოახერხებსო. Il faut travailler ou bien diminuer l'assiette.
- ფაფის მჭამელს კოვზი ხელში უნდა ეჭიროსო.

ადამიანი ღმერთსაც კი დაივწყებს და ჭამა-სმას ვერაო. ⇒ L'homme peut oublier Dieu, mais il n'oublie jamais de manger et de boire.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Manger/ჭამა

- Un bon repas doit commencer par la faim. ⇒ კარგი საჭმელი მოშეებით უნდა დაიწყოს.
- La faim est un bon cuisinier.
- Ceux qui viendront les derniers au repas, dîneront tard, ou ne dîneront pas. ⇒ სადილზე ბოლოს მოსული გვიან ისადილებს ან მშვიდი დარჩება.
- Le porc vit pour manger, l'homme mange pour vivre. ⇒ ღორი ცხოვრობს ჭამისთვის, ადამიანი ჭამს, რომ იცოცხლოს.
- Se contenter d'un petit poisson vaut mieux que de rester sans manger. ⇒ ბევრის მდომი ცოტასაც დაკარგავსო.
- Mangez quand il vous plaît, mais buvez avec mesure. ⇒ ჭამეთ როცა გსურთ, მაგრამ სვით ზომიერად.
- Manger n'importe si l'on ne digère. ⇒ რასაც ჭამ, მთავარია მოინელო.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

ხალხი/Gens, people

- ხალხი ქვევრით არის, რასაც ჩასძახებ, იმას ამოგძახებს. ⇒ Le peuple est comme une jarre vide: il renvoie en écho ce que tu lui dis.
- ხალხი მირბოდეს – გაჰყევი, გაჩერდეს – გაჩერდი. ⇒ Quand la foule court, suis-la quand elle s'arrête, arrête-toi aussi.
- ხალხის ყბაში მტერი ჩავარდაო. ⇒ Malheur à celui qui devient la cible des commérages.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Gens, peuple/ხალხი

- Le tyran pleure, quand le peuple rit. ⇒ ტირანი ტირის, როცა ხალხი იცინის.

Voix du peuple, voix de Dieu.	ხმა ღვთისა. ხმა ერისაო.
Le silence du peuple est la leçon des rois.	⇒ ხალხის დუმილი მეფეთათვის გაკვეთილია.
Le peuple et la fourmi sont obscurs, mais heureux.	⇒ ხალხსა და ჭიანჭველას სახელი და დიდება არა აქვთ, მაგრამ ბედნიერნი არიან.
Les peuples aiment mieux un discours qu'un bienfait.	⇒ ხალხის გულს ლაპარაკით უფრო მოიგებ, ვიდრე სიკეთის ქმნით.
Ainsi que son esprit tout peuple a son langage.	⇒ ყველა ხალხს თავისი ხასიათი და თავისი ენა აქვს.
Quand le peuple est sans guide, à sa perte il s'élance.	⇒ როცა ხალხი წინამძღოლის გარეშეა, დასალუპად მიექანება.
Faites tout pour le peuple et jamais rien par lui.	⇒ აკეთეთ ხალხისთვის და არასოდეს ხალხის მეშვეობით.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

ჯანმრთელობა/santé

ჯანსაღ სხეულში ჯანსაღი სულია.	Un esprit sain dans un corps sain.
ავადმყოფობა ბევრია, ჯანმრთელობა – ერთი.	La santé est un trésor qui est le plus mal gardé.
სადაც მზე არ შედის, იქ ექიმი შედისო.	⇒ L'endroit que le soleil n'atteint pas sera visité par le médecin..

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Santé/ჯანმრთელობა

Trois points conservent la santé: Le repos modéré, la diète, et la gaieté.	⇒ სამი რამ ინარჩუნებს ჯანმრთელობას: ზომიერი დასვენება, დიეტა და მხიარულება.
Mieux vaut être vivant que mort, et en bonne santé que malade.	⇒ სჯობს იყო ცოცხალი, ვიდრე მკვდარი და ჯანმრთელი, ვიდრე ავადმყოფი.
Une bonne santé et un esprit sain valent mieux en ce monde que tous les biens.	⇒ კარგი ჯანმრთელობა და ჯანსაღი გონება ამქვეყნად ყველაფერზე მეტი ღირს.

Il est bien aisé à ceux qui sont en bonne santé de donner des conseils aux malades.

სხვა სხვის ომში ბრძენიაო.

Netteté nourrit santé.

⇒ სისუფთავე ასაზრდოებს ჯანმრთელობას.

Malade qui n'a point été, ne sait ce que vaut santé.

⇒ ვინც ავად არ ყოფილა არ იცის ჯანმრთელობის ფასი.

Le pauvre a la santé, le riche a les remèdes.

⇒ ღარიბს აქვს ჯანმრთელობა, მდიდარს – წამალი.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

ადამიანი/Homme

ქვა ქვას შეხვდება, თორემ კაცი კაცს რა საკვირველიაო./მთა მთას ვერ შეხვდება, კაცი კაცს ვერ ასცილდებაო.

Deux hommes se rencontrent bien, deux montagnes point.

კაცი კაცის წამალიაო.
ადამიანი ადამიანის მალამოაო.

⇒ L'homme est un remède pour l'homme.

კაცი კაცით ცოცხლობს./კაცი კაცით ცხოვრობსო.

⇒ L'homme vit grâce à l'homme.

გველი გარედანაა ჭრელი, ადამიანი შიგნიდან/საქონელი გარედანაა ჭრელი ადამიანი შიგნიდანო,

⇒ Un serpent est bigarré de l'extérieur, un homme de l'intérieur,

ადამიანი შეხედულებით არ იცნობაო. გარეგნობით კაცი არ დაფასდებაო.

On ne connaît pas le vin au cercle, ni l'homme à l'habit.

გველმა კბენა არ იცოდა, კაცმა მასაც ასწავლაო.

⇒ Le serpent ne savait pas mordre, c'est l'homme qui le lui a appris.

კაცი ცხენს ვერ მოერია და უნაგირი დაამტვრიაო.

Qui ne peut frapper l'âne, frappe le bât.

კაი კაცი გლახა კაცთან წახდება.

⇒ Un homme mauvais gâtera un homme bon.

კაი კაცს ბევრი ეპატიჟება, ცუდს – არავინო.

⇒ Beaucoup de gens invitent un homme bon, un homme mauvais n'est invité par personne.

კაცი სანამ არ მოკვდება, მისი საქმე არ გამოჩნდებაო	⇒ On ne connaîtra les actions d'un homme qu'après sa mort.
კაცს კაცი უნდა გერქვას, თორემ უღვაში კატასაც აქვსო./მთავარია, კაცი გერქვას, თუ არა, უღვაში მარცვალსაც ამოსდისო.	⇒ La moustache ne fait pas un homme. Le chat en a lui aussi.
მარტოხელა კაცი პურის ჭამაშიაც ბრალიაო.	⇒ Rien n'est plus triste qu'un homme ne partageant sa table avec personne.
კაცი ყველაზე უკეთ მგზავრობაში გამოიცნობაო.	Il faut manger un minot de sel avec quelqu'un pour le connaître.
კაცმა რომ კაცის ხასიათი შეიტყოს, ერთი ბათმანი მარილი უნდა შეჭამოს მასთან ერთადო.	
კაცი თავისი ენით პატივს კიდევ დაიყრის და კიდევ აიყრისო.	Il vaut mieux glisser avec les pieds qu'avec la langue.
კაცი გამოსცადე და მერე უამბეო.	⇒ Ne te fie pas à un homme avant de l'avoir éprouvé.
კაცი წარსულით ფასდებაო.	⇒ On apprécie un homme par son passé.
კაცს ცხენი არ ჰყავდა და უნაგირს ნატრობდაო.	⇒ L'homme qui n'avait pas de cheval rêvait d'une selle.
კაცს იმდენი პატივი ეცი, რამდენსაც შენ გაუძლებო.	⇒ Donne aux autres mais sans te ruiner.
კაცმა რომ ქვა შამოგკრას, შენ პური უნდა შამოკრაო.	⇒ Si quelqu'un te frappe avec une pierre, tu frappe-le avec un pain.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Homme/ადამიანი

Un homme inutile n'est bon ni à rôtir ni bon à bouillir.	⇒ უსარგებლო ადამიანი არც შესანვავად გამოდგება და არც მოსახარშად.
L'homme par le pardon se rapproche de Dieu.	⇒ ადამიანი პატიების თხოვნით უახლოვდება ღმერთს.

Quand l'homme rencontre l'homme, il fait presque toujours une triste rencontre.	⇒ როცა ადამიანი ადამიანს ხვდება, ეს შეხვედრა თითქმის არასდროსაა ბედნიერი.
Il y a des bêtes qui sont moins bêtes que l'homme.	⇒ ზოგიერთ ცხოველს ადამიანზე მეტი ჭკუა აქვს.
Un homme sans la foi, c'est un oiseau sans nid.	⇒ ადამიანი რწმენის გარეშე, იგივეა რაც ჩიტი ბუდის გარეშე.
Plus d'hommes sont loup que homme.	⇒ კაცთაგან მეტი მგელია, ვიდრე ადამიანი.
Sans grande passion il n'est point de grand homme.	⇒ დიდი ვნების გარეშე დიდი ადამიანი არ არსებობს.
L'homme sans caractère est chose, et non pas homme.	⇒ ადამიანი პიროვნული ხასიათის გარეშე არის ნივთი და არა ადამიანი.
L'homme qui reste oisif est mort de son vivant.	⇒ უქნარა ადამიანი სიცოცხლეშივე მკვდარია.
L'homme heureux est celui qui sait l'être partout.	⇒ ბედნიერია ის, ვისაც შეუძლია იყოს ბედნიერი ყველგან.
L'homme digère tout, excepté le mépris.	⇒ ადამიანი ყველაფერს ინელებს, გარდა ზიზღისა.
Chaque homme a ses lubies.	⇒ ყველას აქვს თავისი ახირება.
L'homme est le miroir de l'homme.“	⇒ ადამიანი ადამიანის სარკეა.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

მთავრობა, ხელმწიფე/Gouvernement, roi

მთავრობა რომ გამოგეკიდოს, ხალხში გაიქეცი, ხალხი რომ გამოგეკიდოს, წყალში ჩავარდიო.	⇒ Si tu es persécuté par le gouvernement, tourne-toi vers le peuple. Si le peuple se met contre toi, jette-toi dans l'eau.
მეფე გაგინყრეს, თემს შეეხვეწე, თემი გაგინყრეს – გადაიხვეწე, მთავრობაში თუ საქმე წაგიხდა, ხალხში წადი, ისინი გიხსნიანო; თუ ხალხი გადაგეკიდა, ზღვაში წადი, მეტი გზა არსად გაქვსო.	

- მთავრობა კურდღელს ურემში
შებმული კამეჩებით დაენევაო. ⇒ Le gouvernement, même s'il
avance sur une charrette tirée par
des buffles, rattrapera un lièvre.
- ზოგს მეფე ეყვარება, ზოგს
-დედოფალიო. ⇒ Les uns aiment le roi, les autres la
reine.
- კაცს სახელმწიფოს მართვა არ გაუ-
ჭირდება, როგორც თავის ცოლისაო. ⇒ Il est plus difficile de gouverner sa
propre femme qu'un Etat.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Gouvernement, roi/მთავრობა, ხელმწიფე

- Jeune gouvernement suit le vent. ⇒ ახალი მთავრობა იქით იხრება,
საიდანაც ქარი უბერავს..
- Quand le gouvernement se lève
matin, il dort l'après-diner. ⇒ როცა მთავრობა დილით დგება,
შუადღეს სძინავს.
- Les peuples n'ont qu'un droit: être
bien gouvernés. ⇒ ხალხს აქვს მხოლოდ ერთი
უფლება: იყოს კარგად მართული.
- Si le peuple est mauvais, la faute en
est aux grands. ⇒ თუ ხალხი ცუდია, ეს მმარ-
თველთა ბრალია.
- Les peuples ont toujours les maîtres
qu'ils méritent. ⇒ ხალხს ისეთი მთავრობა ჰყავს,
როგორსაც იმსახურებს.
- Appauvrissez le peuple, adieu l'éclat
des grands. ⇒ ხალხი თუ ღარიბდება,
მთავრობის დიდება სრულდება.
- Les princes ont les mains et les
oreilles bien longues. ⇒ მთავართ გრძელი ხელები და
მახვილი ყური აქვთ.
- Nouveau roi, nouvelle loi. ⇒ ახალი მეფე, ახალი კანონი.
- Où la force règne, le roi perd ses
droits. ⇒ სადაც ძალა მეფობს, მეფე
უუფლებოა.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

სიკვდილი/Mort

- სიკვდილი კარს უკან დგასო. Le temps passe et la mort vient.
- სიკვდილი ყურს უკან გვაქვსო. On ne sait guère de quelle mort on doit
mourir.

	Mort qui n'est pas attendue, rend toute espérance perdue.
	La mort vient sans qu'on en sache l'heure.
	Tout peut s'ajourner, excepté l'heure de la mort.
სიკვდილს გინდ მტერებიყავი და გინდ ფერებიყავიო.	La mort vient sans qu'on en sache l'heure.
სიკვდილს სად დაემალეზიო.	À toute heure la mort est prête.
სიკვდილს ვერ გაექცევიო.	De l'enfant aux personnes plus âgées, la mort n'a point de calendrier.
	Va ou tu peux, mourir tu dois
ჯერ სიკვდილი, მერე სინანული	Après mort, le docteur.
სიკვდილის შემდეგ სინანული გვიანიაო.	Après la mort, tout secours vient tard.
ცას ქვეშ რაც კაცია, ყველა სიკვდილისააო.	La mort est la fin de toutes misères humaines
სახელოვანი სიკვდილი სიცოცხლეზე უტკბილესიაო.	Mieux vaut une morte glorieuse qu'une vie honteuse.
ყველა სიკვდილის შვილები ვართო	La mort n'épargne ni le faible ni le fort.
ცას არავინ შეაბერდება	Un peu plus tard, un peu plus vite, nous venons tous au même gîte.
სიკვდილმა სთქვა: ერთი ისეთი ვერ მოვკალი, რომ სხვა რამეს არ დააბრალონო.	⇒ La mort a dit: «C'est moi qui tue les hommes, mais ils cherchent toujours une autre cause à leur mort.»
სიკვდილმა თქვა: უმიზეზოდ ერთ კაციც არ წამიყვანიაო.	⇒ La mort a dit: «Je ne tue personne sans raison.»
იქ დაბადებული, აქ კვდებაო.	⇒ Né là-haut, mort ici-bas.
კაცის თვალს შავი მიწის მეტი ვერა გააძღობს რა.	⇒ Seule la terre assouvira l'avidité de l'homme.
პაპავ, გიყვარდა ძილიო – დანეკ და დაიძინეო.	⇒ Grand-père, tu aimais dormir – allongé-toi et dors.

- ნუ გეშინია სიკვდილისა,
გეშინოდეს სირცხვილისა.
- შინ მოუსვლელი და მკვდარი
ერთიაო.
- ხუმრობაში კაცი მოკლესო.
- სახელოვანი სიკვდილი მამაცთა
სანატრელიაო.
- სხვას სხვისი მკვდარი მძინარე
გონიაო.
- ცოცხლად სიკვდილს მკვდარი
ასჯერ ჯობიაო.
- ⇒ N'aie pas peur de la mort, aie peur de la honte.
- ⇒ Celui qui ne revient plus chez lui est comme mort.
- ⇒ Une plaisanterie a tué un homme.
- ⇒ Une mort glorieuse est le rêve des braves.
- Le mal d'autrui ne nous touche guère.
- ⇒ Il est cent fois mieux d'être mort que mort-vivant.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Mort/სიკვდილი

- Mieux vaut mourir que beaucoup languir.
- Longue maladie, courte mort.
- La mort seule étanche la soif de la vengeance.
- Amour et mort, rien n'est plus fort.
- Les vieux vont à la mort et la mort vient aux jeunes.
- Celui-là n'est pas mort qui survit par ses œuvres.
- On comprend mieux la mort en perdant ce qu'on aime.
- En face de la mort, on comprend mieux la vie.
- ⇒ ჯობია მოკვდე, ვიდრე ბევრი დაიტანჯო.
- ⇒ ხანგრძლივი ავადმყოფობა, უცაბედი სიკვდილი
- ⇒ მხოლოდ სიკვდილი კლავს შურისძიების წყურვილს.
- ⇒ სიყვარულზე და სიკვდილზე ძლიერი არაფერია
- ⇒ მოხუცებულები სიკვდილისკენ მიდიან და სიკვდილი ახალგაზრდებისაკენ მიდის
- ⇒ არ კვდება ვინც თავის ნამოღვაწარს ტოვებს
- ⇒ ჩვენ უკეთ გვესმის სიკვდილი, როდესაც ვკარგავთ იმას, რაც გვიყვარს.
- ⇒ სიკვდილის პირისპირ რომ აღმოვჩნდებით, უკეთ ვიგებთ სიცოცხლის ფასს

Qui craint la mort, il meurt chaque fois qu'il y pense.	⇒ ვისაც სიკვდილის ეშინია, ყოველ ჯერზე, როცა მასზე ფიქრობს, კვდება.
À qui n'ose plus vivre il est temps de mourir.	⇒ ვინც ვეღარ ბედავს სიცოცხლეს, სიკვდილის დრო მოსვლია.
Mieux vaut vivre misérablement que de bien mourir.	⇒ გამწარებული სიცოცხლე სჯობს კარგ სიკვდილს.
Tant de maux et puis mourir!	⇒ ამდენი გასაჭირი და ბოლოს სიკვდილი!
Le plus riche en mourant n'emporte qu'un linceul.	⇒ ყველაზე მდიდარსაც კი მხოლოდ სუდარა მიჰყვება იმქვეყნად.
Qui vécut sans plaisir un jour mourra sans peine.	⇒ ვინც სიამოვნების გარეშე იცხოვრა, ერთ დღეს ტანჯვის გარეშე მოკვდება.
Chaque jour nous conduit à la mort, mais pas toujours à Dieu.	⇒ ყოველი დღე გვაახლოებს სიკვდილთან, მაგრამ არა ყოველთვის ღმერთთან.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

სილამაზე/Beauté

სილამაზეს რა ჭკუა აქვსო.	Beauté sans bonté est une mauvaise qualité. Beauté sans bonté, c'est lumière sans clarté.
სილამაზე დროებითიაო.	La beauté n'est qu'une fleur de l'instant; elle passe, et le temps l'efface
სილამაზეს მოხმარება უნდაო.	⇒ La beauté existe pour qu'on s'en serve.
ვისაც ვინ უყვარს, მისი ლამაზი ის არისო.	La passion rend beau ce qui est laid.
ბუს თავისი ბარტყი ფარშევანგზე ლამაზი ჰგონიაო.	Chaque oiseau trouve son nid beau.
ძალად ლამაზობა არ იქნებაო.	⇒ Seule la nature peut nous donner la beauté.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Beauté/სილამაზე

La beauté du cœur est plus belle que celle du visage.	შავ გულს თეთრი კბილი მალავსო.
Beauté sans bonté est comme un vin éwenté.	⇒ სილამაზე სიკეთის გარეშე დაძმარებული ღვინოა.
La beauté ne se mange pas à la cuillère.	⇒ სილამაზეს კოვზით ვერ შეჭამ.
La beauté peut passer, mais la laideur jamais.	⇒ სილამაზე შეიძლება გაქრეს, მაგრამ სიმახინჯე – არასოდეს
La beauté de l'âme embellit les plus laids.	⇒ სულის სილამაზე ყველაზე მახინჯსაც კი ამშვენებს.
Tout nouveau, tout beau.	ახალი ცოცხი კარგად გვისო.
Il n'y a pas de belles prisons, ni de laids amours.	⇒ არ არსებობს ლამაზი ციხე, არც მახინჯი სიყვარული.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GEORGIENS

სიმდიდრე/Richesse

ამ სოფელს შენი სიმდიდრე, იმ სოფელს დაკარგულია.	Le plus riche en mourant n'emporte qu'un linceul.
სწავლა სჯობია სიმდიდრეს.	Mieux vaut sagesse que richesse. L'instruction est un ornement du riche et la richesse du pauvre.
კარგი სახელი სიმდიდრეს სჯობიაო.	Un bon nom vaut mieux qu'une huile précieuse.
გაასუქა ყაბაყმაო მდიდარი და ტრაბახაო.	L'ambition et la richesse rendent bête l'homme sans cesse.
ქარის მოტანილს ქარი წაიღებსო მდიდარ კაცს ღარიბის საცერი დასჭირვებიაო.	Hors du travail, point de vraie richesse. Soit tôt ou tard, soit près ou loin, le riche du pauvre aura besoin.
მდიდრის წუნუნმა ღარიბს სიღარიბე დაავეინყაო.	L'avare crie famine sur un tas de blé.
ალალი ხუთი კაპიკი არამ მილიონ კაპიკს ჯობიაო.	Petite fortune honorable vaut mieux que grande richesse condamnable.

მდიდრის კატას ტიროდნენ, ღარიბისას კაცსაც – არაო.	⇒ On fait le deuil pour la mort du chat mort d'un riche, mais on ne pleure pas les morts d'un pauvre, même si ce sont des humains.
მდიდრისა მთასაც ეშინიაო.	⇒ Même la montagne a peur des riches.
ეშმაკი მდიდარს აკვანს ურწევსო. ვისაც ცოტა ჰყოფნის, მდიდარზე ბედნიერიაო.	⇒ Le riche est bercé par le diable. Celui -là est riche qui est content.
ვინც მდიდარია ფულითა, ის ღარიბია გულითა.	⇒ Riche en argent, pauvre en sentiments.
მდიდარი კაცისა მამალიც კი კვერცხს დადებსო.	Contentement passe richesse. A riche homme souvent la vache vèle et du pauvre le loup veau emmène.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Richesse/სიმდიდრე

Riche et fou font ce qu'ils veulent.	⇒ მდიდარი და გიჟი იმას აკეთებენ, რაც სურთ.
Etre riche n'est rien, le tout est d'être heureux	⇒ იყო მდიდარი არაფერია, მთავა- რია იყო ბედნიერი.
Chacun veut être riche, et c'est l'erreur commune.	⇒ ყველას უნდა იყოს მდიდარი, ეს საერთო შეცდომაა.
L'avantage du riche est de pouvoir donner.	⇒ მდიდრის უპირატესობაა ისაა, რომ შეუძლია, გასცეს.
Comme le peuple, un sot se croit riche de peu.	⇒ ხალხის მსგავსად, სულელს ცოტაც სიმდიდრედ ეჩვენება..
La générosité est la rançon du riche.	⇒ სიუხვე მდიდარი კაცის გამოსასყიდია.
Quand on dépense moins que l'on a, on est riche.	⇒ როცა იმაზე ნაკლებს ხარჯავ, ვიდრე გაქვს, მდიდარი ხარ.
Riche est l'homme qui sait qui lui est ami.	⇒ მდიდარია ის ადამიანი, ვინც იცის, ვინაა მისი მეგობარი
Donner aux riches, c'est porter l'eau à la mer	⇒ მდიდარს მისცე, იგივეა, რაც ზღვას წყალი ჩაამატო.

Tout doucement vient la richesse,
qu'accroissent travail et sagesse.

⇒ ნელ-ნელა მოდის სიმდიდრე და
იზრდება შრომისა და სიბრძნის
წყალობით.

Rien de plus orgueilleux qu'un riche
jadis gueux.

გამდიდრდები – გაძუნდებიო.

Rien de plus insolent qu'un gueux
devenu opulent.

La richesse sert le sage et gouverne
le sot.

⇒ სიმდიდრე ჭკვიანის მსახურია,
ბრიყვის – ბატონი.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GEORGIENS

სიღარიბე/Pauvreté

მდიდარს უთხრეს: მშვიდობაშიო,
ღარიბს უთხრეს – ვინ გაჩუქაო
მდიდარს უთხრეს – „მშვიდობაშიო“,
ღარიბს – „ვინ გაჩუქაო“.

Le mauvais riche mange et bois: toi,
pauvre, bride l'âne!

ღარიბი ქალი და კაცი დღეში
ცხრაჯერ მოკვდებაო.

Les pauvres sont les souffre-douleur.

ღარიბი კაცი დღეში ცხრაჯერ
მოკვდებაო.

ღარიბი ქალი და კაცი ცხრაჯერ
მოკვდებაო.

სიღარიბე სირცხვილი არ არისო

La pauvreté n'est pas vice.

ღარიბი კაცის პურის ჭამა
მადლიანიაო.

⇒ Le pauvre mange avec appétit.

ღარიბის ლუკმა ტკბილია

ღარიბი კაცის ლუკმა გემრიელიაო.

უქონელი კაცი ქვაზე მაგარიაო.

⇒ Un gueux est plus résistant qu'une
pierre.

ღარიბი კაცის დაპურება მადლიაო.

Donner pour Dieu n'appauvrit pas l'homme.

ღარიბ კაცს ხეირიანი შვილი რომ
ჰყავდეს, ღარიბი არ იქნებაო.

⇒ Si un pauvre avait un bon fils, il ne
serait pas pauvre.

თუ ღარიბი არა ხარ, ღარიბი
მეზობელი ხომ მაინც გყოლიაო.

⇒ Même si tu n'es pas pauvre, tu as,
sans doute, au moins un voisin
pauvre.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Paupreté/სიღარიბე

- Le diable n'est pas toujours à la porte d'un pauvre homme. ⇒ ეშმაკი ყოველთვის არაა ღარიბი კაცის კარებთან.
- La poularde est du pauvre, et le riche la mange. ⇒ ღარიბის ვარიას მდიდარი ჭამსო.
- La pauvreté est chargée d'argent comme un crapaud de plumes. ⇒ ღარიბს იმდენი ფული აქვს, რამდენიც გომბემოს – ბუმბული.
- En hiver comme en été, est incommode la pauvreté. ⇒ სიღარიბე ერთნაირად განუხებებს, ზამთარი იყოს, გინდა ზაფხული.
- La pauvreté est le fruit de la paresse, et la paresse fille de la mollesse. ⇒ სიღარიბე სიზარმაცის ნაყოფია, სიზარმაცეს კი უნიათობა შობს.
- Mauvaise compagne pauvreté, qui ôte toute joie et santé. ⇒ სიღარიბე ცუდი თანამგზავრია, სიხარულსა და ჯანმრთელობას არ შეგარჩენს.
- Le riche ne sent pas le mal du pauvre. ⇒ მდიდარი ვერ იგრძნობს ღარიბის გასაჭირს.
- À pauvre homme tout lui est cher. ⇒ ღარიბისთვის ყველაფერი ძვირია

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

სიხარული/Joie

- ტირილითდამთესი, სიხარულითმოიმკის. Qui joie sème, plaisir recueille.
- სადაც სიყვარული არ არის, იქ არც სიხარულიაო. ⇒ Là où il n'y a pas d'amour, il n'y a pas de joie.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Joie/სიხარული

- Les joies de ce monde sont de courte durée. ⇒ ამქვეყნიური სიხარული ხანმოკლეა.
- De bien mal acquis courte joie. ⇒ ცუდი გზით მოპოვებულ სიმდიდრეს ხანმოკლე სიხარული მოჰყვება.
- De grande malice, courte joie. ⇒ დიდი ბოროტება, მოკლე სიხარული.
- Modère la joie et le deuil. ⇒ ზომიერება სიხარულშიც და მწუხარებაშიც საჭიროა.

De choses tristes et adversaires, en temps de joie il se faut taire.	⇒ სიხარულის წუთებში ნუ ილაპარაკებ სამწუხარო ამბებზე.
La joie a toujours quelque larme où son éclair se noie.	⇒ სიხარულის ცრემლებში სევდაც ურევია.
Les ennuis sont de plomb, et la joie a des ailes.	⇒ დარდი ტყვიასავით მძიმეა, სიხარულს კი ფრთები აქვს.
La véritable joie est tranquille et sans bruit.	⇒ ნამდვილი სიხარული მშვიდია და უხმაურო
La joie a ses dégoûts, le plaisir ses regrets.	⇒ სიხარულმა გაბეზრებაც იცის აქვს, სიამოვნებამ კი – სინანული.
Après le chagrin vient la joie.	⇒ მწუხარებას სიხარული მოსდევს
Travaille et la joie viendra toute seule	⇒ იშრომე სიხარული კარზე მოგადგება.
La pauvreté que la joie accompagne est un trésor.	ღარიბი კაცია სიხარულში მოკვდებაო.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

ნათესავი/Parents

ნათესავი ჩვენი სხეულის ნაწილია, მეგობარი კი სულია;	Un bon ami vaut mieux que cent parents;
კეთილი მეგობარი ნათესავს ჯობიაო.	Mieux vaut prochain ami que long parent;
	Le sort fait les parents, le choix fait les amis.
	Bonne amitié est une autre parente
	Bonne amitié vaut mieux que parente
	Bonne amitié, seconde parenté.
შორ ნათესავს ახლო მტერი სჯობიაო.	Mieux vaut un ami proche qu'un parent éloigne.
ავი მეზობელი გერჩინოს, კეთილ ნათესავსო.	⇒ Un voisin méchant vaut mieux que les parents gentils.
კარგ ნათესავს, ცუდი მეზობელი ჯობიაო.	⇒ Un mauvais voisin vaut mieux qu'un beau parent.
გლახა მოყვარეს კარგი მტერი ჯობიაო;	⇒ Un beau ennemi vaut mieux que un mauvais parent.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Parents/ნათესავი

- Le vilain anobli ne connaît sa parenté. ⇒ განდიდებული კაცი არ ცნობს თავის ნათესაობას.
- Qui a assez d'argent, a assez d'amis et de parents. ⇒ ვისაც აქვს საკმარისი ფული, ჰყავს საკმარისი მეგობრები და ნათესავები.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

მეზობელი/Voisin

- შორეულ მოყვარეს ახლოს მყოფი გლახა მეზობელი გერჩიოსო. Mieux vaut un bon prochain voisin – que parent lointain, ni cousin.
- კარგი მეზობელი კარგ მოყვარეს ჯობიაო. Mieux vaut bon voisin que longue parente.
- კარგი მეზობელი ამომავალ მზეს სჯობიაო. Qui a bon voisin, a bon matin.
- მეზობელო კარისაო სინათლე ხარ თვალისაო. Il n'est pas voisin qui ne voisine.
- მეზობელმა რომ მარილი გთხოვოს, თუ მარილი არა გქონდეს, მარილიანი სიტყვა მაინც უთხარიო. ⇒ Si votre voisin vous demande du sel, si vous n'en avez pas, dites au moins des mots gentils.
- მეზობელო კარისაო, სინათლე ხარ თვალისაო. ⇒ Voisin de la porte, tu es la lumière des yeux.
- კარგ ნათესავს ცუდი მეზობელი სჯობიაო. ⇒ Un mauvais voisin vaut mieux qu'un bon parent.
- მეზობელი მეზობლის სარკეაო. ⇒ Le voisin est le miroir du voisin.
- მეზობელს თუ რამე აქ, შენც გაქო. ⇒ Si le voisin a quelque chose, vous l'avez aussi.
- მეზობელს რომ მუცელი ასტკივდება, შენც ხელი მოისვიო. ⇒ Si votre voisin a mal l'estomac, vous aussi vous mettez la main sur votre estomac.
- მეზობელს ხარი უსურვე და ღმერთი შენც მოგცემსო. ⇒ Souhaitez un bœuf à votre prochain et Dieu vous le donnera.
- მეზობლის ქონება შენიაო. ⇒ La propriété du voisin est à vous.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Voisin/მეზობელი

Aimez votre voisin, mais n'abattez jamais la haie.	⇒ გიყვარდეთ თქვენი მეზობელი, მაგრამ ზღვარს არასოდეს გადახვიდეთ.
Tiens ta porte fermée, et tu rendras ta voisine muette.	⇒ კარები დაკეტე და ამით მეზობელს დაამუნჯებ.
Qui met pierre contre son voisin se blessera en elle.	⇒ ვინც მეზობელს ქვას უდებს, თავად წაიქცევა.
Une haie entre voisins préserve l'amitié.“	⇒ ზღვარი მეზობლებს შორის მეგობრობას ინარჩუნებს.
Bien en sa maison qui de ses voisins est aimé“.	⇒ თავს კარგად გრძნობს სახლში, ვისაც თავისი მეზობლები უყვარს.

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

ბედი/უბედობა/destin

თუ კაცს ბედი აქვს, მოზვერიც დაუმაკდებაო.	Il fait bon danser quand la fortune joue la musique.
ბედი მომეც და სანახვეზე გადამაგდე	Le destin rarement favorise à demi.
ბედი მომეც და ქვაზე დამსვიო.	Bien danse à qui la fortune chante.
სიზიბილეში ჩამაგდეო, ოლონდ მომეცი ბედი	Chance vaux mieux que bien jouer.
ბედმა თქვა: ვინც მომიხმარს, წელიწადში ერთხელ, ყველას კარზე შემოვჯდებიო.	Hâte-toi de saisir la fortune aux cheveux.
ბედი სამჯერ მოგიკაკუნებს, თუ კარს არ გაუღებ – სხვაგან წავა.	Si la fortune te tend le doigt, prends-lui la main.
ბედი ერთხელ ყველას მიუკაკუნებს კარზეო.	
თავის ბედს კაცი ვერ შემოუვლისო.	Contre fortune, force aucune.
რასაც ვერ ასცდებიო, იმას ვერ გასცდებიო.	
რაც გინერია შუბლზეო, იმას ელოდე ზღურბლზეო.	
სადაც არი ბედი შენი, იქ მიგიყვანს ფეხი შენისო.	

სანაგვეზე ვარდიც ამოვაო.

Du bien au mal toujours le destin change.

Fortune change comme lune,
aujourd'hui claire et demain brune.

ცდა ბედის მონახვერეა.

L'instruction est la mère de la fortune.

ბედის მორჩილი მონობაში
მოკვდებაო.

Oppose un cœur d'airain, aux grands
coups du destin.

ბედი სულელებს წყალობსო.

A fou fortune.

ყველა თავის ბედის მკვერავია.

Chacun est artisan de sa propre
fortune.

ყველა თავისი ბედის მჭედელიაო.

Chacun est l'ouvrier de sa destinée.

Chacun est artisan de sa fortune.

ბედი მამაცს შველისო.

La fortune sourit aux audacieux.

გაბედულს ბედი წყალობსო.

La fortune couronne l'audace.

ბედი ბრმაა.

La fortune est aveugle.

ბედი ზოგისთვის დედაა, ზოგის-
თვის დედინაცვალიო.

Le destin est une mère pour les uns et
la marâtre pour les autres.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Destin/ბედი

Le destin semble injuste à qui n'en
reçoit rien.

⇒ ბედი უსამართლოდ ერვენება მათ,
ვინც მისგან არაფერს იღებს.

La fortune court plus vite que le
cheval ou la mule.

⇒ ბედი უფრო სწრაფად დარბის
ვიდრე ცხენი ან ჯორი.

La fortune sourit aux hardis.

⇒ ილბალი მამაცებს უღიმის

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

სიბერე/Vieillesse

ბევრ ნუ იჯავრებ მალე დაბერდ-
ებო.

Ce n'est pas l'âge, mais le malheur qui
vieillit.

მოხუცმა თქვა: რაც მიყვარდა, ის
შემძულდაო.

Ce que jeunesse convoite, vieillesse
rejette.

ახალგაზრდობით მოგებული სიბერის
დროს ხმალიაო.

Il faut travailler en jeunesse, pour
reposer en vieillesse

ბებერი ხარისა რქანიც ენევიანო; ბებერი ხარისა რქაც კი ხნავსო.	Il n'y a pas d'âge, il n'y a que des forces. Vieux bœuf fait sillon droit
სიბერე ძნელი ყოფილა, სიბი ქვა შეეწონებაო.	La vieillesse est un pasant fardeau. Vieillesse tristesse
ასეთი არის სიბერე, სიბ ქვასა აენონებაო.	
სიბერე ლომსაც კი მოერევაო ქვანიც ბერდებიანო.	
ბებერს ცეკვას ვერ ასწავლი.	Un vieux chien ne s'accoutume point à porter le collier.
აქლემი დაბერდა და კოზაკობა დაიწყო.	⇒ Le chameau vieillit et devient chamelon.
ცხენი დაბერდა და თოხარიკი მერე ისწავლაო.	⇒ Le cheval a vieilli et puis il a appris à faire allure.
ხანდაზმულ კაცს სიზმარიც დაეჯერებაო.	⇒ A un vieil homme on doit croire même un rêve
სიბერე და სიკვდილი მეგობრები არიანო.	⇒ La vieillesse et la mort sont amies.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Vieillesse/სიბერე

Qui est oisif en sa jeunesse, peinera dans sa vieillesse.	ვინც უსაქმურადაა ახალგაზრდობისას, შრომობს სიბერისას.
---	--

ქართული ანდაზები/PROVERBES GÉORGIENS

ობოლი/Orphelin

ობოლს ხელში კვერი ეჭირა, ჭამდა და მაინც იძახდა – პური მშიანო.	⇒ L'orphelin tenait du pain, mais il criait en mangeant – j'ai faim.
ობოლი გაზრდას მოელის, ღარიბი – გამდიდრებასო	⇒ L'orphelin espère grandir, le pauvre espère devenir riche.
ობლის კვერი ნაცრიანიაო.	⇒ Le pain d'orphelin est gris.
ობოლი თვითონ იჭრის ჭიპსო.	⇒ Un orphelin se coupe le nombril.

ობოლს კვერს ბევრი ჰპირდება,
მაგრამ გამომცხობი კი არავინ
არისო.

⇒ Beaucoup promettent à l'orphelin
du pain, mais il n'y a personne pour
cuisiner.

ფრანგული ანდაზები/PROVERBES FRANÇAIS

Orphelin/ობოლი

Sans éducation, l'enfant est orphelin.

⇒ აღზრდის გარეშე ბავშვი ობოლია.

Mieux vaut avoir des parents
malfamés que d'être orphelin.

⇒ ცუდი მშობლების ყოლა სჯობს,
ობლად ყოფნას.

À la mort de l'orphelin, la terre
durcit; à la mort du riche, la terre est
ramollie.

⇒ როცა ობოლი კვდება დედამინა
მძიმდება, როცა მდიდარი –
დედამინა მსუბუქდება.

გამოყენებული ლიტერატურა

გვარჯალაძე... 1981 – ი., გვარჯალაძე, კ., მიქელაძე „ფრანგული ანდაზები და ხატოვანი სიტყვა-თქმანი ქართული თარგმნითა და შესატყვისებით“, გამომცემლობა „საბჭოთა საქართველო“, თბილისი.

დავითიანი ..., 1973 – ალექსანდრე დავითიანი, „სვანური ანდაზები“. ა. შანიძისა და მ. ქალდანის რედაქციით, კრებულში: „მასალები ქართველურ ენათა შესწავლისათვის“, ტ. V, თბილისი.

ზანდუკელი, 1980 – ფიქრია ზანდუკელი, „წერილები საბავშვო ფოლკლორზე“, გამომცემლობა „ნაკადული“, თბილისი.

კანდელაკი, 1959 – ა. კანდელაკი ა, „ქართული ანდაზები“, თბილისი.

კალანდაძე, 2010 – გიორგი კალანდაძე, „მსოფლიო ხალხთა ანდაზები და გამონათქვამები“, გამომცემლობა „დიადემა“, თბილისი, 2010

კორძაია, 2000 – ა. კორძაია, „სვანური ანდაზები“, თბილისი.

მაჭუტაძე, 2016 – თამარ მაჭუტაძე, „ეროვნული მენტალიტეტის თავისებურებების გამოხატვა ფრანგულ და ქართულ ანდაზებში (პარემების თარგმანის მავალითზე)“, ბათუმი.

მეტრეველი, 1962 – ლია მეტრეველი, „ქართული ანდაზები წინათქმით“, თბილისი.

მემიშიძე, 2015 – ომარ მემიშიძე, „ლაზური ანდაზები და იდიომები“, გამომცემლობა „ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი“, ბათუმი.

ნაკაშიძე, 1953 – ნინო ნაკაშიძე, „ანდაზები“ გამომცემლობა „სახელმწიფო გამომცემლობა“, თბილისი, 1953.

რუსიეშვილი, 2005 – მ. რუსიეშვილი, „ანდაზა“, მონოგრაფია, თბილისი.

რჩეული..., 2003 – „ქართული ანდაზები“, შემდგენელი კ. ჯორჯანელი, თბილისი.

რჩეული..., 1957 – „რჩეული ქართული ანდაზები და სიტყვის მასალები“, შემდგენელი ალ. ლლონტი, თბილისი.

სახოკია, 1967 – თედო სახოკია, „ქართული ანდაზები“, თბილისი.

სახოკია, 1979 – თედო სახოკია, „ქართული ხატოვანი სიტყვა-თქმანი“, თბილისი.

სიხარულიძე, 1960 – ქსენია სიხარულიძე, „ანდაზა – წიგნში: ქართული ხალხური პოეტური შემოქმედება“, ტ. I, საქ. სსრ მეცნიერებათა აკადემიის გამომცემლობა, თბილისი.

სვინტიძე, 1955 – თ. სვინტიძე, „ქართული ანდაზები“, თბილისი.

ქართული..., 1991 – „ქართული ანდაზები და გამოცანები“, შემდგენელი ჯუანშერ სონღულაშვილი, თბილისი.

ქართული..., 1976 – „ქართული ანდაზები“, შეკრებილი პეტრე უმიკაშვილის მიერ, თბილისი.

ქართული., 1965 – „ქართული ანდაზები“, შესავალი წერილი და რედაქცია ზურაბ ჭუმბურიძე, თბილისი.

ქართული., 1984 – „ქართული ანდაზები“, შეადგინა და შესავალი წერილი დაურთო ალი მსხალაძემ, ბათუმი.

ჩქვანავა, 2001 – მ. ჩქვანავა, „ანდაზის რაობა და მისი თარგმნის გზები“, თბილისი.

ხალხური., 1965 – „ხალხური სიბრძნე“ 5 ტომად, ტ. 5. ანდაზები, მახვილსიტყვაობა, გამოცანები, გამომცემლობა „ნაკადული“, თბილისი.

ხალხური., 1965 – „ხალხური საუნჯე“, **შემდგენელები** ლ. ლეჟავა და ა. ცანავა, თბილისი.

მეგრული., 1994 – „მეგრული და ლაზური ანდაზები“, შემდგენელები რეზო შეროზია და ომარ მემიშიში, გამომცემლობა „მსგეფსი“, თბილისი.

ჩიქოვანი, 1986 – **მიხეილ** ჩიქოვანი, „ანდაზების ისტორიისა და თეორიის საკითხები“, გამომცემლობა „მეცნიერება“, თბილისი.

ჩიქოვანი, 1986 – მიხეილ ჩიქოვანი, „ ხალხური შემოქმედების ისტორიისა და თეორიის საკითხები“, გამომცემლობა „მეცნიერება“, თბილისი.

ჩხარტიშვილი, 2021 – ნატალია ჩხარტიშვილი, „ანდაზა მითხარ, ძმობილო... ქართული ხალხური ანდაზები“, გამომცემლობა „გამომცემლობა აჭარა“, ბათუმი, 2021

წერეთელი, 1951 – პაპუნა წერეთელი, „ანდაზები“, გამომცემლობა „საბჭოთა მწერალი“, თბილისი.

Amaudin, 1965 – Amaudin, Felix „Recueil des proverbes de la Grande-Lande“.

Brionne, 1971 – Brionne, «Blason populaire de la Normandie». Paris.

Dictionnaires., 1998 – «Dictionnaires des proverbes, sentences et maximes». Maurice Maloux, Larousse.

Dictionnaire., 2006 – Florence Montreynaud, Agnes Pierron, Francois Suzzoni „Dictionnaire de proverbes et dictons“. Le robert.

Delacourt, 1996 – Frédéric Delcourt, «Proverbes, dictons et citations pour toutes les occasions de la vie», édition de Vecchi, Paris.

Diarra, 2004 – Diarra Pierre, Leguy Cécile, «Parole imagées le proverbe au croisement des cultures», Edition Bréal, Paris.

Fouquet, 2000 – Fouquet Emmanuel, «Dictionnaire Hachette encyclopédique illustré», Hachette Livre, Paris.

Frank..., 1937 – Frank Grace, Miner Dorothy, «Proverbes en rimes», Paris. 1937.

Gigreu, 2008 – Gigreu Patrick, «Le livre de mille proverbes», Edition de la Merci.

Kleiber, 1989 – Kleiber, G., «Sur la définition du proverbe», Collection Recherche Germanique, Strasbourg.

Lederer, 1976 – Lederer, M. «Synecdoque et traduction, in Seleskovitch (ed.) : Traduire : Les idées et les mots, étude de linguistique appliquée, Paris.

Le livre, 2008 – «Le livre de mille proverbes», Lalle.

- Le livre..,1996** – «Le livre des proverbes français» par le Roux de Lincy, Hachette.
- Le Livre .., 1996** – Proverbes français-Antoine Jean Victor Le Roux de Lincy Editeur Hachette Education.
- Les Recueils.., 2016** – Les Recueils de proverbes francais (1160-1640), French Edition by Lorcin.
- Le proverbe..,1984** – «Le proverbe au Moyen Age», études réunies par François Suard et Claude Buridant.
- Maloux, 1960** – Maloux Maurice, «Dictionnaire des proverbes, sentences et maximes», Larousse, 1960.
- Martel, 2003** – L.Martel, «Petit Recueil des Proverbes Français» 8-ème édition, Published by GARNIER FRERES.
- Montreynaud.., 2006** – Montreynaud... 2006: Florence Montreynaud, Agnes Pierron, Francoi Suzzoni «Dictionnaire de proverbes et dictons», Le robert. Paris.
- Moy, 2012** – Moy Sylvie, «100 proverbes français les plus courants et leurs significations», franc-parler
- Proverbes.., 2003** – «Proverbes, Maximes, émotions» par Jon Elster, Presses Universitaires de France
- Panča.., 1996** – Panča Sancho, Le Roux de Lincy, Antoine, Denis, Ferdinand Jean, Boutang Pierre, «Le livre des proverbes français» Précédé d'un Essai sur la philosophie, Hachette, Paris.
- Pineaux, 1967** – Jacques Pineaux, «Proverbes et dictons,» Paris.
- Quitard, 1860** – Quitard, «Etudes historiques, littéraires et morales sur les proverbes français».
- Буслаев,1861** – Буслаев Ф.И., „Исторические очерки русской народной словесности и искусства», т. 1. СПб., изд. Д. Кожанникова.
- Пермяков, 1970** – Пермяков Г.Л., „От поговорки до сказки“ (заметки об общей теории клише). Москва.
- Пермяков, 1968** – Пермяков Г.Л., „Избранные пословицы и поговорки народов востока“, Москва.
- Потебня, 1976** – Потебня А.А., „Мысль и язык“, Москва.

სარჩევი

ანდაზის როლი, მისი გენეზისი,	Jugement/განკითხვა	62
მხატვრული სახეები, პირველი	განუკითხაობა/Désordre	63
პარემიოლოგიური კრებულები.....	Désordre/განუკითხაობა	63
დახმარება/Aide	გაფლანგვა/Gaspiller	64
Aide/დახმარება	Gaspiller/გაფლანგვა	64
ადრე ადგომა/Se lever tôt.....	გველი/Serpent.....	64
Se lever tôt/ადრე ადგომა.....	Serpent/გველი.....	65
გული/Coeur.....	დრო/Temps	66
Coeur/გული.....	Temps/დრო	66
გიჟი/Fou	ვალი/Dette	66
Fou/გიჟი	Dette/ვალი	67
ავადმყოფობა/Maladie	ერთგულება/Fidélité	68
Maladie/ავადმყოფობა	Fidélité/ერთგულება	68
ახალი/Nouveau	დედა/Mère	68
Nouveau/ახალი	Mère/დედა	70
ბავშვი/Enfant.....	ენა/Langue	70
Enfant/ბავშვი.....	Langue/ენა	72
ბრძენი, ჭკვიანი/Sage	ვირი/Âne	73
Sage/ჭკვიანი, ბრძენი	Âne/ვირი	74
ბრმა/Aveugle	ზღვა/Mer	75
Aveugle/ბრმა	Mer/ზღვა	75
გამოუსწორებელი/Incorrigible.....	ზაფხული/Été	76
Incorrigible/გამოუსწორებელი.....	Été/ზაფხული.....	76
გაზაფხული/Printemps	იაფი/Bon marché.....	77
Printemps/გაზაფხული	Bon marché/იაფი.....	77
გამოცდილება/Experience.....	თვალი/Yeux.....	77
Experience/გამოცდილება.....	Yeux/თვალი.....	78
განკითხვა/Jugement	იმედი/Espoir	78

Espoir/იმედი.....	79	Vérité, justice/ სიმართლე, სამართალი/	100
მამა/Père	79	სახელი/Renommée	100
Père/მამა	80	Renommée/სახელი	101
მგელი/loup	80	საქმე/საქმის ცოდნა/ Affaires/savoir faire	101
Loup/მგელი	81	Affaires/savoir faire/ საქმე/საქმის ცოდნა.....	103
მადლი, სიკეთე/Bienfait, charité	83	სიზარამაცე/Paresse.....	104
Bienfait, charité/მადლი, სიკეთე	83	Paresse/სიზარამაცე.....	106
მეგობრობა/Amitié	84	Bienfait/სიკეთე.....	106
Amitié/მეგობრობა	86	სიკეთე/Bienfait	108
მელია/Renard	87	სინდისი/Conscience.....	108
Renard/მელია.....	87	Conscience/სინდისი.....	110
მოთმინება/Patience	89	სიტყვა/Mot	111
Patience/მოთმინება	89	Mot/სიტყვა	113
მონდომება/Effort.....	90	სიყვარული/Amour	113
Effort/მონდომება.....	90	Amour/სიყვარული	115
მტერი/Ennemi	91	სიძუნწე/Avarice	116
Ennemi/მტერი	91	Avarice/სიძუნწე	116
პირფერობა/Hypocrisie	92	ტყუილი/Mensonge.....	117
Hypocrisie/პირფერობა	92	Mensonge/ტყუილი.....	118
ოჯახი/Famille.....	92	ტრახახი/Vantardise.....	119
Famille/ოჯახი.....	93	Vantardise/ტრახახი	119
მშობლები/შვილები/ Parents/enfants.....	94	სულელი, ბრიყვი/Sot.....	119
Parents/enfants მშობლები/შვილები	95	Sot/სულელი, ბრიყვი.....	121
პატიოსნება/Honnêtement.....	96	სტუმარმასპინძლობა/ Hospitalité	122
Honnêtement/პატიოსნება.....	97	Hospitalité/ სტუმარმასპინძლობა.....	123
მიზღვა/Conséquence.....	98	ქურდი, ქურდობა/Voleur, vol.....	123
Conséquence/მიზღვა.....	98	Voleur, vol/ქურდი, ქურდობა.....	124
სიმართლე, სამართალი/ Vérité, justice	99		

ფული/Argent	124	Hiver/ზამთარი.....	148
Argent/ფული	126	თხა/Chèvre	148
უბედურება/Malheur.....	126	Chèvre/თხა	149
Malheur/უბედურება.....	128	დარდი/Chagrin	149
ქრთამი/Pot-de-vin	129	Chagrin/დარდი	149
Pot-de-vin/ქრთამი	129	სიძულვილი/Haine	150
ქალი/Femme	129	Haine/სიძულვილი	150
Femme/ქალი	132	პური/Pain	151
ლალატი/Traître.....	132	Pain/პური	151
Traître/ლალატი.....	133	ქათამი/Poule	152
ღვინო/Vin	133	Poule ქათამი/	153
Vin/ღვინო	134	ომი/Guerre	153
ღმერთი/Dieu	135	Guerre/ომი	154
Dieu/ღმერთი	136	შური/Envie	155
ღორი/Cochon.....	137	Envie/შური	155
Cochon/ღორი.....	137	ცოლ-ქმრობა, ქორწინება/ Mariage.....	156
ყვავი/Corbeau	138	Mariage/ ცოლ-ქმრობა, ქორწინება	158
Corbeau/ყვავი	139	ჩიტვი/Oiseau	158
შესაფერისი/Convenable	139	Oiseau/ჩიტვი	159
შვილი/Enfant.....	141	ცეცხლი/Feu.....	160
Enfant/შვილი	142	Feu/ცეცხლი	160
შიში/Peur.....	142	ცხენი/Cheval	161
Peur/შიში.....	143	Cheval/ცხენი.....	161
შრომა/Travail.....	144	ცხვარი/Mouton.....	162
Travail/შრომა.....	145	Mouton/ცხვარი.....	163
შიმშილი/Faim.....	145	ძროხა/Vache	163
Faim/შიმშილი.....	146	Vache/ძროხა	164
დედინაცვალი/Marâtre	147	წყალი/Eau	165
Marâtre/დედინაცვალი	147	Eau/წყალი	165
ზამთარი/Hiver.....	147		

ძალი/Chien	166	სიმდიდრე/Richesse	180
Chien/ძალი	168	Richesse/სიმდიდრე	181
ჭამა/Manger	169	სიღარიბე/Pauvreté.....	182
Manger/ჭამა	171	Pauvreté/სიღარიბე.....	183
ხალხი/Gens, peuple	171	სიხარული/Joie	183
Gens, peuple/ხალხი	171	Joie/სიხარული	183
ჯანმრთელობა/Santé	172	ნათესავი/Parents	184
Santé/ჯანმრთელობა	172	Parents/ნათესავი	185
ადამიანი/Homme.....	173	მეზობელი/Voisin	185
Homme/ადამიანი.....	174	Voisin/მეზობელი	186
მთავრობა, ხელმწიფე/ Gouvernement, roi	175	ბედი/Destin.....	186
Gouvernement, roi/ მთავრობა, ხელმწიფე	176	Destin/ბედი.....	187
სიკვდილი/Mort	176	სიბერე/Vieillesse	187
Mort/სიკვდილი	178	Vieillesse/სიბერე	188
სილამაზე/Beauté	179	ობოლი/Orphelin	188
Beauté/სილამაზე	180	Orphelin/ობოლი	189
		გამოყენებული ლიტერატურა.....	190